

Vatra veche

Vatra veche

6

Lunar de cultură * Serie veche nouă * Anul V, nr. 6(54), iunie 2013 *ISSN 2066-0952

VATRA, Foaie ilustrată pentru familie (1894) *Fondatori I. Slavici, I. L. Caragiale, G. Coşbuc
VATRA, 1971 *Redactor-şef fondator Romulus Guga* VATRA VECHE, 2009, Redactor-şef Nicolae Băciut

Număr ilustrat cu lucrări de CATINCA POPESCU

Poezia copilăriei, copilăria poeziei

Ana în floarea soarelui

*Sub raze de lumină,
Privea uimită cu ochi cristalini
Şi suflet de crini,
Spre bolta albastră a cerului fereastră.*

*Trezită în altă lume,
Simţea cum petalele florii pe care stătea*

Vorbeau cu ea, o fascinau.

*Spice de grâu, în valuri de râu, se mişcau -
Pe Dumnezeu, pentru ea, îl chemau;*

*Ana sus, Ana pe pământ,
În veci, Ana - un Cuvânt!*

CRISTINA VASILIU,
8 ani

Vatra veche dialog cu Ion Brad

SUMAR

Poezia copilăriei, copilăria poeziei. Ana în floarea soarelui, de Cristina Vasiliu/1
Întoarcerea la Eminescu. Blestemul lui Noica, de Valentin Marica/3
Poeme de Răzvan Ducan/3
Eminescu și biserica, de Stelian Gomboș/4
Vatra veche dialog cu Ion Brad, de Ilie Rad/6
M. N. Rusu: O carte pirat: Gheorghe Tomozei, „Tratat despre fluturi”/8
Fenomenologia receptării poeziei, de George Popa/9
Care va fi locul creației artistice?, de Ștefan Goanță/11
Figuri de meșteșugari în opera lui Ion Creangă, de Paul Leibovici/12
Rebreanu. Corespondența intimă, de Eugen Lungu/13
Adam Puslojic îl aduce pe Nichita Stănescu la propriul festival, de Daniel Mihu/16
Portret de grup, de Marin Iancu; Ștefan Aug. Doinaș inedit/16
Romulus Guga în gălceavă cu mocirla umană, de Valentin Marica/18
Academicianul Alexandru Surdu, la 75 ani, de Iulian Chivu/19
Ion Aurel Brumaru – filosof din Maramureș, de Mihai Neagu Basarab/20
Decadentism european și modernism hispanic, de Dan Rujea/21
Esența unei vieți, de Svetlana Paleologu-Matta/22
Cronica literară. Confesiunile unui diplomat (Eliezer Palmor), de Paul Schweiger/23
Limba poezescă (Nichita Stănescu/Nicolae Băciut), de Constantin Stancu/26
Călătorie în jurul ființei tale (Rodica Lăzărescu), de Alina Apopei-Pistol/27
Drumul spre sine (Alexandru Ion), de Marin Iancu/28
Despre poetul neum (Daniel Drăgan), de A.I. Brumaru/29
Epistolă pe o lacrimă de înger (Maria-Daniela Pânăzan), de C.Stancu/30
Februarie, Canapeaua pentru liniștea domnului Matracuciu (Dumitru Hurubă), de Constantin Stancu/32
(Ano) timpul poeziei (Iosif Albu), de Nicolae Băciut/33
Pasteluri metafizice (Ion Stanciu), de A. I. Brumaru/34
101 poeme (Monica Mureșan), de Ion C. Ștefan/35
Terapii în Cuvânt (Anica Facina), de Eugen Axinte/36
Gheorghe Moldoveanu – Între a fi național și a nu fi, de Rodica Lăzărescu/37
Lumea văzută din Turnul Chindiei. Amintiri din țara de carton, de Daniel Tache/38
Poezia ca rouă de dimineață (Gheorghe Mîzgan), de Menuț Maximilian/39
„Nu ucideți caii verzi” ai lui Nicolae Băciut, de Răzvan Ducan/40
Cronici regăsite, de Ionel Popa/41
Ana Blandiana în lecturi critice, de Larisa Koczka/42
Oameni pe care i-am cunoscut: Matei Călinescu, de Veronica Lerner/43
Poeme de Marian Barbu/44
Documentele continuității. Marea Unire – 95. Liceul Grăniceresc Năsăud și Unitatea Națională, de Traian D. Lazăr/45
Șapte pui și-o biată mamă, de Nicolae Gheorghe Șincan/47
Convorbiri duhovnicești cu I.P.S. Sălăjan, de Luminița Cornea/48
Lumea în care trăim e în complicitate cu diavolul, de Valeriu Tănăsă/49
Ștefan Goanță – 80, de Ligia G. Petrești/50
Între moda efemeră și responsabilitatea eternă Sf. Ioan Iacob de la Neamț, de Ana Irina Iorga/51
Poeme de Dumitru Băluță/53
Jurnal. Vietnam. Alexander Bibac/54
Balcicul. Răscolitor colț de lume, de Elena Buică/55
Starea prozei. Lupta cu morile de vânt, de Gabriela Căluțiu-Sonnenberg/57
Starea prozei. N-am..., de Anamaria Ionescu/59
Asterisc. Despre cărți și alți demoni, de Miruna-Ioana Miron/60
Poeme de Mircea M. Pop/61
Biblioteca Babel. August Strindberg, traducere de Dorina Brândușa Landen/62
Michael Băietu-Cutui și „Clipa adevărului”, de Nicolae Băciut/64
Călătorie cu zeppelinul spre America, de Elena Bran, Ediție îngrijită de M. N. Rusu/65
Interferențe biografice. Garabet Galgian și ing. C. I. Moțaș, de M.N.Rusu/66
Casa memorială „Al. Vlahuță”, de la Mănăstirea Agapia, de Luminița Cornea/67
Poeme de Nicolae Nicoară/68
Starea prozei. O mână spre cer, de Geo Constantinescu/69
Poeme de Tatiana Scurtu-Munteanu/72
Portrete. Dimitrie Poptâmaș, de Claudia Ștravca/73
Asterisc. Satul meu ca o icoană, de Ioan Măric, 74
Teatru. O istorie a comunismului..., (Matei Vișniec), de Șt. M.Martinescu/75
Literatură și film. Dincolo de clivajul social, de Alexandru Jurcan/76
Placă memorială „Ovidiu Iuliu Moldovan”, Galeria de artă Primer, Artiști mureșeni la Sibiu, „Culorile sufletului”, de Nicolae Băciut/77
Stropi de culoare, Elevi ai Școlii Gimnaziale nr. 5 din Râmnicu-Vâlcea Revista LUDOTECA/78
Îți recomand o carte, de Ana Sofroni/79
Cenaclul literar „Nicolae Băciut”, Brăila, de Gabriela Vasiliu/80
Poem de Cristina Terente/80
Curier/81
„Zilele Revistelor de Cultură din Transilvania și Banat”, de Răzvan Ducan/83
Concursul Național de Literatură „Agatha Grigorescu Bacovia” - 2013/83
Scrisori deschise. Irina Goanță/84
Epigrame de Vasile Larco/85
Colțul lui Ștef/85
Catinca Popescu /86
Festivalul „Ana Blandiana”, de Gabriela Vasiliu/87
Super tare, frate, de Rodica Lăzărescu/88

Catinca Popescu

„La fântână”

„Floarea soarelui”

„Rod”

Blestemul lui Noica

Cum să vorbești despre Eminescu în Ziua lui Eminescu? Spunându-i povestea pe de rost? Și cum anume? Scria Poetul în *Melancolie: Și când gândesc la viața-mi, îmi pare că ea cură / Încet repovestită de o străină gură, / Ca și când n-ar fi viața-mi, ca și când n-aș fi fost. / Cine-i acel ce-mi spune povestea pe de rost / De-mi țin la el urechea – și răd de câte-ascult / Ca de dureri străine? ... Parc-am murit de mult.*

Să vorbim despre Eminescu ca despre un act de verificare intelectuală, după spusele lui Nichita Stănescu? Asta e idolatrie, vor spune veghetorii la mierea strecurată a culturii române. Să-l comentezi pe Eminescu, căutându-i funcția în cultura noastră? E idolatrie,... vor glăsuși intransigenții. De teama acuzelor de idolatrie se naște, în opinia academicianului Mihai Cimpoi, un morb al subaprecierii. Ne este teamă să-l punem în rost pe Eminescu, să-i descriem inteligibilitatea, suntem fără cuvânt, de atâtea ori, împotriva *caragializării* receptării poetului și a recidivării complexului Grama.

Poetul e citit fragmentar, în grabă, fără conspectul marilor cărți de exegeză eminesciană. În comentariile zilei, bunăoară, ideea *departelui eminescian* ca dimensiune lăuntrică, din scrierile lui E. Papu, dezmarginirea lumii prin creația eminesciană, așa cum este argumentată în scrieri esențiale ale profesorului Dumitru Irimia sau intrarea concretă a spațiului cosmic în cuprinsul lăuntric al ființei umane sunt eludate. Iar opinia critică a lui D. Caracostea despre *Eminescu, căutând să se elibereze prin înțelegere* e abandonată. Între vuietul acuzelor de idolatrie, plăcerea de a ne sufoca în sporovăieli și viclenia *subaprecierilor*, citind, din nou, *Egipetul, Pajul Cupidon, Iubind în taină, Din noaptea..., Diana, Kamadeva, Nu mă înțelegi, Cugetările Sărmanului Dionis, Strigoi, Rugăciunea unui dac, O călărare în zori, Înger de pază, Venere și Madonă*, accept blestemul lui Constantin Noica: *Dacă aș ști cu adevărat că există milioane de români care ar fi gata să vadă (ca sovieticii) țeasta lui Eminescu, dar nu există câteva mii care să vadă ce era sub țeasta lui Eminescu, atunci ducă-se de-a berbeleacul neamul acesta în neantul istoriei!*

Ca să alin rana cuvintelor filozofului, recitesc o carte rară: *Eminescu – Mă topesc în flăcări. Dialoguri cu eminescologi din lume* de acad. Mihai Cimpoi. Volumul face parte dintr-un *Corpus Eminescu*, editat la împlinirea a 150 de ani de la nașterea Poetului. Recitesc cum din *ruptura* noastră de Eminescu, El nu iese *negat*, ci *revigorat*. Fiind „integral”, după spusele eminescologului Marin Mincu, lui Eminescu nu-i putem lua și da nimic, „decât printr-un schimb total convertibil.” Ceea ce luăm de la Eminescu i se întoarce tot lui, consolidând *tradiția eminescianității*. Într-un asemenea registru decurg interviurile. În același fel îi întâmpin Poetului Ziua. Cu această carte despre forța eminesciană de iradiere, în numele căreia semnează Eugen Simion, Michel Steriade, Gheorghe Bulgăr, Suren Kolangian, Constantin Cubleşan, Ilie Bădescu, Lucian Boz, Ion Miloș, Klaus Heitmann, Adrian Marino, Mihai Ungheanu, Helmuth Frisch, Rosa del Conte, Svetlana Paleologu-Matta sau Marin Mincu; cel care în *Poezie și generație*, 1975, susținea că după Eminescu ar fi imposibilă o împlinire lirică absolută, în sensul că ne aflăm în fața unei garanții extraordinare, *în fața unei mari deschideri, singura capabilă să incite la noi căutări de creativitate. Abia dacă nu posedam acest reper trebuia să fim cu toții sceptici în ceea ce privește creativitatea poetică.*

VALENTIN MARICA

Eminescu, acum

Bronzat de timp ne privește din bronz
Și împietrit ne privește din piatră,
Din miile de ipostaze ne privește,
Dar are o privire-nlăcrimată.

De parcă n-am fi vrut să se ajungă la el,
L-am ridicat pe socluri, mai sus de dălți,
L-am făcut prizonier în bibliotecă,
După gratiile de praf de pe cărți.

L-am îmbrobodit în stereotipuri,
Crezând că astfel îi perpetuăm veșnicia,
Dar îl reomorâm, repetat și mereu,
Când „uităm” să-i citim poezia!

Eminescu, acolo

L-au îngropat cu gândul că este ușor biodegradabil
și că poemele lui nu vor sări departe de trunchi.

S-au grăbit să judece fără să știe că acestea vor rezista
mai mult decât plasticul neinventat încă, lăsat în pământ,
mai mult decât perioada de înjumătățire
a izotopului uraniului 235, existent, dar încă neafiat.

Sângele lui a pictat acolo toți pereții,
de groapa a devenit o Capelă Sixtină,
în fața căreia plini de uimire
sunt și acum viermii și șobolanii.
Și vor fi și copiii copiilor viermi
și copiii copiilor șobolani.

Oasele lui se grupează și acum,
ca o busolă, ce arată nordul poeziei,
ca să nu se băjbâie și să nu se rătăcească
nimeni pe hârtie.

În țara noastră,
atrofiată de glorie și dor,
unde câinii udă speranța
doar când ridică piciorul,

la timpul potrivit,
asemeni Mântuitorului,
el va lăsa mormântul gol
și va reînvia câte puțin
în fiecare din visele noastre!

RĂZVAN DUCAN
(Grafică de CONSTANȚA ABĂLAȘEI DONOȘĂ)

EMINESCU ȘI BISERICA

Despre poetul, prozatorul și publicistul Mihai Eminescu în viziunea Bisericii, despre raportarea sa la învățătura creștină, precum și abordarea vieții și operei sale din perspectiva credinței creștine...

(I)

Studiul operei eminesciene, și când spunem asta nu ne gândim numai la poezie, ci la întreaga producție literară pe care o găsim consemnată în manuscrisele sale, în articolele apărute în presa timpului, ne descoperă o personalitate cu o neostoită sete de cunoaștere, dornică de a-și însuși tot ceea ce oferea gândirea omenească în cele mai variate domenii de manifestare a spiritului. „Nu e ramură de știință, afirmă Ioan Slavici despre Mihai Eminescu, pentru care el n-avea, cum zicea, o «particulară slăbiciune», și când se înfigea odată în vreo chestiune, citea un întreg șir de cărți privitoare la ea...” Ar fi interesant un scurt voiaj prin gândirea lui, cu accent pus pe viziunea sa asupra creștinismului și pe perspectiva din care evalua omul.

Ioan Slavici avea dreptate. Cursurile audiate de Mihai Eminescu la Viena și Berlin sunt dovada unei preocupări pentru dobândirea unei culturi enciclopedice. Drept, economie politică, științe financiare, filologie, istorie modernă și geografie, fizică, medicină și filosofie sunt domeniile care pentru Mihai Eminescu prezentau un interes deosebit. Nu degeaba cartea lui Constantin Noica îl prezenta pe cel născut la Ipotești ca „omul deplin al culturii românești”.

Nu avem știință ca Mihai Eminescu să fi urmat vreun curs de teologie în anii studiilor în străinătate. Avem mărturie însă că, în primul rând acasă, și mai apoi la Cernăuți, a făcut cunoștință cu biserica și cărțile liturgice. Ceasloavele, liturghiile, mineiele, sinaxarele, cărțile de învățătură n-au rezistat curiozității tânărului din Ipotești și au fost cercetate cu atenție. Chipul lui Iisus Hristos apare evocat în câteva poezii și în articolele publicate în „Timpul”. Intuițiile lui Mihai Eminescu asupra Persoanei Fiului lui Dumnezeu întrupat nu sunt foarte numeroase, dar compensează prin profunzimea lor. Cel mai reprezentativ text cu privire la creștinism este un articol intitulat „Și iarăși bat la poartă...”, publicat în ziarul „Timpul”, datat 12 aprilie anul 1881. Se pare că este vorba de Vinerea Mare sau chiar Sâmbăta din Săptămâna Mare a aceluși an, pentru că autorul scrie: „Astăzi încă Iisus Hristos este în mormânt, mâine se va înălța din giulgiul alb ca floarea de crin, ridicându-și fruntea sa radioasă la ceruri”.

Despre cea mai înaltă formă a existenței umane

Vorbind despre Evanghelie și mesajul ei adus lumii, Mihai Eminescu așază creștinismul pe prima treaptă în istoria evenimentelor care au schimbat lumea. În comparație cu celelalte învățături religioase apărute, mai apropiate sau mai depărtate de venirea lui Iisus Hristos, credința creștină propune iubirea drept cea mai înaltă formă a existenței umane: „Sunt două mii de ani aproape de când ea (Evanghelia) a ridicat popoare din întuneric, le-a constituit pe principiul iubirii aproapelui, două mii de ani de când biografia fiului lui Dumnezeu e cartea după

Catina Popescu, „Calul roșu”

care se crește omenirea. Învățăturile lui Buddha, viața lui Socrate și principiile stoicilor, cărarea spre virtute a chinezului Lao-tse, deși asemănătoare cu învățămintele creștinismului, n-au avut atâta influență, n-au ridicat atâta pe om ca Evanghelia, această simplă și populară biografie a blândului nazarinean a cărui inimă a fost străpunsă de cele mai mari dureri morale și fizice, și nu pentru el, pentru binele și mântuirea altora. Și un stoic ar fi suferit chinurile lui Iisus Hristos, dar le-ar fi suferit cu mândrie și dispreț de semenii lui; și Socrate a băut paharul de venin, dar l-a băut cu nepăsarea caracteristică virtuții civice a Antichității. Nu nepăsare, nu dispreț; suferința și amărăciunea întreagă a morții au pătruns inima mielului simțitor și, în momentele supreme, au încolțit iubirea în inima lui și și-au încheiat viața pământească cerând de la tată-său din ceruri iertarea prigonitorilor. Astfel, a se sacrifica pe sine pentru semenii săi, nu din mândrie, nu din sentiment de datorie civică, ci din iubire, a rămas de atunci cea mai înaltă formă a existenței umane.”

Măreția Persoanei lui Iisus Hristos nu constă doar în sublimul învățaturii predicate de El celorlalți, ci în împlinirea cuvintelor rostite de Iisus în propria Sa viață. Mihai Eminescu subliniază ideea că o doctrină, niște principii abstracte nu vor fi niciodată de-ajuns pentru a mișca popoarele să le urmeze. Doar exemplul unei persoane reale, care face vie învățătura pe care o propune, aduce cu sine convingerea că Iisus Hristos este Adevărul absolut: „E ușoară credința că prin precepte teoretice de morală, prin știință oarecum, omul se poate face mai bun. Omul trebuie să aibă înaintea lui un om ca tip de perfecțiune, după care să-și modeleze caracterul și faptele. Precum arta modernă își datorește renașterea modelelor antice, astfel creșterea lumii nouă se datorește prototipului omului moral, Iisus Hristos. După el încearcă creștinul a-și modela propria sa viață”. Întrebării retorice de ce Iisus Hristos este așa de mare, Mihai Eminescu îi dă un răspuns simplu: „Pentru că prin iubire el a făcut ceartă între voințe imposibilă. Când iubirea este, și ea este numai când e reciprocă, și reciprocă absolut, va să zică universală; când iubirea e, cearta e cu neputință” (M. Eminescu, *Fragmentarium*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1981). →

STELIAN GOMBOȘ

„De aproape două mii de ani ni se predică să ne iubim, iar noi ne sfâșiem...”

Într-un articol intitulat „Paștele”, apărut în ziarul „Timpul” din 16 aprilie anul 1878, Eminescu comentează rugăciunea patriarhului Calist al Constantinopolului, rostită pentru încetarea secetei și pune în evidență bunătatea lui Dumnezeu care nu răsplătește răul cu rău, ci se milostivește de făptura sa. Textul publicat dă la iveală familiaritatea autorului cu cărțile de cult și cu slujba pascală pentru că articolul debutează cu o stihire din canonul Paștilor: „Să mâneacă dis-de-dimineacă și în loc de mir cântare să aducem Stăpânului”, încheind cu Slava Laudelor de la Înviere: „Să ne primim unul pe altul și să zicem frați și celor ce ne urăsc pe noi...”

Dar să revenim la fondul afirmației. Autorul deplânge faptul că, deși „aproape de două mii de ani ni se predică să ne iubim, noi ne sfâșiem” și că „în loc de a urma prescripțiunile unei morale aproape tot atât de vechi ca și omenirea, în loc de a urma pe Dumnezeu, omenirea necorijabilă nu-I urmează deloc; ci întemeiată pe bunătatea lui, s-așterne la pământ în nevoi mari și cerșește scăpare” (M. Eminescu, *Opere*, vol. X, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1989, p. 78). „Cum suntem vrednici a lua facerile tale de bine? Că Tu ești drept, noi nedrepti; Tu iubești, noi vrăjmășuim; Tu ești îndurat, noi neîndurați; Tu făcător de bine, noi răpitori! (...) Lesne este mâniei Tale celei atotputernice ca într-o clipeală să ne piarză pe noi și, cât este despre gândul și viața noastră, cu dreptul este nouă să ne dăm pierzării, prea drepte judecătoriale! Dar... îndurării cei nebiruite și bunătății cei negrăite nu este acest lucru *cu totul vrednic*, prea iubitorule de oameni stăpâne!” Redactorul ziarului recunoaște la finalul citării sale: „Rar ni s-a întâmplat să vedem șiruri scrise cu atâta cunoștință de caracterul omenesc: Tu ești bun, recunoaștem că noi suntem răii-răilor, dar bagă de seamă că nu-i vrednic de tine să-ți răsplătești asupra noastră pentru că ai sta în contradicție cu calitățile tale de atotbun, îndelung răbdător, lesne iertător”.

Dacă moartea are ultimul cuvânt, viața e lipsită de sens

„Menirea vieții tale e să te cauți pe tine însuși. Adevărul este stăpânul nostru, nu noi stăpânii adevărului. Sucul înviator al gândirii este patima. Este vorba numai ca această patimă să aibă un obiect nobil și desigur că cel mai nobil este adevărul. Adevărul este în inimă, creierul nu este decât lacheul inimii”, exprimă crezul unui neobosit călător prin scurta viață în aflarea sensului existenței:

„Au e sens în lume?

Tu chip zâmbitor

Trăit-ai anume ca

astfel să mori?

De e sens într-asta,

e-ntors și ateu,

Pe palida-ți frunte

nu-i scris Dumnezeu”

(*Mortua est*, 1871, 1 martie).

Ce vrea să spună de fapt poetul în aceste versuri? Zoe Dumitrescu-Buşulenga observă într-un comentariu al său

că acel condițional *dacă*, în poezie prezent prin *de e*, precede definirea sensului de *întors* și ateu. Așadar, doar dacă moartea ar fi țelul singur al vieții, atunci viața ar primi aceste atribute. Ultimul vers exprimă conștiința că omului nu-i sunt proprii atributele divine. De altfel, tot Mihai Eminescu nota: „Idea dumnezeirii s-a născut din negație, din ceea ce nu este spiritul nostru – atotștiutor; din ceea ce nu este brațul nostru – atotputernic; din ceea ce nu este viața noastră – infinită; din aceea ce nu este sufletul nostru – ubiguu”. Avem aici trasată în linii fine diferența între cele două condiții, cea divină, absolută și cea umană, mărginită. Dar pasajul de mai sus poate fi interpretat și în cheie apofatică, a cunoașterii lui Dumnezeu prin negația tuturor limitărilor omenești.

„Omul este oarecum nașterea eternă”

Cu toate acestea, Mihai Eminescu are convingerea că între om și Dumnezeu există afinități care fac posibilă comunicarea între cei doi. „Dumnezeu. El are predicabilele celor trele categorii ale gândirii noastre. El este pretutindeni – are spațiul; el e etern – are timpul; El este atotputernic – dispune de întreaga energie a Universului. Omul este după asemănarea Lui: Omul reflectă în mintea lui – *in ortum* – câteșitrele calitățile Lui”.

În studiul său antropologic, Mihai Eminescu consideră că omul nu rămâne niciodată la același nivel, ci în firea lui există dorința unui progres, a unei lupte spre desăvârșire, prin care se încearcă autodepășirea: „Omul conține în el o contradicție adâncă. Fiecare om are în sine ceea ce numim noi o *destinațiune internă*. Facultatea, puterea, voința chiar de a dezvolta mereu, de-a produce prin sine însuși o viață nouă. Nu e nici un om mulțumit de-a rămânea etern pe același punct – omul e oarecum *nașterea* eternă. Această devenire eternă află în om o putere numai mărginită. Din această contradicție a puterii mărginite și-a destinațiunii nemărginite rezultă ceea ce numim *viața omenească*. Viața este lupta prin care omul traduce destinațiunea sa, intențiunile sale în lumea naturei. Această viață întrucât are de obiect realizarea scopurilor personalității în obiectele naturii se numește lucru. Întreaga viață omenească este o viață a lucrului” (*Fragmentarium*, p. 153). Împotriva celor ce se declarau liber-cugetători, Mihai Eminescu a dat o replică în „Timpul” din 2 februarie anul 1879: „...a vorbi despre o religie a liberei-cugetări este ceea ce se numește în logică o *contradictio in adjecto*, este ca și când ai zice «oțel de lemn»”.

Mihai Eminescu a fost în genialitatea sa un om de o modestie greu de întâlnit în lumea contemporană. Conștient de darurile cu care fusese înzestrat, atrăgea totuși atenția tuturor ca „nimănu-i să nu-i abată prin minte c-ar fi un geniu. Pământul nostru este mai sărac în genii decât Universul în stele fixe. Homer și Shakespeare, Rafael, geniile în arte se nasc o dată la 3, 4 mii de ani, Newton și Galilei, Kant și geniile în știință, o dată la o mie de ani, încât nu știu zău dacă de la Adam până la Papa Leo IX au existat de toți o duzină. Încolo, suntem cu toți niște bieți mizerabili cărora acești regi ai cugetării ne dau de lucru pentru generații înainte” (*Fragmentarium*, p. 178).

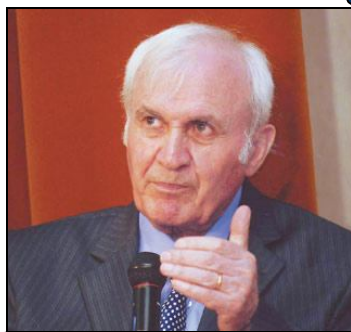
–Stimate Domnule Ambasador Ion Brad, recunosc că nu mi-a fost ușor să stabilesc întrebările pentru acest interviu. Aveți o operă impresionantă, sunteți, cum scria criticul Petru Poantă, „un scriitor proeminent al literaturii românești”, având „la activ” peste 50 de volume (poezie, proză, teatru, traduceri, memorii, epistole etc.). Nici nu știu cum să încep și ce întrebare să vă pun. Parcă aș începe cu rugămintea de a evoca debutul Dvs. poetic, la 18 ani, petrecut la revista școlară *Gând tineresc*, din Alba Iulia!

– Răspund cu bucurie, domnule Ilie Rad, la toate întrebările dumitale, știind că sunt formulate de un profesionist adevărat, scriitor și intelectual recunoscut pentru inteligența și spiritul său scormonitor în hățișurile istoriei noastre literare, ca și în alte domenii ale creativității românești.

Pornind de la această primă întrebare, deși am mai răspuns, de-a lungul anilor, la ea, îmi face plăcere să mă întorc la debutul meu, în primăvara lui 1947, deci exact acum 66 de ani, cu poezia *Te-am visat...*, apărută în revista *Gând tineresc*, a elevilor din Alba Iulia. Nu știu dacă m-a întreat cineva de ce nu se întâmpla faptul acesta la Blaj, orașul atâtor publicații, intrate în istoria presei românești, de la cele înființate de Timotei Cipariu (marele meu consătean și înaintaș), până la revista *Unirea*, în care au debutat Ion Agârbiceanu și Aron Cotruș, ca să mă opresc doar la cei mai importanți.

Iată răspunsul: *Mlădițe*, revista Societății de lectură „Timotei Cipariu” a elevilor de la Liceul „Sf. Vasile cel Mare” din Blaj, aflată în al IV-lea an de apariție, își publica numărul 1 din 1940 (care avea să fie și ultimul) cu o copertă verde, pe care figura chipul Arhaghelului Mihail, reprodus de elevul Grigore Pop Câmpeanu, din clasa VIII litere, după pictorul Basarab de Grig. Pe prima pagină, sub titlul *Slove pentru noul veac verde*, era reprodus portretul lui Corneliu Zelea Codreanu și cuvintele acestuia, din 31 martie 1935: „Legionari, veți birui! Veți birui, pentru că în voi trăiește neamul nostru. Veți birui, pentru că neamul nostru, trădat de toți, trăiește cu noi, biruiește numai în nădejdea de biruință a credinței legionare. Tot norocul viitorului acestui neam e angajat în lupta noastră. În momentul

Vatra veche dialog

Ion Brad

acesta, neamul nostru trăiește cu noi, biruiește prin noi sau – de vom cădea – moare prin noi.” Urma un fel de editorial patetic, pe două pagini, care se încheia astfel: „Cadrul cămășilor verzi, purtate de zeci de mii de legionari, este azi mai aspru, mai tare, mai neînfricat, mai de nebiruit ca oricând. Căpitane, privește-ți legiunea, stâncă de granit, de care s-au frânt toate ciocanele urii, care încercau s-o sfarme! Căpitane, lupta Ta și jertfa Ta supremă n-au fost în zadar, ai biruit! Căpitane, în fața sublimiei Tale jertfe, ne legăm prin jertfa noastră supremă, că nu ne vom abate de la drumul arătat de Tine, pentru a face din țara aceasta o Țară așa cum a visat-o Moțu: *Ca soarele sfânt de pe cer*, de la Tisa până la Bug. Jurăm! Trăiască Legiunea, să trăiești, Căpitane!” „Mlădițele”

Fiindcă România se afla imediat după Diktatul de la Viena, pe pagina a 4-a a revistei, apărea poezia *Dreptate sfărâmată*, a elevului Savu Dumitru, din cl. a VIII-a litere. Merită o lectură întreagă:

În două rupt, Ardealul plânge-n sânge
Și gem și răzbunările în ape;
Brăzdează câmp de luptă și onoare
Rugul tău, Muntene protopoape!
Crișul strânge lacrimi bihorene,
Iar Someșul se înconvoaie-n plâns.
Și-atâtea suferințe-aduc în țară
Și Mureșul și Oltul neînvinși!
Își strânge ghiara umedă de sânge
Trufia asiatică, barbară,
Iar codrii clocotesc de răzbunare,
Căci Goga e acum în altă țară!
În glia sfântă-a doinelor de jale
Vasile Lucaci geme în pământ;
Aceleași lanțuri de sclavie hădă
Îl ferecă din nou și în mormânt...
Dreptatea noastră-n sânge-i înmuată

Și-i prăvălită stânca la hotare,
Dar din adâncul gliei răzvrătită
S-or ridica puteri mântuitoare!
Sus frunțile lovite de rușine:
În noi trăiesc martirii legendari!
Sus fruntea din țărâna pângărită:
Ne cheamă morții României Mari!

Se observă evidente ecouri din poezia lui Octavian Goga, îngropat la Ciucea, în 1938, de slăbiciunile căruia s-au folosit și legionarii, prin „părintele spiritual” al lui Corneliu Zelea Codreanu, bătrânul A. C. Cuza, într-un guvern de scurtă durată și tristă memorie.

Un alt document, din ultimele *Mlădițe*, se intitula *Căpitanul la Blaj*, o relatare a prezenței lui Zelea Codreanu, în 1928, la comemorarea zilei de 3/15 mai, pe Câmpia Libertății, unde a rostit de la tribună acest cuvânt: „Facultatea de Drept din Iași se onorează de a avea printre întemeietorii săi pe marele apostol al nației românești, Simion Bărnuțiu. Chemat la Iași, în ianuarie 1855, ca să ocupe Catedra de Filosofie la „Academia Mihăileană”, astăzi „Liceul Național”, prin străduințele lui s-a înființat, încă la acea Academie, Facultatea de Drept și Facultatea de Filosofie, ale căror cursuri au fost deschise în semestrul de iarnă, 1855. Predând la Facultatea de Drept cursul de Drept natural public și privat, Simion Bărnuțiu, prin prelegerile sale magistrale și prin autoritatea sa didactică, a pus bazele științei Dreptului la Facultatea Juridică din Iași, și totodată a întemeiat o școală a sa – „Școala lui Bărnuțiu”, așezată pe temelia *doctrinei naționale*, al cărei propovăduitor luminat, adânc și consecvent, a fost, în tot timpul cât a aparținut învățământului superior, mai întâi la Academia Mihăileană și apoi, cu începere de la 26 octombrie 1860, la Universitatea din Iași, creată atunci, care, pentru meritele sale recunoscute, s-a grăbit să-l aleagă ca cel dintâi Rector al ei.

Păstrând amintirea acestor merite nepieritoare și încălzindu-se încă la focul sacru al patriotismului aprins în sânul ei, de marele învățat și apostol al românismului, Simion Bărnuțiu, Facultatea de Drept vine astăzi și depune omagiile sale de venerație la Monumentul Libertății Naționale a →

ILIE RAD

(Din volumul în curs de apariție: *Convorbiri cu Ion Brad*, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2013)

→românilor, ridicat de Simion Bărnuțiu în Câmpia de la Blaj, în ziua de 3 Mai 1848. Decan A. C. Cuza.”

Pentru studențimea ieșeană, C. Zelea-Codreanu rostește următoarele: „Eu vin aici în numele robilor din Moldova, cari nu mai sunt stăpâni în casa și țara lor. Am venit aici, pe Câmpia Libertății, ca să chemăm în ajutorul nostru umbrele de la 48 și în fața lor să jurăm că, prin munca și idealismul nostru, vom ști să facem o țară românească și numai românească.”

Întâmplare ciudată: înainte acestui text, revista publica poezia *Călimara*, semnată de Ioanichie Olteanu, elev în clasa a VIII-a a Liceului „Titu Maiorescu” din Aiud. Era debutul viitorului student și poet baladist al revistei „Cercului literar” de la Sibiu, animatorul vieții culturale a Clujului postbelic, poet înzestrat, îndrumător al începuturilor noastre literare (Ion Horea, Dumitru Micu, Ion Brad și alții). O poezie uitată în revista blăjeană, de aceea neinclusă nici în unica recentă culegere postumă, *Trenul și alte poeme*, publicată de prestigioasa Editură Eikon, în 2012, și îngrijită competent de Ioan Milea. Merită, așadar, domnule Ilie Rad, să o dăm și pe ea la lumină:

„În călimara verde de smarald
Topesc surâsuri albe de zăpezi,
Adun pășuni de ierburi din livezi
Și razele de soare-n ea le scald.
Am stors în ea cleștarul jucăuș
Prelins pe line coapse de viori,
Himerele a mii de visători
Se torn în călimară din arcuș.
Din clocotul spumoaselor talazuri
Iau strop de curcubee poleite,
Iar din păduri visări de adormite
Ciute, lângă seninătăți de iazuri.
Iar stele când răsar pe boltă – steme –
Și luna când se scaldă-n călimară,
Din haru-acesta care-n ea coboară
Încheg suave ritmuri de poeme.”

O poezie ce anunța, benefic, partea rezistentă a poeziilor lui Ioanichie Olteanu, afectată ulterior de multe produse realist-socialiste, incluse în culegerea actuală, contrazicând cultura vastă a poetului, dar alimentând îndrumările „pe linie”, care ni le transmitea, de la *Contemporanul* din București, lui D. Micu și mie, precum se poate vedea din misiva publicată în recentul meu volum, *De dragoste în ani de zbucium*, pag. 85-87.

Un gând năstrușnic mă încercă tocmai acum, când am în față ultimul

număr al *Mlădițelor*: dacă cineva l-ar fi pârât, în epocă, pe Ioanichie Olteanu, oricât de militant ar fi fost el, în diversele posturi de răspundere (secretar al Uniunii Scriitorilor, director al Editurii de Stat pentru Literatură, redactor-șef al *Vieții românești*), că a fost „colaborator” la o revistă legionară, nu i-ar fi mers prea bine! Pe atunci, se putea întâmpla și o asemenea mârșăvie.

Grigore Pop Câmpeanu, ales, în ședința din octombrie, președinte al Societății de lectură „Timotei Cipariu”, în cel de-al 74-lea an de existență, mai semna în paginile revistei articolul *La semicentenarul morții lui Vasile Alecsandri*, personalitate onorată și prin analiza mai amplă a elevului Iosif Macavei, din cls. a VIII-a litere, intitulată *Considerațiuni generale asupra poeziilor lui Vasile Alecsandri*, păcătuind însă și el cu acești fiori legionari, în al său *De profundis: „Același sânge-a curs în mii de lupte/ De la Traian și până la Codreanu”*.

Într-o recenzie la volumul *Avram Iancu*, de Gabriel Bălănescu (Editura „Cugetarea”, București, 1940), apreciat ca „un prim pas spre o politică a culturii”, un alt alev, cu inițialele Ș. V. (cls. a VIII-a Științe), folosește și fraze ca aceasta: „Regele Munților ne este înfățișat ca un simbol. Este mânuitor de mase, organizator, om de faptă și credință. Acest Crai apare în viziunea autorului ca un Ștefan cel Mare, Horia, Tudor sau Corneliu Codreanu”.

Dar, ca să încheiem cumva aceste întoarceri prelungite la păcatul fatal al *Mlădițelor*, amănunte utile, poate, unor istorici interesați de evoluția dramatică a evenimentelor din acei ani, mai rețin alte câteva date. În ședința a III-a, din 3 noiembrie 1940, a Societății de lectură, după intonarea imnului *Sfântă tinerețe legionară*, noul președinte, Grigore Pop Câmpeanu, „dă citire unui cuvânt de început – *Cu Dumnezeu înainte!* În puține cuvinte vorbește despre biruința de la 6 septembrie, biruința Căpitanului, a Nicadorilor, a Decemvirilor și a tuturor legionarilor căzuți în sfânta credință a unui viitor mai bun al acestui neam. Se leagă apoi, în numele tuturor, în fața sublimiei jertfe a Căpitanului, că prin jertfa noastră supremă vom face din țara aceasta „o țară ca soarele sfânt de pe cer”. Încheie, apoi, spunând:

„Camarazi, am biruit, de-acum la muncă! La aprigă și crâncenă muncă! În credință, liniște, unire, ordine, muncă și iubire, cu Dumnezeu înainte!” A urmat declamarea poeziei *În cripta de la Casa Verde*, de Radu Bardă, de către Munteanu Mircea, cls. a VIII-a Științe. Se dau alte amănunte, și unul important: „La ședință a asistat și dl. Ioan Popu Câmpeanu, directorul liceului”.

S-ar putea întreba cineva, în fața unor astfel de manifestări de fanatism, cine îi îndoctrinase pe acești elevi, unii eminenți la învățătură? O explicație o avem tot în paginile *Mlădițelor* verzi. La rubrica „Reviste”, după un scurt popas la *Lumina*, revista Liceului Român din Grevena (Grecia), unde semnau nume ca Simion Mehedinți, Valeriu Papahagi, Anton Ciumetti, B. Popescu Vaidomir și Nicolae Papahagi, se anunța că *reapar*, după instaurarea regimului legionar, una câte una, aproape toate tribunele de gând și faptă românească și creștină, suspendate de vechiul regim, adică *revistele legionare*. Astfel, *Vremea*, suspendată aproape doi ani de zile, a reapărut în haina de sârbătoare a biruinței legionare. *Vremea* a lipsit mult cititorului român, care nu mai avea la dispoziție o publicație săptămânală, cu o dârză atitudine românească, orientată către o idee. Scrisul celor de la *Vremea* este viguros, călit de suferință și plin de amintiri.

A reapărut *Libertatea* – foaie pentru săteni și muncitori, întemeiată la Orăștie, în 1902, și pe care a condus-o venerabilul părinte Ioan Moța, tatăl martirului căzut pentru Hristos, în Spania. Se găsește actualmente sub zodia sufletească a mucenicului Ion I. Moța. Foaia aceasta, atât de scumpă legionarilor, are o tradiție ce n-a putut fi frântă de vechiul regim. Alături de cărțile legionare de căpătâi, *Libertatea* a fost urmărită încontinuu de Siguranță și ascunsă de sătenii și intelectualii de pretutindeni, care simțeau o adevărată mângâiere sufletească citind-o. Gazeta apare săptămânal, sub îngrijirea d-lui Viorel Triță, președintele UNSCR-ului. *Însemnări sociologice*, revista dlui prof. Traian Brăileanu, ministrul Educației Naționale, al Cultelor și Artelor, aduce, după doi ani și ceva, același scris al acelorași oameni de atunci, cu aceeași credință în viața veșnică a neamului românesc.

M.N. Rusu,
O carte-pirat:
Gheorghe Tomozei,
Tratatul despre fluturi

1.
... Fluture: parafa cu herbul
celui vândut pe treizeci
de fluturi
2.
rană zburătoare
3.
(el se târăște zburând)
4.
e uriaș înălțat
pe potcoava de ceară
și e iepure
zburând cu urechile
5.
e compus din pieile jupuite a două
jumătăți de boabă
de rouă
6.
scoică plutind
cu cheutorile în aur
dezvelite
7.
așa sărută el; bătând din aripi
8.
și e chiar rumegușul unui sărut
9.
e talașul ondulându-se
sculat din scândura
siciului
10.
dar e și o moară a durerii
11.
(e chiar durerea
și uitarea și singurătatea
și disperarea)
12.
e mirarea
13.
vitraliu de lapte-nchegat
armură războinică a vinului
lacrima palmuită
14.
imponderabil rege al Insomniilor
fără preț

- fără greutate
numai că atunci când se așează
peste piramidă
piramida se-ngroapă în nisip
preț de un cap de om
15.
cu o mână de fluturi
aruncați peste chip
se ia o bună mască mortuară
 16.
fluturele e
oglindea pusă la gura iernii
spre a se aburii de viață
ori de moarte
 17.
Carte cu foi de aer
 18.
monetă cu între avers și revers
un trup de vierme
(știu și un fluture
fals)
 19.
e neînsemnat rezid menajer
la casa îngerilor
dar e și tutunul ce pâcăie
în pipa lui Diavol.
 20.
pâlpăie de spaime
dar poate și țigla pe acoperiș
la cazarma gladiatorilor
 21.
îmi calcă pleoape roase
cu lungi trenuri de marfă
 22.
nu ține de sete
dar unul singur
bea Nilul
 23.
nu ține de foame
dar unul singur
devoră un cal uriaș
cu cătană pe el și cu
sabie.
 24.
nu poate pune coarne
instalat confortabil pe buzele
iubitei
 25.
seamănă cu o pasăre
care chiar e
(la clinica fluturilor
făcându-se disecție unui cap de mort

- s-a găsit în el
un vultur contras)
26.
poate trece oceanul
purtând în burtă mașinării felurite
negustori de fildeș miniștri
și stewardese pulpoase
 27.
când se ciocnesc doi fluturi
la ecuator
ninge
 28.
îi iubesc
dar mai ales urăsc urma lor
șovăitoare rotundă
ca glonțul înfipt
în zidul condamnaților
la moarte
 29.
urăsc zăpada lor nechemată
ce nu albește
 30.
fânul lor care-mi umple patul
 31.
le urăsc monstruoasele trupuri
părelnice
într-o lume (și fără ei)
fluidă
și în clătinare
 32.
ei curg
de pe obrazul mărilor
peste mărunta mea liniște
și-o dizolvă
 33.
îi cert
și îi iert
 34.
pe frânghia zborului lor
evadez din viață în vers
 35.
cu străveziul lor
mă pot înveli
 36.
până ca mâine
să mă închid și eu
într-un biet fluture
de lemn...

Sinaia, Iarna 1980

*(A se vedea și Vatra Veche, nr. 5, cu
introducerea lui M.N.Rusu)*

Fenomenologia receptării poeziei

(I)

Cititorul unei poezii nu face disecție (nici heremeneutul). Aceasta este treaba criticului. Cititorul receptează o poezie cu ajutorul *intuiției metafizice* prin două apriorisme : un *apriorism înăscut* - constituit de necesitatea armoniei și, aparent paradoxal, năzuința eliberării din sistemul limitelor, iar pe de altă parte, un *apriorism „secundar”*, adică o matrice formativă, dobândită prin amprenta ancestrală a unei specificități etnice, la care se adaugă experiența vieții și a culturii, privind un complex de factori : spațiul, timpul, conștiința valorilor.

Armonia, condiția ontologică a lumii imane

Omul este ființă a finitudinii, adevăr formulat de-a lungul gândirii filozofice de la Heraclit și Aristotel la Heidegger. Or, pentru ca forma, finitul să nu se dizolve în infinitul cel rău, aneantizant, trebuie organizat după o cât mai perfectă ordonare internă care este armonia. Corpurile ființelor, florile, lumea astrală, tot ce se află în natură constituie un complex universal de armonii, armonia fiind acea alcătuire a finitudinii care, excluzând informul, dispersia, *face cu puțință existențialul* și, în modul acesta, *conferă certitudine onticității* în ordine umană. Din acest motiv, nevoia omului de armonie este vitală : ea însemnează nevoia de existență.

Ca atare, conform acestui apriorism *sine qua non*, într-o poezie, într-o operă de artă în general, omul receptează coerența sau incoerența, armonia sau disarmonia, adică factorul care îi induce certitudinea vieții sau incertitudinea. O poezie care este un heteroclit lax, sfărâmicios, cuvintele se risipesec fără a lăsa amprentă în memoria cititorului. Ca atare, preocuparea poetului este tocmai această alcătuire armonioasă a liricii sale : „*Și eu, eu sunt copilul nefericitei secte/ Cuprins de-adâncă sete a formelor perfecte*”, scrie Eminescu.

În ce privește apriorismul secundar, el este, pe de o parte, cel al originilor modulând o anumită viziune despre viață și lume, iar pe de altă parte, experiența socio-culturală a valorilor, factorii care afirmă viața – eticul, esteticul, adevărul. Aparatul receptor al apriorismului românesc este alcătuit esențial din vocația pentru cânt, aspirația spre estetic, spre lumină și spre înălțimi toate trei întrunite, de pildă în balada *Miorița*. Lirica unui poet se bucură de o receptare cu atât mai ideală, cu cât poemele sale reflectă amprenta apriorică a poporului respectiv.

Factorii care converg într-un poem pentru a realiza armonia, „un organism viu ca natura” (Kant) sunt logica internă a ideii poetice, a discursului liric și organizarea perfectă a prozodiei.

Logica internă

Coerența ideatică a unei poezii, dar și a oricărei opere de artă, este decisivă pentru receptare. Fuga, aglomerarea de idei și imagini care nu polarizează către un sens unitar, sens rezultat fie al unui mers linear, sau al confruntării dialectice dintre tensiuni, este refractară receptării, tocmai

Catinca Popescu, „Cocoș”

pentru că un agregat confuz, disarmonic, nu induce cititorului sentimentul certitudinii ontice. Un gazel al lui Hafiz, un sonet al lui Petrarca, o poezie a lui Goethe, Baudelaire, Tagore etc., oricât de extinse ar fi, constituie un rotund indisolubil din care nu se poate scoate nimic și nici i se poate adăuga ceva. Generează un intens sentiment de „ordine și frumusețe”, cum se exprimă autorul cărții *Les fleurs du mal*, de „ordine sublimă”, cum cere Hölderlin. De exemplu, în vastele poeme eminesciene ideatica se desfășoară într-o desăvârșită unitate, o coerență subtilă care știe să creeze și să inducă înțelesul urmărit: în *Luceafărul* - drama antinomiilor noroc/nenoroc, teluric/uranic, istorial/ anistoric, în *Povestea magului* - incompatibilitatea dintre geniu și lumea străină unde a fost aruncat, în *Panorama deșertăciunilor* - evoluția ineluctabilă a civilizațiilor de la mărire la dispariție, consecutiv decăderii morale.

Aceste poeme sunt alcătuite din numeroase nervuri tensionale care înscriu sintetic ideea metafizică, și din care iradiază concludiv înțelesuri perene : „*Ce-ți pasă, ție, chip de lut/ Dac'oi fi eu sau altul?// Trăind în cercul vostru strămt,/ Norocul vă petrece/ Ci eu în lumea mea mă simt/ Nemuritor și rece*”, pentru că geniul este gândire pură, un străin într-o lume străină, idealul căutat de el se află dincolo de tărâmul uman; iar în *Memento mori* profeții tulburătoare : „*E apus de Zeitate ș'asfințire de idei*”; „*Știm de nu trăim pe-o lume, ce pe nesimțite cade?/ Poate că în văi de caos ne-am pierdut de mult... de mult*”. Poeme ca *Infinită* al lui Leopardi, *Ode on melancholy* al lui John Keats, *Harmonie du soir* al lui Baudelaire, *Dintre sute de catarge* al lui Eminescu sunt cleștare măiestrit tăiate cu dalta, dar din care lumina ideilor se răsfrânge în universal și astfel, infinit în receptarea noastră.

Poemul eminescian sau holderlinian naște dintr-o idee poetică unică și se învoaltă dinlăuntru în afară concentric, ca un organism viu, analog unei corole din mugure. Totul servește cu necesitate, convergent și sintetic acea idee germinală. Și nimic nu poate fi înlocuit. De aici unitatea poemului, logica internă desăvârșită. Poemul se *află în absolut*. Vom exemplifica din muzică: Simfonia a V-a lui Beethoven, dedicată destinului, este construită în jurul unui motiv menit să semnifice *so klopft das Schicksal an die Pforte* -, „așa bate destinul la ușă”: *sol-sol-sol mi*. Dacă în prim parte a →

GEORGE POPA

simfoniei, *allegro con brio*, nota a patra a temei fatidice este coborâtoare, semnificând că destinul este cel care domină, în partea a treia, *Allegro*, notele ajung la unison *sol-sol-sol sol*, pentru ca în *Scherzo* învingerea destinului să fie simbolizată de înălțarea notei finale peste triolet, *sol-sol-sol si*, iar apoi trioletul devine el însuși suitor: *la-si-do re*. Un motiv central este mereu reluat de Franz Schubert în compozițiile sale ca, de pildă, în fascinantul trio *Nocturna* sau în extraordinarul *Cvintet în do pentru două violoncele*. Sunt „repetările sublime” ale lui Schubert, cum le numea Schumann.

În ce privește *experiența culturii* - poetice, artistice, filozofice – fie modulează actul receptării la prima lectură, intuind implicațiile din cele trei domenii în poemul respectiv, sau la lecturi ulterioare, mai ales când poemul este deschis polisemic, îmbogățind nuanțele, văzul interpretării. Pentru cititorul sensibil la poezie, primul impact rămâne însă cel al revelației esențiale. Aceste revelații reîntemeiază unui poem o altă viață de către fiecare cititor, o altă față a adevărului poetic, o altă perspectivă a deschiderii estetice.

În poezia ermetică, relevarea sensului întârzie pentru a izbucni artezian odată cu decriptarea. Dar, de pildă, muzicalitatea din lirica lui Stéphane Mallarmé, sau versuri de mare frumusețe ca sunet și înaltă rostire din poeziile lui Ion Barbu, sunt receptate nemijlocit și rămân persistente în memorie.

Dar ținem să subliniem un fapt decisiv, și anume că receptarea unui poem, la fel ca și receptarea oricărei opere de artă, presupune o *afinitate electivă*, o potrivire genetică spirituală, cultivată apoi prin lecturi din marea poezie.

Armonia prozodică. Interacțiuni cu logica internă

Având în vedere complexitatea acestei componente a poeziei, ne vom referi în primul rând la Eminescu, a cărui armonie prozodică este rezultanta unei construcții de rară știință și rafinament, angajând, practic, tot ceea ce se poate înscrie în această sferă noțională. Vom relua unele considerente din capitolul închinat armoniei liricii eminesciene al lucrării „Spațiul poetic eminescian” (ed. Junimea, 1983).

Armonia eminesciană este efectul în primul rând al incantației verbale, al *muzicalității îmbinării* unice, originale a *cuvântului românesc*. Plecând de la cuvintele încărcate cu potențial eufonic, îmbinând apoi cuvintele în orânduiri de asemenea cu virtuți de cântare, în adevărate linii melodice, cu o modulare a tonurilor și timbrurilor analog undelor muzicale, iar versurile și strofele modulate și orchestrare între ele similar frazelor muzicale, întregul poem devine o piesă simfonică. Pe inefabilul melodicității, se desfășoară tensiunile spațiale, temporale și cele ideatice, intim intricate cu ritmurile naturii, ale universului.

În melodicitatea poemului, cititorul întâlnește calitatea receptivă cea mai nemijlocită, căci muzica însemnează armonizarea interiorității noastre, a sufletului nostru „ideal” de care vorbește Hegel, cu faptul pur de a exista dus la plenitudinea sa extatică, absolutizarea identificării eu-existență. Grecii recitau cuvintele însoțite de cânt. Dacă nu ar emana melodicitate, poemul ar fi perforat de cuvinte. Și, prin aceasta, și sufletul nostru ar fi sfâșiat de

cuvinte. Melosul contribuie decisiv la a crea un continuum, o integralitate capabilă să fie receptată nemijlocit de intuiția noastră poetică.

Un factor armonizant indispensabil al poemului este *euritmia* - complexul *sistemelor de ritmicitate*. Ritmul e cel care, ordonând haosul, captează posibilul: el înfăptuiește geometriile de arhitecturare a oricărei ontologii.

Unul dintre aceste sisteme este *ritmicitatea tensională dintre sensurile* componentelor unui poem și *tonurile fonemice*. Iată poezia *La steaua*. În primul vers vocala repetată - a - semnează prezența luminoasă a stelei, iar terminarea pe silabă accentuată fixează astrul pe boltă („La steaua care-a răsărit”), pentru ca vocalele stinse din finalul celui de-al doilea vers („E-o cale-atât de lungă”), precum și rima vibrantă, cu silabă neaccentuată, să sugereze nemărginirea spațiilor parcurse de lumina astrului. În strofa următoare, alternarea silabei finale accentuate cu una neaccentuată, ca un ecou pierdut în spații, evocă alternanța dintre elan și fuga infinită a luminii prin „depărtările albastre”. De remarcă, de asemenea, bogăția de *i*-uri în primele două strofe, mărturisind *uimirea* în fața incomensurabilității cosmice. Aceeași cadență antinomică în strofa a treia între versurile 1 și 3 pe de o parte, semnând *determinarea*, - și versurile 2 și 4 conținând fiecare câte o *mișcare* cu sensuri opuse: „*Icoana stelei ce-a murit/ Încet pe cer se suie; / Era pe când nu s-a zărit, / Azi o vedem, și nu e*”. În primele două versuri, mișcarea are loc de la nonexistență către existență, pe când în ultimele două stihuri mișcarea este inversă, - dinspre ontic către extincție. Este surprinsă astfel în aceste patru versuri una din cele mai expresive și mai tulburătoare ritmicități cu balans cosmic. Strofa finală reia alternanța între un vers enunțiativ, fără conținut mobil, și un vers cu dinamică prelungită prin indefinitul „noptii adânci” și rima finală în ecou, „încă”, aceasta amplificând și ducând în indeterminabil adâncul sufletesc - ecou al adâncului cosmic.

Există apoi ritmarea vibrației lăuntrice cu vibrația lucrurilor din afară: înfăptuindu-se una din modalitățile de armonizare dintre suflet și univers. Într-o variantă la Glossă, Eminescu afirmă: „Timpul care bate-n stele / Bate pulsul și în tine”. În poezia *O, mamă...* o mișcare perpetuă din spațiul din afară se preschimbă în spațiu lăuntric, în conștiința armonizării naturii cu repausul etern: „Mereu se vor tot bate, tu vei dormi mereu./ Mereu va crește umbra-i, eu voi dormi mereu../ Mereu va plânge apa, noi vom dormi mereu...” În acest poem se remarcă de la început caracterul mobil, muzical al orizontului material: freacă-tul frunzelor, clătinarea salcânilor, curgerea apelor. Pe de altă parte, bătaia vântului de toamnă, amplificarea umbrei, plânsetul apei conferă acestor mișcări dimensiunea mutabilității universale, a permanentei schimbări care ritmează perpetuitatea somnului morții.

În felul acesta, are loc conversiunea spațiului fizic în spațiu psihic bătuit de sentimentul comuniunii eterne, dincolo de viață. Această convertibilitate sufletească este înlesnită într-un mod ingenios: spațiul extern își pierde caracterele reale, pentru că este scos din linearitatea desfășurării unisensice a timpului: timpul se contractă, în sensul că trecutul („din negură de vremi”) și viitorul („Când voi muri, iubito...”) - momente dezvoltate pe linii potențiale opuse, se confundă indistinct într-un ritm monoton, adică fără *istorie*, - somnul etern: „*Mereu va plânge apa, noi vom dormi mereu*”. →

Cadențarea dintre spațiul extern și cel sufletească, cu transformarea firească a spațiului senzorial în zări sufletești o întâlnim, între altele, în poezia *Și dacă...* „Și dacă ramuri bat în geam/ Și se cutremur plopii,/ E ca în minte să ta am/ Și-ncet să te apropii.” Acest poem oferă astfel un paradigmatic exemplu de comuniune dintre eu și lume, comuniune urmând unei necesități interne: identitatea de structură ontică și identitate afectivă.

Sublinierea incompatibilității dizarmoniei cu existențialul e viguros exprimată de Eminescu printr-un alt sistem de ritmicitate, și anume acela al *ritmiceii antinomice*.

Dacă de cele mai multe ori ritmica sensurilor în lirica eminesciană e armonizantă, reflectând comuniunea universală, alteori ea e disonantă sau chiar antagonică, relevând latura inarmonică lucrurilor, a lumii. Așa se naște „tristețea metafizică” din poezia eminesciană de iubire, conștiința dureroasă a denivelării potențialului spiritual între realitate și idealitate, dintre necesitatea internă hyperionică și inerția telurică, refractară spiritualității. Acest gen de ritmică antitetice apare cu osebire în *Pe lângă plopii fără soț...* *Ce e amorul ?, Adio, S-a dus amorul*. În cele patru poeme e vorba de o ritmicitate dialectică dintre realitatea prozaică și ideal, o tensiune antitetice de ordin axiologic între teluric și celest, între zborul spiritului care nu poate respira decât în zonele de sus ale semnificațiilor eterne și lipsa de zbor a unor ființe fără vocația absolutului: „Prea mult un inger mi-ai părut / Și prea puțin femeie”. În loc de a aprinde, prin puterea creatoare a iubirii, un astru pe cer promis nemuririi („În calea timpilor ce vin / O stea s-ar fi aprins”), ființa îndrăgită coboară din sfera lucrurilor perene în ținutul comunului: „Căci azi le sameni tuturor / La umblet și la port”.

Acel cutremur mutațional („Tu trebuia să te cuprinzi / De acel farmec sfânt”) care să preschimbe iubirea și iubita în entități nepieritoare, nu a avut loc, și cele două sfere axiologice, ritmate o vreme armonic de către poet în speranța comuniunii și osmozei, au rămas tot timpul paralele și nu coincidente, iar acum se despart pentru totdeauna, plecând fiecare pe traiectoria destinului său: „uman, prea uman”, pe de o parte, hyperionic pe de altă parte. Ritmicitatea e conflictuală, tragică. E o disritmie care se naște și exprimă o frustrare cosmică de ordin valoric.

Cu toate acestea, nu principiul dizarmoniei este comunicat de cele patru poezii. Disonanța este chemată aici pentru a împlini o funcție bine definită : delimitarea prin contrast a condiției armoniei, - cosmice și spirituale, - în ultimă instanță, a *condiției hyperionice*.

Ritmul antagonic este infinit depășit de conștiința superioară a idealului comuniunii spirituale, a armoniei universale prin iubire.

Dar armonie cosmică însemnează nu numai ritmizarea mișcărilor de flux și reflux existențiale, comuniunea dintre eu și univers, cadențarea inimii noastre cu sistolele lumii. Armonie însemnează de asemenea ascensiunea convergentă a omului, a lucrurilor, a cosmosului către înaltele trepte ale spiritualizării.

Armonia creației lui Eminescu își are astfel o altă valență în *puritatea și frumusețea spirituală* a universului sau

poetic, și anume - elevația viziunilor sale („Ci eu în lumea mea mă simt / Nemuritor și rece”), a ideilor („Lume ce gândea în basme și vorbea în poezii”), a cuvintelor („Spăși-voi visul de lumină”). Ne este indusă în felul acesta o bucurie superioară iscată de sentimentul armonizării cu spațiul eteric al idealităților, al valorilor eterne, al absolutului.

Poezia lui Eminescu este un spațiu al imaculării, un orizont serafic analog spațiilor poetice ale lui Hölderlin, analog *Largo*-ului din Simfonia a IX-a lui Beethoven, analog surâsului personajelor lui Leonardo da Vinci.

Sfânt, senin, dulce, alb, blând, duioșie, lumină, ideal, armonie, iată simbolurile în jurul cărora polarizează ideile poetice eminesciene, deschiderile sufletești și ale intelectului. Cu ajutorul luminii - constantă fizică, și duioșia, lumină sufletească, Eminescu a creat o lumină integrală care constituie o altă modalitate de armonizare între natură și suflet: „Odată încă-n viață să mă-ncet în lumină/ Să caut armonia a sferelor senină/ În inima-mi...” (Mureșanu). Comuniunea cu universul, oficiată în haine festive, are loc sub semnul afectivului și al înaltei înșeninări; dar emoția suie întotdeauna, *in extasis mentis*, la intensa vibrație a conștiinței cosmice și a conștiinței axiologice.

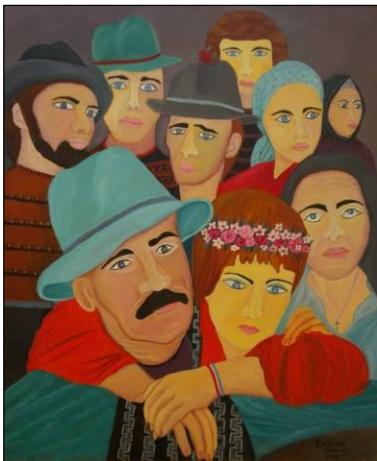
Prin participarea convergentă a diversilor factori amintiți mai sus, se ajunge finalmente la acea senzație particulară indusă de poemul eminescian, la acea stare inefabilă care este perfectă *armonie interioară*.

Decisiv intervine în primul rând armonizarea sufletului cu restul lumii pe care Eminescu o înfăptuiește prin originala sa filozofie a spațiului poetic : *convertirea lumii din afară în substanță sufletească*, folosind în acest scop drept mediu de conversie mișcarea temporală, și anume mișcări ale naturii, mișcarea muzicală sau mișcarea luminii. Se constituie un continuum spațiu-timp dinamic, vibrant care se transformă astfel în mod firesc în mișcare sufletească pură. Prin această transformare, pe de o parte, i se oferă cititorului o Casă a Ființei, adică un spațiu de locuit lăuntric și o mișcare temporală muzicală care devine prezent etern (Platon), iar pe de altă parte, are loc deschiderea infinitului psihic către orice spațiu imaginabil: fizic și metafizic; spațiul mitului, al morții și al visului; al negrăitului și al transposibilului: Eminescu este marele vizionar spațial al poeziei universale, conferind spiritului cel mai larg orizont de respirație.

Întreg complexul de armonizări relevate mai sus transformă poemele eminesciene în veritabile exersări ale

armoniei cosmice, de o desăvârșire, de o inventivitate și de o incantație care semnează acel unicat în literatura noastră și care face imposibilă

transpunerea în altă limbă. Armonia eminesciană rezultă din *organizarea internă a poemelor într-o structură indisolubilă*, o impecabila integrare. Este împlinit în felul acesta dezideratul de întotdeauna al operei de artă de a fi *imperfectibilă*, necorectabilă, orice intervenție echivalând nu cu o simplă mutilare sau amputare, ci cu moartea operei, respectiv, cu moartea poemului.

Catrina Popescu, „Noi”

Care va fi locul creației artistice?...

Am senzația că pe zi ce trece se întărește mai mult convingerea generală că, în comparație cu greșelile vârstelor sale anterioare, greșelile omului sunt tot mai mari, mai ales, în unele domenii, sau la consecințele unei cel puțin aleatorii legi a compensației.) Greșelile sunt cu atât mai greșeli, cu cât, mare parte dintre ele, sunt conștientizate și chiar asumate și prea mari pentru a fi absolvite circumstanțial, mai ales că una dintre acestea, fără a cocheta câtuși de puțin cu un defetism departe de locul lui, vizează contribuția mai mult voluntară decât involuntară a omului la îmbolnăvirea Terrei și, implicit, la urmările bolii. O a doua consecință care, aparent, i-ar privi numai pe oameni, ar fi *super-cerebralizarea* acestora în dauna pierderii laturii afective a omului, dimensiune care, în aceeași măsură, dacă nu și într-una mai mare, particularizează ființa *om* între speciile pământului. Ruperea echilibrului între cele două trăsături esențiale, cauzată de varii condiții și motive, dintre care multe ar putea fi evitate, ca și exacerbarea vreuneia dintre acestea, ne-ar fi, de asemenea, fatală și ne-ar duce fie spre o lume robotizată și aseptică, fie spre o alta (*nu-nvie morții, e-n zadar, copile!*) cu *re-înțoarceri, re-apropieri* de natură... chestii fumate sau rămase de fumat în viitorul apropiat. Din păcate, se pare că zarurile au fost aruncate. Păi s-ar putea ca lumea, cu imensa majoritate de preocupări de sorginte animală, s-o ia într-o parte și unul dintre reflexele ei spirituale, creația artistică, s-o ia în altă parte? Sigur, ar fi și sunt niște împotriviri, niște smuceli, niște lacrimi și blesteme, dar până la urmă, ursul își va vedea de mers și câinii de lătrat.

Care, ne întrebăm, care va fi locul creației artistice în oricare dintre cele două lumi? Admițând că al doilea tip va deveni tot mai neproductiv, sufocat fiind de ofensiva cerebralizării pragmatice, trebuie să admitem că omul nu-și poate păstra dualismul primar într-o lume tot mai animală, mai vegetală și minerală?

Fiindcă, în lipsa filtrării acestor trăiri în imperiul afectivului, marea civilizație, cu beneficul și maleficul ei, nu este decât o dresură fortuită și arbitrară. Răspunsul la întrebarea privind locul creației va fi simplu: nici unul. Pentru că nu va mai fi creație artistică în adevăratul înțeles al cuvântului. Și nu va mai fi din cauză că, în urma specializării stricte a simțurilor de a recepta doar ceea ce este impus (ceea ce înseamnă și o atrofiere a simțurilor), omul nu va mai avea cum, cu ce și de ce să selecteze și să recepteze artisticul. Iar dacă mai adăugăm și faptul că festinul oferit de un *modus vivendi* împământănit de înaintașii necuvântători ai omului va fi *suprasațiabil*, e clar că nu mai avem nevoie de artă și de reverberațiile ei. Păi ce, suntem noi mai cu moț decât împrejurul viu care nu dă doi bani pe atâtea și atâtea lucruri de prisos cum ar fi tainele absconse ale culorilor, ale sunetelor etc., care zac în lucruri așa cum doarme minunea artei în blocul de marmoră? Mai avem noi timp de chestii de-astea, inclusiv de divinitate, de sentimente, de cele zece porunci?

Așa că, treaba devine tot mai oablă. Ne îndreptăm spre o lume în marșul glorios spre cerebralizare și spre crimă, spre sinucidere. Să te ferească Dumnezeu de puterile cecității! Culmea, o vreme i-am dat crezare glumei potrivit căreia salvarea ne va veni de la manufactura creației SF. Te mai poți baza pe ceva în lumea asta? Uită-te numai la soare, că e mai de-al nostru, mai de-al casei. Nu-l vezi cum arată? E plin de pete... către ce lume ne îndreptăm în timpul care ne-a mai rămas? Simplu. Spre una care recomandă evitarea comiterii unor opere care să vizeze eternitatea. Nu vor avea adresanți. Dacă, totuși, se va mai simți, pe ici, pe colo, nevoie de asemenea produse, se recomandă lucruri ușoare, rapid digerabile, perisabile, pe cât posibil de unică folosință. Să se garanteze

însă că nu reclamă niciun strop de gândire. Nu ne putem permite să ne irosim judecata, rațiunea pe descifrarea unor șarade fie și simple. În special copiii trebuie protejați. E încă permis să caști gura, să râzi, să plângi, să cânti, să țopâi, să te zbungui în fel și chip, asta până va intra în vigoare programul de defecare obligatorie a acestor reziduri care, prin prezența lor, reduc gabaritul productiv al individului.

Concomitent, trebuie revăzute și niște cuvinte perimate care camuflează sensuri perimate. E cazul, de pildă, al cuvântului *iubire*, cuvânt promulgat, pare-se, de Dumnezeu, care, e drept, a făcut carieră în *Cântarea Cântărilor* și în unele cărți și filme, dar care și-a trăit traiul. Acum se poartă dragostea la prima vedere, iar cuvântul, dacă nu s-o fi și retras în vreun dicționar de arhaisme, a căpătat un alt sens: *sex*. La fel cuvântul *frumos* care se mai târăște sprijinit de frații vitregi *fain, mișto, OK...*, fiecare cu gradele lui de comparație. Se pensionează și el, pentru că i-a dispărut sensul inițial pe care l-ar îmbrăca. Ultima lui ieșire la rampă s-a petrecut acum câțiva ani. (Mă folosesc de un exemplu plastic pentru a fi mai repede înțeles.) Un neica Mărin – dacă vrei și cu o coasă pe umăr – a intrat într-o dimineață de primăvară într-un zăvoi. Cântau de să leșine păduricea niște păsăruici negre și urâte numite privighetori. Se înțelege că omul, adâncit în gândurile lui, nu le auzea. S-a întâmplat însă că la un moment dat cântecul a amuțit. Neica Mărin s-a trezit dintr-o dată într-o altă lume! Ce se întâmplase? Până atunci el nu știuse că acel cântec făcea ființa cu ființa lui, că erau o singură ființă. Și acum, luându-i-se cântecul, rămăsese numai jumătate. Trăia, dar pe altă lume.

Sigur, scormonind numai un pic, găsim *n* exemple și de alte cuvinte. *Dar*, de la *a dăru*, implicit *dăruitul*, este adesea un gest rece, declanșat de un resort rațional: trebuie. Firește, rămâne tot un act de noblețe, dar nu mai e însoțit de bucuria lăuntrică pe care o simți dăruind, nu te înseninează, nu te face mai bun în propriii tăi ochi, nu te face să te simți mai al lumii și să simți lumea mai a ta, nu-ți dă acea fericire lăuntrică de a trăi. Cuvântul, cum spuneam, s-a încărcat de alte sensuri→

ȘTEFAN GOANȚĂ

Figuri de meșteșugari ÎN OPERA LUI ION CREANGĂ

Curând se vor împlini 125 de ani de la moartea marelui scriitor Ion Creangă, clasic al literaturii române. Însăși „Bojdeuca lui Creangă” este Primul muzeu din România.

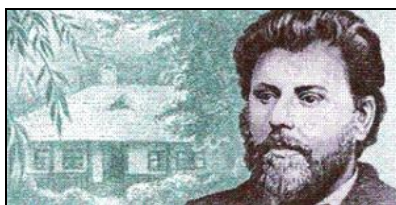
Doresc a-mi aduce o mică contribuție la cunoașterea deplină a acestui mare cărturar și scriitor, la adâncirea cunoașterii și studierea operei sale, la răspândirea în cele mai largi mase populare a valoroasei opere a marelui povestitor, ca directă emanație a geniului artistic al poporului român.

-Eroii lui Creangă sunt, în majoritate, oameni harnici, destoinici și pricepuți. Fie că e vorba de *Amintiri...*, fie că ne aflăm în lumea poveștilor și a basmelor, pretutindeni pulsează ritmul viu al muncii. Nichita Coțcariu „trăiește din săul său”, cei trei feciori din „Soacra cu trei nurori”, umblau în cărăușie, moș Fotea era cojocarul satului”, bunicul scriitorului - David Creangă - știa să croiască opinci ș.a.m.d.

Toți acești eroi, alături de o sumedenie de alte figuri interesante, formează lumea în care Creangă a trăit de-a lungul anilor, pe care a îndrăgit-o și căreia i-a dat viață în opera sa.

Pavăl ciubotarul din ulița Rădășeni ocupă un loc deosebit în *Amintirile* lui Creangă, explicabil și prin faptul că humuleșteanul își petrecuse mult timp în casa acestuia. Vesel, primitiv, ospitalier, un suflet mare care închidea în sine calitățile moldoveanului neaș. Nu degeaba i-a plăcut tânărului humuleștean să-și petreacă vremea în gazdă la Pavăl, unde „Bođrângă, un moșneag fără căpătăiu, însă de tot hazul”, spunea povești, cânta din fluier, iar tinerii jucau până rupeau ciubotele, ca și Pavăl, care „uneori, sărindu-și din minți, își rupea ciubotele ferfeniță jucând”.

În lungile ierni moldovene, între o șagă, un cântec sau un joc, Creangă, căruia i se mai zicea Ștefănescu, de pe laiță îl observa pe Pavăl cum robotea zi și noapte. Puterea de descriere a sa rămâne pilduitoare în istoria noastră literară. Pare-mi-se că

nici unul din eroi nu e atât de plastic înfățișat ca Pavăl, care „se proslăvia pe cuptior, între șanuri, calupuri, astrăgaciu, bedreag, dichiciu și alte custuri tăioase, mușchea, piedecă, hască, clin, ace, sule, clește, pilă, ciocan, ghint, piele ață, hârbul cu călaican, cleiu și tot ce trebuie unui ciubotar”.

Pavăl e unul dintre cei mai iscusiți ciubotari, care nu dau lucrul de mântuială și al cărui cuvânt e mai presus de toate.

Mogorogea îl face cărpaci numai din cauza zgârceniei sale, pentru a-l determina pe ciubotar a-i face altă pereche pe degeaba, căci în fond atâta umblase cu ele „în pogheazuri, pe la jocuri și prin toate corhanele și coclaurile”, că nu era de mirare că s-au rupt. Totuși, bunătatea meșterului era nemărginită și acesta-i căpută ciubotele pe un irmic.

De altfel, nu e de mirare că humuleșteanului îi erau apropiate meseriile și meseriașii, că-i cunoștea atât de profund, căci el însuși îndrăgea munca „ajutând mamei la țesut și mai ales torcea în furcă la șezători, la întrecere cu cele mai harnice fete din sat, fapt pentru care era poreclit Ion Torcălău”.

Poveștile și basmele sale abundă în meseriași, în oameni care îndrăgesc o meserie. Așa de pildă, Dănilă se dovedește a fi un priceput tâmplar, de vreme ce vrea să dureze singur o mânăstire și și-alege materialul trebuitor din pădure: „ista-i bun de amânare, cela de tălpi, ista de grinzi, cela de tumurugi, cela de costroabe, ista de toacă”.

Creatorul e atras nu numai de cunoașterea meseriilor ci, așa cum am văzut, și de a oamenilor. Eroii săi sunt descriși în mijlocul ocupațiilor lor de căpătăi.

Așa se explică faptul că acești meseriași sunt prinși de Creangă în neconținută mișcare, în acțiune, în deplină desfășurare a muncii lor creatoare - fie ei ciubotari, tâmplari, surtucari etc.

PAUL LEIBOVICI

Care va fi locul creației artistice?

→care, fără să-l anuleze, îl depersonalizează. Frumos e *cântecul* unui motor, frumos e un buchet de trandafiri cu tulpinițe de sârmă îmbrăcate în staniol și cu frunze și flori de *țiplă* colorată și care îți *satură* camera de flori un an sau doi, frumoasă e o găină grasă, o varză cât turla bisericii, un pantof, un scaun... Și, înlocuit de *util*, de *comod*, de *ieftin*, de *rezistent* etc., cuvântul va muri. Ce e ăla frumos gol, ca în cazul frumosului lui neica Mărin? Frumosul e un lucru, e ceva ce-ți trebuie și care se face ca orice lucru, nu se naște. Nu e o stare, e o făcătură ca orice făcătură. Mai nou, și copiii se fac și se vor face în serie. Ce termen mai de laudă putem invoca la adresa unui om decât: *dom'le, omul ăsta e o mașină!* Invers nu, n-ar fi spre lauda mașinii.

Uneori mă apucă un dor nemărginit de un cuvânt atât de hăituit odinioară și, în sfârșit, prins și ucis: *conștiința*. Și mă mai gândesc că și cuvântul *om* în accepțiunea pe care i-o dădeam noi s-a cam învechit. La vremuri noi, cuvinte noi, nu? De ce n-ar apărea altul. Dacă ar fi cineva cu adevărat derutat, cred că ar fi Diogene din Sinope. El, săracul, a pornit de când o fi pornit cu lumânarea lui să caute un om și, în sfârșit, a ajuns azi aici. Mare bucurie! S-o fi gândit că aici între atâția oameni o să găsească, în sfârșit, unul de calitate întâi pe care să și-l ia tovarăș de drum. La un moment dat, tocmai când era sigur că a găsit unul de calitate dorită s-a trezit cu o pancartă uriașă pe care scria: *Avem, dar s-a isprăvit. Închiriem moarte - calitate întâi!*

2 februarie 2010

Catinca Popescu, „Bunica”

REBREANU

CORRESPONDENȚA INTIMĂ

(III)

LITERATURA COMPLEMENTARĂ. VOCEA DIN OFF

Așa se întâmplă că cel mai viu text din *Liviu și Fanny Rebreanu. Intime* este cel al editorului Nicolae Gheran. *Cuvântul-înainte* redactat de Domnia Sa este profund polemic față de punctul de vedere al moștenitorilor prozatorului, față de optica lor, ușor deformată, asupra tezaurului pe care destinul l-a pus la picioarele lor și față de maniera în care încercau aceștia să-l gestioneze.

Editorul de-o viață al clasicului înțelege să-i reconstituie biografia în stilul responsabil adoptat de însuși Rebreanu, care credea că „viața unui scriitor nu poate avea ascunzișuri, că, mai devreme sau mai târziu, toate secretele vor fi date în vileag” (p. 10). Fanny Rebreanu îi cere însă pe un ton dur și ultimativ să atenueze unele momente, să le lase uitate în culele timpului:

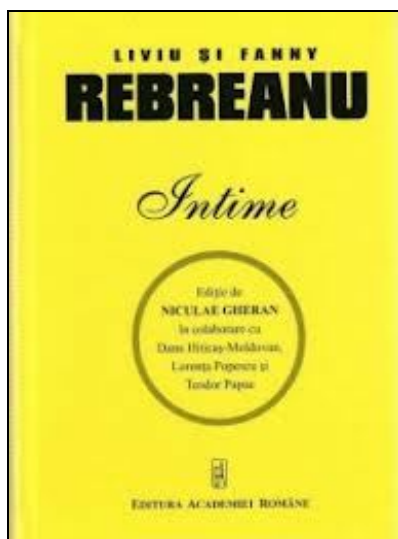
„– Ce te-ai apucat, domnule, să scormonești în lăzile de gunoi?

–...?!

– De ce trebuia să amintești că Liviu a făcut pușcărie la Văcărești și Gyula? Abia se uitase toată povestea, de pe urma căreia numai eu știu cât a suferit în timpul vieții, ca acum să-i tulburi liniștea și după moarte. Nu-i fusese îndeajuns mocirla în care l-au tăvălit Crainic, Șeicaru, precum și toți ciracii lor!... De unde până unde și-a venit ideea să le ții isonul? Pentru dumneata cuvântul *discreție* nu înseamnă nimic?” (p. 9).

Urmează un argument „zdrobitor” al văduvei: „Puteai sări peste un moment jenant. Toți stăm pe closet, dar niciunul din noi nu lăsăm ușa deschisă. Puteai să treci peste un amănunt totalmente nesemnificativ [...] că opera lui Rebreanu nu era afectată în niciun fel!

– Glumiți. Eu pentru două cuvinte, «Răpirea Basarabiei» – cenzurate la D.G.P.T. [*Direcția Generală a Presei și Tipăriturilor*, adică cenzura comunistă – e.l.] – am întârziat cu un an apariția romanului *Ion*, iar acum îmi recomandați să omit

pagini întregi dintr-o ediție ce mi-o doresc completă, în întreaga accepțiune a cuvântului.” (p. 10). Când Fanny trece la cele veșnice, bătălia se dă cu Puia, care îi refuză editorului accesul la unele documente (vezi p. 19-23). Nicolae Gheran vrea să consulte mai ales jurnalul scriitorului, pentru a culege argumente în favoarea romanului *Gorila*, acuzat că ar avea orientări prolegionare. Căuta deci orice înscrisuri ale lui Rebreanu care să-i dea dovezi clare (romanul ca atare avea un final deschis și nu-i putea furniza o motivație sigură).

În situații identice, rolul *literaturii complementare* (memorii, jurnale, scrisori, note marginale, caiete de creație etc.) este decisiv, deoarece argumentațiile parvenite de la autor au întâietate maximă în cazul unor interpretări dilematice. Memoriile și jurnalele pot fi ele înseși o lectură destul de captivantă, ineditul mărturisirilor și dezvăluirilor, uneori de un subiectivism acerb, atrăgând și atenția cititorului comun. Să ne amintim cu câtă aviditate au fost „devorate”, spre exemplu, jurnalele lui N. Steinhardt, M. Sebastian, M. Eliade, amintirile „mandarinului valah”, memoriile lui A. Marino sau chiar elipticele și deosebit de durele agende lovinesciene.

Scrisorile marilor personalități provoacă mai ales specialiștii, publicul larg preferând lecturi ceva mai antrenante. Uneori însă descoperirile epistolare dezamăgesc intelectualii „subțiri”, așa cum s-a întâmplat în cazul volumului de scrisori Eminescu-Veronica Micle relevat de Polirom. Ziariști de o „profunzime abisală” a gândirii s-au

arătat contrariați, dacă nu chiar jigniți, în calitatea lor de români culți, de faptul că poetul nr. 1 al națiunii putea fi la fel de sentimental ca oricine altul și că în misivele sale către iubită scria despre lucruri obișnuite, adică se plia pe locuri comune în loc să explicitizeze tacticos cum vine treaba cu enigmatică rațiune pură sau să trateze savant despre secretele metempsihozei...

Literatura complementară rămâne un etern filon de aur mai ales pentru biografi. Pentru exegeți, ea poate fi utilă în cazuri de echivocuri interpretative, așa cum arătam mai sus pe exemplul romanului *Gorila*. Subtilitățile hermeneutice care își află rezolvarea prin scrierile complementare pot fi destul de variate.

În genere, detaliul biografic e tratat diferit de critica literară. Călinescu îl aborda cu un deliciu sardonice, scriitorul fiind privit ca un personaj în câmpul literaturii. Nu în zadar *Istoria...* sa era comparată cu un roman. Și Lovinescu îl exploata cu fină perfidie mai ales în portretele literare. Poezia lui Fundoianu e „pendinte”, în accepția criticului, de condiția de provincial a poetului și de originea sa iudaică, două momente pe care exegetul le face responsabile de precaritatea operei și de caracterul bănuitor al omului. Iluziile romantice ale basarabencei Lotis Dolenga erau, în viziunea lui Lovinescu, tot o chestiune de origine și se datorau cavalerului balt, un îndepărtat strămoș al poetei cu faimă de aventurier exaltat.

Nicolae Manolescu ignoră însă momentul biografic, concentrându-se exclusiv pe operă. La noi, Mircea V. Ciobanu se arată și el un feroce adversar al biograficului. Opera, insistă el, e singurul teren pe care trebuie să-l exploreze criticul. Nu putem spune însă că ignorarea detaliilor biografice este un semn al prezentului: Mihai Zamfir în *Scurtă istorie. Panorama alternativă a literaturii române* (Cartea Românească - Polirom, 2011) găsește faptul de viață absolut util pentru interpretarea operei, adeseori folosindu-l ca pe un punct de plecare al exegezei.

* * *

Actualul set de epistole ale soților Rebreanu aduce unele clarificări privind prozele scriitorului. →

EUGEN LUNGU

De cele mai multe ori ea întrebă, uneori s-ar părea din simplă complezență, care e situația cu manuscrisul pe care scriitorul îl are pe șantier. Știrile ce sosesc de la el sunt, de regulă, destul de zgârcite: „...dacă voi putea continua ca în aceste două nopți, atunci până sâmbătă am sfârșit pe *Ion*. Bogdaproste, că m-a omorât! Voi mai termina în două trei zile niște nuvele urgente, și basta; vine odihna!” (duminică, 15 august 1920); „în curând isprăvesc și eu cu *Răscoala* și apoi vom lucra altfel cu revista” (23 august 1932), „Și azi-noapte am dormit prost, adică n-am putut adormi până spre ziuă. Mă frământă mereu *Gorila*, oricât nu vreau să mă gândesc. Se adună amănunte, se înșiră momente și se încheagă acțiunea cu totul altfel de cum o proiectasem până acum” (25 iunie 1934).

Doar în câteva cazuri, romancierul îi comunică soției detalii ce țin de fondul operei la care lucrează. Spre exemplu, atunci când redactează *Adam și Eva*, roman cu un subiect extins, ce traversează mai multe epoci istorice, prozatorul recunoaște că are nevoie de o documentare suplimentară în unele chestiuni privind realitățile cotidiene din Egiptul antic: „Adevărat că e și nespus de greu ceea ce fac eu acum. Inspirația se izbește în fiecă clipă de piedici, de necunoașterea cutărui amănunt al epocii. Așa, de pildă, pe eroul meu din anul 3000 înainte de Christos trebuie să-l fac mare agricultor. Ei bine sunt o groază de amănunte pentru care trebuie să consult mereu izvoare. Există pe vremea aceea plugul și cum era? Cum erau casele? Ce mobilier aveau? Etc. În sfârșit, multe de toate. Apoi unde pui încurcătura cu numele. În cărți se întrebuițează de obicei numele de azi ale orașelor sau cele din epoca greco-romană; mie îmi trebuie cele vechi egiptene... Încet-încet însă merge și sper că va ieși ce n-a mai fost în nici o literatură. Doamne-ajută!” (p. 224). După care revine brusc la realitățile curente: „În piață se află zmeură cu 30 lei kg. Voi da să vă facă și vreun kg. dulceață de zmeură” (*Ibidem*).

Cartea ar fi oarbă și mută fără comentariile de la subsol ale editorului. În spectacolul epistolar desfășurat în timp, lui Nicolae Gheran îi aparține vocea din *off* care intervine

de fiecare dată când situația o cere. Notele conțin precizări de detalii, confruntări ale unor surse diferite privind un singur amănunt, comentarii la situațiile expuse în scrisori, amendări și rectificări cronologice, ipoteze privind datarea nesigură a unor episoade, texte, fapte etc., etc. De exemplu, mărturisirea de mai sus a prozatorului că nu dispune de suficiente amănunte istorice din perioada Egiptului antic e comentată de Nicolae Gheran prompt și cu maximă competență: „Într-adevăr, pentru scrierea noului capitol apelează la o întinsă bibliografie. Printre cărțile consultate: Jécquier, *Histoire de la civilisation égyptienne*; L. Delaporte, *La Mésopotamie. Les civilisations babylonienne et assyrienne*; G. Cantenau, *La civilisation assyro-babylonienne*; Koldwey, *Das neuerscheinende Babylon* ș.a. (ecouri în caietele de creație)” (p. 225).

Notele care reflectă dialogul soților separați de Primul Război Mondial (p. 54-56, 63-64 ș.a.) se revarsă în adevărate microstudii care fac lumină într-un șir de episoade legate de una dintre fazele cele mai dramatice din viața scriitorului – aflarea lui la București pe timpul ocupației germane. La fel de tensionate sunt și paginile care reconstituie încercarea lui Rebreanu, eșuată de altfel, de a răzbate spre ai săi cu ajutorul unei călăuze și, în sfârșit, trecerea clandestină a liniei frontului. De această dată, Rebreanu reușește să fugă deghizat în ordonanța unui ofițer român. Pentru a fi pe deplin avizat, cititorul *Calvarului*, povestire care repetă aproape 1:1 peripețiile pline de suspans prin care trecea însuși Rebreanu, va trebui să parcurgă scrisorile din acea epocă plus comentariile la ele ale editorului. Doar așa va avea cunoștință despre deplinătatea dramei prin care trecuse protagonistul romanului, pe de o parte, și autorul *Calvarului*, pe de alta. Vocea din *off* devoalează prototipurile personajelor, reconstituie evenimentele, dând astfel posibilitate cititorului să deducă singur gradul de ficțiune și de adevăr din *Calvarul*.

Ca un adevărat detectiv, Nicolae Gheran dă pe față și falsurile epistolare, adică depistează scrisorile „produse” de Ștefana Rebreanu deja după moartea lui Rebreanu, dar

adresate evident acestuia! Partenera de viață a scriitorului încerca să-și creeze astfel un plus de imagine. Drept exemplu, servește scrisoarea din 13 august 1924, pe care editorul o consideră „curioasă”: „Mai curând este vorba de o scrisoare compusă după moartea romancierului, în această privință existând un precedent, în istoria romanului *Ion*” (p. 259). Uneori Nicolae Gheran e și expert-grafolog, comparând diverse grafii, hârtia, cerneala etc. pentru a stabili autenticitatea unui document sau pentru a-l data.

Este inutil cred să precizăm că editorul cunoaște exemplar atât opera, cât și materialul factologic „depozitat” în *literatura complementară*. În volumul de față, Nicolae Gheran compară de multe ori o anume informație conținută în scrisori cu cea înregistrată în jurnal. Rezultatul colajării e, de regulă, în favoarea paginilor din jurnal care sunt mai vii, mai pline de viață, mai suculente. Notele 5 și 6 de la p. 300: „5. În cronica aceeași zile, *Jurnalul* este mai colorat. Citim: «Regele merge în tramvai. Primul ministru: are bilet? Nu se zice «domnule», ci simplu pe nume. Guvernul de lucrători; ministrul de justiție liberează pe toți comuniștii» ș.a.m.d. (*op.cit.*, p. 5-6). 6. În *Jurnal* un detaliu pitoresc: «În hol mă aștepta d-na Kr. Jakhellen (Ophus, Str. Osterdalen), care îmi propune s-o ajut să exporteze în România vulpi de argint a 5 000 coroane perechea. De-abia am scăpat de ea.» A doua zi, din nou: «Jos mă aștepta d-na Jakhellen, cu vulpile de argint» (*op.cit.*, p. 6-7)”.

Un anume excerpt din *Jurnal*, ținând de un aparteu pigmentat romantic (p. 384), lasă ceva spațiu și pentru fantezia noastră, – de a-l vedea pe Rebreanu angajat într-un ușor flirt cu Cella Delavrancea. De altfel, Rebreanu pare plicticos de domestic, cum ni-l arată acest volum epistolar.

În afară de note, cartea e prevăzută cu tot aparatul critic ce recomandă lucrarea drept un perfect instrument de lucru. Pe lângă prefață și o extinsă notă asupra ediției, cartea mai conține indici de persoane, de titluri, toponimic și cronologic. Nu ne rămâne decât să așteptăm grabnica apariție a celorlalte volume promise de ambițiosul proiect.

Chișinău, ianuarie 2013

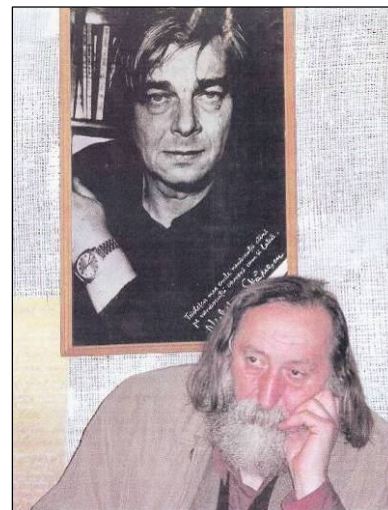
Adam Puslojic îl aduce pe Nichita Stănescu la propriul său festival!

De fiecare dată când vine la Ploiești, cu ocazia festivalului „Nichita Stănescu”, acad. Adam Puslojic are grijă să nu omită instituții sau prieteni, din permanenta sa dorință de a le oferi atenții legate de Nichita Stănescu. De amintirea despre el, despre imortala lor prietenie. Practic, într-un mod mereu original în cursiva lui repetabilitate, Adam Puslojic găsește puterea și inspirația de a fi inedit chiar și atunci când pare că starea de continuitate se va exprima prin duplicate ale gesturilor sale din visteria anilor trecuți. La fel a reușit să fie surprinzător și la ediția 25 a festivalului când, la instituții publice și prieteni particulari, a oferit un inedit volum „Nichita” tipărit cu foarte puțin timp în urmă, la Belgrad. Un volum... voluminos și prin dimensiuni și prin conținut, un volum în limba sârbească. La fel ca o altă persoană aflată la Muzeul „Nichita

Stănescu”, unde am primit acest volum, l-am rugat pe domnul Puslojic să îmi dea un autograf pe carte. M-a refuzat instantaneu, cu aceeași convingere, la fel cum a făcut și cu alte persoane, cărora le-a oferit cartea: „eu nu scriu pe monumente”!

Dar abundența mărinimiei prietenului de dincolo de Dunăre nu s-a rezumat la această carte. La masa de seară, unde se afla alături de domnul Nicolae Băciuț, patronul revistei „Vatra veche” din Târgu-Mureș – și aici se cuvine o paranteză, dl Băciuț îl numise pe dl Puslojic, de ceva timp, „director de onoare” al revistei, iar acesta a aflat acest lucru chiar atunci, la Ploiești, seara – Adam Puslojic a mai găsit, în trudită domniei sale geantă, resursele unei originalități și mărinimii continue. Eu, de exemplu, am primit fotografia pe care o vedeți, precum și o copie a manuscrisului poemului lui Nichita Stănescu, ce are titlul „Astfel”. Tot... astfel, dl Băciuț a primit o copie a manuscrisului poeziei în care Nichita scria despre „libelula Dora”...

În încheiere, mă întreb ce va mai găsi Adam Puslojic să ofere,

conform neostoitului său obicei, când va veni ediția 26? Pentru că, în mod straniu, dincolo de aceste atenții, de analize literare, de amintiri renăscute, prin tot ceea ce face, acad. Adam PUSLOJIC dă mereu senzația că prietenul său Nichita Stănescu a întârziat pe undeva, l-a trimis pe el înainte să facă gesturi contemporane care să demonstreze cât e de viu, și că... vine!

DANIEL MIHU

PORTRET DE GRUP

Document literar și sufletesc, volumul de față își propune să reconstituie ambianța cultural – literară în care un grup solidar de tineri aspiranți la gloria literară, având în Geo Dumitrescu un exemplu de consecvență și convingere în idei, și-a propus să aducă un suflu nou în spațiul larg al vieții literare românești din perioada interbelică. În ciuda perioadei restrânse de evoluție, dincolo de toate ipostazele literare ulterioare ale unora dintre membrii consacrați ai acesteia, gruparea „generației războiului” beneficiază încă de o posteritate bogată și, deopotrivă, foarte diversă. Pusă adeseori în discuție ca o etapă semnificativă din procesul de nesfârșite metamorfozări ale fenomenului literar, mișcarea albatrosistă a fost percepută sub forma unei reforme estetice a unor spirite care, refuzând a se consola cu o serie de aspecte convenționale ale unui lirism statornic în nesfârșite dizarmonii sau inutile declarativități, au propus un discurs liric direct, confesiv și neconcesiv, insurgent și nonconformist. Modele de personalitate și repere ale unei atitudini antidogmatice, în directă opoziție cu circumstanțele atât de ostile ale epocii plasate sub zodia unei conflagrații mondiale, acești tineri scriitori și-au asumat un însemnat rol poetic și moral, oferind prin scrisul lor certe dovezi ale nesupunerii față de ordinea lumii în care trăiau. (...)

MARIN IANCU

(Din „Cuvânt înainte” la volumul cu același titlu)

Ștefan Aug. Doinaș - Inedit

Noaptea

Când fumurile serii se varsă pure peste câmpiile umbroase și aburind de har, stejarii, cari păstrează pe vârfuri flăcări, par preoți lunatici pentru oficerii agreste.

Tăcerile lunare coboară dinspre Nord argintul viu, în noaptea crescută din păcate; corăbiile groazei, din golfuri depărtate, pornesc, - cu fier și aur îndoliat pe bord.

Când cerbi înalți de ceață s-adapă cu răcoare, e ora pentru vise și jgheabul poartă sânge; atunci profilul nopții de despletiri stelare s-apeleacă peste cartea minunilor și plânge.

S-aude glas de buciom în codrii românești; metalele din zare se lichifac de dor...

vezi, sufletul, iubito, e rău fără izvor!

ne-așteaptă luntrea neagră să trecem în povești.

(Poem rămas nepublicat în mapa proiectatei antologii *Poezia tânără românească între 1935 – 1942, inclus în volumul MARIN IANCU, PORTRET DE GRUP. Albatros. Sârmă ghimpată. Gândul nostru, în curs de apariție la editura Nico*)

Romulus Guga în gâlceavă cu mocirla umană

Ca om și scriitor, Romulus Guga a fost contemporan cu timpul său, nu doar prin vibrația calității de martor, ci mai ales prin incisivitatea sinelui, în *gâlceavă* neîntreruptă cu mocirla umană. Omul și scriitorul probează franchețea *noului limbaj* cultural, care să înalțe spiritul, știind că „artistul fără revoluție produce malformațiuni.” Dramaturgia, bunăoară, era pentru Romulus Guga construcție a lumii ideilor (*reconstrucție estetică*), cuprinderea în angrenajul scenic al conștiințelor semenilor, așa cum palpită acestea în conflictele fundamentale ale timpului: „Mi-am imaginat un tablou uriaș ca al lui Mendeleev, în care fiecare scriitor e obligat să descopere acea particulă elementară care dă peste timp imaginea exactă a vremii sale.” Astfel, Romulus Guga se apropie de un *teatru al ideilor*, al simbolurilor condiției umane, respingând „isprăvile epice”. În opinia dramaturgului, a povesti o piesă de teatru sau a aștepta „fabula cu morala sa” e semnul că spectatorul și-a pierdut vremea de pomană, în schimb a medita prin teatru asupra condiției umane e câmpul ideal de percepție; căci personajul în teatru nu este doar argumentul a „ceea ce am fost”, cât mai ales a ceea ce „voim să fim”.

„E în mine un sens”, mărturisise poetul în *Spital '66*, din volumul *Bărți părăsite*, 1968. *Sensul* e judecarea unei lumi schimonosite, în destrămare, și judecarea omului „ce n-a învățat încă să trăiască”, așezându-se cu voluptate în imperiul maladiilor spiritului contemporan. Omul trăiește „după cum bate vântul” într-o lume complicată, „creația mincișilor”, inundată de boli ale spiritului, astfel că, prezice *Naratorul* din *Adio, Arizona*: „...spitalele viitorului nu se vor mai ocupa de bolile fizice ale oamenilor, ci vor fi niște spitale în care se vor trata caracterele și sentimentele.”

În perioada scrierii romanului *Adio, Arizona*, 1974, Romulus Guga își finalizează și piesa de teatru *Moartea Domnului Platfus*, text început în anul 1964 și realuat în anul 1966. Replici din roman completează textul piesei, finalizat în cheia dictonului „Dacă omul nu simte nimic, e nimic.” Personajele romanului și ale piesei au boala *platfușilor*, în anamneza căreia intră platitudinea, indiferentismul, egoismul, renunțarea la memorie, îndepărtarea de esențe, lenevia spiritului, toate acestea derulându-se într-un somn bezmetic, „avant-premierea morții”. *Naratorul* din *Adio, Arizona*, avertizează asupra pericolului bolilor spirituale, exprimând și vaza șansă de vindecare, dacă acestea vor însemna preocuparea *celor care au timp și pentru viitor*: „Am făcut asta în nădejdea că va veni o zi când aceste „boli”, pe care le-am găsit eu în viețile oamenilor, vor putea fi vindecate. Uite, și le înșirui și dumnitale în ordinea în care stau aliniat pe etajera mea, pentru că, poate, într-o zi, îți vor folosi la ceva sau celor care au timp și pentru viitor: tăcerea, pasivitatea, lașitatea, delațiunea, iresponsabilitatea, carierismul, minciuna, bârfa, înscenarea etc., restul n-ai

decât să-l cauți prin casele oamenilor unde, sunt sigur, pe etajere sunt conservate, cred, din aceeași speranță.”

* * *

Platfușii sunt ași ai dialogurilor anoste, în ritmurile lăncede ale semiîntinericului cafenelei, invadatori ai nimicului, expresii ale apatiei, siluete abulice, desărcinate de spirit. *Bill, Puc, Pasăre, Val, Camil, Hortensia, Marius* și, mai presus, *Anton Platfus*, scriitor, sunt doar mimări ale omenescului: „Platfus este omul care nu știe de ce există și nici nu caută să afle. Pentru el viața nu va fi niciodată o problemă.” *Platfușii* reprezintă desenul unei lumi oloage, a *deșeurii*. Personajul *Nebuna* se îngroapă într-un morman de pantofi stricați și desperecheați, după ce a îngenuncheat cu mâinile împreunate în fața acestor aluviuni.

Genealogia *platfușilor* e ilară. Bunicul lui Anton Platfus a luptat la 1848, păstrându-și cu sfințenie pălăria atinsă de un glonț, numai că, în timp ce profesorul de istorie îl omagia, eroului i se ducea oala la pat. Stereotipia obositoare a gesturilor, caricaturizarea momentelor importante din viața omului (nunta Hortensiei se reduce la câteva replici de limbaj trivial în hărmălaia, până la vuit, a cafenelei) și declanșarea limbajului interjecțional („Ha, hi, hu... ha, ha, ha...A! Ha, ha, hooo...”) accentuează moartea spirituală, asemuită de dramaturg cu ciuperca atomică. Măcinarea în gol a *platfușilor*, claustrarea în pustii ratărilor vieții, eșuarea dialogurilor în banal („De ce are elefantul coadă?”), pantomima de cafeana, sunt, în reflecțiile personajului Bach, semne de sufocare ce ar trebui să nască semnale de alarmă: „În fond, trăim foarte puțin, ridicol de puțin, și nu ne-ar deranja inevitabilele dureri ale vieții, ci faptul că unii trăiesc morți printre noi, iarăștia ne strică viața, pentru că ei nu se mai pot și nici nu mai vreau să se-nțeleagă...”

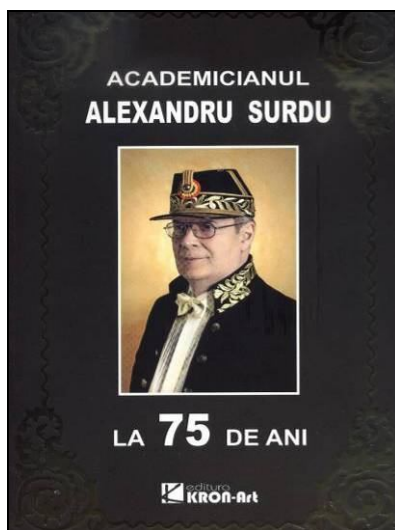
Prin sentențiozitatea lui *Bach*, personajul care împarte în jur picături de luciditate, mai ales în dialogurile cu *Marius*, dramaturgul aduce la rampă ideea refacerii lumii. Dacă lumea e o comedie stupidă, cu viii „care vin să-i îngroape pe morți”, și este o îngrămădire de oameni „pe o banchiză”, unul în coastele celuiilalt, lumea ar trebui refăcută; toți oamenii să renunțe la viața lor și s-o trăiască pe cea a timpului, care are forță. Dacă *platfușii* născuți din ticăloșie n-au vitalitate, lumii i se ia forța, dându-i-se în schimb amenințarea. Lumea nu poate fi refăcută fără forță, fără înălțarea ființei. „Cum să cobor în teacă fără luptă?”, sună un vers din poemul *Cuvinte* de Romulus Guga. Iar în caietul-program al spectacolului cu piesa *Speranța nu moare în zori*, premiera absolută, 31 martie 1973, la Teatrul Național din Tg.Mureș, Romulus Guga consemna: „Dumneavoastră, cei care v-ați așezat în această seară în sala acestui teatru, veți cunoaște un om care a vrut și vrea, prin faptele, prin sentimentele, prin inimile dumneavoastră fierbinți, să umble precum stelele pe cer, descriind acolo, în adâncul dumneavoastră neștiut, strălucirea și măreția despre care singuri vă sfiți să vorbiți. Acesta este teatrul, acesta este rostul lui.”

Aș fi vrut să-i citesc lui Romulus Guga aceste note de lectură. M-ar fi bucurat, iar, exigența omului de înaltă—

VALENTIN MARICA

Academicianul Alexandru Surdu la 75 de ani

Am avut în mână pentru câteva zile volumul omagial „Alexandru Surdu la 75 de ani”, tipărit de Editura Kron-Art din Braşov la începutul acestui an în condiții grafice absolut remarcabile și am citit pe apucate din el, dar suficient cât să mă alătur celor care au închinat acest volum cunoscutului filosof și omului de aleasă cultură Al. Surdu. Cu un sumar de sărbătoare (vârsta de 75 de ani, împlinită la *Dragobetele* lui 2013, deschide spre senectutea patriarhilor literelor și gândirii filosofice românești), volumul nu putea fi decât consistent (490 de pagini cu numeroase fotografii color), judecând după opera academicianului, dar și după generozitatea cu care acesta se implică în actele serioase de cultură. Omagiul realizat de Victor Emanuel Gica și Dragoș Popescu, după *cuvântul editorilor* (I), aduce necesare *completări bibliografice* (II), prilejuiește un spațiu mereu insuficient pentru *aprecieri în petrecerea timpului* (III), apoi alege relevante discuții ale unor oameni de cultură și artă cu Alexandru Surdu (IV), iar în final de pentadă, personalitatea academicianului este conturată, fie și fragmentar, din *evenimente memorabile* (V), chestiuni asupra cărora vom insista prin câteva spicuiuri. După primele două volume omagiale, editate de aceiași foști studenți cu ocazia împlinirii vârstei de 65 și, respectiv, de 70 de ani, acest al treilea volum, ne-o spun editorii lui, se selectează pentru capitolul al III-lea „scrieri reprezentative despre cele mai importante lucrări din activitatea de cercetător în domeniul filosofiei, de peste 45 de ani a sărbătoritului.” Omagierile *pentadice*, în sensul de *cincinale* (cele cinci capitole se deschid sub acest generic; *pentas super omnia*, cu trimitere evidentă la cele două volume închinat de filosof pentadei aristotelice), nu scapă din vedere nici *patriotismul devastator* al lui Alexandru Surdu, nici spiritul lui *neiertător față de nemernici*, fără a fi totuși capabil de ură. Volumul prilejuit de cea de a șaptezeci și cincea aniversare punctează, mai mult decât precedentele, predilecții ale memorării și ale *co-memorării* centrate pe momente axiale ale istoriei și culturii noastre, pe nume și locuri demne de memoria colectivă; Ștefan cel Mare și Daniil Sihastrul, canonizarea lui Andrei Șaguna, imaginea liceului brașovean care poartă numele marelui pașoptist și

care a dat, în timp, 49 de academicieni dintre foștii profesori și elevi, între care se numără și Al. Surdu, apoi Constantin Noica la o sută de ani de la naștere, bicentenarul George Barițiu, Centenarul N. Steinhardt, ASTRA la 150 de ani, festivalurile L. Blaga și nu în ultimul rând povestea sinuoasă a *Codicelui de la Ieud*, dar și a unor controverse legate de acesta, pornind de la pretextul vechii legende a Duminicii. Un capitol care poate fi încă adăugit este cel de al IV-lea, *De vorbă cu Alexandru Surdu*, deși discuțiile cu Ovidiu Grădinar, Grigore Bușoi, Aureliu Goci, George Corbu, Elena Soluca Moise etc. punctează destule prilejuri pentru ilustrarea personalității academicianului Surdu: despre conștiința națională, educația și credința creștină, farmecul cărților etc. De reținut discuția lui Teodor Vidam cu Al. Surdu despre un sistem dialectico-speculativ supercategorial, cu trimitere la aceeași problemă a transcendenței din perspectiva teoriei subsistenței în cele două volume ale filosofiei pentadice; cele cinci categorii superioare care se conțin (își subsistă), respectiv Unul, Totul, Infinitul, Eternitatea, Absolutul – cu evidentă ascendență în filosofia aristotelică a Primului mișcător sau Mișcătorul nemișcat, Principiul, Gândirea în sine, Divinitatea, Substanța eternă într-o *hypokeimeno*, ceea ce se va regăsi, după scolastici, în *coincidentia oppositorum*. Previzibil și răspunsul academicianului legat de (*im*-)posibilitatea unor contradicții dialectice în structura Transcendenței. La fel de interesante și discuțiile cu profesorul Aurel Mailat despre *Faust*, mărturisite lui Ovidiu Grădinar, dar și despre raportul filosofic gândire/limbaj: „Limbajul și gândirea par a fi rămas singurele resurse umane de neatins de corозиunea vremilor tulburi (...), posibilități

nesperate uneori de a ieși din suita descurajărilor și prăbușirilor repetate care ne pot duce în pragul unor căderi de natură apocaliptică” (p.170). Și, nu în cele din urmă, se subliniază legătura academicianului cu Braşovul, într-un interviu realizat de Aureliu Goci: „Pe de altă parte, spune Alexandru Surdu, Braşovul înseamnă mult pentru mine și prin aceea că, nefiind doar un loc de refugiu sau de retragere, m-am simțit mereu implicat în istoria lui, mai ales în cea românească” (p. 224). Apoi ne spune că „referindu-se și la un alt braşovean şagunist, Sextil Puşcariu, Noica zicea uneori că noi, ardelenii, nu ne lăsăm până nu scriem o carte despre *satul* nostru, pe care îl părăsim însă cu prima ocazie și fugim la oraş (...). Da, i-am răspuns, numai că noi trăim aici, cum zicea Blaga, cu nostalgia locului natal, la care și revenim, tot cu prima ocazie, și, de regulă, pentru totdeauna” (ibidem). Aşadar, volumul omagial, o reușită care-i onorează și pe editori, ne determină să încheiem solemn: *Vivat Academia, vivant profesores!*

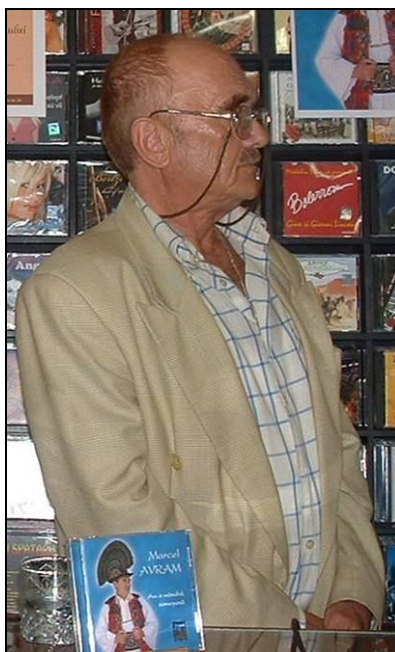
IULIAN CHIVU

ROMULUS GUGA....

→cultură și sensibilitate; aceea pe care am simțit-o când m-a chemat la revista „Vatra” pentru colaborări, spunându-i lui Dan Culcer să-mi publice un studiu despre George Călinescu; aceea pe care am descifrat-o într-un interviu realizat în foaierea Naționalului din Tg. Mureș pentru emisiunea „Ora T” a Televiziunii Române; acea exigență, ce însemna respectul pentru adevăr, din însemnările pe care le citea la Radio Tg.-Mureș, pe vremea când eram reporter începător la această instituție; acea exigență mărturisită paginii scrise, pe care am descoperit-o ca secretar literar, la Tg.-Mureș, când din arhivă îi luam scenariile de poezie sau textul piesei *Candelabrul*, căci Romulus Guga a fost secretar literar la teatrul unde i s-au jucat în premieră absolută primele piese. De exigența lui Romulus Guga am avea nevoie în zbaterea zilei, de ideea refacerii lumii din *Moartea Domnului Platfus*, de versurile din poemul *Excursie în istorie*, de chipul său sobru și cald, de cuvântul apăsător, rostit în public, de prietenia lui, de firescul cu care vorbea despre viață și moarte: „*Cine mă va căuta pe urmă în cuvintele mele, / mă va auzi rătăcind printre stele.*”

Aurel Ion Brumaru - filosof din Maramureș

Observând că anul acesta Raul (nickname-ul cu care, după un personaj din Rebreanu, era numit A. I. Brumaru în boema bucureșteană a anilor 70) împlinesște 70 de ani, ceea ce nu-i tocmai de coala, și amintindu-mi cu plăcere de anii studenției noastre în care numai cu politica nu ne-am ocupat, în rest făcând mai de toate, m-am hotărât să-i produc surpriza plăcută de a-l omagia aici, el fiind un veșnic tânăr filosof, răsplătit de Dumnezeu cu cunoașterea nemijlocită a unor mari maeștri în domeniu. Las la o parte prețuirea de care se bucura în ochii lui Țuțea, Noica, Edgar Papu, Mihai Ralea, Adrian Marino, personalități despre care s-a scris mult și continuă să se scrie și voi aminti aici o culme mai discretă a gândirii filosofice românești, puțin evocată astăzi, dar extrem de importantă în formarea și afirmarea tuturor filosofilor români aflați azi în jurul vârstei de pensionare: Imre Toth. Cartea acestuia, *Ahile. Paradoxele eleate în fenomenologia spiritului*, ne-a fericit tinerețea, la vremea ei, cum n-au făcut-o decât operele unor iluștri dispăruți din alte lumi. Și totuși, cel puțin până când a părăsit România pentru a se stabili în cele din urmă la Paris, Imre Toth era abordabil pe străzile Bucureștiului și mai ales pe culoarele și în amfiteatrele Facultății de Filosofie din București. Imre Toth era tot din Maramureș și acest lucru i-a apropiat pe cei doi, care, având fiecare mintea – brici, ar fi putut deschide împreună o frizerie. (Mă surprinde constant impactul metaforelor în fenomenologie.) Imre Toth era mare pentru noi și pentru că se ridicase din tabăra comuniștilor. Existența lui ne mai liniștea conștiințele de adolescenți care nu simțeam neapărat nevoia să murim luptând pentru revenirea unei lumi a cărei valoare superioară o cunoșteam numai din relatările altora. Ulterior s-a văzut că timpurile apuse nu mai pot fi înviate. Viitorul ne poate împinge mai ușor deasupra sau dedesubtul unor vremuri ca acelea care-au fost și-n nici un caz în unele exact ca ele.

Tiranii și titanii vremurilor apuse pot fi depășiți sau pot avea epigoni, dar nu pot fi imitați până la obținerea identității, fie și numai datorită unor deosebiri de conjunctură, care le determină alte reacții comportamentale.

Când, acum patruzeci și cinci de ani, înțelegeam idei filosofice, simțeam în suflet o imensă bucurie, probabil că întocmai cum simt întreprinzătorii vremurilor noastre când cumpără un drept de moștenire de zeci de hectare de intravilan în București de la un moștenitor de netrebnic moșier de pe vremuri, cu ceva mai puțin de a mia parte din cât va primi el pentru terenul respectiv. Ancorat în realitate ești foarte actual, dar riști să fii evaluat ca perisabil și-n cele din urmă – ca expirat. Fără referiri la repere proaspete azi, riști să rămâi necitit de strămoșii încă invitați la ședințe de spiritism care, înainte de a se întoarce de unde au venit, mai dau o raită prin librării sau prin bibliotecile publice. Deși am auzit că și printre românii care mai respiră încă astăzi, sunt unii care mai se uită pe câte-o carte din când în când. Dumnezeu să-i țină sănătoși și să le dea viață lungă!

Dar să începem chiar cu un citat ales de Brumaru din acest ilustru filosof, rămas inițial la Frankfurt: „Când botanistul face botanică, când astronomul face astronomie, zoologul – zoologie, atunci însăși **natura** este cea care **se trezește la propria ei conștiință** și se știe ca floare, ca moleculă, ca stea sau ca animal. În

procesul cunoașterii, în **actul** în care natura ia **act** de sine însăși, ea se dedublează în obiect și gând, în obiect – în – sine și în obiect – gândit, în existență în sine și în existență – știută (Bewusst – sein) dăruindu-se sie însăși, încă o dată într-o stare gândită. Gândirea odată apărută, spiritul odată prezent știe să facă însă și altceva decât să **reproducă** realitatea exterioară, s-o dubleze, să-i ofere propria sa imagine, să spună **adevăru**; și anume, spiritul știe să gândească și în mod autonom, să **producă** în mod independent și liber originalul fără să fie neapărat obligat să **reproducă** să se dubleze, să imite; el știe să și imagineze fără să fie imaginea **altuia**, el știe să **inventeze**, nu numai să descopere; el știe să și **mintă**, nu numai să fie fidel; știe să spună **falsul** și nu numai adevărul; el poate **concepe**, fără să fi perceput înainte: facultăți poate jenante pentru botanist, geograf, astronom sau zoolog, pe care **sfinxul**, **himera**, **ciclopul** și **centaurul** îl împiedică în stabilirea inventarului precis al grădinii zoologice. Existența exterioară este unică și indivizibilă, dar și săracă și plafonată în comparație cu gândirea. Realitatea nu știe decât să existe. Gândirea poate însă tot atât de bine să afirme și să reproducă realitatea; dar ceea ce este mai important, ea este dotată cu extraordinara capacitate de a nega existența și de a produce non-existență. Gândirea poate să **se** afirme și să **se** nege. Spiritul este polarizat și dublu; în el există într-o prezență efectivă deopotrivă existența și non-existența”.

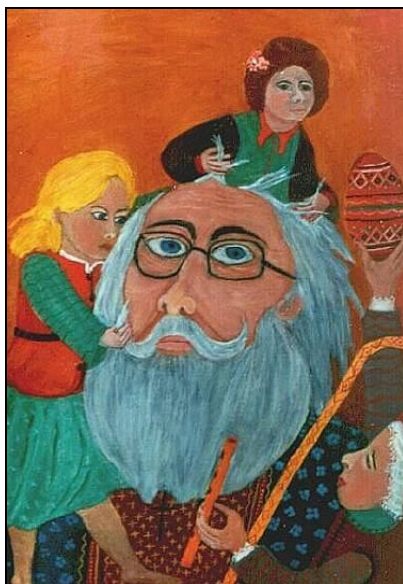
Desigur că atunci când citezi și comentezi din Țuțea, Noica, P. P. Negulescu, Ion Petrovici, Mircea Eliade, Mircea Florian, Blaga, Ștefan Lupașcu, Liiceanu, Samuil Micu, Edgar Papu, Cioran, Ernest Bernea, Al. Surdu, precum și dintr-o grămadă de filosofi greci, nemți și chiar franțuji, ajungi, chiar dacă n-ai vrea, să raționezi autonom, mai ales în fața unor probleme atât de proaspete încât nu există practic bibliografie fără de care nu ești.

Considerat de Adrian Marino un metafizician al ontologiei românești, Raul Brumaru structurează într-un fel de epilog al cărții lui **Despre** →

MIHAI NEAGU BASARAB,
Freiburg, Germania

Ființa românească, 2001) intitulat *Ceea ce urmează?* o serie de previziuni privind soarta gândirii filosofice românești și a unei posibile gândite României în perspectiva integrării acesteia în Europa comună, în condițiile în care însăși această Europă viitoare se află în căutarea unei identități care s-o poată reprezenta cât mai onorabil. Nu e mare filosofie să te gândești că Europa comună trebuie să fie o sursă de servicii făcute în comun și nu o nimicire în comun de interese. Comunitatea Europeană este o Casă a Europei, adică o casă de națiuni europene, mereu în serviciul tuturor locuitorilor ei. Doar în sfera culturii, după Brumar, ar exista pretexte de animozități cu iz obiectiv. Acest domeniu atins de conservatorism ascultă de aspecte emoționale mai greu de temperat. De la Răsărit la Apus, aceste aspecte emoționale pot oricând provoca revărsări afective chiar și negative, ceea ce devine cu ușurință dăunător, mai ales dacă se evită dialogul civilizată. Este foarte greu, pentru orice cetățean, să nu fie foarte mândru de trecutul patriei lui, fie și numai pentru faptul că, dacă se rușinează cu poporul căruia îi aparține, recunoaște concomitent că aparține unui popor demn de tot disprețul. Este citat americanul Carl N. Degler, după care identitatea națională, atât internă cât și externă, decurge din ceea ce istoria fiecărei țări îi spune poporului ei, și din lumina în care apare acea istorie atunci când este comparată cu trecutul altor țări care au parcurs un drum similar. Alt american, Charles Mc M. Mathias jr., afirmă în contrast cu compatriotul său că: „Militantismul etnic nu reprezintă nici lipsă de patriotism, nicio dorință de a pune interesele străine înaintea intereselor Americii, el mai degrabă reprezintă o convingere sinceră că interesele naționale și cele promovate prin atașament etnic sunt identice”. În cazul discriminărilor etnice pozitive solicitate de anumite minorități se cere, de fapt, suspendarea acestui atașament legitim. Brumar consideră că în Europa soluția optimă o reprezintă poziția avută de Ion Rațiu la Simpozionul „Europa Centrală și minoritățile sale naționale”: „apartenența la orice grup etnic într-o democrație nu conferă – și nu trebuie să confere – membrilor acestuia

niciun drept în plus față de celelalte colective; ...securitatea și stabilitatea pot fi atinse în Europa prin deplina recunoaștere a drepturilor membrilor grupurilor minoritare, care să fie considerați cetățeni egali, și nu prin separarea lor. Numai astfel ... va fi dobândită adevărata loialitate, liber consimțită față de stat. Relația va fi biunivocă. Atât statul, cât și minoritățile trebuie să-și joace rolul”. Există un naționalism decent bazat pe un „sentiment comun de mândrie națională”. Americanul Michael Barone consideră chiar: „Calea către progres este naționalismul cumpătat. Important este să găsim un naționalism și partide naționaliste, capabile de a crea societăți decente și o lume pașnică”. Mai sunt citați aici Egon Bahr: „securitatea în raport cu celălalt există numai împreună cu el” și Andrei Marga: „Țările europene au trebuit să conștientizeze faptul că ele nu mai sunt destul de puternice pentru a hotărî direcția de evoluție a lumii, dar sunt, totuși, dacă se unesc, destul de puternice să-și apere evoluții proprii și să frâneze evoluții globale dezavantajoase. Alternativa pentru ele a fost sau unire, prin acorduri și, în consecință, stabilitate și progres, sau intrare în confruntare, cu riscurile inerente”. În finalul acestui epilog al cărții sale, Brumar simte nevoia unei filosofii politice, ceea ce Marga numea **public philosophy**. După Adrian Marino, noțiunile de stânga, dreapta, centru sunt relative și se conturează întotdeauna într-un anumit context. Și totuși, libertatea spirituală ar

Catinca Popescu, „Bunicul”

asigura-o numai cultura de centru, stânga și dreapta mirosind a totalitarism. Din punctul meu de vedere, poate că cel mai important lucru, demolator necesar de ideologie, este accesul nelimitat și complet la adevărul istoric, pe care se bazează înțelegerea corectă a situațiilor. De pildă, cu toții știm că în lagărele de concentrație naziste, în care trudeau pentru industria de război germană peste 10 milioane de deținuți politici și evrei, au murit 6 milioane de evrei. De la supraviețuitorii acestor lagăre, românii am aflat că, cel puțin la Buchenwald și la Dachau, dacă nu cumva și la Auschwitz, mai bine de două treimi din internați au murit în ultimul an de război în urma bombardamentelor anglo-americane, cele 4 milioane de evrei omorâți astfel fiind considerați la pierderi colaterale de către conducătorii Statelor Unite ale Americii, Angliei și Rusiei, acest ultim stat posedând arhivele în care sunt înregistrați morții din bombardamente, pe care le țin încă secrete deși au trecut mai mult de 65 de ani de atunci. Cele două mari puteri ireconciliabile rămân Rusia și Statele Unite. Consider că aceste arhive vor deveni publice, pentru a se afla exact câte milioane de evrei au omorât americanii în bombardamente și câte s-au stins din cauza mizeriilor războiului, în responsabilitate hitleristă, abia în momentul în care această dezvăluire va fi hotărâtoare pentru ruperea Statelor Unite în mai mici federații nepericuloase militar pentru pacea planetei și, desigur, securitatea Rusiei și a Chinei.

Cartea amicului Raul Brumar rămâne un izvor de învățăminte care ne ajută să înțelegem mai bine cine suntem și încotro mergem.

În incertitudine rămâne numai momentul în care vor fi atinse diferite țeluri, de către diferite persoane și popoare.

DECADENTISM EUROPEAN ȘI MODERNISM HISPANIC

(III)

Dacă personajul lui Tirso ne apare ca un adevărat erou, ce întruchipează perfect ideologia epocii de glorie, a epocii imperiale, prin trei atribute de bază: spiritul de revoltă împins la extrem (chiar și împotriva lui Dumnezeu, el fiind lipsit de credință, ateu, prin urmare), frumusețea fizică și lipsa de sensibilitate (aceasta din urmă văzută ca o calitate esențială pentru un erou adevărat), protagonistul lui Valle-Inclán este definit, la modul ironic, chiar din preambulul romanului, prin atribute exact contrarii: Marchizul de Bradomín este “un don Juan feo, católico y sentimental” (“un don Juan urât, catolic și sentimental”). Cu alte cuvinte, ne confruntăm cu un proces de demistificare aflat în faza lui inițială (după cum vom vedea ceva mai încolo, acest proces de demistificare, de degradare a mitului va fi împins până la ultimele consecințe în piesa de teatru *Las galas del difunto*, aparținând celei de-a doua perioade de creație).

Romanul *Las Sonatas* impresionează cititorul prin maniera pur și simplu genială prin care autorul a știut să combine cele două teme fundamentale ale esteticii decadente: tema erotică și cea thanatică, Eros și Thanatos, dragostea și moartea; comentatorii vorbesc, pe bună dreptate, despre asemănarea dintre Valle-Inclán și Marchizul de Sade. Erotismul difuz în acest roman evoluează, la fel ca și cel din povestirile Marchizului, dincolo de limita normalității, atingând ocazional granițele anormalului, ale perversiunii sexuale, ale incestului și crimei. Ultimele două părți ale romanului - *Sonata de otoño* și *Sonata de invierno* - sunt reprezentative în acest sens. În același timp, atmosfera plină de mister, amestecul de religiozitate și de erotism sugerează o intenție profanatoare și produce o impresie de neșters în mintea cititorului. Marchizul de Bradomín aparține seriei de personaje demonice din literatura universală, în ciuda faptului că se consideră un sentimental; sentimentul său religios, catolic, se manifestă de cele mai multe ori de-a-ndoaselea. El se manifestă mai degrabă ca un profanator care practică religia păgână a erosului, a senzualității exacerbate, a experiențelor amoroase morbide, perverse, împotriva firii.

În această primă perioadă de creație, putem include și alte opere, în versuri, în proză și dramatice, cum ar fi: *Aromas de leyenda* (volum de versuri păstrând ecouri din Rubén Darío), *Voces de gesta* (o tragedie cu rezonanțe epice), *La Marquesa Rosalinda* (volum de povestiri în care îmbină lirismul cu ironia), *Divinas palabras* (piesă de teatru în care fuzionează elementul picaresc cu cel popular-superstițios).

Urmează o perioadă de tranziție, în care s-ar putea include ciclul romanesc dedicat războaielor carliste (care au măcinat Spania de-a lungul întregii jumătăți a sec. XIX), cu volumele: *Los cruzados de la causa*, *El resplandor de la hoguera*, *Gerifaltes de antaño* (*Cruciații cauzei*, *Strălucirea rugului aprins*, *Șoimii de altădată*). În ultimul din aceste trei romane apare ca protagonist don Juan Manuel Montenegro, adevărat erou de legendă, care

încarnează în viziunea autorului un întreg trecut eroic și glorios al Spaniei epocii imperiale.

Al doilea Valle-Inclán este rezultatul unei răsturnări totale, al unei schimbări de perspectivă radicale. E ca și cum ar fi vorba de cu totul alt autor, care are prea puțin sau deloc de-a face cu prima versiune. Acest al doilea Valle-Inclán se desfășoară și evoluează sub semnul deziluziei; este vorba de un om care și-a pierdut credința, nu cea religioasă, ci aceea care include idealurile și convingerile cele mai intime. Într-un cuvânt, e vorba de cineva care și-a pierdut treptat toate năzuințele nobile ale tinereții: credința în Frumusețe, în Artă, în Moralitate, în Adevăr și în Bine.

Această a doua perioadă de creație ne oferă o serie întregă de opere concepute după o tehnică estetică originală, pe care însuși autorul o expune într-una din piesele sale de teatru, intitulată *Luces de Bohemia*

(*Luminile boemei*), prin gura protagonistului acesteia, Max Estrella. E vorba de tehnica numită “del esperpento” (“a sperietorii”) pe care protagonistul mai sus-menționat o definește în termenii următori (printr-o expunere, pe puncte, a unui program estetic doctrinar): „1. Sentimentul tragic al vieții spaniole poate fi redat doar printr-o tehnică sistematic deformatoare. 2. Eroii clasici reflectați în oglinzi concave produc esperpento-ul (sperietoarea). 3. Cele mai frumoase imagini, reflectate într-o oglindă concavă, sunt absurde. 4. Estetica mea actuală constă în a transforma, cu matematica unei oglinzi concave, normele clasice. 5. Spania este o deformare grotescă a civilizației europene.” E vorba, prin urmare, de o estetică a degradării, a grotescului și a caricaturalului dusă până la ultimele consecințe. În acest domeniu, Valle-Inclán poate fi comparat doar cu un alt mare autor, care a ilustrat în opera sa grotescul și caricaturalul: autorul baroc din Secolul de Aur, Quevedo. Mijloacele stilistice utilizate pentru a realiza această viziune deformatoare, satirico-grotescă, sunt cu totul altele decât cele din prima perioadă de creație. Atât personajele cât și acțiunile lor sau mediul în care evoluează suferă un proces de maximă stilizare, în sensul că se de-realizează, se reifică, iar această de-realizare, reificare are loc și în cazul limbajului. Evocarea sonoră și muzicală este înlocuită cu o alta, bazată pe plasticitatea picturală. Lirismul consubstanțial din prima perioadă se vede substituit cu accentele epice ale unei satire acide, virulente. Adjectivul și fraza ritmico-muzicală sunt treptat înlocuite cu metafora de tip conceptist-baroc, cu fraza trunchiată și fără predicat, predomină limbajul popular, caracterizat prin abundența de provincialisme, regionalisme, termeni argotici, un limbaj agresiv care frizează vulgaritatea, în unele dialoguri folosite pentru caracterizarea personajelor. De asemenea, sunt predominante tușele îngroșate, stridente, paroxistice, obținute printr-o tehnică a contrastelor, de asemenea de inspirație barocă. Elementul anecdotic, intriga sau subiectul sunt reduse la minim, ceea ce interesează este alternanța de tablouri, de figuri și peisaje care defilează prin fața ochilor uimiți ai cititorului ca într-o sarabandă nebunească și funambulescă.

DAN RUJEA

Catinca Popescu, „Iarnă”

ESENȚA UNEI VIETI

(II)

Intensitatea sufletului și lungul lui sir de vise îi sunt caracteristice poetului argentinian Borges. Iar cele „opt milioane de divinități care parcurg pământul și ne ating o clipă” (Shinto), aduc infime aventuri. Ele sunt salvatoare, de pildă, găsierea unei cărți pierdute. Cum mă regăsesc în aceste minuscule miracole!

Dar și visul a intervenit mult în viața mea. El mi-a marcat studenția care, la un moment dat, s-a transmutat la Paris. Orașul-Lumină e electricizant și are ceva legendar în istoria lui. Așa ne apare poetul François Villon din secolul XV când spune: „*Pauvre suis dès ma naissance et de petite extrace... Du pain ne vois au'aux fenêtres*” (boulangeries). Apoi vine și „*La Cour des Miracles*” în care hoții se exersau pe un manechin implorând: „*cloches, ne clochettez pas, sonnettes, ne sommez pas*”...

Eu însă la Paris am auzit o voce ca de tunet citind fragmente celebre din Heraclit, zis „Obscurul”. Era în cartierul latin, într-un interior tapisat de ziare și am văzut și un zâmbet amar – era al filosofului Paul Costin Deleanu. Îi plăcea mai ales să umblăm pe stradă de-a lungul Grădinii Luxembourg, el vorbind încontinuu fie de Revoluția Franceză, ori de moartea zeului Pan, „care a lăsat lumea fără căpătâi”. Totul era interesant pentru mine pe atunci, fiind studentă venind din mediul helvet.

Și cum aveam preocuparea scrierii tezei mele bacoviene – dar vai, neavând textul! – dau chiar pe cheiul Senei, la anticari, de „bucăți” (literalmente) din volumul de negăsit *Plumb*. Le iau desigur cu mine.

*

Dar cum de am ajuns eu la ideea cu Bacovia? Ciudat era, văd acum, că venise în ultimul an de liceu, la Școala Centrală din București, o nouă profesoară de română. Mică, slăbuță, ea citea tot timpul la catedră poeziile lui Bacovia. Era soția poetului, Agatha. Mă surprindeau versuri precum – „Sunt câțiva morți în oraș, iubito. Chiar pentru asta am venit să-ți spun... De căldură cadavrele se descompun”... Părea o povestire fantasmatică.

Fără să vreau, mă gândeam că la 13 ani, la Ismail, veneam în biroul bunicului matern, de mult mort. Dar totul rămăsese intact, până și scaunul-balansoar, preferatul meu. Și luam liber, nestingherită, din bibliotecă, când *Evgheni Oneghin*, de Pușkin, când *Iarmarocul din Saracinsc* al lui Gogol. Mă îndurera duelul lui Lenski și aria lui ce o cânta înainte de a cădea: „Unde, unde v-ați îndepărtat, aurite zile ale primăverii mele? Zadarnic privirea mea le caută...”

*

Mă gândesc fără să vreau la adolescentul Marcel Proust, de sănătate delicată, trăind într-un mediu de preocupări literare și artistice. Cu gândul la viitorul său, el alege, în fine, să fie scriitor. Dar ce să scrie? Și cum? Gusturile lui erau eclecticice și trecea prin crize. La moartea părinților săi însă, intrase într-o stare depresivă. Marcel Proust părea, la 35 de ani, un amator fără viitor.

El aduna totuși niște notații și schițe, fără o idee precisă. Dar iar abandonează totul sub efectul războiului din 1914, ca și obsedat de a nu mai avea mult de trăit.

Poate chiar de aceea apare *Du côté de chez Swann*, primul volum căruia îi urmează întreg ciclul. Primii critici văd doar o îngrămădire de forme brute, căci nimic în ele nu era asemănător cu romanele contemporane. Iar cititorii sunt deconcertați. E în fapt și o construcție stranie. Începutul pare a se racorda, în cursul anilor, cu sfârșitul. În *căutarea timpului pierdut*, Proust rămâne prin finețea și unicitatea stilului foarte apropiat de viața transfigurată totuși ca într-un vitraliu sau o operă de artă la care se apelează în propria lui operă. Combray cu grădinile și cursul Yvonei, ca și personajele satului și amintirile copilăriei, rămân pentru cititori un mirific prezent etern.

*

Amintesc acum unele personalități de mare cultură care, prin nu știu ce noroc al destinului, mi-au fost prieteni. Erau Ștefan Teodorescu, filosoful, și în contrast cu el, scriitorul Paul Anghel.

La o mare festivitate la Biblioteca Română din Freiburg i.Br., în prezența episcopului de la Paris, Teofil Ionescu, au avut loc alocuțiunile lui Paul Miron, a Zoi Dumitrescu Bușu-

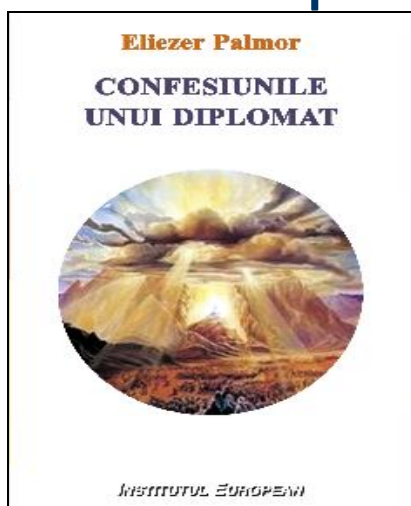
La Lugano, Elveția, 2005, cu Lucia Olaru Nenati

lenga și a altora. Dar cineva absolut excepțional venea de la Stuttgart. Avea bucle negre care frapau, ochi puternici cu ochelari în rame groase. Era Ștefan Teodorescu. Când s-a ridicat pentru a vorbi, s-a simțit deodată o mare schimbare: era forța gândirii care se îmbina cu felul exprimării. Ceva foarte precis, dar iradiind lumea homerică. Mulți studenți îi puneau întrebări, el răspundea. Era o transfigurare în sală, totul devenise o altă lume.

L-am reîntâlnit câțiva ani mai târziu la aeroportul Kloten. Nu-mi venea a crede, mi se părea că vedeam un zeu uman. Și am alergat spre dânsul cu „Domnule Profesor!” Mergea și el la Iași. În avion, mi-a recomandat o carte: *L'écriture et la différence*. Eu o citeam acasă, când fiul meu de 5 ani, Vladimiro, dormea. Dar era ilizibilă. Scrisă de filosofi pentru alți filosofi. Însă titlurile de capitole erau atât de fascinante!: *Force et signification, Cogito et l'histoire de la folie, Violence et métaphysique, La structure, le signe et le jeu*... Și nume despre care se vorbea erau Nietzsche, Freud, Husserl, Artaud, Bataille... Un empireu care mă atrăgea enorm. Intrasem într-o mare școală care mi-a dat imens. Teodorescu mi-a spus: „Tu singură ți-ai creat acest spațiu”.

SVELLANA PALEOLOGU
MATTÀ

Cronica lterară Confesiunile unui diplomat

Cartea ambasadorului Eliezer Palmor este un text succint (după gustul meu, prea succint, pentru cele ce Domnia Sa ar putea avea de spus în acest context, deosebit de interesant), care poate și trebuie să fie citită în mai multe și diferite registre de lectură (și de ce nu și „relectură”, în sensul în care au vorbit despre această operație Matei Călinescu și Sanda Golopenția)...

În carte, apar succesiv, dar și paralel, mai multe LUMI, începând cu lumea evreiască transilvăneană, în care autorul nostru a văzut pentru prima oară lumina zilei, lume azi aproape dispărută de pe harta spirituală a iudaismului, și până la lumea unui distins intelectual ISRAELIAN, ajuns în lumea internațională/cosmopolită, a celei de a doua părți a secolului XX, adică după cel de al Doilea Război Mondial (inclusiv cu Holocaustul evreimii europene, precedentele clare, prevestitoare ale acestuia, cu tragedia însăși și cu multiplele sale urmări și consecințe dureroase). Evident, foarte multe lucruri sunt semnificative și pentru societatea românească postbelică, descrise, fie direct, fie prin simple aluzii.

Scrierea care urmează nu reprezintă veleitățile semnatarului acestor rânduri de a scrie o „recenzie”, în sensul propriu al termenului, la cartea aceasta a ambasadorului Palmor, ci încearcă doar să alăture textului de discutat niște reacții strict personale la lectura scrierii, deloc pretențioase, dar nici facile.

De la bun început, Eliezer Palmor nu se sfiește să se refere și la unele situații de multe ori paradoxale și chiar relativ nefericite ale statutului de nou-venit în Israel („oleh hadash”, adică „nou urcător [în Sion]”), într-o lume care – teoretic – se bucură și trebuie să se bucure de venirea fiecărui nou

imigrant, care ar putea contribui, pe măsura capacităților sale fizice, morale și/sau intelectuale, la propășirea vechii/noii noastre Patrii, dar care nu rareori vede în acest nou venit un eventual concurent/rival într-un cadru sau altul. Un nou-venit cu pregătire universitară, dar cu privire la a cărei autenticitate cei născuți pe aceste meleaguri strămoșești, dar și imigranți ceva mai vechi ar putea avea unele îndoieli (justificate sau nu) – dovedește-le unor oameni care nu totdeauna sunt foarte siguri cu privire la CE este și CE a fost Clujul, Transilvania și România, că studiile tale filozofice-filologice de la Alma Mater clujeană reprezintă o valoare intelectuală și cognitivă adevărată, indiferent de contextul în care le privești. Și să ne gândim și la puținătatea și incompletitudinea cunoștințelor cetățeanului israelian mediu de azi cu privire la ce a reprezentat ideologia și practica socială bolșevică din țara noastră de origine. Îmi aduc aminte că, la data sosirii mele în Israel, multe decenii după imigrarea lui Eliezer Palmor, când aduceam vorba de diplomele mele și de scrierile mele, nu o singură dată mi s-a ripostat: „ce fel de știință ați putut face voi acolo, când nici gumă de mestecat și nici ness cafe nu ați avut acolo?” - întrebare pusă nu o singură dată de intelectuali, chiar originari din România. De altfel, acest fenomen al primirii lipsite de orice empatie a nou-veniților există în scrieri literare, mai serioase sau mai glumețe, filme credibile mai pentru toți (vezi o parte însemnată a literaturii produse de Efraim Kișon). Mă refer aici la un moment, penibil, dar care ar fi putut deveni nefast, al verificării antecedentelor românești, „democratic-populare”, ale autorului nostru. Un simplu denunț răuvoitor îi face pe funcționarii competenți de la Ministerul israelian de externe să lucreze vreme îndelungată, pentru a afla cele mai mărunte detalii ale tânărului candidat merituos la un post în diplomația noii, dar adevăratei sale Patrii.

Dar, pe de altă parte, este de subliniat și finalul fericit al îndelungatei anchete cu privire la comportamentul său anterior..., pentru că totul s-a dovedit a fi o biografie absolut pură a lui E. Palmor.

Și aici, ca și în cărțile sale anterioare, publicate în limba ebraică, dar și în limba română, care fără a-i fi fost limbă maternă, i-a fost vreme îndelungată limbă de cultură, limbile sunt stăpânite ca niște adevărate LIMBI MATERNE (un caz de adevărată diglosie/poliglosie), ceea ce ar trebui

să-i intereseze pe lingviștii preocupați de studiul acestei problematici, cu privire la posibilitatea ca ambele limbi, probabil și mai multe, să fi fost însușite deopotrivă, cu același statut ontologic.

Eliezer Palmor descrie și analizează cu o deosebită precizie circumstanțele devenirii sale umane și intelectuale moderne de om provenit dintr-o familie de evrei ortodocși (tatăl – un cunoscut rabin, cu deosebit de vaste preocupări în domeniul său), riguroși în păstrarea și aplicarea strictă a Legii, dar nu fanatici ai credinței strămoșești, reușește să ajungă pe vârful cunoștințelor umaniste despre lume și societate, despre existență și cunoaștere, ceea ce face ca lectura să fie deosebit de instructivă pentru oricare cititor onest, preocupat de sfera intelectuală abordată de autorul nostru.

Apoi urmează prezentarea și analiza detaliată și obiectivă a mediului său ceva mai extins – traiul cotidian între români și maghiari, cu toate conflictele provocate de istoria destul de încărcată a locurilor, în mijlocul cărora, cu timpul, s-au așezat în cursul secolelor mai multe comunități evreiești, mai mici sau mai mari. Aceștia din urmă au avut norocul neprevăzut, ca și după Diktatul de la Viena să rămână în România, nu tocmai filosemită, dar mult mai puțin decise să-i înlăture de tot pe toți evreii din corpul societății majoritare, ceea ce a determinat consecințele cu adevărat faste pentru aceștia din urmă, spre deosebire de cele absolut nefaste și tragice, pentru coreligionarii lor ajunși sub stăpânirea Ungariei horthiste (pe care, să o recunoaștem cinstit, mulți dintre ei au primit-o cu brațele deschise, din cauza unei memorii colective nu totdeauna suficient de acurate, a acestor nostalgici cu privire la emanciparea lor de la 1867, pe care ei le-o atribuiau părții maghiare, a fostului Imperiu austro-ungar, și nu Imperiului ca atare. Din păcate, acești oameni pierdeau din vedere și nenumăratele stereotipuri antisemite mult renăscute și mult întărite în Ungaria horthistă de după 1919. Și mai ales, uitau acești așa-zisi „maghiari de religie mozaică”, că respectiva emancipare a lor a fost plătită de foarte mulți dintre ei cu părăsirea limbii și a tradițiilor lor multimilenare, ceea ce a răspuns direct dorinței „emancipatorilor” de a schimba anumite componente ale unei situații demografice autentice, care le displăcea guvernanților maghiari ai respectivelor vremuri, dar ceea ce le-a dăunat semnificativ multor altor grupuri →

PAUL SCHVEIGER,
Raana, Israel

etnice din „Ungaria istorică”.

Dar până la deportările evreilor din Ungaria, în primăvara-vara anului 1944, soarta evreilor rămași sub oblăduirea generalului, ajuns între timp mareșal, Ion Antonescu, nu a fost nici ea de invidiat, evreii rămași în Transilvania românească au avut de suferit de pe urma tuturor vexațiunilor posibile, de la cele mai așa-zis mărunte și până la nopțile la rând, vreme de mai multe săptămâni la rând, în care ei se culcau îmbrăcați și cu valjoarele pregătite în vederea deportării lor în lagărele naziste de exterminare ale evreimii europene, cu privire la care circulau zvonuri deosebit de amenințătoare, dar credibile... Și aici este interesant de adăugat un așa-zis „amănunt” semnificativ, în timp ce evreii din România antonesciană știau destul de bine CE urmau să însemne aceste deportări, majoritatea evreilor din Ungaria lui Horthy, din cauza încrederii lor obsesive și nejustificate în regim, au înghițit cu multă seninătate gălușca mincinoasă a viitoareii lor transportări la „muncă”, într-un inexistent loc denumit Kenyermesz din Ungaria și nu în Germania și teritoriile ocupate de ea...

Dar destul cu antecedentele și premisele viitorului nostru diplomat israelian care a parcurs toate (sau aproape toate) treptele ierarhiei unui minister al afacerilor externe, atât în interiorul țării, cât și în exteriorul ei. Și îmi voi permite aici să mă refer și la o altă carte a Domniei Sale, în care vorbește despre munca depusă la ambasada de la Oslo (Norvegia) a Statului Israel, în perioada de după ce un presupus criminal OEP-ist, participant la atacul terorist contra sportivilor israelieni la Olimpiada de la München, soldată cu moartea mai multora dintre aceștia, a fost ucis de agenți israelieni. Față de incapacitatea/lipsa de voință a lumii de a-i urmări și aduce în fața unor judecători pe răufăcătorii arabi, Statul Israelul s-a văzut nevoit (de altfel, o obligație elementară a oricărui stat normal, civilizată și democratic, cu responsabilitate pentru viața cetățenilor săi) să acționeze cu propriile sale mijloace... Adică să-i identifice și pedepsească pe instigatorii, planificatorii și executanții abominabilei crime. Ca urmare, au fost identificați de agenții israelieni, mai mulți dintre aceștia și, cu mai mult sau mai puțin succes, au fost pedepsiți. În Norvegia, din păcate, identificarea a fost greșită și ucis a fost un nevinovat. După aceasta, autoritățile norvegiene au reușit să-i identifice și aresteze rapid pe agenții israelieni în cauză, care apoi au fost

Catinca Popescu, „Răgaz”

condamnați în conformitate cu legislația norvegiană în vigoare. Eliezer Palmor, până atunci neimplicat în afacere, a fost diplomatul israelian însărcinat cu organizarea apărării și ajutorarea respectivilor agenți, adică de asigurarea faptului că în timpul executării sentinței oamenii aceștia să se poată bucura de toate drepturile lor legale. Dar tema asta, ca și cartea lui Eliezer Palmor privitoare la respectiva perioadă, ar merita o discuție separată, amănunțită, aici imposibile.

În această carte vorbește E.P. și de munca sa intensă față de diplomația sovietică în una din perioadele cele mai antiisraeliene (adică antisemite) ale acesteia. De foarte multe ori, Statul sovietic și diplomații săi încercau să-și acopere antisemitismul bolșevic sub masca antiisraelianismului (fenomen, regretabil, cunoscut și în zilele noastre), dar și a unui proarabism, dintre cele mai vehemente (sub masca perfidă a „sprijinirii active a luptei de eliberare a popoarelor din coloniile imperialiste”. El a luptat pentru ca Moscova să acorde vize de intrare în URSS unei delegații israeliene care urma să participe la niște reuniuni internaționale care urmau să se întrunească pe teritoriul statului sovietic (acțiuni nu ale URSS, ci aflate sub girul UNESCO). E extrem de interesant de citit descrierea stărilor de permanentă conflictualitate și de adversitate a funcționării sovietice (diplomatice și nediplomatice) față de trimiterea israelieni oficiali pe toată durata sejurului lor în țara care se lăudase vreme îndelungată cu așa-zisul său internaționalism. Rămân vii în memorie, ca fiind deosebit de impresionante, întâlnirile diplomaților israelieni cu evreii sovietici care luptau din răsuputeri pentru a putea obține dreptul de a emigra și de a se așeza în Israel, unde ei ar fi urmat să se alăture fraților lor.

Fiecare capitol al acestei cărți ar merita o discuție amănunțită a problematicii și îmi este foarte greu să decid ce să aleg, și pe care anume să le omit, pentru că – eventual – mi-ar putea părea că ar fi „ceva mai puțin semnificative”.

Nu cred că ar exista așa ceva! Deci totul va fi un joc de noroc, pentru că nu pot abuza de bunăvoința redacției.

Voi începe cu capitolul intitulat „Universitățile mele” (poate o aluzie la cartea lui Maxim Gorki cu același titlu? Poate nu), mai ales pentru că în acea perioadă ni s-au încrucișat pentru prima oară drumurile la Universitatea clujeană (încă „Dr. Victor Babeș”). Opțiunea tânărului Eliezer Palmor pentru filosofie a fost determinate, ne spune dânsul, de lecturile sale adolescentine din Aristotel și Spinoza, dar și de multele sale experiențe personale și comunitare de viață, acumulate în aceeași perioadă... Două lumi și două viziuni asupra lumii, chiar dacă existente și evidente apropieri și înrudiri, dacă nu și filiații între sursele alegerii sale... Avatarurile „universităților sale”, specifice timpurilor (ne aflăm la mijlocul anilor 50 ai secolului trecut, cu toate abuzurile și nedreptățile astăzi cunoscute, pe atunci, fie simțite pe pielea victimelor, fie doar intuite de restul) sunt descrise cu precizie și obiectivitate, și fără nicio urmă de veleitarism sau ranchiună personală, deși ele au fost deosebit de dureroase, pentru că autorul nostru înțelege foarte bine (probabil că a înțeles-o încă de pe atunci) că nu el era cel vizat personal, de un sistem care a transformat foarte ușor niște idei aparent generoase, într-o dogmă rudimentară, aplicată de foarte mulți indivizi incuți, semidocti, în conformitate cu care anumite categorii sociale și/sau etnice considerate de sistem ca fiind redundante, ca atare, urmau să fie eradicate fără milă (considerate a fi „mic-burgheză”) din organismul social cică urmărit, dar niciodată atins. Aparent nu era vizat E.P. ca persoană, ci categoria socială și etnică din care el făcea parte, fără ca el să fi comis cea mai mica infracțiune (încă nimeni nu și-a putut alege părinții!). Dar în toți anii săi de studii universitare, fie la filosofie sau – mai târziu, la filologie, Eliezer Palmor a dovedit că posedă un surplus de putere și de voință și că un om inteligent și sărguincios, care dorea din tot sufletul să pătrundă temeinic într-o lume a culturii și a științelor, putea să o facă, totuși, în pofida tuturor piedicilor obiective și subiective ale unui regim nedemn de ceea ce el propovăduia (un regim în care coexistau paralel, dar total independent, una de cealaltă, două limbi, cea a promisiunilor „nobile” și cea a realităților cotidiene, cu totul diferite de primele...). Cu toate dificultățile create de regim, E.P. știe să culegă cu multă plăcere din amintirile sale și imaginea unor dascăli și colegi care l-au simpatizat și chiar asumându-și →

multe și mari riscuri, au încercat să-l ajute, în măsura posibilităților existente în perioadă.

Și aici nu mă pot abține de a mă referi la un „accident” personal al existenței mele. Eram student în anul IV la secția de limba și literatura rusă a facultății (pe atunci, de filologie), când lectora care lucra cu noi la dezvoltarea capacităților noastre lexicale ne-a relatat despre apariția în anul III a unui student nou, care, răspunzând la o temă de casă, a tradus un text literar rus deosebit de dificil, într-o perfectă și frumoasă limbă literară română (era vorba de „Vestitorul furtunii”, poemul în proză al lui Maxim Gorki, precizând „amănuntul” nelipsit de semnificație că era vorba de una din scrierile autorului de dinaintea „Realismului socialist”), dovedind în această operație posedarea, deopotrivă a unei capacități remarcabile de analiză a textului original, cât și a unei deosebit de remarcabile competențe lingvistice și stilistice și în limba română. Nu știu, cum stau acum competențele sale în limba rusă, dar pot spune, cu mâna pe inimă că dânsul posedă până în zilele noastre o excepțională capacitate de a exprima cele mai complexe noțiuni și idei într-o impecabilă limbă română, lipsite de orice influențe dăunătoare ale celorlalte limbi posedate de dânsul, dar și lipsită de urmele limbajului „de lemn” a vremurilor trecute și chiar de cele ale timpurilor noastre „postcomuniste”. Din scrisul său ebraic, dar și din cel românesc, lipsesc absolut barbarismele (împrumuturile lexicale și stilistice inutile din limbi străine, atât de frecvente în scrisul multora dintre contemporanii noștri de aici și de aiurea). Scrisul său este complet lipsit de multe din veleitarismele lexicale și stilistice ale atâtor altor autori contemporani, pentru că E.P. știe foarte bine CE dorește dânsul să ne comunice și nu are nevoie pentru asta de niciun fel de trucuri și artificii lingvistice lipsite de naturalețe. În acest context și sub presiunea meseriei mele, total nelegate de tematica scrierii aflate în discuție, voi spune câteva cuvinte și despre E.P. față cu fenomenul „purismelor lingvistice”, așa cum e el cunoscut în mai multe limbi și culturi europene, dar care mai apare, nu rareori, și în practica lingvistică israeliană, pentru că acest fenomen demodat ne vorbește de un anumit naționalism exagerat. Limba scrierilor lui E.P., atât în ebraică, cât și în română, este totdeauna perfect echilibrată între inovaționismul lingvistic și tradiționalismul lexical, deloc mai puțin pernicios. Am observat-o mai ales într-un text al său dedicat unor discuții

pe teme filosofice – termenii străini, cei creați inovativ pe teren lingvistic ebraic și termenii mai vechi ai limbii ebraice multistratale se amestecă între ei fără să ducă la o senzație de straniețe lexicală (așa cum se întâmplă în zilele noastre în texte realizate în foarte multe limbi contemporane).

Un loc destul de important în economia acestei cărți îl ocupă capitolul care ne vorbește despre situația evreilor din România de după începerea comunității țării – concis și obiectiv. E suficient să ne amintim de sinistrul principiu al „justelor proporții” naționale și sociale, cu toate consecințele lor urâte și dureroase – un om incompetent putea avansa la nesfârșit pentru că aparținea unui anumit grup, pentru ca unul plin de însușiri, aparținând unui alt grup să nu poată să se realizeze nici profesional și nici social, oricât de mult și-ar fi dovedit capacitățile și competențele. Pe de altă parte, e adevărat și că la începuturile perioadei respective, anumite grupuri etnice au fost supraprezentate în cele mai diferite structuri ale conducerii, fie și numai pentru că ei nu ar fi putut fi acuzați că în perioada antonesciană ei nu ar fi putut, pur și simplu, să fi fost atrași în funcții de conducere și de represiune ale regimului dictaturii respective. În ce îi privește pe evreii „ilegaliști”, trebuie să se sublinieze apăsat faptul că ei nu o făcuseră dintr-un fel de carierism interesat, pentru că singura urmare a unei asemenea activități putea să fie doar arestarea și tratamentul, cu nimic mai dulce la Siguranță decât la succesoarea bolșevică a acesteia. Și încă ceva, deloc lipsit de semnificație, cei mai mulți dintre acești evrei nu s-au simțit și nu s-au prezentat ca evrei, ci ca „internaționaliști” și/sau de-a dreptul majoritari. Că ei s-au pus în slujba unei utopii absolut irealizabile a devenit clar încă din primele perioade ale bolșevizării țării, chiar dacă nu li se poate nega buna credință. Dar în același timp, e de subliniat faptul incontestabil că ei reprezentau o minoritate absolută în cadrul propriei lor comunități. Alături de evreii atrași de comunism din oportunismul cel mai ordinar, au fost, însă și numerele cel puțin de la fel de impresionante de oportuniști, recrutate din celelalte grupuri etnice. Și, oricum, puterea a știut să se dezbare suficient de repede de toți cei care nu se încadrau în schemele deja amintite ale „proporțiilor naționale corecte”.

Interesantă și folositoare pentru foarte multă lume – atât evrei cât și neevrei – ar putea să fie lectura atentă a capitolului intitulat „De ce nu am vrut să fiu ambasadorul Israelului în Un-

garia”, în care se accentuează apăsător concluziile triste și dureroase ale unei anumite istorii a legăturilor aproape seculare dintre evreii ungarofoni și statul maghiar, fie el și numai cel postcomunist.

Aș dori să mă mai refer aici și la capitolul care abordează problematica sintagmei formate din două etnonime, cel de EVREU, pe funcție de substantive, iar cel de al doilea, ROMÂN/UNGUR/RUS și așa mai departe. Substantivul reprezintă o noțiune existentă, în timp ce adjectivul/substantivul de pe poziția a doua din sintagma respectivă să fie menit, sau să restrângă conținutul noțional sau să îl extindă peste măsură. În orice caz, fiecare dintre aceste sintagme, indiferent, dacă adăugăm sau nu alte adjective, falsifică anumite realități etnice, cu totul altfel stând situația când epitetul (cel de al doilea etnonim) nu e legat de o anumită apartenență etnică specifică, cum au fost cele de mai sus, ci ar fi cele de „evreu american/ britanic/ sovietic”, etc., care vorbește despre o anumită subunitate teritorială populată cu respectiva comunitate evreiască „evreu bucovinean”/„evreu transilvănean”/„evreu regățean”, ș.a.m.d. Lucrurile sunt cu atât mai convingătoare, atunci când vorbim de cele ce se petreceau în România de după anul 1919, când între diferitele comunități evreiești ale României Mari existau puternice diferențe în ce privește gradul de asimilare la puterea stăpânitoare anterioară și chiar de identificare cu ea, diferențele culturale și lingvistice majore, pe care nici cei douăzeci de ani până la izbucnirea celui de al Doilea Război nu au reușit să le anihileze. Situația s-a schimbat într-o oarecare măsură după Holocaust, cu consecința sa imediată, reducerea numerică drastică și tragică a respectivelor comunități urmate apoi de importante mișcări demografice de pe teritoriul țării noastre de baștină, inclusiv emigrația masivă din țara pe cale de bolșevizare, atât spre nou-născutul Stat Israel, cât și alte părți ale lumii democratice (unde exista speranța, astăzi o știm prea bine, prea puțin întemeiată), a imposibilității renașterii xenofobiei și a urii naționale și de rasă.

Am încercat să mă abțin de a „povesti” conținutul cărții lui Eliezer Palmor și am preferat să adaug comentariile mele la un text deosebit de clar și de coerent care nu are nevoie să fie „tradus”. Ce am reușit să fac sau nu o vor putea spune cititorii, deopotrivă ai cărții, cât și ai acestor observații, mai mult sau mai puțin ad-hoc.

Limba poezescă...

Despre Nichita Stănescu s-a scris destul de mult, Nicolae Băciuț ține să ne readucă în memorie câteva momente importante despre personalitatea celui care a marcat istoria literaturii române și care și-a făcut prieteni și dușmani în același timp, motivat de măreția frigului care apare în vitraliile istoriei.

Cartea *Nichita Stănescu – CU COLȚUL INIMII*, o carte apărută la Editura „Nico” – Târgu Mureș, 2013 e cartea poetului despre poet, experiența irepetabilă a pătrunderii în magia poeziei, ediție specială 80/30/2013 și pornește la evenimentul petrecut în anul 1982 la catedrala „Sf. Sophia” din Orhid, acolo unde poemul a primit sigiliul divin prin mandatul său, Nichita.

Cartea este o carte de aducere aminte, ca o piatră semn pentru un popor de poeți. Nu se vrea o carte academică, este o carte de scrib, scrisă la masa tăcerii cu acel colț al inimii care lasă semne și noduri, noduri și semne. E portretul artistului, maturitatea celui care intră în eternitate ca într-o catedrală, nimic nu pare a fi întâmplător.

Portretul se întrepătrunde cu imaginea absolută despre poet ca scrib la cartea infinită de iubire la care scriu poeții de mii de ani și subiectul nu se termină. Nicolae Băciuț simte momentul acut, deși e o sărbătoare de 80 de ani de la naștere și 30 de ani de la moartea lui Nichita, timpul e unul al prezentului continuu. Iubitorii de poezie vor recunoaște totdeauna pe artist după numele acesta: Nichita, scurt și fără de timp.

Nichita a recunoscut deschis: noi l-am respirat pe Eminescu, e o stare, apoi invazia prietenilor în arealul acesta poetic, prieteni știuți sau neștiuți, academicieni, scriitori, ospătari, adolescenți pregătiți să facă saltul, femeii îndrăgostite, mașina de scris are clape de pian, discursul artistului deformează tiparele clasice, lumea se reinventează cu fiecare poet, deși poeții nu sunt îngeri, dar au ceva din mecanismele zborului, se poate comunica mereu cu necuvinte, pentru că Nichita Stănescu este actual.

La un moment dat, cartea are o definiție înaltă și tristă: poetul ca instituție publică, un mod de a-l cunoaște pe Nichita din poezia sa, din

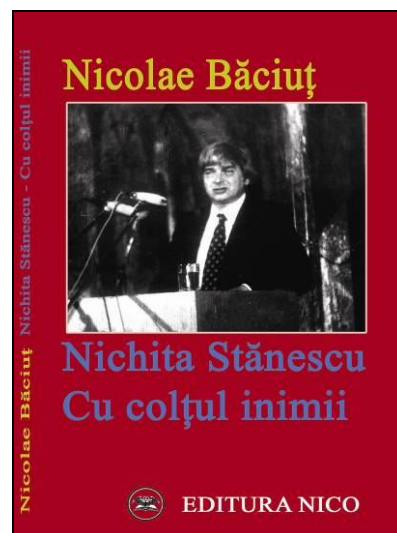
jocul său pe scena vremii, din zisele sale care purtau ceva brutal de adevărat și greu de înlocuit, erau definiții care intră în cotidian. Lumea avea nevoie de frumusețe, are nevoie de frumusețe, fiecare epocă e flămândă de asimetrii pentru a rămâne în echilibru.

Nicolae Băciuț reține un fenomen important: „Percepția mea e că Nichita Stănescu, dincolo de inegalitățile poeziei sale, e autorul contemporan cel mai bine situat în ofensiva contra pierderii legăturii cu cititorii. El a găsit calea de acces spre sensibilitățile adolescente, cele care sunt creuzetul în care se topesc toate speranțele literaturii” (*Poetul ca instituție publică*).

Nichita are și o casă memorială la Ploiești, are statui prin parcuri, a fost apreciat cu premiul „Cununa de Aur” la Struga (1982), sau premiul Herder (1975), a fost aproape de premiul Nobel, dar marele premiu e că poezia sa este în circulație, ca valuta forte, legenda sa pare în creștere, timpul îi aurește prezența spirituală datorită versurilor, poezia pare să fi scăpat de cenzură, cenzura nedurerei aminte...

Reținem dintr-un interviu prezent în carte, Nichita având capacitatea de a decapa viziuni: „După părerea noastră, considerăm cuvântul a fi singurul lucru concret din ființa generală a conștiinței. Partea de om a cuvântului, partea trecătoare de om a cuvântului este importantă, după cum mai puțin important este felul nașterii și mai important mi se pare a fi însăși nașterea” (*Noi l-am respirat pe Eminescu însuși*).

Nicolae Băciuț a avut ocazia să participe la serbarea de la Struga, a parcurs traseul „Cununii de aur” într-o vreme când se circula greu în lume, când un pașaport era un lucru greu de obținut, când lumea încremenise. Povestea tânărului poet în căutarea stării poeziei prin călătorie, în fond scriitorul e un călător permanent, este emoționantă și dureros de reală, posibilitățile materiale și tehnice făceau din această călătorie o saga neașteptată, o aventură într-o lume paralelă, dureros de reală. Zicea Nichita atunci: „Eu când mă bucur de ceva râd și înjur, dar cu bucurie”. Băciuț notează: „Struga nu e numai o patrie a poeziei, ci și un prilej pentru fiecare din cei prezenți de a-și face

cunoscute limba, poezia, patria”.

Eugen Simion, prezent în carte, academicianul, mărturisea despre scrib: „...pe felul lui risipitor de a fi. Nichita Stănescu nu era înger. Nichita era un om viu și prin aceasta era un om interesant. El a făcut și unele mici concesii, dar niciodată în domeniul poeziei. Revin la metafora mea cu totul obosită, că el și-a apărat poezia cum câinele osul” (*Eugen Simion, Nichita Stănescu nu era un înger*).

Nicolae Băciuț a reușit în anul 2013 să refacă *starea poeziei* la Nichita prin această plachetă, e o plachetă de poet care l-a văzut pe artist prin ochii celui îndrăgostit de poezie, a apelat la memoria hârtiei, la memoria benzii de magnetofon, la notele literare și interviurile care au apărut prin revista „Vatra” sau în alte publicații, a avut capacitatea de a ne demonstra că există o *limbă poezescă* specială (l-a citat pe Nichita), că avem nevoie de modele, de repere și că imprecizia nu este totdeauna folositoare când stai de vorbă cu îngerii.

Tot din Eugen Simion e necesar să reținem: „În al doilea rând, detractorii lui, care nu sunt interesanți, n-au multă fantezie, asta vreau să spun, sunt niște oameni înăcriți, niște poeți înăcriți, care îl urăsc pe Nichita pentru că era mai bun decât ei”.

Da, martie 2013: 80/30, nu sunt parametrii pentru un trup ideal, sunt cifrele dintre a fi și a nu fi!

Nicolae Băciuț a reușit să prindă timpul în capcana timpului, a sărbătorit un moment important din istoria literară prin această plachetă de tulburătoare aducere aminte, legată de necuvinte...

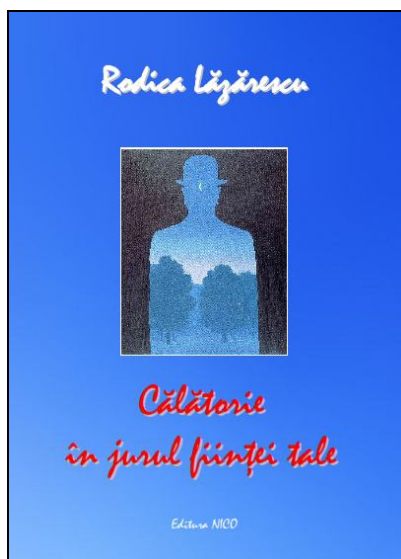
CONSTANTIN STANCU

CĂLĂTORIE ÎN JURUL FIINȚEI TALE

Referindu-se la semnificația adevărată a călătoriei, Marcel Proust nota, la un moment dat, că aceasta nu constă în căutarea de noi ținuturi, ci în a avea ochii noi. Cartea Rodicăi Lăzărescu¹ privilegiază tema călătoriei, condeindu-i scriitoarei oferind o perspectivă plină de prospețime, într-un stil ce farmecă de la primele fraze, printr-o lentilă sensibilă, vibrând la frumusețea lumii. Este un stil ce amintește de acela practicat de către Zoe Dumitrescu-Bușulenga în impresiile sale de călătorie², prin raportul de continuitate dintre prezent și trecut, prilejuit de o nouă destinație atinsă. Fiecare capitol suspendă, în refluxul amintirii, câte un moment de grație, trăit în fața unui loc atins de pașii autoarei. Este un moment în care experiența contactului cu o nouă lume se revalorizează și se repotențiază, devenind, prin literaturizare, o revelație.

În fața cititorului se etalează, astfel, o geografie vizionară, construită din frânturi lucrate în filigranul transfigurant al realității interioare. Convergența, astfel, în acest punct suspendat între prima percepere a spațiului vizitat, rememorarea și recompunerea acestuia prin actul scrierii, două axe.

Prima este una schițată pe orizontală: cea a primelor impresii furnizate de un nou peisaj. Lectorului i se deschide un traseu ideal pentru un intelectual pasionat de călătorie, sub forma unor instantanee ce caută a surprinde „sufletul fiecărui loc”. Autoarea nu se lasă pradă nici măcar o secundă formulilor turismului de masă. Cel mai adesea, destinațiile cu rezonanțe cvasicunoscute nu o impresionează, acestea nepliniindu-se orizontului său de așteptare. Dimpotrivă, o frântură de peisaj întrezărită cu colțul ochiului, „modestia estivală” a unei vechi comune bavareze, sălbăticia unei coaste a Mării Nordului ori o rază luminând într-un mod aparte ruinele vechii Petra sunt cele ce concentrează, în amintire, o mostră de sublim. Suntem purtați pe tărâmul înșorit al Spaniei, la Alhambra, Toledo, Avila, printre

splendorile Italiei – pe malurile lacului Como, ale Golfului Napolitan, ale Costierei Amalfitane, pe înălțimile Vezuviului, pe străduțele orașului Napoli sau pe cele ale surprinzătoare insule Capri. Portugalia ni se revelă prin străzile Lisabonei, prin arhitectura orașului Porto ori a palatelor și castelelor din Sintra, prin biblioteca din Coimbra. Nordul european își dezvăluie splendorile sale glaciare prin piscurile Muntelui Fløien, prin Bergenul norvegian, prin încântătorul Stockholm, cu arhitectura unică a clădirilor din Gamla Stan (orașul vechi) ori cea îndrăzneată a primăriei. De cețurile Mării Nordului se leagă și evocarea unor repere scoțiene, cum ar fi Edinburgh și St. Andrews. Iterarea bătrânului continent surprinde și eleganța unor vechi orașe ori stațiuni, precum Praga și Karlovy Vary, din Cehia, ori a unor comune pline de farmec și tihnă, din Germania. Grecia impresionează prin ale sale Meteore, iar Austria, prin inegalabila Viena. Porțile Orientului sunt accesate prin viziunea unui Istanbul în care interferează, în mod fascinant, prezentul și trecutul. Iordania își expune aici ireala frumusețe a Petrei, iar Betleemul devine, pentru scriitoare, punctul de întâlnire dintre o realitate istorică și colindele copilăriei. Egiptul este, de asemenea, adus pe această hartă personală, de „sensuri și semne”, de oglinda Nilului și de piatra mormintelor faraonice, din Valea Regilor.

O altă axă ce definește dimensiunea ideatică a acestei cărți este una verticală, mai profundă, de natură cultural-spirituală. Odată sedimentate primele impresii, prin contactul cu

noile lumi, un relief interior este cel ce capătă aici un contur pregnant. Harta amintirilor se recompune prin prisma asocierii locului cu numele ilustre ale celor ce i-au dat rezonanță, la nivel universal. Spre exemplu, vechile străzi ale Scoției aduc ecoul pașilor lui W. Scott, arhitectura Vienei amintește profilul Mariei Terezia, al împărătesei Sisi ori al Elisabetei de Wittelsbach, vântul din Bergen poartă acordurile muzicii lui Grieg, după cum în valurile ce scaldă Tossa de Mar se oglindește albastrul picturii lui Chagall. În Garmisch-Partenkirchen, pașii scriitoarei se împletesc cu umbra lui Michael Ende. Splendoarea lacului Lugano se leagă de viziunea lui Herman Hesse asupra paradisiului. Coridoarele abației Melk par să poarte amprenta aproape tangibilă a lui Adso, personajul din romanul lui Umberto Eco. Biserica Santo Tomé, din Toledo, se transformă în rama pânzei lui El Greco. Vilele din Amalfi desfășoară înaintea călătorului descrierile *Decameronului* lui Boccaccio. Remarcăm faptul că nu se face exces de astfel de amănunte, accentul fiind pus pe redarea propriei senzații, atât la primul contact, cât și prin reiterarea acestei amintiri, după sedimentări și selecții interioare.

Locurilor vizitate, precum și referințelor de natură istorică și culturală pe care le prilejuiesc, li se interpune câte un reflex al meditației. La finalul capitolelor, descriptivul se înobilează prin subiectiv, precum gema, prin daltă: „Credeam că numai mânați de iubire niște oameni se pot căuta și găsi cu atâta precizie, prin întunericul cel mai gros, sfredelind piatra, găurind pământul... Se pare însă că ura exercită o atracție cel puțin la fel de mare precum iubirea! Unii spun chiar mai mare!” (p. 42). Alteori, atmosfera unui oraș face posibilă întâlnirea dintre copilărie și prezent, dintre real și imaginar: „De fapt, o vizită la Pena este aidoma unei călătorii într-o minunată poveste – o necesară evadare într-un basm cu regi, regine, mauri, creștini, nobili, monștri, sfinți, în care totul pare posibil, visul devine realitate, realitatea se transformă în vis, un vis pe care îl vei retrăi aievea de-acum încolo de fiecare dată când simți imperioasa nevoie de copilărie!” (p. 22). →

ALINA APOPEI-PISTOL

¹ Rodica Lăzărescu, *Călătorie în jurul ființei tale*, Târgu-Mureș, Editura Nico, 2013.

² Zoe Dumitrescu-Bușulenga, *Periplu umanistic*, București, Ed. Sport-Turism, 1980.

DRUMUL SPRE SINE

Remarcabil prin ținută, în toate sensurile admise de acest termen, romanul tânărului prozator Alexandru Ion (*Viața într-o cutie de carton*, București, Editura CD Press, 2013) ne pune în fața unui scriitor, care, în ciuda celor optsprezece ani ai săi, se înfățișează fără îndoială sub semnul unei autentice înzestrări literare. Atras de aspecte de o marcată gravitate sub raport existențial și moral, Alexandru Ion abordează cu dezinvoltură tema inadaptabilității adolescenței. Înscris în dinamica evoluție a unei precipitate și sperate identificări, adolescentul Alex Myers se află într-un moment hotărâtor al acestei devenirii. Născut într-o familie modestă, cu un tată autoritar, ce-și vedea mai mult de ale lui, „un bărbat micuț, de statură, dar bine făcut, un bărbat ce făcuse o ușoară obsesie pentru disciplină în ultimii ani”, grijile familiei rămânând însă în seama mamei, o prezență grijulie și blândă, personajul central al romanului *Viața într-o cutie de carton* se formează într-unul dintre cele mai deocheate cartiere din Capitală, „cu toți câinii maidanezi, cu toți golanii, hoții, cu toată răutatea care înconjoară acel cartier”, cu băieți de tipul uriașului și agresivului Ted Gruny, „întruchiparea perfectă a golănașului pe care orice cartier trebuie să-l aibă: mare, solid, aproape chel, cu șapcă întoarsă pe cap, o pereche de blugi trei sferturi și un tricou mulat pe burta lui plină de bere ce lăsa să se vadă inscripționat un mesaj subtil”. Dramatismul existențial al biografiei lui Alex Myers își are sursa în violența prin care diverse aspecte ale vieții îl smulg pe acesta din ipostaza unui tânăr sincer și cuceritor, căruia, în afara unei frumoase povești de dragoste, trăite cu o sinceră intensitate, sau a altor aspirații îmbătătoare, îi surădea speranța unor mari împliniri. Sursa întregii sale stări de

„rătăcire” trebuie căutată în surprinzătoarele treceri de la o viață liniștită la unele momente de confruntare dură cu dramatismul vieții și de alunecare în plasa complexului de manifestări proprii unei maturizări ostentative. Procedul de a-l situa pe tânărul erou într-un contact direct cu diverse personaje și medii susceptibile de o anume imoralitate își dezvăluie, în acest sens, funcția subiacentă cu totul semnificativă în a releva procesul iminent al declinului pe care îl trăiește acesta. Putem vorbi, în acest caz, de surprinzătoarea și nu mai puțin semnificativa regăsire a tipologiei și problematicei proprii crizei adolescente, în descrierea căreia mentalitatea lucid analitică a prozatorului se răsfrânge aproape exclusiv asupra imaginii spirituale a personajului principal, identitate dedusă din modul în care diferite momente ale biografiei sale cotidiene, de la cele mai derizorii etape ale unei existențe stereotipe până la mediile cu adevărat excentrice, dominate de personaje ca Richard Bane și Artur Van Goede, reușesc, în asamblu, să-l aducă la marginea prăpastiei. Crispăt și încrâncenat, eroul este stăpânit de o vervă incisivă, aproape brutală, de a cuceri puterea. De la tânărul loial și atât de vital, lucid și în același timp sentimental, dornic să comunice tandru cu prietena sa, Alex Myers se transformă într-un ins cu precare disponibilități afective și morale. Desprins, în cele din urmă, de o asemenea existență traumatizantă, adolescentul maturizat prematur trăiește un adevărat proces al conștiinței, arătându-se dispus să refuze să-și falsifice existența și să-și găsească mobilurile reale ale evoluției sale, atât de relevante pentru dezvoltarea sa ulterioară.

Incursiunile epice realizate în acest context pun în valoare talentul real al lui Alexandru Ion de a construi tablouri social – umane de o evidentă concretețe a detaliului descriptiv și a experiențelor de viață astfel sugerate. Viziunea epică din romanul *Viața într-o cutie de carton* atrage de îndată atenția prin apetitul pentru descriere, reconstituirea „biografiei interioare” a personajului principal rezultând din efectele pe care le poate oferi exercitarea unei asemenea înclinații descriptive pe spații destul de largi ale desfășurării narative. Construcție plină de viață, cu personaje viabile și cu un dialog verosimil, romanul de față reușește să surprindă nuanțele subtile ale adolescenței, cu cele câteva bravuri de-o clipă și dureri ascunse ale acestei vârste a tinereții. Este vorba aici de o bună alegere și economie a mijloacelor care au rolul să aducă în prim-plan, în egală măsură, profunzimea și rafinamentul perspectivei epice și, nu mai puțin, densitatea problematicei abordate. Alexandru Ion are posibilitatea să nuanțeze cu subtilitate aspectele unei realități în măsură să

sugereze „*viața într-o cutie de carton*”, lamentabilă și întristătoare prin întreaga nimicnicie și mediocritate pe care o exprimă, romanul de față rămânând, în esență, povestea unui erou care refuză să se mistifice.

Într-o atare situație, densitatea cam monotonă a unor pagini și sentimentul de ambiguitate ce răzbate din unele momente de trecere de la un fir narativ la altul rămân elementele de ordin compozițional asupra cărora suntem atât de convinși că talentatul prozator Alexandru Ion va înregistra, înregistrând progrese surprinzătoare.

MARIN IANCU

CĂLĂTORIE ÎN JURUL FIINȚEI TALE

→De sensul călătoriei se leagă, în aceste pagini, și căutarea „sufletului” fiecărui loc, acel *nexus* capabil să provoace o revelație, un sentiment al unicității momentului: „Stai în bătaia tuturor vânturilor, ascultă zbuciumul oceanului, cu sentimentul că ai ajuns acolo, în acel loc aspru, auster prin simplitate și naturalețe, neobișnuit cu eleganța și rafinamentul locurilor turistice, dar nici cu perversitatea acestora, nu ca să vizitezi un loc, ci ca să trăiești o stare. Care, mai mult ca sigur, ți-e oferită o singură dată în viață. Depinde doar de tine dacă i te dăruiești cu adevărat în acele momente unice, dacă reușești să te armonizezi cu *Promontorium Magnum...*” (p. 44).

Privită prin ochii Rodicăi Lăzărescu, lumea ni se deschide aidoma unei cărți a înțelepciunii, revelată filă cu filă, cu fiecare loc descoperit ori redescoperit. Lectura devine, prin urmare, sinonimă cu decodificarea unui loc prin imagini, sunete, cultură specifică, arhitectură, oameni sau prin semnele lăsate de istorie. *Călătorie în jurul ființei tale* este mărturia faptului că prin contactul direct ori prin rememorarea unui loc, omul se descoperă pe sine, mai profund și mai perceptiv la nou, după cum notează autoarea, de la prima pagină: „Călătorești în spațiu, călătorești în timp, călătorești în amintire... Uneori, în clipele de grație, dacă îți sunt vreodată hărăzite, călătorești în jurul unei ființe... Mă întorc în gând prin locuri pe care le-am străbătut cândva și descopăr, abia acum, în amintire, înțelesuri noi, sensuri și semne pe care atunci, la contactul real, nu le-am sesizat ori, pur și simplu, le-am ignorat...”

DESPRE POETUL NEUM

Un comentariu teoretic

Visul Poetului Unic Neum (Editura Arania, Braşov, 2013) de Daniel Drăgan e un mare poem filosofic, pe temă cosmogonică și antropogonică, însă cu relaxarea beletristică a conceptelor, cu îndepărtarea va să zică de sonul uscat tratatistic, autorul lăsând în consecință să vorbească imaginile. Poema e cu toate acestea – și poate tocmai de aceea – inenarabilă, cum constată postfațătorul cărții, eminentul critic Virgil Borcan, graiul imaginilor fiind, se știe, diferit de limbajul dianoetic. Metafora admite deja chiar registrul teratic – e aci o teratologie onirică, de vis sau mai degrabă de coșmar euforic, limba poeziei nu repudiază monștrii cei aducători de noutate, de plusvaloare spirituală. De aceștia, iată, nu se ferește nici poemul lui Daniel Drăgan, protagonistul acestuia, poetul Neum, care e un soi de Homer orb, văzând lumea cu corpul întreg, cu toate măduarele, autorul mărturisind că fiecare celulă a trupului e o celulă de văz; Neum vedea lumina lumii și a lucrurilor cu pielea, cu epiderma. Versurile au aci măsura valului clocotitor, se aude dinspre ele un vuiet whitmanian (fără însă verslibrismul rapsodului-profet american): „Și ca văzul lui să fie perfect și în formă/ Scotea dintre fălci o limbă enormă / S-o mângâie vântul ca pe-o strună de harpă / S-o fluture ca pe-o eșarfă / Că el cu limba vede și vede bine / Vede cu degetele de la mâini și de la picioare / Cu pielea de pe burtă și de pe spinare / Și i se ridică părul din cap / Și vibrează celulele toate care-l încap. / Neum vede cu inima cu plămâni cu mațele / Cu zgârciurile de la genunchi și din coate / El vede tot și vede cu toate...”

Poetul-profet Neum repetând în vis mitogeneza, psihoistoria și istoria factuală, evi după evi, repune, în subtext, în discuție ideea ioanică a ontopoezei, a facerii lumii prin rostirea cuvântului – geneza universului e pneumaturgică: „La început era Cuvântul și Cuvântul era cu Dumnezeu...”, cum se scrie în Evanghелиi. Ideea era însă mai de dinainte, încă de la presocratici, apoi la Aristotel, în universul cărora a

exista însemna a fi gândit. A contempla, crede Daniel Drăgan, e a zidi lumea, a o zămisli. (Einstein însuși, ca să deschidem o paranteză spre științific, era convins că mintea omenească trebuie să construiască mai întâi forme, independent, înainte adică de a le găsi pe acestea în lucruri.) Dar a *contempla* e în latineste *cum* (cu) *templum*, care e (vezi Anton Dumitriu) reluarea elinescului *theoria* (*theorein*), cuprinzându-se așadar în concept însăși divinitatea (*thea*), această facere (zidirea, întruparea) având, la autorul nostru, ca vehicul spiritual noematic *neuma* (unde se originează și numele protagonistului poemului) – o entitate muzicală volatilă ce deschide însă muzicii poarta interpretării, permite adică ființei înghețate a muzicii (când e numai partiția) să intre în discurs, în ființare muzicală (când avem cântul). Să citim din poem: „Încearcă să spre / Că plecarea neumelor / Este doar o părere. // Neuma se-ntinde și se dilată / Este mai lungă mai lată /.../ Plin de mistere ca și-acum / Își începea cântând neuma / Agyrt profet de la Cybela / Neum / Ca nimeni fu acela / Tălmăcitor de taine bun / Etern poet-profet Neum. /.../ Cât o șamanică suflare / Neuma lui se-ntinde mare / Cu lumea atotcuprinzătoare / Prin vremuri bune vremuri grele / Trecând netulburat prin ele / Lăsând în dar la fiecare / Un tainic semn de întrebare”.

De ce însă petrecerea, facerea și refacerea lucrurilor se întâmplă în impresionantul poem al lui Daniel Drăgan în vis? („Când de pitecantropi s-a desprins / – zice poetul – / Neum a primit o zeiască povară / Să doarmă-ntr-o grotă de smoală / Și să se trezească în vis. // De-atunci privirea lui trează / Întoarsă spre sine veghează. / Din neuroni și din sângele lui / Lumea se reîntrepează. // De-atunci prin labirintul neumei / Și ale vii inimii sale / Taie mulțimilor cale...”). Poate pentru că ființarea ființei este, să spunem, un proces asemenea visului, e o întâmplare onirică. Gândirea antică, s-a zis (vezi Anton Dumitriu), a avut ca menire să dea socoteală de ființă; de spiritul care gândind și rostind lumea deopotrivă o zămislește. În natura ce doarme – își închipuie gânditorul cunoscut o poveste (vezi I. Toth) – își face loc, la un moment dat visul, un vis în care natura visează tocmai că doarme. Ar fi prin urmare, e limpede

aceasta, că visul e chiar al naturii înseși: e visul ei, un vis adică despre sine însăși, un vis ce-i aparține. Dar, iată, apare deîndată îndoiala: prin însăși substanța sa, visul nu poate fi al naturii. El e altceva, e diferit și străin (cum ne încredințează gânditorul evocat) „de tot ce e natură pură scufundată în somn”. Sau este, oare, „însăși natura într-o stare onirică”, este oare tocmai „visul pe care natura îl visează despre sine însăși”?

Acestor enigmatice semne de întrebare, Daniel Drăgan le răspunde – imaginația lui, e în caz, prodigioasă – cu născociri, cu plămuiiri halucinante, suntem, ca cititori, părăsiți va să zică într-un imaginar terific, năucitor prin inventivitate lexicală și sugerarea vertijului. Suntem parcă în preajma **Revelației** lui Ioan Teologul: „Poetul cânta profetul striga / Semnele lor de primejdii și spaimă. / Ca păsări hieratice se năltau în văzduh / Săltate de inima poetului duh / Semnele lor de primejdii și spaimă / Se ridicau în văzduh și picau neazvite-napoi / Și mureau în praful uliței sau în noroi. // După nemiloase și pierdute milenii / Poetul întâlnește în vis și alte vedenii / Și deslușește cu greu / Dar al Cybelei sau leacuri de la Orpheu. / Inima poetului unic bate un ritm / Astronomic tic-tac tic-tac / Până ce cordul se rostogolește / De-a dura / Uită tembel partitura / Se sperie țipă / Și bate-nfundat ca un tun: / Bum-bum bum-bum bum-bum // Neoflitate parce îl cheamă / Încă și încă / Să dea cu toiagul în stâncă.”

În totul, poemul lui Daniel Drăgan **Visul Poetului Unic Neum** e o capodoperă.

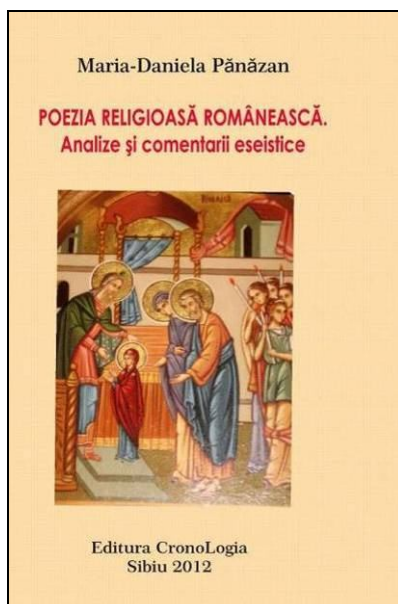
A.I. BRUMARU

Epistolă pe o lacrimă de înger...

Maria-Daniela Pănăzan³ este consecventă, iubește poezia, iubește frumosul, e atentă la fenomenul literar contemporan, la reevaluările istoriei, la profunzimea unui sentiment pe o lacrimă de înger. Cu analiza detaliată a poeziei religioase românești ne provoacă și mișcă fotografiile standard din istoria literară. După o muncă asiduă ea ne re-propune cartea *Poezia religioasă românească. Analize și comentarii estetice*⁴, o panoramă a poeziei care pătrunde în ființa omului, schimbă sensurile și valorile seculare, aduce clarificări și continuă o muncă începută la Universitatea din Alba Iulia, sub îndrumarea prof. univ. dr. Ion Buzași, precum și a prof. univ. dr. Aurel Pantea. Scurtă istorie a poeziei religioase, cartea reia pe un plan mai profund lucrarea de Disertație (în anul 2006, Editura „Reîntregirea”, Alba Iulia) și a tezei de doctorat (Editura „Dacia”, Cluj-Napoca, 2010), autoarea adaugă, mai bine-zis, strânge buchete de imn la edițiile anterioare, în acest fel peisajul subiectului prinzând perspectiva eternității. E un

³ Maria-Daniela Pănăzan, scriitor, membru al Uniunii Scriitorilor din România, Filiala Alba-Hunedoara, doctor în filologie, profesor de limba și literatura Română, director Editura CronoLogia, Sibiu. Volume de poezii, poeme în proză, monografii, eseuri: *Dor de acasă*, Editura ASTRA, Blaj, 2003; *Psalmodiere Iubirii*, Editura ASTRA, Blaj, 2004; *Poeme de Iubire*, Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2005; *Poezia religioasă românească* – eseu monografic, Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2006; *Sacrul în poezia românească. Studii și articole* (coautor), Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2007; *Michelangelice* (coautor), Editura Napoca Star, Cluj-Napoca, 2008; *Parabole biblice. Selecție și comentarii* (coautor), Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2009; *Coordonate religioase ale poeziei românești*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2010; *Performanța și prestigiu. O istorie a gimnasticii feminine românești*, Editura Napoca Star, Cluj-Napoca, 2011; *Pagini de istorie literară contemporană*, Editura Astra, Blaj, 2011; *Poezia religioasă românească. Analize și comentarii estetice*, Editura CronoLogia Sibiu 2012; *O istorie a gimnasticii feminine artistice. Înainte și după Nadia Comăneci*, Editura CronoLogia, Sibiu, 2012

⁴ Maria-Daniela Pănăzan, *Poezia religioasă românească. Analize și comentarii estetice*, Editura CronoLogia, Sibiu, 2012, 462 pagini; cu o bibliografie cuprinzând opere literare, antologii de poezie, istorie și critică literară, eseuri, monografii, dicționare, cărți de teorie literară, teologie și filozofie, studii și articole, summary – prezentarea pe scurt a cărții în limba engleză.

studiu sistematic al domeniului, continuu, desăvârșindu-și tema prin atragerea de noi opere, autori, întâmplări, fenomene, analize, texte.

Maria-Daniela Pănăzan are un motto pătrunzător din Apostolul Pavel, cartea Efeseni 4:1-6, un text care trimite la unitatea credinței în Iisus, într-o legătură spirituală a creștinilor, la toleranță, la speranță și înțelepciune... Textul este bine ales și demonstrează posibilitățile poeziei religioase, ale creației literare capabile să dărâme zidurile...

Acest studiu sistematic al poeziei religioase românești începe cu un *argument*, autoarea simțind nevoia să clarifice aceste momente astrale din istoria literară, pornind de la Ion Buzași (fostul profesor) sau Eugen Simion care, la rândul lor, au atins subiectul ca fiind mai mult decât semnificativ pentru istoria literară. Este stabilit locul poeziei religioase în cadrul mai larg al poeziei românești, pilonii de bază ai temei fiind operele unor cunoscuți scriitori, dar și ale unor scriitori mai puțin importanți, aparent, deoarece istoria literară nu le-a acordat atenția cuvenită la timpul potrivit. Autoarea are curaj, restabilește noi coordonate, chiar dacă verdicte pertinente, trecând de barajul inerent al diferitelor doctrine creștine, mizând pe valorile estetice și literare, dar implicând principii teologice clare, acceptate de gândirea religioasă românească.

Sunt restituiri, sunt noutăți, sunt perioade, sunt destine marcate de lumina divină, toate se impun prin trăirea profundă.

Maria-Daniela Pănăzan notează: „Marile creații sunt rodul întâlnirilor cu Dumnezeu în Iubire, rodul unei intense trăiri lirice, manifestate prin raportare la sacralitatea vieții. Poezia de inspirație religioasă este o formă concretă de comunicare, dintotdeauna, a omului cu Dumnezeu”.

După ce cititorul se familiarizează cu noțiunile principale și cu aspectele esențiale ale domeniului, acesta este introdus în supradimensiunea poeziei religioase. Sunt prezentate sursele de inspirație ale poeziei religioase, fenomenul sacral în oglindă cu desacralizarea, influențele creștine până în secolul al XX-lea, dominantele poeziei religioase, simbolurile arhetipale, dimensiunea geografică a temei, ecourile biblice, convergența dintre poezia carcerală și poezia religioasă. Sunt redată misticul și logica creștină în sfera poeziei religioase a secolului al XX-lea, cuvântul care zidește sau *cântarea cântărilor* ca formă profundă de scriere cu inima. Nu sunt ocolite confesiunea, credința ca stare de existență în fața lui Dumnezeu, apoi motive religioase la poeții români din exil, cei plecați spre Babilonul modern din Europa, cu nuanțe speciale pentru exilul metafizic și exilul lingvistic. Se pune în lumină poezia innografică sau taina iubirii, a nunții, a psalmilor, a revelației speciale etc.

Cartea trage atenția asupra sacrului în poezia românească de la sfârșitul secolului al XX-lea și începutul secolului al XXI-lea, face o analiză a limbajului poeziei religioase și a poeziei rugăciune, toate bazate pe o bibliografie de excepție, bogată, nuanțată, profundă, demonstrând că resurse gândirii românești sunt extraordinare, în legătură cu marea cultură a lumii și, pe verticală, cu Dumnezeu.

Se pot ușor observa orizontul de timp și netimp din acest studiu, instituțiile importante ale teologiei creștine: lumea lui Dumnezeu, omul ca parte a creației, revelația generală, revelația particulară, iubire ca dimensiune divină, suferința - temă de inspirație profundă, depășirea limitelor umane prin credință, speranța ca înfrângere a timpului negru carceral, țipătul artistului într-o lume păcătoasă, influența valorilor creștine asupra memoriei colective și artistice, →

CONSTANTIN STANCU

puterea cuvântului divin de a modela lumea, artiști transformați de opera proprie, mituri și mitologii în viața de credință...

Sunt evaluate, reevaluate, potențate operele unor mari scriitori români precum Eminescu, Blaga, Arghezi, Goga, Ioan Alexandru, Grigore Vieru. Sunt surprinși poeți importanți cu poezii religioase profunde, poate mai puțin prezenți în spațiul public, precum Sandu Tudor, Vasile Militaru, Petre Got sau Virgil Todeasă, Ovidiu Vasilescu. Poeți semnificativi pentru mari colectivități de credincioși sunt prinși în rama analizei sistematice: Traian Dorz, Radu Gyr, Costache Ioanid, Daniel Turcea, Zorica Lațcu-Teodosia etc.

Maria-Daniela Pânăzan a fost generoasă cu fiecare poet în parte, a scris profund despre Paul Aretzu, a adus în prim plan temele poeziei lui Eugen Dorcescu sau a reliefat dimensiunea specială a poeziei lui Nichita Stănescu ori Ștefan Augustin Doinaș.

Din conceptul despre poezia religioasă dezvoltat de Eugen Dorcescu, autoarea a reținut în studiul ei: „între mistic și religios există o diferență de arie și intensitate. Poezia mistică poate fi, la rigoare, și religioasă, dar poezia religioasă nu este, neapărat, mistică. Mistical cuprinde mai multe perimetre religioase, în principiu pe toate, și, totodată, reprezintă esența lor spirituală, eliberată de contingentele cultului, chiar dacă se manifestă, deseori, prin acestea”.

Despre Nichita Stănescu notează: „...nu întâmplător cuvintele devin necuvinte: ele curg lent înspre nevăz, neauz, nepipăit, negust, metamorfizându-se în precuvinte îngerești, în imaginea absolută a îngerului cu o carte în mâini...”

Ioan Alexandru este bine cunoscut ca personalitate aparte, iar opera sa pare a veni dintr-o tradiție creștină de primă mână: „Citirea cu un alt ochi critic a textelor de inspirație religioasă, a imnelor în întregimea lor, ar putea scoate la iveală un adevărat mistic al literaturii române, iar poezia lui recunoscută ca <<poezia teologiei și a liturgicii și teologia poeziei>>”.

Cititorul de poezia va remarca trimiterile istoricului literar la partea religioasă a poeziei lui Macedonski, care a apelat la susținerile corecte ale lui Nichifor Crainic: „...psalmii macedonskieni sunt plângeri în fața

lui Dumnezeu, pe teme fundamentale, ce alcătuiesc tristețea vieții: vremel-nicia ei, dușmănia semenilor, truda nerăsplătită, iluzia deșartă, deznă-dejdea, nefericirea, zădărnicia tuturor lucrurilor. E calvarul sufletesc al poeziei, care îndură toate cu încredere în justiția dumnezeiască”.

Despre începuturile poeziei religioase Maria Daniela-Pânăzan ține să sublinieze că aceasta își are izvorul în imnurile creștine, în tropare, în Psalme, în Cântarea Cântărilor, în colinde, în cântecele credinței. Sunt enumerați Niceta de Remesiana, Ioan Cassian sau Dionisie Exiguul, cei care au pus în mișcare trăirea cu Dumnezeu prin imnurile care păstrau miresma textului scriptural original. Numele sunt puțin uzitate de critica literară care, probabil, îi plasează într-un timp involut, însă au un rol special pentru istoria literară și pentru sufletul românesc.

„Poezia-rugăciune e o modalitate artistică de a comunica gândurile, ideile și sentimentele într-un mod specific liric, în care profunzimea cugetării și complexitatea exprimării primesc conotații dintre cele mai diverse” (Maria-Daniela Pânăzan). Aceasta este prezentarea fenomenului special a rugăciunii devenite poezie prin impregnarea divinului în versurile artistului, prin modelarea consoanelor și vocalelor cu fiorul duhovnicesc, depășirea limitelor și deschiderea orizontului spre logos și chiar dacă poemele nu fac parte din canoanele vreunei Biserici, ele se înscriu în patrimoniul liric românesc și universal. Despre arta limbajului în poezia religioasă, istoricul literar consideră că opera artiștilor inspirați e o **facere**,

o creație care imită pe Dumnezeu în sensul bun al cuvântului, poetul pare inundat de lumina divină,

poetul duce mesajul, făclia, la oameni sub semnul intertextualității și transtextualității, remarcând etapele: arta scrierii textului, momentul receptării textului, efectul de purificare provocat de text, conform teoreticianului H.R. Jauss.

Până la urmă, la baza limbajului biblic stă poezia, chiar și la textele în proză fiorul se transmite prin ritmul și rima dinamică a verbului plin de har, prin organizarea ideilor în manieră divină, depășind înțelegerea de suprafață, atrăgând sufletul spre abis, stil preluat din psalmii lui David, specific evreilor...

Maria-Daniela Pânăzan a exemplificat analiza sa, a luminat studiul estetic cu exemple din poezia religioasă, demne de o teologie a poeziei, deschizând ferestre spre un spațiu special, selecția făcută demonstrând valoarea acestui gen de lirică.

Cartea ne pune la dispoziție concluzii, autoarea ținând să sublinieze: „Privită în întregul ei, lirica religioasă supusă interpretării noastre este o manifestare de tip hierofanic a sacrului, divinitatea însăși fiind regăsită în relația sa complexă cu Ființa Omului. Poetul, modelul antropologic arhetipal, e cel care realizează, prin versuri, prezența tainei divine existente în cotidian, dar și camuflarea sacrului în profan, a re-găsirii de sine în lucrurile mărunte, ale căror semnificații profunde nu mai sunt percepute, tainic, de către omul modern de astăzi”.

Pentru o deschidere spre universalitate, cartea are și un sumar în limba engleză, inspirată notă literară, argument pentru pătrunderea în lume a poeziei românești învăluită în armătura valorilor creștine...

Și totul a pornit de la *Te Deum Laudamus*, imnul lui Niceta de Remesiana (338-420), poet al spațiului daco-roman, *pomul cu scribi* rodind rotund peste acest pământ numit România, cu umbra lui Dumnezeu pe mâna dreaptă a poetului în timp ce își scrie poezia cu fantezia pe fantezie călcând...

Februarie, Canapeaua pentru liniștea domnului Matracuciu

„În zilele noastre, când sinucide-rile au devenit aproape o modă pentru reducerea perioadei de austeritate, a-ți pune capăt zilelor, înseamnă a lăsa în urmă exclamații de genul:

- Ai aflat că tâmpitul de Matracuciu s-a spânzurat?”

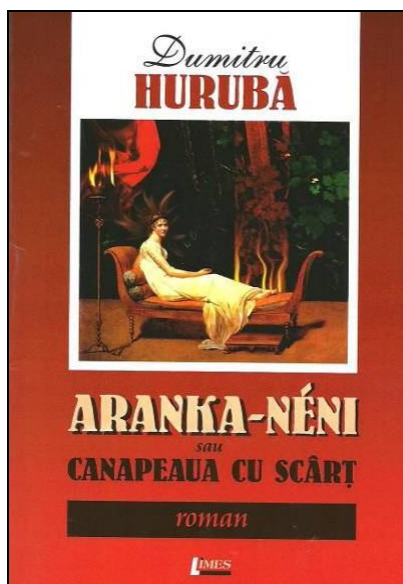
Acesta este un fragment de la începutul romanului *Aranka-néni sau Canapeaua cu scârț*⁵, pe care Dumitru Hurubă, important romancier, îl lansează spre cititor. Se pare că autorul a sesizat că sinuciderea este astăzi un gest patriotic, omul care pleacă lasă în loc un post bun pentru un potențial salariat.

Umorist de forță și culoare, savuros și cu o fantezie bine temperată, Dumitru Hurubă pătrunde în mintea cititorului cu o fină ironie despre vremea pe care o trăim, despre personajele care ne asezonează viața, despre soarta individului mediu într-o lume în mișcare, atinsă de umbra *rezervației de zăpăciți*, tema de bază a scriitorului, temă de forță și luciditate.

Personajul principal, Matracuciu Emilian (Miluț), umil angajat la o întreprindere importantă, locuind în București, trebuie să fie detașat în Munții Apuseni, la compania cu renume **Anonimul S.A.**, o catastrofă pentru un bucureștean legat de mediul său. Aventura se declanșează cu intensitate interesul democratic și privat, la această mișcare în peisajul patriei participă și colegii, mai ales colegul matrice pentru aceste vremuri, Figheșanu.

Miluț Matracuciu locuiește, culmea, în capitala țării, București, la Aranka-néni, o femeie tipic ardelenă de naționalitate maghiară, cu ticuri, vorbe și privire de husar, aparent rece și corectă, o antiteză satirică demnă de *news alert*...

Cuplul acesta, dinamizat de prezența lui Figheșanu, dă culoare povestirii, personajele participă voioase la viața lor de zi cu zi, abordând tragediile minore în gamă majoră, prilej pentru scriitor să pună în lumină „cultura” la zi a celui *rătăcit* în tranziție. Sunt împinse spre

mișcare evenimente umoristice, tipicuri, vorbe, motive, argumente, tragedii și comedii specifice epocii de tranziție de la comunism la capitalism. Diletantismul, cultura de mahala și balcon, șmecheria de piața de legume și nealimentare, cuvintele spuse fără control, automatismele acide, ratarea pe post de victorie, toate sunt bine redade de Dumitru Hurubă.

Remarcabilă creionarea femeii, Aranka-néni, unguoaică cu dichis, formată parcă în spiritul catolic rigid, grijulie și atentă la detaliu și soluție salvatoare, vorbind într-o limbă specială, specifică zonei Ardealului, cu expresii maghiare și valori românești, toate bine închegate în dialog, povestire, poantă.

Canapeaua cu scârț e mobilierul de serviciu, martoră la cele mai profunde reflecții intelectual-fracturiste ale cetățeanului Matracuciu. Întotdeauna scârțul-ul canapelei a fost motiv de profundă filozofie asupra vieții, argumentul suprem, motivul pentru care personajul intră în transa necesară existenței suprarrealiste din provizorat.

„Stând întins pe Canapea, între două scârțăituri, reflectez... Ei, da, îmi face Canapeaua asta scârțăitoare și afurisită: mă obligă să reflectez, să despic firul, să acuz oamenii nevinovați, cum ar fi, culmea!, șeful instituției, ministrul, șeful statului, pentru necazurile mele, respectiv azvârlirea într-un post în cine știe ce sătuc uitat de societate, de Guvern și de autorii actuali de ghiduri economico-practice și turistice, pe lângă care romanele *science fiction* sunt niște texte fără cap și coadă, chiar anodine”.

Aranka-néni, e proprietărea lui Matracuciu, participă activ la viața acestuia, ca orice proprietăreasă, are soluții pentru un burlac stând cu stabilă chirie, e grijulie ca o femeie matură, căsătorită și botezată în biserică.

„Cred că se observă bine: eu mă înțeleg cu Aranka-néni într-un dialect româno-maghiar perfect. Ca să nu spun cât de armonios comunicăm când ajungem la capitolul literatură, domeniu în care proprietărea mea este profund și iremediabil îndrăgostită”.

Savuroasă scena în care femeia recită „Lucefărul”, poemul poetului Mihai Eminescu, dialectul este perfect, de fapt autorul punând în centrul povestirii superficialitatea unor persoane pentru care cultura a devenit o limbă străină și în fapt și în ipoteză sociologică.

Dumitru Hurubă surprinde foarte bine atmosfera dintr-o întreprindere de stat, unde cutuma socială lucrează până la paroxism în ce privește incultura. Iată un anunț de societate: „*Cine mai aruncă în veceu ceva, chiar și hârtie igienică folosită, va fi aspru pedepsit! Conducerea.*”

Relațiile interumane sunt văzute cu luciditate și rigoare, cu o umbră de umor: „...am bârfit cu grijă să nu ne scape nimeni, începând de la directorul-manager, care își înșeală nevasta cu secretara, conform tradiției românești, și terminând cu portarul care fură conștiincios hârtie pentru imprimantă, crezând că e hârtie igienică...”

Lui Hurubă nu-i scapă nici superficialitatea religioasă a individului în căutarea eternității, preotul neresios și în căutare de „miracole” financiare e bine creionat, pendulând între incultură și șmecherie, cu scene de un umor greu de egalat în literatura română actuală...

„Calendarul ortodox? Îmi convine! Mi l-am și imaginat o clipă: plin de sărbători, cu cruce roșie, cu cruce neagră... Cred că, din punct de vedere al Calendarului, suntem cel mai creștin și mai religios popor de pe glob. Ideal ar fi ca, la fiecare două zile, să fie câte o sâmbătă urmată de duminică, astfel ca românii, demonstrând lumii că sunt un popor vesel căruia nu-i pasă de sutele de taxe, tarife și prețuri aruncate pe capul contribuabililor”.

CONSTANTIN STANCU

⁵ Dumitru Hurubă, *Aranka-néni sau Canapeaua cu scârț*, roman, Editura Limes, Florești-Cluj, 2012.

Aflat la vârsta întomnării („Azi, când la orizont răsare toamna” - *Vântul sterp*), poetul, încărcat de nostalgie, reparcurge liric trasee (auto)biografice, într-o reconstituire a unui posibil „dicționar de sentimente”. Nu o face în registru mioritic, nu vrea să accepte fatalitatea, ba chiar „amenință”: „Voi, toamnelor,/ Feriți-mă de mine!/ Numi mai presărați pe cale/ Cupe de

nostalgie pline!” (*Feriți-mă de mine...*), reconsiderând „alfabetul” vinovățiilor, în centrul cărora se pune pe el însuși. Oricum, poetul nu capitulează: „Mă voi lupta cu iarna ce te-apasă./ Te vei lupta cu gerul ce-a venit./ Și înarmați cu albul de la tâmplă/ Vom birui de dragul nesfârșit...” (*Târziu, în iarnă...*)

Într-un romantism reloaded, poetul constată identități de trăiri cu copacul (doar „codrul e frate cu românul!”), care îl „salută/ în fiecare dimineață/ cu părul rărit/ și albit/ și-o umbră de mustață”: „Mâna mea este albă./ ramura lui este albă./ frunza lui/ nu mai dezmiardă roua în zori,/ nu mai susține fluturașul de subțiori/ ciripitul a fugit de pe ram,/ nu mai este pentru aer balsam.../ bobite sărate/ tot varsă-n țărână;/ mâna mea albă/ în palmă le-adună/ și face din ele șirag/ pe trunchi de prieten cel drag,/ trecând, amândoi,/ încet spre apus,/ născând alți copaci/ de-acolo, de sus. (*Ramuri albite*). De altfel, el aduce în acest volum un adevărat elogiul naturii, prin care vrea să se întezeze în absolut.

Când labișian, „grațiind” căprio-
rul și căprioara: „Vânătorul i-a lăsat/

pe căprioară și pe căprior/ în durerea stâncii lor/ și-a plecat pe cărări neumblate/ spre un alt anotimp,/ departe, în timp...””, când cu iz bacovian: „Nici dealul ce dulce curgea înspre râu/ Și-n cântec de mierlă frătea cu albastrul./ Nu mai trimite parfumul de fragi./ Cu dor în priviri tot scrutează înaltul”. (*Frigul de plumb*), când barbian: „Măr nuntit, timp pierit./ Prin ce vămi te-ai risipit?” – *Măr nuntit*), Iosif Albu se scrie pe sine, cu destule note personale, distingându-se ca un poet discret și profund, elegiac în substanța sa, între eros și thanatos.

Înspre dimensiunea religioasă a ființei, se apropie cu smerenie, ca într-o litanie.

Poet al timpului și al locului, de care nu se poate desprinde, recuperând câte „un anotimp, un an, o undă”, cum ar spune Nichita Stănescu, Iosif Albu convinge în demersul său poetic, aliniindu-se unor poeți transilvani, de ieri și de azi, de la Octavian Goga la Ion Horea, de la Ioan Alexandru la târgumureșeanul Mircea Dorin Istrate.

NICOLAE BĂCIUȚ

→Figheșanu e un personaj-coleg special, aflat în relații speciale cu șefa lui, pregătit să participe la momente romantice și intime cu orice colegă, având soluții perfecte pentru alții, e prezent în viața lui Matracuciu ca un catalizator ce pune în mișcare reacțiile sociale, prin aluzii, incultură și superficialitate. El știe ceea ce alții nu pot să ajungă și să prindă...

Numele personajelor sunt atent alese de Dumitru Hurubă, o tehnică specifică în scrierile umoristice, menite să atragă atenția supra dimensiunii sociale a catastrofei culturale și să aducă un zâmbet pe buzele cititorului atras de povestirea hazlie, de fraza cu tâlc și trimitere specifică, de cuvintele spuse inconștient de personaje, convinse că au ceva important de zis! Chiar și numele companiei naționale este unul bine pus în operă, Anonimul S.A., o ironie potrivită pentru că orice întreprindere pe acțiuni e definită ca anonimă, dar tautologia e bine poziționată în roman pentru că, se știe, orice afacere este controlată de cineva care bine cunoscut, deși el se vrea anonim om de afaceri cu integritate și generozitate politică, iată

doi termeni bine garnisiți pentru epoca pe care o trăim...

Umoristul lasă înadins ca eroii romanului să amestece fără logică lucruri de nimic cu teme importante ale civilizației, într-un ghiveci ultra-progresist și sumar... Cuvinte ca matrice, dex, Afrodita, Pytia, Bădea Cârțan, google, anticariat, spici, stenbai, sandvici, okei, Socrate, se alătură altei grupe de cuvinte, ușor elastice în minte personajelor: bojoci, euroi, boșorog, hârtie igienică, siviul, ciocoflender, țuică de Turț, organ de ordine, ițari, hingher cu licență, rahitici, nașpa...

Scriitorul are simțul umorului și firul povestirii trimite spre lumea de dincolo de poveste, de societatea în dizolvare spirituală, incapabilă să asimileze noul val de valori, valori care copleșesc generații de români în căutarea fericirii de fiecare zi.

Romanul are un final surpriză, pus în scenă de Dumitru Hurubă cu arta „umorului serios”, sănătos, care trezește mintea de pe urmă a cititorului în căutarea personajelor ideale care întârzie în provincia de serviciu.

Aranka-néni poate fi proprietăreașă, femeie în casă, soră, mamă, e o

enciclopedie volantă, personificarea soției puse la dispoziție de UE, uniune menită să ofere în mod democratic și fără deosebire de naționalitate, neveste românilor aflați în tranziție și în căutare de fericire pierdută în economia de piață...

Iar Canapeaua se erijează în personaj principal, pe post de psiholog, preot, confident, terapeut... Scârțâitul este noul limbaj, dacă lucrurile nu merg, scârțâie...

Cum vede lumea pe Miluț Matracuciu?

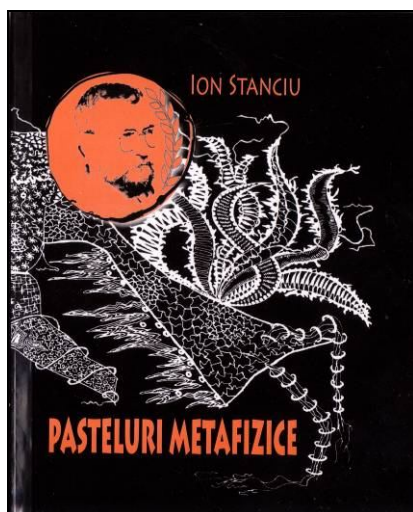
Băiatul lui Matracuciu, cel care a terminat facultatea pe bază de vițel, curcan, porc, un prăpădit, cu mintea focalizată pe prostii, înjură, te temi să stai lângă el din cauza Prealumina-tului... o înjurătură ținea nouă-zece minute... dar nu în București, încă!

În vremuri curajoase, Dumitru Hurubă ne oferă un roman în care umorul este de bun simț, mijloc prin care el aduce cititorului argumente pentru o viață liniștită, până la urmă în Munții Apuseni nu-i așa de rău, păcat că nimeni nu știe numărul la telefonul lui Avram Iancu (ca să cităm în stil hurubian, despre asta este chestia zilei)...

Pasteluri metafizice

Un *imn al nesfârșirii* am numit încă de la cartea de debut (vezi **Despre uimire**, 1975) poezia lui Ion Stanciu, dar un astfel de imn regăseam, peste ani, mai cu seamă în **Ființa concretă** (1979) și, firește, în volumul următor, **Constelația miresmei**, din 2008, un titlu, după cum ne prevenea acolo însuși autorul, inspirat din *elegiile* lui Rainer Maria Rilke. O chemare imnică aidoma va fi fiind prezentă, observ acum, și în aceste **Pasteluri metafizice** (Editura Pastel, Brașov, 2012), chiar dacă peste ele, vedem neîntârziat, se așterne astăzi o privire mai noroasă – graiul dinspre asfințit, o rostire sarcastic melancolică. Neconținerea pe care și-o apropria atunci poetul se traducea, liric vorbind, în telurismul gros al stihuirii și în expresia biruitoare, alimentate, remarcam, de un crez neclintit în forța generatoare și, cu toată bolboroseala aceea de seve vitale, în principiul de fecunditate absolută a naturii. Acum ea pare mai degrabă o nesfârșire cu moartea, cu extincția, o nesfârșire, aș spune, săvârșită *dincolo*; pustiire definitivă a lucrurilor și a lumilor; nesfârșirea adică de după ieșirea ultimă din sine. O jubilație, dacă (întorcându-ne la poemele de început) e vorba s-o numim totuși așa, dar una, iată, a eternității prin moarte: jubilația de natură a trecut în singurătatea mare a morții, în solitudinea eternității. Ca aici, în poema **Privesc tremurarea firelor ierbii**: „Privesc tremurarea firelor ierbii-n / lumină; / sunetele ca niște spice / fără contur / lovesc / tâmplesle amiezii, până-n miezul / unui gând / care topește-n grădină / ochiul de plumb / de jur-împrejur. // acum toate scapără și plesnesc / de sensul prefirat peste / o lume rătăcită ferice / în golul rotund // – numai cenușă mai este / dar și ea se scutură / de trecutul său, carnal / cândva, / mustind de fiori și de sânge... // și iată cenușa, făină ultimă a lucrurilor, / uitucă de sine, sub pielea trandafirică / a unui înger banal, // toropit, / care se prelinge / aeva, / din propriul său vis, / pe dalele răcoroase de granit, / în pielea lui cea nouă / de metis... // și curge / într-un canal”.

Au rămas din lucrarea po(i)etică anterioară în noua carte chemarea adâncurilor obscure, ce iluminează

cu graiul lor enigmatic gândul și glăsuirea poeziei, a cântului; absolutul tainic de dincolo de cuvinte, care de nepătruns fiind, nu vorbește decât rânindu-le, uitându-le, îndepărtându-le în apele ultime, apele letale. Ele tac, nu e acum nicio ureche să le audă, lumina însăși s-a dedat uitării. Ca în **Troița (nimic despre mine)**, un poem remarcabil: „despre mine nimic nu-și amintește și nu-ți / poate spune iarba. / îți cere stăruitor să te îndepărtezi cu viteza austrului primăvărat / de hoitul urât mirositor, îmbălsămat cu iluzii și / crini albi – trup inocent și pur care a mustit / cândva de atâta / poezie / și poate atunci se vor rostogoli / sunetele mele / spre urechea ta. // dar eu, hoitul, uitucă lumină, / unde să mă îndrept, / spre ce tărâm să mă târăsc, precum șarpele / spre căldura binefăcătoare... / călăuzește-mă!... // dar iată că merg / pe un câmp, iar câmpul se făcea / și el că merge, că plutește spre apa morților (...)”.

E vădită în **Pasteluri metafizice** tentația poetului de a-și scruta sever termenii meta(-)fizici ai viețuirii sale, de a-și destăinui adică duhurile întemeierii, o ispitire ce vizează deopotrivă aspectul ezoteric și simbolurile enigmatice ale căderii din ființă. Ale *înlocuirii*, ca să ne folosim aci de sintagma autorului, o ramplasare fatală, e cu neputință prin urmare să i ne sustragem: „sunt o plutire spre înapoi”, scrie Ion Stanciu. În **Umbra înlocuitoare**, o piesă eminentă, de rezistență a volumului: „sunt o plutire spre înapoi – un cuvânt ce coboară în / poala lui totul deodată, / o creangă de fum de nicio roadă sau trunchi legată / și care tremură la adieri, susură și sfîlnic suspină – / ea

e la ulciorul crăpat o toartă, / când, iată, curge potop de lumină-n grădină!... // dar și grădina însăși dă înapoi, din floare în / sămburele crud, / care și el se pierde cu tristețe în sine – / apasă de-acum pe lume obicinuița retragerii / lucrurilor / spre golul primordial, rotund, / în care totul intră, și nimica nu mai revine... // iată, se uită în urmă și apa, ca și măduva ei, pura/mișcare – și nimic nu se mai înfiripă din tot ce-i destrămare... / cuvântul doar în ceară, înfășurat în sens / ca-n arhaice betoane, să rămână-ntr-o anonimă gândire / chiar înaintea zvârlirii în lume a umbrei care / înlocuiește cu atâta rodnicie ființa ta semeată, / Ioane!...”.

Îmbinarea pastelului, care de regulă e speța ce zugrăvește liric un peisaj, o stare sau mișcare a naturii, cu meditația filosofică e un exercițiu auctorial căruia Ion Stanciu i-a intuit și împlinit inspirat normele. Iată poemul **Ce păclă deasă (în grădină)**, în care animatele, adăpostite încă în dendrologia naturală, picurând, de pildă, în grădină și sub păcle, de stropii vieții și în care se mișcă iute lichidele sunt împinse nesilit peste praguri, în rostirea filosofică: „țâșnește din porii nimicului o păclă deasă – / se-așază printre sângerii trandafiri sălbatici / și atunci când se lovește de o muche de piatră / clipește / și pare că o pală de vânt violentă visează. // în grădină sub tufele țepoase de gândurariță, / adierea iscată din senin se subțiază / până ce vestejește, / palidă-n obraji ca o nefericită, borțoasă mireasă. // păcla vicleană sugerează fiecare lucru din sine, / rămân doar cojile lor ca niște sarcofage / ale unor vieți golite de sens / asupra cărora a pus stăpânire o / colonie a nimicului / locuită de alge... // de aceea te îndemn vino aici în grădină unde, / se zice, niciodată nu există rarefiere a pietrei până / la umbră – / o să poți s-o iei de mână pe Euridice, / și, privind-o în ochi, să ascuți divinul îndemn: / umblă!...”. Contemplația – o calificăție a liricului – care nu lipsește acestui poet neîngăduit nicidecum spectaculosului, apoi nostalgia, chemarea durerii, a arderilor ultime sunt strecurate și ele în pagină, Ion Stanciu nu îndrăgește așadar sentimentele nelucrate – reflectarea realului e la el doar ipotetică: de peisaj, de realitate, de →

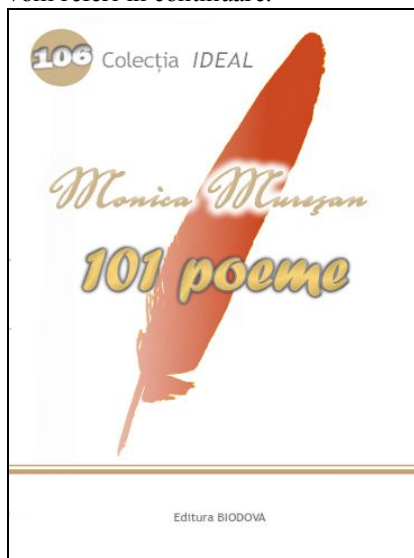
A.I.BRUMARU

„101 poeme”

Licențiată a Facultății de Filologie din București, promoția 1980, Monica Mureșan a debutat cu poezie în anul 1968, în revista *Aripi*, continuând apoi să publice în numeroase cotidiane și reviste culturale ca: *Argeș*, *Climate literare*, *Miorița noastră* (S.U.A.), *Luceafărul* (din Canada) și altele.

Debutul editorial a avut loc în anul 1992, cu volumul de versuri *Vama de ceață*, continuând cu alte cărți de poezie ca: *Trecere de pietoni*, *Ochiul nopții*, *Poeme cu vedere la mare* și altele. Din ultimele șapte apariții, autoarea își selectează cele mai bune creații pentru colecția „Ideal”, a Editurii Biodova, susținută de Asociația Culturală „Ideal”, coordonată de domnia Vasile Căpățână și George Călin, avându-i în Colegiul de redacție pe acad. Mihai Cimpoi și Nicolae Dabija, precum și pe poetul Radu Cârneli – nume care dau încredere și prestigiu activității desfășurate de această Asociație, care și-a propus ca principal scop să promoveze valorile culturale și spirituale românești din țară și din afara granițelor, de a le integra cu Țara, cu Europa și cultura universală. Printre numele celor tipăriți în ultima perioadă îi amintim pe: Victoria Milescu, Ion Andreiță, Florentin Popescu, Emil Lungeanu, Paula Romanescu, Victor Gh. Stan, Mihai Prepeliță (Cernăuți), Nicolae Dabija (Chișinău), Victor Voinicescu Sotski (Paris) și alții. Doamna Monica Mureșan se află la numărul 106, cu volumul tipărit în anul 2012*.

Am făcut această mică incursiune într-o serie literară românească și contemporană pentru a sesiza marelui public un act de cultură de o deosebită importanță, parcurs cu modestie, competență și continuitate printr-o selecție severă și accesibilă, cu atât mai mult apreciată. Pe de altă parte, selectarea doamnei Monica Mureșan în această colecție e o dovadă a calității volumului său de versuri, la care ne vom referi în continuare.

Poeta cultivă o prozodie modernă, într-o formă izvorâtă din cele mai noi modele: „Vino să-ți arăt semnul marii neliniști / din care s-a rupt / strigătul despre niciodată al cerului” (*Vino!*, p. 8). Dialogul autoarei cu cititorii produce efecte autentice: „Ai aripi de vioară / eu / glas de nălucă / ești ceea ce coboară / eu / ceea ce urcă” (*Vama de stele*, p. 9).

Uneori, întâlnim și accente din Nichita Stănescu, un liric pentru care poeta manifestă o admirație constantă: „Floare albă de sulfină, / cine-mpuşcă

în grădină / florile la rădăcină // floare verde și albastră / cine-i pasărea măiastră / de vânzare la fereastră” (*Doină pentru Basarabia*, p. 14). Alteori, sentimentul de iubire e abia sugerat: „Adesea în oglinzile apei / apare o persoană stranie / necunoscută / te cuprinde familiar în brațe / cu dorul de nestăpănit / al revederii cuiva drag” (*Oglinzi în apă*, p. 42).

Se înaintează, astfel, pe un teritoriu al căutării de sine, specific liricii feminine, al încifrării până la forma labirintului: „Labirintul nu a fost creat să te rătăcești prin el, / ci pentru a exersa posibile rătăcirii / fiind pregătit de orice. / În schimb, viața e un labirint neașteptat / care nu numai / că te ia prin surprindere, / dar îți zidește și ușa / prin care ai intrat” (*Poem în labirint*, p. 63). Pentru ca, spre finalul volumului, autoarea să dialogheze direct cu divinitatea: „Doamne, m-am lovit de clipă și înalturile / au devenit adânci / m-a atins o stea și adâncurile au devenit înalte / m-am spălat cu timp / și mi-am câștigat ultima / secundă / m-am închinat și am întrezărit împărăția veșniciei” (*Poemul veșniciei*, p. 80).

Această parcurgere a volumului de versuri al doamnei Monica Mureșan m-a condus spre concluzia unei selecții nu doar severe, ci și tehnice, făcută de la aproape până la orizont, de la intimitatea lirică până la un dialog larg cu cititorii și cu divinitatea. Poeta este una dintre autoarele contemporane remarcabile ale cărei apariții le așteptăm cu interes.

*Monica Mureșan, „101 poeme”, Editura Biodova, București, 2012

ION C. ȘTEFAN

PASTELURI METAFIZICE

→ lumea întregă, e convins poetul, te îndoiești, te codești ca de viețuirea ta neverosimilă. Și apoi, din nou, melancolia aceea thanatică, apăsând, iată, pe culorile pastelului, pe toate ființările tale corupte: „un pat germinativ de umbre și culori, / de vreji, de aripi smulse, / de flori din scăldători / aș vrea să-ți faci, sub trandafirul japonez / unde mă sugelene umbra ca pe-un strugur / chiar din visul încremenit pe care îl visez / până ce ispita vicleană începe să dea-n mugur... // dormind pe patul

încropit sub tufă, sufăr / ...pe vreji, pe aripi de libelulă smulse și pe flori / de-o veșnicie, lângă mine, putrezește-un nufăr...” (**Putrezește un nufăr**).

Cu lăuntruri, ca să spun astfel, fisurate (se simt bine, când și când, poticnirile, dar ele sunt menite trezirii din somnia și nelimpezirile cotidianului), întemeiată mai mereu pe senzația de dezamăgire și deplețiune, de golire, poezia recentă a lui Ion Stanciu, așezată paradoxal pe paleta de lumină și umbre a pastelului, dă impresia unei pustiiri universale, ca de cădere neoprită a lumii sub noaptea judecății ultime: „grădina mea, cea plină de umbre și

de smârcuri / albastre, / o despică fulgerele, în fiecare noapte, ca pe-o fecioară – / copilă o fac iarăși visele aburind somnoroase, / desculțe, prin țărâna adusă de vânt de prin astrele / noastre; // ea, cea care dă ochii cu sine însăși, întâia oară / privește acum uimită, năvala violentă-n lumină / a unei noi vegetații, luxuriante, / de oase... // iar tu nu mai ai nimic de făcut în grădină / decât să plivești sufletele moarte și golate de sens, / dar fără nicio umbră cât de mică de vină, / și fără-n veșnicie vreun înțeles...” (**Grădina mea de smârcuri albastre**).

Terapii în Cuvânt

Fără a-și asuma „tactica” experimentelor lirice, sobră și cu un discurs distins clasicizant, Anica Facina ne oferă un nou test de maturitate în volumul de poeme **Insomnii lirice**, apărut la Editura Nico, Tg. Mureș, 2010. Un „joc” ascuns, nu ludism, stă așternut în lirica sa, un „joc” al tiparelor consumate de propria-i ființă la cina frugală a vieții. Un vitalism calm, serendipic orchestrat, plin de „toteme” naturiste și, adesea, voit existențiale, încearcă să discearnă, în matrice semantică, energiile cuvântului. Cel mai adesea, jocul este însoțit însă de „artefactul” exemplificărilor, precum în poemul **Discipolul**, altminteri emblematic discursului poetei: „*I-am luat / creionul din mână, / i-am dat în schimb / un ou. // «Măsoară-mi timpul» - i-am spus. // A-nceput să numere / stelele, / învârtind oul, / străpungându-l cu raza / ochilor tulburi. // S-a oprit înainte să termine. // «Mai sunt câteva...» îi zic. // «Nu, pe acelea le scriu / cu creionul.»*” Un lector neavizat sau grăbit nu va simți „jocul” impus de autoare. Jocul dintre ego și alter-ego pune în scenă chiar „spectacolul” dual al ființei (unul mărturisește: „*I-am luat / creionul din mână,*”; celălalt, după ce a învățat cum se numără stelele, plictisit, dar și înnobilit, își revendică „tihna” scrierii celorlalte stele „*cu creionul!*”). Jocul „astral” al numărării stelelor în orbita („*învârtind oul,*”) perenă a oului, „...*cu raza / ochilor tulburi*” (primul pas al cunoașterii), amintește de acel spectaculos **Joc secund** al lui Ion Barbu. Dacă Anica Facina ar ști să adopte și un „modul” criptic, specific poeziei barbiene, dacă nu ar invada substanța lirică prin exemplificări și „nuanțări” inutile uneori, supraponderând „viziunea” orfică, poezia românească ar beneficia de un aport liric substanțial.

Urmăresc de mai bine de un sfert de veac evoluția poetei și (îmi este martoră!) i-am atras în multe rânduri atenția asupra acestei deficiențe lirice. Anica Facina, însă, pare mult prea convinsă că tot ce așterne pe hârtie poate dăinui. Același demers îl urmează și în această cronică (subiectivă, altminteri, dar cinstită și amiabilă),

amintindu-i de fastuoasele sale posibilități lirice. Un singur pas *ex cathedra / ex abrupto* (poeta a slujit întreaga-i carieră în învățământul românesc) spre „confluența” cu Șoapta ar aduce-o în apele limpezi ale Poeziei, acolo unde-i stau rostul și chemarea, înecate acum de „angelismul” cuvintelor. Dincolo de această deficiență, „erudit” promovată, poeta duce cu sine-i un talent nativ de excepție, obligând lectorul la dublalectură, dar și la truda inutilă a „re-inventării” acestui meșteșug.

Ca într-un joc pseudomorfon, irizațiile și fiorul unor latențe structurale par să dea rod într-un „idealism” scriptural ce jubilează parcă între metalimbaj și metatext. Infuzia reflexivă impune în „suarul” semantic simbolistica unor semnificații din ordinea ontică a Creației, precum în acest tulburător poem: „*Măinile mele / nu sunt ale mele, / Picioarele mele / nu-mi aparțin, / Nici buzele, / nici ochii, / nici gândurile. // Pe mine / eu nu mă am. // Toate sunt / ale Tale.*” (**Toate sunt ale Tale**). Poemul este cu atât mai grăitor, fiind purtătorul unei infuzii protosemantice ce refractează în ordinea ontică. Dincolo de „epistemologia” semantică, amintind de „logica energiilor antagoniste”, sau, mai bine spus, logica non-aristotelică a lui Stéphane Lupasco (Ștefan Lupașcu), stau așternute aici transfinitudinile antagonismelor genezei. În aceeași manieră, dar dintr-un impuls generat de diferențierea solidară a infuziei lirice, apare și poemul **Rugă**: „*Dă-mi, Doamne, putere / să fac lacrima vis! / Dă-mi, Doamne, vrere, / să alung umbrele, / să limpezesc zările! / Să poată veni / cu aripi albe / îngeri de iarnă, / dar de lumină / la poarta săracilor.*” -

Foto: pe biroul de lucru al lui Eugen Axinte, cartea Anică Facina, la care scria o cronică; Ultima! Neterminată!

Conectarea universului interior la un obsesiv lamento cu infuzii psalmice, precum în **Terapia iubirii** („*Fiul meu drag, / ascultă vocea inimii, / nu răspunde urii cu ură, / celui cu vorbele grele / spune-i că îl iubești, / îl vei dezarma - / celui ce te jighește / spune-i că îl prețuiești - / îl vei pune pe gânduri; / ascultă mult, / vorbește puțin, / nu răspunde / la mânie / și, mai ales, nu te mânia! // Uite, fluturii / nu-s niciodată mâniași, / de aceea florile îi iubesc / și împreună umplu Pământul / de culoare și bucurie. // Îngăduie sfatul mamei / și ascultă-ți inima.*”) invocă, în spectrul metalingvistic, neliniștea viziunii originare de ordinea divină. Frumoase și pilduitoare, poemele acestea poartă amprenta unui bogat orizont dominat de conflictul interior al unei lumi în descompunere și întrutotul rătăcită de rosturile ei primordiale: „*Striga ca din gură de șarpe - / noaptea în toi - / «Inginer, geniu nerecunoscut... / Am suit luna pe cer cu macaraua!» // L-au dus cu mașina... / apoi au plantat o antenă / să aibă unde croncăni / ciorile / pe casa lui. // El este tot acolo, uitat, / fumează trabucuri cubaneze, / uriașe / cât stâlpii timpului, / dă planetele de-a dura, / ca pe niște mingi de cauciuc, / pe un câmp verde, / minat cu flori multicolore.*” (**Nebunul**). De la gânduri și percepții atât de grave, din interogații atât de „violente” ale viziunii, dominată de conflictele existențiale, retrospectiva lirică se mută.....

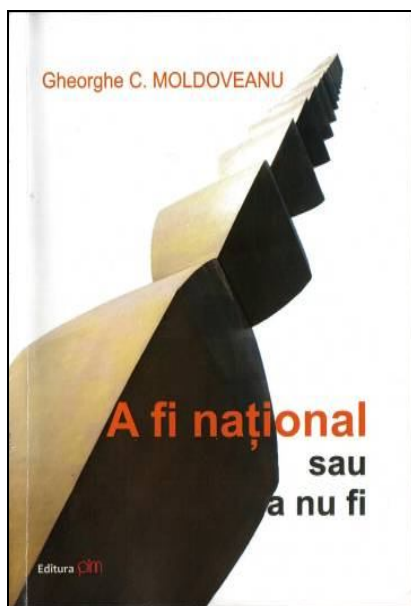
EUGEN AXINTE

GHEORGHE MOLDOVEANU ÎNTE A FI NAȚIONAL ȘI A NU FI

„M-am născut într-un sat de pe malul Milcovului, în Muntenia, dar învățătorii mei din sat erau basarabeni, stabiliți în timpul refugiului: Domnul și Doamna Păuș. Strașnici români! (...) Apoi, datorită împrejurărilor, m-am aflat mai mult printre moldoveni, cu care m-am asimilat. Îmi place să fiu moldovean; moldovean m-am simțit și la Iași și la Galați și la Suceava și la Cernăuți și la Chișinău. Peste tot mă simt acasă. Dar tot acasă mă simt și la București, căci sînt român, aparțin colectivității etnice, culturale, lingvistice care își spune români, și mi-a plăcut mereu să știu că românii reprezintă o voce distinctă în armonia vocilor europene.”* Această mărturisire explică cele două teme majore ale recentului volum, semnat de venerabilul profesor universitar sucevean Gheorghe C. Moldoveanu, *A fi național sau a nu fi***:

naționalismul și limba moldovenească.

Deși din titlu opul pare a sta sub semn hamletian, din cele 14 articole care-l compun (apărute în ultimii zece ani în diverse publicații) se degajă nu îndoiala eroului shakespearean, ci concluzia indubitabilă ce rezultă după o minuțioasă examinare – cu multă seriozitate, determinare, dar, mai ales, cu argumente irefutabile – a unei probleme „a cărei importanță este indiscutabilă, cu atât mai mult, cu cât în ultimul timp este privită de pe poziții nefericite: **ca să fim europeni, trebuie să uităm că suntem români** [s.n.]”. Este aserțiunea pe care o găsim în *Cuvânt înainte*, ce explică și opțiunea titlului – dramatica alternativă a lui *a fi* și *a nu fi*, din ce în ce mai pregnant „oferită” românilor –, cu precizarea însă că, dacă în formularea autorului primul *a fi* este urmat de *național*, cel de-al doilea verb nu este copulativ, ci sinonimul lui *a exista*: „A nu fi național devine sinonim cu a nu fi.”. Considerând *naționalul* drept „un areal spiritual”, autorul invocă „testamentul lăsat cu un veac și jumătate în urmă de bucovineanul Eudoxiu Hurmuzachi”, căruia pare a-i răspunde prin toate aceste luări de poziție, apărute, repet, în ultimul deceniu în diferite publicații sau rostite de la diverse tribune: „*Aveți de îndeplinit trei datorii, mari și sfinte, pentru care veți răspunde în fața lui Dumnezeu, înaintea oamenilor și a urmașilor voștri. Aceste trei datorii sînt*

patria, limba și biserica!”. Și, completează autorul, dascăl de meserie: „celor trei dimensiuni noi le-am adăugă încă una: *școala*”.

Apelând la marii noștri scriitori, printre care Eminescu se află la loc de cinste (de departe, cel mai citat), aducându-i în sprijinul afirmațiilor sale pe cronicari, pe Dimitrie Cantemir, pe reprezentanții Școlii Ardelene, numeroși istorici, lingviști, dar și politicieni, din țară și de peste Prut (și nu numai), Gh. Moldoveanu (își/ne) pune probleme privind identitatea națională, raportul dintre naționalism și umanism ori pe acela dintre naționalism și creație, patriotismul, așa-zisa limbă moldovenească, conștient fiind că temele – de o acută și dureroasă actualitate – trezesc, cel mai adesea, reacții pe care le numește (eu aș zice eufemistic!) „iritare”. „Uneori – constată autorul – simpla prezență într-un enunț a unor cuvinte cu referire la realități naționale provoacă iritare. Doamne ferește să vorbească cineva despre valorile naționale ale unei creații!”. Personal, aș menționa aici doar „iritarea” în legătură cu sintagma „poet național” și toate aberantele eforturi pornite din această iritare întru negarea lui Eminescu, ajuns „cadavrul din debara”, scoaterea mării părți a operei lui din manualele școlare, schimbarea titulaturii olimpiadei de limba și literatura română, ce purta cândva numele poetului etc. etc.

De fapt, ține să sublinieze autorul, „nu conceptul *valoare națională* este rău sau perimat, ci înțelegerea lui”, atribuindu-i-se adesea conotații ce amintesc „vremea când opera era considerată valoroasă dacă era <națională în formă și socialistă în

conținut>”, tot așa cum „conceptul *patriotism* e pus de unii în directă legătură cu afirmarea și susținerea specificului național, patriotismul fiind <probat> de gălăgia cu care se susține ideea caracterului național a tot ce face românul”.

Iar pentru a preîntâmpina eventualele acuze, Gh. Moldoveanu adaugă lămuritor: „E de înțeles că susținerea conceptului valoare națională nu are și nici nu poate avea vreo conotație șovină; libera dezvoltare a unei culturi nu presupune distrugerea alteia”.

La polul opus celor care susțin valoarea națională a creației și componenta patriotică, practicarea „refugiului în cosmopolitism” se dovedește „o falsă rezolvare a problemei”, așa cum atrăgea atenția, cu peste un secol în urmă, Eminescu: „cosmopolitismul nu există decât ca simulațiune, ca fățarnicie. El mai e pretextul pentru lenea și indiferentismul celor care nu cunosc un alt scop pe lume decât acela de-a trăi bine”. Iată deci că „desconsiderarea valorilor românești, deloc nouă ca atitudine, nu-i caracterizează pe adevărații reprezentanți ai culturii române, ei înșiși emanații ale spiritului național, ci pe fețele subțiri, pentru care naționalul îngustează, sugrumă”. Și iarăși nu pot să nu fac o remarcă: rău e că aceste „fețe subțiri” au ajuns să ne reprezinte și să decidă în numele nostru, găsind „tot sprijinul” acolo unde se dorește și se practică ștergerea identităților naționale în „marele concert european”.

Cu atât mai dramatică este situația românilor din afara granițelor (autorul posedând temeinice informații culese cu acribie), a căror încercare „de a-și cultiva limba ca modalitate de cultivare a tradițiilor proprii, drept consfințit de legislația mai tuturor statelor, este foarte repede taxată drept naționalism și condamnată ca o atitudine retrogradă”. Români din Ungaria, vlahii din Valea Timocului, aromânii din Grecia, Macedonia și Albania au fost supuși unui îndelung proces de erodare a limbii. „Dispariția unei limbi prin abandonarea ei de către vorbitori conduce, în toate cazurile, la dispariția poporului care a creat valorile depozitate în acea limbă.” – avertizează Gh. Moldoveanu, afirmație ce vine să susțină „axioma” din titlu! (Nu pot să nu-mi amintesc →

RODICA LĂZĂRESCU

*Citatele respectă grafia originalului.

**Gheorghe C. Moldoveanu, *A fi național sau a nu fi*, Editura PIM, Iași, 2013

profunzimea și adevărul conținut de cuvintele lui Nichita Stănescu – „limba română este patria mea”!)

Cea de-a doua temă majoră a volumului o reprezintă așa-numita *limbă moldovenească*, un concept pe care reputatul lingvist Eugen Coșeriu îl denunța drept „o fraudă științifică”. Susținerea existenței unei limbi moldovenești are în substrat dorința de a demonstra – cu o finalitate politică, evident – că moldovenii nu sunt români și ține de evoluția istorică a Basarabiei în cadrul Imperiului Rus. Precizează autorul: „La ediția din 1995 a Colocviului Internațional de Științe ale Limbajului de la Suceava, reputatul om de știință Eugen Coșeriu, originar din Basarabia, aprecia că <chestiunea este mult mai gravă, este începutul unui genocid cultural.

Aspirația acestor grupuri, în realitate dușmani ai culturii, ai limbii, ai poporului român, este să smulgă poporului de dincolo de Prut rădăcinile sale istorice, reprezentate prin limba și prin tradițiile pe care le are, și să-l altoiască pe alt trunchi ori, în realitate, în vid, cum s-a făcut cu alte popoare, de exemplu cu limba tadjică și poporul tadjic”.

Este citat aici celebrul *Dicționar moldovenesc-românesc*, alcătuit de Vasile Stati și apărut la Chișinău în 2003, Gh. Moldoveanu constatând cu amărăciune: „Mai rămâne acum să traducă și opere ale unor scriitori români în limba moldovenească. Lucrul pare ilar, dar se spune că prin anii '50 se făcuse propunerea ca unele dintre operele lui Mihail Sadoveanu să fie traduse în limba moldovenească, fapt care a atras reacția autorului: <Auzi, mișei! Să mă traducă pe mine în limba mea!>”.

Problemă deloc nouă, naționalismul continuă să iște controversă, probând continua actualitate a vorbelor lui Nichifor Crainic: „A fi naționalist în România, adică a-ți închina viața ridicării neamului și țării tale, însemnează a te așeza pe un pisc în bătaia tuturor furtunilor urii și a trăznetelor răzbunării.”

O astfel de „așezare în bătaia tuturor furtunilor”, lipsită de patima ostentativă, de paradă, dar susținută de o solidă și diplomată armătură științifică și cu o încărcătură sufletească ce emană căldura iubirii de neam, practică Gh. Moldoveanu în recent apărutul său volum – invitație la meditație, la retrospecție, dar și la introspecție. Fie ca glasul său să se facă auzit!

Lumea văzută din Turnul Chindiei

AMINTIRI DIN ȚARA DE CARTON

Acum câteva zile, o bună prietenă, care, pentru că și-a pierdut încrederea în oameni, și-a strămutat-o în Dumnezeu ca să poată avea din nou încredere în oameni, m-a întrebat dacă am o problemă cu comunismul. Da, i-am răspuns, am. Și m-am gândit să-i explic aici de ce.

Născut prea târziu pentru a mă bucura de așa-zisele binefaceri ale scurtului dezgheț ideologic, născut prea târziu pentru a fi măcar disident (de altfel, nici nu cred că așa fi avut stofă), am fost pionier și utecist, iar asta mi-a fost de ajuns.

Să nu ai alți dumnezei în afară de Mine.

Să nu-ți faci chip cioplit, și nici vreoa asemănare cu ceva din câte sunt în cer, acolo sus, ori din câte sunt pe pământ, aicea jos, ori din câte sunt în apele de sub pământ.

Să nu te închini lor, și nici să le slujești; că Eu, Domnul, Dumnezeuul tău, Eu sunt un Dumnezeu gelos, Cel ce vina părinților o dă pe seama copiilor până la al treilea și-al patrulea neam pentru cei ce Mă urăsc, dar Mă milostivesc până la al miilea neam spre cei ce Mă iubesc și-Mi păzesc poruncile. (Biblia, Ieșirea, 20, 3-6, versiunea Anania)

Cunoștința cu Tovarășul am făcut într-o zi, în clasa a doua, cred. Într-o pauză, în timp ce câțiva colegi jucau fotbal în clasă, mingea i-a lovit portretul, iar inevitabilul s-a produs: tabloul s-a prăbușit, geamul s-a spart, de ramă s-a ales praful. Până în acea zi nu dădusem nicio importanță portretului, nici măcar nu cred că băgasem de seamă că stă atârnat pe perete. Imediat, incidentul a căpătat proporțiile unui veritabil atentat la siguranța națională. Împreună cu tovarășul director, devastată, tovarășa învățătoare a demarat o anchetă și, cum eu eram singurul din clasă căruia nu-i plăcea să bată mingea, ceea ce mă făcea antipatic prin definiție, am fost ales de colegi să le servesc drept țap ispășitor. Oameni altfel cu mult bun simț, atât directorul, cât și învățătoarea au hotărât că sunt prea palid, n-am forța necesară unei asemenea lovituri și că, oricum, nu puteam fi singurul implicat: trebuie să am pasat cuiva, iar colegii mei să facă bine și să spună cui.

Aici treaba s-a complicat, pentru că nu se puteau hotărî pe cine să mai

arunce pisica. Adevărul a ieșit repede la iveală, dar povestea a luat o întorsătură ciudată.

Pentru a ne salva de nebanuite consecințe, dar și pentru că avea ceva rude rămase prin străinătate, învățătoarea mea se hotărăște să-și supraliciteze devotamentul pentru cauză și-i propune directorului ca, în locul tabloului deteriorat, să atârne două: unul al Tovarășului, nou, și încă unul, al Tovarășei. Spre surprinderea generală, directorul (a cărui poreclă nu întâmplător făcea trimitere la regimul burghezo-moșieresc), unul dintre acei oameni prea repede uitați, dar cărora școala le datorează în parte ceea ce este astăzi, zice:

– Dragă, nu am în depozit niciun tablou al Tovarășei. Și nici altă școală nu cred că are. Dar de unde îți vin asemenea idei? Și apoi, ar trebui să atârni în fiecare clasă câte un al doilea tablou. Și nu avem nici fonduri...

Discuția se oprește aici, dar în mai puțin de o oră apare pe perete un tablou nou-nouț, prilej pentru învățătoare să ne țină un discurs mobilizator:

– Copii, priviți-l pe tovarășul Nicolae Ceaușescu. El este tatăl vostru. Iar tovarășa Elena este mama voastră etc.

Scăpat ca prin urechile acului de o nemeritată pedeapsă, dar aflat încă sub puternica impresie pe care mi-o lăsase nefericita întâmplare, am luat în serios îndemnul învățătoarei și m-am uitat la portret. Lung.

Apoi, m-am mai uitat o dată. Și mai lung. Și încă o dată. Hotărât, nu semăna cu tata. Tata semăna cu Massimo Ranieri.

La un portret mult mai mare, lipit frumos pe o placă de polistiren, m-am surprins holbându-mă câțiva ani mai târziu.

Căutam încă asemănări, doar că acum mă aflam la cartoane. Începând cu 10 august, toți elevii erau mobilizați pe stadion, pentru a participa la manifestațiile dedicate zilei de 23 august: fetele, pe teren, fluturau eșarfe, noi, băieții, la semnalul vreunei profesoare care renunța să plece în concediu, ridicam cartioanele din care se compuneau și recompuneau fierbinți declarații de iubire pentru țară, partid și conducător.

Trebuie mai întâi să spun că în vacanța dintre a treia și a patra, prima în care clasa noastră a fost solicitată să contribuie la megashow-ul aniversar, temându-se că voi face insolitație, ai mei mi-au interzis să particip. Cu câteva zile înainte de reînceperea anului școlar, dau nas în nas, pe stradă, cu învățătoarea, →

DANIEL TACHE

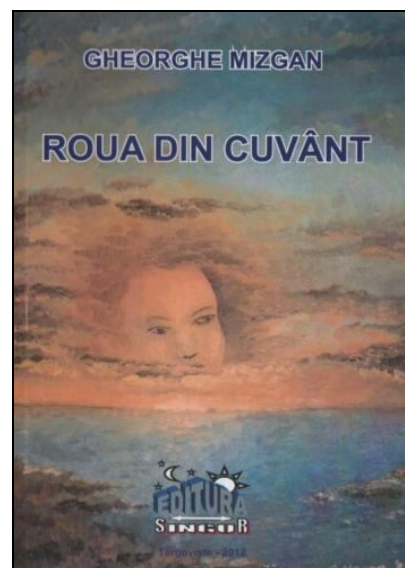
Poezia - ca o rouă de dimineață

Poetul Gheorghe Mizgan surprinde, prin volumul „Roua din cuvânt”, apărut la Editura Singur din Târgoviște, în primul rând cu vibrațiile lirice care transpun frumusețile lumii înconjurătoare în cuvinte-vers: „Sunt mai aproape de natură/ Sunt mai aproape de izvor/ Simt susurul în băătăură/ Simt viața-n gânduri care mor”. Poetul își conturează, în atelierul de creație, portretul sentimental: „Așa sunt eu printre ființe/ Doar Dumnezeuului mă închin/ În val purtat de suferințe/ Ducând povara vreunui chin”.

Poezia lui Gheorghe Mizgan străbate dincolo de versul clasic, însă păstrează frumusețea sonetului: „Sunt un copac în toamna ruginită/ Cu frunze fremătând de atâta dor/ În așteptarea clipei mărginită/ De vântul îmbrăcat toreador”. Sub cerul versurilor, fiecare element al naturii își are rostul lui, poetul știind să amplifice prin culori: „Natura strălucește printre pleoape/ În cântecul de leagăn pământean/ Gingașe flori pe culmi și pe hârtoape/ Multicolor se scaldă peste an”. Sub aripile viselor se ascund clipe de eternitate pe care poetul le așază în casa versurilor: „Am ales din ceruri stele/ În șirag pe-un curcubeu/ Printre doruri și zăbrele/ Să

le pun la gâtul tău”. Fiind martorul gândurilor unei generații, poetul vede prin ochii scrisului tainele care însoțesc fiecare zi: „Dar visul tău – pretext de amăgire/ Deși mărunț cuprinse universonul/ Dorințelor strivind a lor trăire/ În spațiu-n care încap numai versul”. Precum focul care arde pe rug, sufletul poetului se contopește cu poezia, iar versurile se așază, rând pe rând, pe cărări imaginare, conviețuind împreună în poezii: „Prin spațiu alerg după o stea aparte/ În noaptea blândă a vieții mele/ Călătorind întruna printre stele/ În visul meu să-l nemuresc în carte”.

În acest spațiu al poeziei, Gheorghe Mizgan se plimbă precum în casa vieții: „În grădina poeziei/ Un poem îmbobocește/ Din izvorul fanteziei/ Roua din cuvânt lucește”. Atunci când se află pe calea sacralității cuvântului, poetul risipitor revine acasă: „Și-a pierdut poetul lira/ Dus de vânt aleatoriu/ În curentul și-n satira/ Rimelor de abator/ Dezbrăcat și fără rime/ Strânge vrescure din poeme/ Sufletului să-i imprime/ Scânteii din diverse teme”. Pe aceeași linie se află și poezia „Fără de cuvânt”, în care descoperim cum ar arăta lumea fără comunicare: „Cetate fără de cuvânt/ Din multe aspre necuvinte/ mai osândit să port veșmânt/ Din vers amar ca-

nvățăminte/ Să-mi cânt durerea grea din vers/ Pribeaș și plin de-amărăciune/ Cetate, dorul ce l-ai șters/ În mine-i jar și mult tăciune”.

Coperta înfățișează puritatea unei lumi ce stă să se nască prin ochiul unui copil, fiind o reproducere după o lucrare a poetului-pictor Gheorghe Mizgan.

Cartea este o oglindă a sentimentelor trăite de poet, așezate frumos în versuri, care devin creație spre nemurire.

MENUȚ MAXIMIAN

AMINTIRI DIN ȚARA DE CARTON

→care, cu un aer semioficial, îmi aduce la cunoștință că, din motive de neprezentare la stadion, mă aflu pe lista celor propuși pentru a fi exmatriculați. Neînțelegând ce înseamnă să fiu exmatriculat, n-am acordat prea mare importanță vestii, dar am comunicat-o acasă. Ai mei au făcut ce-au făcut și n-am mai fost exmatriculat. Dar de atunci nici de la 23 august nu am mai lipsit.

Cât despre învățatoarea mea, care, dincolo de tot și toate, rămâne cea care m-a învățat să scriu și să citesc, și-a spălat toate păcatele cu o banană. Faptul că o asemenea amintire a ajuns să fie un clișeu nu o face să fie mai puțin a mea. Iar dacă amintirile mele sunt toate locuri comune, asta e, altele nu am.

După ce am terminat clasa a patra, trecând prin fața casei ei, mă aud strigat. Mă opresc și o văd ieșind din curte. Mi-a zâmbit, mi-a întins o banană, iar mie mi-au dat lacrimile mai ceva ca în filmele coreene. Până atunci nu văzusem niciodată una în realitate și, dacă învățatoarea nu m-ar

fi prevenit că se va strica destul de repede, aș fi păstrat-o ca pe sfintele moaște. Oricum, am dus-o acasă ca pe un trofeu, le-am arătat-o alor mei și i-am întreat:

– Ați mai văzut vreodată așa ceva? Știți ce-i asta?

Ei știau, nu știau, dar eu știam că era semnul secret prin care fosta mea învățatoarea îmi spusese mie, doar mie, că se decide de comunism. Și de atunci, după terminarea clasei a patra, a început să-mi fie dragă...

Dar să revin... Cum cu fiecare nou 23 august, numărul spectatorilor scădea văzând cu ochii, într-un an s-a luat hotărârea ca noi, elevii ridicători de cartoane, să ocupăm stadionul de jur împrejur. Bucurie mare: de data asta aveam și noi la ce ne zgâi. Atâta doar că în ziua mult așteptată (asta, pentru că mai urmau după ea trei săptămâni de vacanță) ne-am întreat pentru cine pregătisem spectacolul: nici măcar prim-secretarul județului nu putuse veni, fiind reținut de treburi cu mult mai importante. Ceea ce nu i-a împiedicat, desigur, pe organizatori să meargă cu performance-ul mai departe. Nici măcar Orwell n-ar fi fost în stare să-și imagineze ce-a putut face

zelul nebun al unor activiști de la Târgoviște, care, scăpați de sub ochiul vigilent al autorității, dar urmăriți în continuare de băieții cu ochi albaștri, s-au depășit pe ei înșiși. Atingând grația inutilității absolute, acela a fost cel mai frumos spectacol de 23 august la care am participat. Și ultimul.

Astăzi, la 23 de ani de la revoluție, victimele cultului personalității fac la rândul lor victime. A transfera statului rolul pe care altădată îl deținea Tovarășul are, printre numeroase (pseudo) avantaje, și pe acela că ne exonerează de orice vină.

Astfel, vina va fi întotdeauna a celor care ne conduc și niciodată a noastră, a celor care i-am ales. Deși este știut că fiecare popor își merită conducătorii...

Și, tot ca urmare a cultului personalității, am sfârșit noi, românii, prin a discredita orice formă de autoritate și orice sistem de valori. După ce ani la rând am participat la grotesca proslăvire a Tovarășului, n-ar trebui să mire pe nimeni că nu mai avem nimic sfânt. În toate sensurile cuvântului.

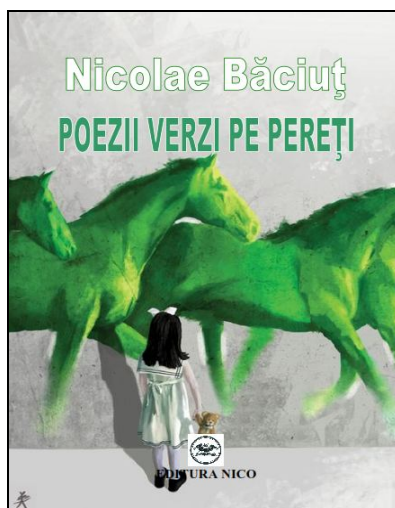
“Nu ucideți caii verzi” ai lui Nicolae Băciuț

Am folosit, pentru a compune titlul prezentului articol, titlul unei piese de succes de **Radu Iftimovici** (pusă în scenă și de Teatrul Național din Tg. Mureș, în 1983, în regia Ralucăi Iorga-Mândrilă) piesă jucată ani buni cu casa închisă, datorită curajului de a se spune în ea lucrurilor pe nume, din perioada de început a “comunismului” de la noi, tocmai pentru a atrage atenția asupra „**Poezii-lor verzi pe pereți**”, Ed, Nico, Tg. Mureș, 2013, ale lui **Nicolae Băciuț**, autor contemporan de „primă linie”, care are curajul, contrar pragmatismului cvasi-general, de a fi metafizic, visele sale, rânduindu-se-n poeme, cu benefică forță de transfigurare. E o gândire excepțional de profundă a autorului, unde versurile sunt doar vehiculele (iar cuvintele “materie” de lucru, de modelare) ce duc cititorul în lumea creată sau închipuită de acesta.

Nicolae Băciuț, ca un scriitor care se respectă, nu are nimic premeditat în versul său, nefăcând altceva decât să se scrie pe sine („**Hemografie, adică scrierea cu sine însuși**” cum spunea **Nichita Stănescu** în „**O parafrază critică**”), trăind, netributar nimănui, poetic lumea acesta, cum ar fi spus **Hölderlin** („*dichterisch wohnt der Mensch*”).

„**Poemele acestui volum – spune autorul în postfață – nu și-au propus să urmeze tema, decât poate în subsidiaritatea ideii de imposibil, de necrezut, fantezist... adică a spune altfel despre moarte, obsesia multor poeme, că nu există, că e imposibilă... câtă vreme reușești să o birui, înfruntând-o. Poemele urmează traseele pe care le-am parcurs o vreme împreună, când călare, când pe jos, întrebându-i pe cei întâlniți <<Pe unde umbli, poezie?>>**”

Însuși acest inspirat generic, „**Pe unde umbli, poezie?**”, sub care **Nicolae Băciuț** susține, peste tot pe unde e chemat (și e... chemat, aproape nefăcând față solicitărilor!), adevărate recitaluri (regaluri) de poezie de înaltă calitate, românească și universală, inclusiv cu inserții din propria poezie, denotă (și) spiritul său schopenhaurian („*Schopenhauer susține, în lucrarea sa principală, „Lumea ca Voință și Rezentare”, că lucrul în sine,*

esența lucrurilor, poate fi accesibilă prin experiența internă”), de căutător de sensuri și semnificații din lumea cognoscibilă și închipuită, de extragere, pentru a le defini, de metafore diamantine, din sterilul atotstăpânitor. Așa cum „esențele tari se țin în sticle mici”, în „sticle mici, el își dimensionează poemele, în nici mai mult nici mai puțin decât trebuia să spună.

Subiectele predilecte din prezenta carte sunt: timpul, și ca fază a timpului, moartea, dar și locul său, ca om și creator, în lumea lui Dumnezeu. De altfel, făcând o analiză pe texte se constată că anumite cuvinte apar cu predilecție, acestea făcând parte, în general, din apanajul subiectelor menționate: „**lacrima**”, „**cuvinte**”, „**ochiul**”, „**cer**”, „**sângerare/sânge**”, „**privire**”, „**tăceri**”, „**Doamne**”, „**lumina**”, „**anotimp**” etc.

Marea majoritate a poemelor sunt adevărate exemple de „**poeme-școală**”, care pot fi date ca exemplu, și ca subiect/obiect de învățare, pentru a exemplifica ce înseamnă poezia. Cu alte cuvinte, sunt poezii de manual, greu de contorsionat și, cu atât mai mult, greu de a nu fi luate în seamă la modul superlativ.

O profundă impresie de cititor (care a găsit bucurii mari în „camera mea mică”) mi-a fost dată de poemele: **Ambră, Pod de seară, Euclid, Biografii, Mi-ai dat, Doamne, Colț de cer, Fiu, Scrisori la post-restaurant, Chenare, Maternitate, Naștere, Munte și mare, Versuri verzi pe pereți, Întoarcerea, Recurs la poeme, Cină cu Adam, Orar de vară, Urmă de primăvară** etc.

E aproape o impietate de a da doar versuri răzlețe, de a „sparge” rotundul

poemelor, de a le cita trunchiat. De aceea, exemplific frumusețea și profunzimea celor găsite în cartea poetului **Nicolae Băciuț** prin câteva poeme redade *ad litteram*, precum poemul „**Euclid**”: „**Urmă peste urma mea / până urmele fac zid, / pleoapă peste pleoapa mea, / până nopțile fac rid, / ziuă peste ziua mea, / până ore se divid, / cifră peste cifra mea, / Euclid din Euclid.**”(7 ianuarie 2012) și poemul „**Naștere**”: „**Aștept să facem împreună / un pas, / să desfacem secunda în două, / cum am despărți / timpul de ceas – / eu să fiu tu, / dintr-o altă lume venind, / cu fructe coapte, / cu ierburi luminând... / Aștept să fiu tu – / cu tine viața-mi începu!**”(Rohia, 29 iulie 2012).

Și pentru că suntem în „**Anul Nichita Stănescu**”, împlinindu-se, în 2013, **80 de ani de la nașterea Poetului „Necuvintelor” și, în decembrie, 30 de ani de la moartea acestuia**, redau un mic poem „**scris în gând**”, inserat în volum, „**Cină cu Adam**”, dedicat de **Nicolae Băciuț** „**lui Nichita, înainte de a se fi născut!**”, „**prins**” (și) de publicistul **Daniel Mihu** la Ploiești, la **Festivalul Internațional Nichita Stănescu** (desfășurat câteva zile la sfârșitul lunii martie și începutul lunii aprilie a.c.) și publicat în articolul „**Mesaj din boema română cu Adam Puslojic și Nicolae Băciuț**”, din „**Flacăra lui Adrian Păunescu**”, nr.16-17 (8590-591), 26 aprilie-9 mai 2013: „**Mâncăm, / Tăcem / pentru trecătorul trup; / mâncăm, / tăcem / pentru netrecătoarele cuvinte!**”(Ploiești, 30 martie 2013).

Așadar, nu numai să „**nu ucideți poeziile verzi pe pereți**” ale lui **Nicolae Băciuț**, dar și să le citiți cu toată atenția, condiție *sine qua non* de a (re)descoperi un poet fascinant, arzând pe răbojul propriului har, a propriei chemări: „**Mi-ai dat, Doamne, / Cuvinte/ și nu le pot pe toate folosi; / mai multe rămân în morminte/ decât aș putea eu / rosti./ Mi-ai dat, Doamne, / Veșminte / și nu mă pot înveli; / mai multe rămân / nepătate / și nu mă mai pot / mărturisii. / Pe mine, Doamne, / mie m-ai dat / și nu-mi ajung, / între credință și păcat.**”(poezia „**Mi-ai dat, Doamne!**”) (30 ianuarie 2012).

RĂZVAN DUCAN

CRONICI REGĂSITE

(I)

Pentru documentarea în vederea redactării unui studiu, am reluat lectura orientată a unor volume. Între filele lor am găsit niște note de lectură făcute atunci, probabil, în ideea unei recenzii. Intenția de atunci se concretizează în paginile de acum.

*

Expresionismul reprezintă o „felie literară” generoasă, dar spre care istoria și critica literară de la noi nu s-au prea îmbulzit din varii motive. Degetele de la o mână sunt suficiente pentru a menționa *contribuțiile* în problemă: Dan Grigorescu, *Istoria unei generații pierdute. Expresioniștii* (Ed. Eminescu, 1980), Ov. S. Crohmălniceanu, *Literatura română și expresionismul* (Ed. Minerva, 1978), Amelia Pavel, *Expresionismul și premisele sale* (Ed. Meridiane, 1978). Acestea cam depășite în unele părți interpretative au rămas ca surse de documentare. Ar mai fi de adăugat două contribuții cu adevărat valoroase, oarecum diferite de cele menționate: antologia *Teatrul expresionist german* (coord. Ileana Berlocea, Ed. Univers, 1974) și *Poeți expresioniști germani* (2005), studiu și antologie ilustrativă de Zina Molcuț. În deceniile 7-8 ale veacului trecut, au văzut lumina tiparului câteva traduceri din literatura expresionistă: Gerhard Hauptmann, *Teatru* (1968), August Johanes Strindberg, *Teatru*, (1978), Frank Wedekind, *Teatru* (1982). Din păcate, toată această acțiune cultural-literară nu a scăpat de sechelele realismului socialist.

Această sărăcie bibliografică a fost motivată susținându-se tacit că în literatura noastră n-ar exista un expresionism ca parte a celui european, ci doar câteva contacte tangențiale. Această reticență se poate explica și politic. Mulți scriitori români ce pot fi considerați expresioniști erau încarcerați, iar operele lor, dacă nu distruse, atunci *închise la secret*; alții au reușit să trăiască în lumea „imperialismului decadent”.

Având această zestre, exceptând studiile despre opera literară a lui Lucian Blaga, Raluca-Miruna Bostan ne oferă *Drama expresionistă de la Strindberg la Zografi* (Institutul European, 2005). În „argument” autoarea studiului afirmă: „În aceste

condiții, unul dintre obiectivele noastre a fost acela de a realiza o lectură fără prejudecăți a unor texte aproape necunoscute sau interpretarea – îndrăznim s-o credem originală – a unora deja celebre (de la Ion Sân-Giorgiu sau Șt. I. Nenițescu până la Lucian Blaga sau Marin Sorescu). Demersul de față are ca scop să demonstreze utilitatea studierii unor astfel de opere (în special a textelor dramatice), care au pregătit și, indirect, au consolidat modernizarea literaturii române”.

Problematika teoretică a fenomenului expresionist, bogată și complexă, este riguros sistematizată și expusă cursiv, clar în 6 capitole cu 21 de subcapitole. Studiul, care își respectă ținuta academică, este însoțit de un aparat critic corect (semnele citării, note de subsol), de o listă bibliografică de aceeași calitate și de un indice de nume absolut util. În primul capitol, „Expresionismul. Preludiu teoretic”, folosindu-se de o bibliografie bogată, e trasată imaginea de ansamblu a fenomenului expresionist: situația politică și socială europeană de la sfârșitul sec. XIX și începutul sec. XX; prezența spiritului expresionist în toate ramurile artei. Paginile acestea sunt pline de observații nu totdeauna personale, dar formulate riguros și sintetic în propoziții ușor de reținut. De asemenea, autoarea, mereu, evidențiază momentele și canalele pătrunderii fenomenului expresionist în arta noastră. În următoarele două capitole („Primii expresioniști” și „Drama deceniului expresionist”) se analizează drama expresionistă europeană cu referiri la cea românească, focalizând temele și motivele caracteristice. E momentul unor observații critice. În ceea ce privește conceptele expresioniste, dar mai ales în comentarea dramaturgiei expresioniste europene, autoarea studiului nu se îndepărtează de aprecierile anterioare culese din bibliografia consultată. E adevărat că acestea, aparținând unor nume clasicizate reluate și reluate, au devenit canonice. O atenție prea mare se acordă unor autori (opere) de mână a doua. După cum se știe, expresionismul a metabolizat total câteva componente ale naturalismului. Or, autoarea cam exagerează când în acțiunea de circumscriere sub umbrela expresionismului a unor opere de clară ținută realist-socială și

naturalistă. Observațiile sunt justificate de paginile următoare ale studiului în care se fac trimiteri la G.M. Zamfirescu sau sunt aduși în discuție autori, dacă nu mediocri, cel mult modești, precum Ion Băieșu, Paul Everac, Aurel Baranga.

Sper meritul ei, autoarea acordă atenție nu numai textului literar, ci și elementelor care converg spre transformarea acestuia în spectacol teatral („Drama expresionistă pe scenă”). Sunt analizate funcționalitatea didascaliiilor, a scenografiei, elementele nonverbale din jocul actorului. Toate afirmațiile sunt argumentate cu exemple scoase din piesele lui Blaga, Maniu, Voiculescu. Capitolul „Fascinația mitului” este consacrat dramaturgiei românești de orientare expresionistă, analizându-se câteva componente care cad sub incidența mitului: primul ziditor, gânditorul, spiritul faustic, istoria ca parabolă. Se fac referiri la piesele lui Lucian Blaga, Adrian Maniu, Vasile Voiculescu, Victor Papilian, Marin Sorescu, Vlad Zografi, cu alte cuvinte, la dramaturgia românească expresionistă. Măsura originalității în tratarea temei și atingerea scopului propus ilustrate foarte bine de acest capitol sunt confirmate de capitolul final, „Postexpresionism european, postexpresionism românesc”. Materia de lucru o furnizează piesele lui Marin Sorescu și Vlad Zografi. Punctul forte al analizelor îl constituie reușita scoaterii dramaturgiei celor doi scriitori de sub umbrela teatrului absurdului – Samuel Beckett și Eugene Ionesco – și punerea în evidență a caracterului neoexpresionist a dramaturgiei lor, și argumentarea valorii universale a dramaturgiei celor doi scriitori români.

Concluzia autoarei, la care subscriem: „Analizând numai drama expresionistă, dar extrapolând considerațiile și la celelalte genuri literare, putem conchide că manifestarea expresionismului românesc a fost mult mai puternică cu cât s-a considerat până acum, cu atât mai mult cu cât este impropriu să vorbim de un *curent* manifestat între niște granițe temporale rigide. Se impune noțiunea de *stare de spirit* ...”

În bibliografia expresionismului românesc, studiul Ralucai-Miruna Bostan se înscrie ca o contribuție de primă importanță.

IONEL POPA

Festivalul "Ana Blandiana" Vorbe neînțelese...

(Secțiunea eseu, 2012)

Obişnuiam să cred că lumea e doar ceva din care fac parte, ceva ce nu mă reprezintă și nu mă cunoaște. De multe ori, nu vroiam să știu că răul există și eram sigură că de fiecare dată mă vaocoli. Aceasta era mentalitatea mea de copil, mereu plin de viață și dornic să vadă și celelalte taine ale vieții.

Am crescut odată cu îngerii... cu ei am construit palate din nori, alături de îngeri îmi plăcea să împletesc vorbe, gânduri, vise și speranțe de mulți uitate. Eram o copilă care credea că viața și oamenii au fost creați întâmplător și știu că puneam mare preț pe clipe și amintiri, care astăzi reprezintă istoria existenței mele ca adolescent. Iar acum îmi amintesc cu drag clipa în care i-am spus mamei primul „te iubesc!”... cu o privire temătoare, cu o voce fragilă și subțire și cu o emoție ce mă copleșea până în întunericul sufletului meu. Atunci mama m-a luat în brațe – locul unde îmi simțeam viața în siguranță și puteam să plutesc sub un cer luminat de stele vii - și mi-a spus încet: „Sunt mama ta - simt iubirea ta față de mine, numai uitându-mă în ochii tăi”. Eram mică atunci, nu înțelegeam ce vroia să spună... dar înaintând în timp, realizez că unele cuvinte au un rol hotărâtor în viața mea de adolescentă și îmi vor defini mai târziu destinul.

Dar viața e clădită din sute de amintiri pe care nu le voi uita nicicând... eram copil și mă trezeam de multe ori noaptea încercând să trimit mesaje stelelor. Și mă așezam cu fața spre cerul trecut de apus și rugam îngerii să-mi descifreze visele și să îmi ocrotească pașii. Reușeam să înțeleg mesajul lor, aveam impresia că fac parte din regatul cerului și îmi doream de fiecare dată când îmi unesc umedele pleoape să pot uni și cerul zorilor cu finețea pământului.

Astăzi, cad ușor în mrejele adolescenței fără să-i cunosc destinația, dar am încredere și curaj că orice mi-ar sta în cale, puterea cuvântului meu va învinge orice piedică în calea reușitei mele. Crescând, am realizat că, de fapt, nu cuvântul în sine e important, ci ceea ce vrea el să transmită, însă am cunoscut încă

puține lucruri dintre cele pe care îmi doresc să le cunosc, totuși am ajuns să privesc lumea, cuvintele, oamenii, viața cu alți ochi, mai deschiși, pătrunzători și timizi față de necunoscutul care periodic mă lovește!

Mă gândesc, privind geamul, atins de sute de picuri de ploaie de vară: ce ar fi dacă fiecare picătură ar reprezenta un cuvânt, o silabă sau un sunet de copil plâpând și noi „oamenii mari” să trebuiască să le unim pe toate și apoi să împletim labirintul cuvintelor? Cu siguranță, dacă aș fi avut vreo șapte ani, aș fi spus că așa a apărut „Abecedarul”... însă am ajuns la concluzia că uneori un cuvânt pus la locul lui, poate fi mai vindecător decât atingerea unui doctor, deoarece adâncul inimii și tărâmul sufletului nu au remedii știute de medici, ci cunoscute doar de cei care știu „rana” din interiorul pacientului.

Pentru mine, cuvintele rămân asemeni unui foc de artificii, atunci când știi să aprinzi focul inimii, începi să te înalți deasupra tuturor, ajungând până la a zbura fără a fi susținut de aripi, ci de ambiție și curaj, dar e posibil ca unele cuvinte să ajute la prăbușirea unui caracter sau alteori la spulberarea celor mai reale și puternice dorințe omenești...

Îmi amintesc că am avut cândva doar patru-cinci anișori, eram copilul care căuta atenția tuturor, care vroia să fie peste tot, eram o fetiță pe cât de liniștită, pe atât de nerăbdătoare să afle: când va putea înota împreună cu sirenele sau când va putea să fie așa înaltă încât să ajungă la cer să culeagă stelele precum florile primăvara? Niciodată! Dar aceasta a fost dorința mea de moment, mii de cuvinte auzite de la cei mari îmi treceau atunci prin minte, acele cuvinte cărora mult mai târziu le-am aflat sensul.

Adolescență fiind, încă obișnuiesc să mă așez aproape... foarte aproape de apus, acolo unde doar eu, razele, aerul și cerul dansăm pași de tango în armonia vântului ce prevestește un început de film căruia nu-i voi cunoaște în veci finalul. Undeva acolo sus, aproape de cerul lupilor sălbatici și atât de departe de oceanul copilăriei, încerc să dansez un vals al cuvintelor știut doar de mine, un dans care mă cheamă în fiecare vis, însă rar îndrăznesc să părăsesc realitatea pentru ceva ce se va sfârși odată cu răsăritul.

Ana Blandiana, Nicolae Băciuf,
Gabriela Vasiliu, Brăila 2013

În visele mele vorbesc cu îngerii, le spun povești pământene, se miră cât curaj am să ating cerul și să urc deasupra norilor. Vorbesc mult, în zadar, căci de multe ori cuvintele spun mult mai puțin decât faptele. Și îngerii îmi amintesc că vorbeau puțin, dar mă priveau adânc în ochi și aveau impresia că îmi cunosc tot trecutul, prezentul și viitorul ce mă așteaptă. Mă trezeam ziua următoare fericită, căci știam că undeva deasupra oricărui pământean se mai afla cineva care-mi cunoaște dorințele și speranțele la care nu voi renunța ușor.

Iubesc, la fel ca oricine, viața și toate darurile ei. Trăiesc ca oricine altcineva pentru că asta mi-e menirea pe acest Pământ și trăiesc intens fiecare clipă, pentru că mi s-a spus că e datoria oricărui adolescent să împletească momente frumoase din cuvinte, fapte, întâmplări, amintiri și aventuri, care puse la un loc clădesc un castel de speranță, unde fiecare cuvânt să fie romanul vieții sale, fiecare faptă să fie regretul sau mândria vieții, fiecare întâmplare îmi doresc să îmi marcheze pozitiv soarta, de fiecare aventură vreau să îmi amintesc cu drag și să râd la bătrânețe de toate peripețiile care le-am trăit la maxim... iar undeva în ceața zilelor de iarnă să regăsesc amintirile care creează armonii de cuvinte, fapte și tot ceea ce-mi va oferi mai departe viața.

Asta e viața mea, compusă din cuvinte înțelese doar de mine și voi rămâne la concluzia că, niciodată, nimic nu e întâmplător și mereu cuvintele ajung mai departe decât noi oamenii, iar acesta e un lucru pe care, în final, îl tolerăm pentru că de multe ori chiar cuvintele vor juca de-a lungul vieții noastre... rolul de armă!

LARISA KOCZKA

**Clasa a X-a A
Grupul Școlar "Mihai Viteazul"
Ineu, jud. Arad
Prof. coord. Nemeș Dana**

OAMENI PE CARE I-AM
CUNOSCUȚ

Matei Călinescu

(15 iunie 1934 – 24 iunie 2009).

Abia împlinise 75 de ani și fusese sărbătorit în revistele literare din România și din Statele Unite, unde era profesor la Universitatea din Bloomington (Indiana), când prietenul meu Matei Călinescu a pierdut lupta cu un cancer nemilos.

L-am cunoscut pe Matei din adolescență, venea deseori la noi acasă, fiind bun prieten cu fratele meu. Cum am menționat și în alte evocări, eu eram “sora mai mică” așa că nu participam la conversațiile și dezbaterile literare ale lui Toma cu prietenii lui. Eram însă, inevitabil, parte din decor și, în tăcere, observam și înregistram amănuntele pe care acum mi le amintesc cu exactitate și nostalgie.

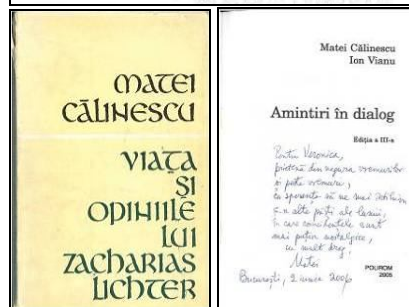
Matei mi-a atras atenția cu cartea „Viața și opiniile lui Zaharias Licher”, apărută la Editura pentru Literatură în 1969. Cartea a obținut premiul Uniunii Scriitorilor pentru ficțiune în 1969, a fost tradusă în câteva limbi și reeditată în România în 1971 la Editura Eminescu, în 1995 la Editura Polirom – Iași și în 2004 din nou la Polirom. Coperta din imagine este cea a primei ediții, EPL 1969.

Lectura acestui roman-eseu m-a pasionat și bulversat, găsind în el răspunsurile la întrebările filozofice pe care mi le puneam. Citeam atunci cu aviditate tot ce era literatură „de idei”, cum o fac și acum. Cartea este o culegere de scurte eseuri despre realitățile din jur văzute prin ochii personajului Zaharias Licher. Dau câteva titluri din „Sumar” (EPL 1969, p. 155): „Existență și posesiune”, „Despre femei”, „Despre copii”, „Despre călătorii”, „Responsabilitate și libertate”, „Metafizica răsului”, „Despre grabă”, „Inocență și culpabilitate” etc. Ar merita să dau citate din toată cartea, dar am ales aici numai fragmente din capitolul „Despre minciună” al cărții care, deși scrisă acum peste 40 de ani, și-a păstrat o remarcabilă prospețime (EPL 1969, pag. 140-142):

„Orice conștiință filosofică derivă, într-un fel sau altul, din conștiința finită mincinoasă a limbajului – susținea Zaharias Licher. De aceea, în lumea de cuvinte în care trăim (și în care totul este străpuns și golit de realitate de către forțele vampirice ale limbajului) forma

supremă de cunoaștere este tăcerea.... Indivizibil, unu, adevărul tace, înființează tăcerea. Destinul nostru este însă să vorbim, să vorbim, să vorbim – tăcerea însăși e un cuvânt ca oricare altul. Singura luciditate care ne rămâne e aceea că mințim fără întrerupere, că „spunem ceea ce nu este spunând orice; și nu numai că mințim, ci și că *spunerea* ne minte, ne desființează de ființă; că suntem goi până la neființă și pustiu, că adăpostim vidul; că murim cu fiecare cuvânt pe care-l rostim...”

După lectura cărții, am rămas cu o admirație nemăturisită pentru Matei. El a părăsit țara în 1973, eu în 1982. N-am mai vorbit cu el. Eu eram în Canada, Toma și Matei erau în Statele Unite și rămăseseră prieteni, așa că știam de la Toma despre cariera lui și despre fiul lui autist.

Prin anii 2000, citind o carte de memorii a lui Matei în care povestea despre ruperea de țară și de limba în care a crescut și a scris, am găsit experiențe similare cu ale mele și, aflându-i adresa de email, i-am scris. Nu știam dacă își mai aducea aminte de mine. Nu numai că nu mă uitase, dar s-a bucurat de comentariile mele despre cartea lui și despre percepțiile noastre asemănătoare asupra experienței necesității adaptării la o nouă viață, într-o altă limbă. Atunci s-a produs marea apropiere și a început prietenia dintre Matei și mine. Corespondam cu el prin email și, când vizitam România, unde el venea în fiecare an, ne întâlneam acolo. Începusem să-i urmăresc cu regularitate publicațiile. În 2003, o altă carte a lui a avut un impact fundamental în concepțiile mele literare. Cartea „A citi, a reciti” de

Matei Călinescu, publicată de editura Polirom și pe care mi-a scris o frumoasă dedicație, este traducerea cărții „Rereading” editată în 1993 de New Haven la Yale University Press. Ideea principală a lucrării este necesitatea revenirii la cărțile deja citite pentru a savura întreaga lor bogăție. Lectura acestei cărți mi s-a părut din nou fascinantă, ca pe vremuri cea despre Zaharias Licher.

Apropierea de Matei a făcut ca în vara lui 2006, când l-am întâlnit din nou la București pe el și pe profesorul și scriitorul Mihai Zamfir, prieten comun, să îndrăznesc să le cer amândurora părerea asupra unei culegeri de poezii ale mele pe care aveam de gând să le public. Am luat un prânz cu Matei, soția lui, Mihai și eu la un restaurant din centrul Bucureștiului. Matei avea cu el o revistă cu toate spectacolele și evenimentele culturale din capitală. Era la curent cu tot. Cum tocmai apăruse la Polirom cartea lui cu Ion Vianu „Amintiri în dialog”, am luat-o de la librăria de lângă cinematograful Scala, unde ne-am plimbat și el mi-a oferit un minunat autograf. Astăzi, citind autograful, mă înfioară vorbele lui premonitории.

Apoi, în 2009, am aflat de la Toma că Matei era bolnav. Nu știa cât de avansată era boala. În martie 2009 i-am spus că voi merge din nou la București – aveam lansarea cărții mele de poezii. I-am propus să ne întâlnim din nou. Mi-a răspuns că de data asta nu va veni în România, pentru că este foarte bolnav. I-am scris atunci că toți prietenii fratelui meu mai mare sunt pentru mine tot niște frați, că îl înțeleg și că-mi poate scrie oricând. În aprilie mi-a mulțumit și acela a fost ultimul mesaj de la el. S-a stins pe 24 iunie.

Păstrez pentru Matei nu numai admirația literară, dar și amintirea unei prietenii profunde. A fost un om bun, generos și frământat de aceleași întrebări fără răspuns ce bântuie mintea oricărui om pe care viața îl mută din „limba lui natală”, cea în care a văzut primele flori, a făcut prima declarație de dragoste și în care și-a alintat copilul.

VERONICA PAVEL LERNER
Toronto

A TREIA VÂRSTĂ

Se-nchide inelul de viață
Fără rost și cu zbârcituri de lumină
Sângele - sevă a pământului
Colț de stâncă devine amintirea
Căutând flacăra cuvântului.

Ce uscată e pădurea.
Când copaculnu mai triumfă în cântec
Când păsările se văd între ele,
Speriindu-se de atâta zburat fără rost.

Dincolo, cenușa lângă apă
Vrea sporul de vârstă
Pentru îngrășarea timpului
Fruct oprit este vârsta a treia.

BÂNTUIȚI DE PREISTORIE

Copiii descântă ploii
prin păpuși de pământ
e semnul magic de întoarcere
spre vârsta de întuneric
când și iubirea
era oarbă.
Când oamenii se priveau fix
fără zor
dar și fără spor
ca din spatele unui nor.

Priviți-i pe copiii aceștia
Din răscrucile de sat
Și nu-i tulburați,
Ei caută centru-ntrebării
De unde crește pământul
Pentru roadele noastre
Dacă nu este ploaie!

Cum ajunge apa lacurilor
Să ne hrănească pe toți
Dacă noi n-avem rădăcini
Peste tot pământul?

Vara să-i ducem pe acești copii
Numai la mare
Ca să-și domolească întrebările
Fiindcă numai în fața preistoriei
Își găsesc răspunsuri
Pe măsura gloriei
Din cântecul vârstei lor.

CÂȘTIGUL VIEȚII

Pe Pârâul Lupilor
Trece tata fir de apă
Soarele-i gata să crape
noaptea vine pe la spate.
A uitat sapa în câmp
cu lumină-într-un porumb.
Merge tata drum de casă.
Zi și noapte schimbă garda

Fără ca să simtă tata.
Lupii vin domol s-adapă
Ceasul negru că se crapă
Tulbură cu botu-apa
Tata-ncearcă atuncea sapa.
Nu e sapă. Nu e lume
Și pe apă numai spume
Sus e mâna către cer
Mârâitul e jungher
Cade mâna pe chelie
Se pornește-o veselie.
E zdrobită apa-n răs
Balele atârnă-n sus
Fuge clar apa la vale
Tata - ngheață pe cărare.

3 aprilie 1969

COSIT

Plecasem să tai câmpia din brâu
Așteptînd paznicul galben să vină
Țesea noaptea din plopii cei albi
Un râu amendat de lumină.

Singur cu inima pândind sângele
Să revină prin norii deșerți
Nu te-am luat pământ vertical
Era păcat, în rozmarin să mă ierți.

N-a sosit decât Luceafărul
Ca un șarpe sălbatic, întârziat
Adormisem cu gândul noptatec
Și am lovit, cu sânge am tăiat.

Câmpia gema otrăvită.
Ciută străpunsă-n săgeți
Să nu mă mai blestemi în vis
Mai bine-n rozmarin să mă ierți.

DE CE ?

De ce aș fi bucuros mereu ?
Un telefon din ceruri sună-ntruna
Ba sunt acasă, ba nu sunt
Doar eu îi știu parola buna.
Înfrigurata mea iubire,
Pierdută zilnic pe șosele,
Prin caruselul vieții trepidante,

O fi, n-o fi doar ea cât ai clipi
Mai legănată în hotărâri
În așteptări de noapte, ori de zi ?
Cum să comunicii despre tine
Cu ea păzită de armurieri,
De sectele îndoielii de a face bine ?

Seara răsună goarna de culcare –
Un telefon din cer mă sună și mai tare.
Iubiri de noapte, iubiri de zi -
Aflați voi sensul verbului *a fi*.

SUNTEM

Absent, Soarele trăiește
prin grâul-oglinză
odihnă de veac a unui zid
dicii înviază ca fulgerele
când sămânța se varsă
în culori
ca un templu crescut
sub coamă de Soare
dorul de poartă bate în piatră
iar grâul, trofeu ceresc,
trece spre noi
ca un miracol zeiesc.

Să sperăm într-o rotundă fântână
Ca panoplia luminii care ne adună.

8 aprilie, 1982

TIMP DE BALADĂ

*in memoriam Ștefan Bănuțescu,
poetul*

Există un sat unde mureau cocoșii
în cântatul de seară
și-nviau a doua zi în ouăle proaspete.
Moartea n-avea decât o noapte,
vârstele se măsurau pentru păsări
în zi-lumină.

Cocoșii beau Soarele
și se-mbolnăveau de căldură
până cântau livid
apoi venea noaptea...
Oamenii au sădit atunci duzi
să-i ferească de Soare
însă cocoșii-și mâncau ziua lehuzi
și urcau noaptea în duzi
până piereau pe crengi sărate
lumina le fura cântecul în noapte.

...Așa s-a născut o vreme de baladă
Încât nu se știe în ce sat,
Cocoșii mureau în scăpătat !

MARIAN BARBU
(Din vol. **Icoane pe sticlă sau facturi lirico-epice neonorate la timp**, în pregătire editorială)

MARE UNIRE – 95

LICEUL GRĂNICERESC DIN NĂSĂUD ȘI UNITATEA NAȚIONALĂ

Existența graniței militare austriece (1763 – 1851) a impus militarizarea a 32 comune (apoi 44) din valea Rodnei pentru asigurarea resurselor umane și materiale ale Regimentului al II-lea român de graniță.

După desființarea graniței militare (1851), proprietarii de drept ai fondurilor pentru întreținerea regimentului, fostele comune grănicerești, au decis folosirea lor în scopuri școlare: „fondul de monture” (uniforme etc.) a devenit „fond de stipendii” pentru fiii și descendenții grănicerilor năsăudeni, care studiau la universități și academii; fondurile școlare comunale au fost folosite pentru întreținerea școlilor confesionale.

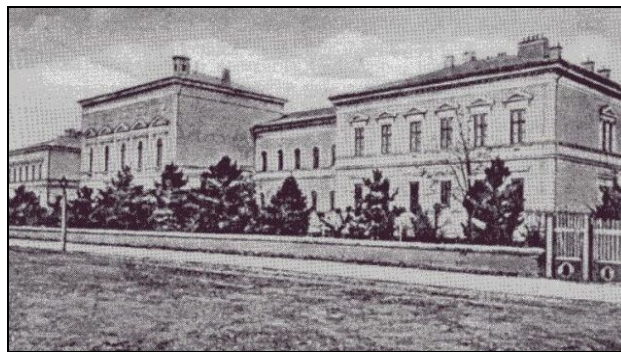
„Fondul de provente” fiind trecut din administrarea organelor militare ale regimentului grăniceresc în aceea a organelor financiare provinciale, nu a putut fi recuperat. Dar, la 27 august 1861, li s-a restituit fostelor comune grănicerești de pe valea Rodnei drepturile regale (cârciumăritul etc.) ce alimentaseră „fondul de provente.”

Întrunindu-se de trei ori în cursul anilor 1861 și 1862, reprezentanții fostelor comune grănicerești au încheiat la 21 septembrie 1862 o „Învoire” privind constituirea veniturilor provenite din drepturile regale restituite într-un „fond școlastic central” din care să se înființeze și susțină în Năsăud și cinci comune învecinate mai multe școli, între care un gimnaziu complet.

„În opidul Năsăud, care... este centrul și rezidența oficiului suprem politic al acestui district, să se fundeze și ridice un gimnaziu complet național român... Acest gimnaziu este instituit public și să se numere între celelalte gimnazii complete ale patriei. În acest gimnaziu va avea drept de a învăța ori și cine fără distingere de naționalitate și religie <...> Toate cele zise până aci au să se întocmească așa cât... cu începutul anului școlastic 1863/4 să se deschidă și înceapă I-a clasă gimnazială, și așa în tot anul să se înmulțească cu câte o clasă până se va completa. <...> Institutul acesta gimnazial să poarte în tot timpul existenței sale numele Majestății Sale, a prea bunului nostru împărat și domn Francisc Iosif I, cu numirea de: „Gimnaziul Francisc Iosefian.”¹

Obținându-se aprobarea guvernului de la Sibiu și a împăratului (3 sept. 1863), comitetul fondurilor școlare a decis și a organizat deschiderea festivă a cursurilor gimnaziului la 4 octombrie 1863, care era și ziua onomastică a împăratului Franz Iosif.

Guvernul a manevrat astfel încât gimnaziul să servească interesele sale educative. Școala a fost pusă sub autoritatea episcopiei unite (greco-catolice) de la Gherla reprezentată de vicarul episcopal Grigore Moisil, diminuând influența bisericii ortodoxe și a comunelor ortodoxe din zonă. Fără a interzice prezența elevilor ortodocși în școală, a făcut din ea un instrument de propagare a greco-catolicismului și de pregătire a viitorilor preoți greco-catolici din estul Transilvaniei și

Bucovina. Autoritățile nu au desizat consecințele secundare, pe termen îndelungat, că s-a creat o instituție ce va înlesni cultura în limba română (limba de învățare), contactul cultural dintre românii situați de o parte și alta a Carpaților răsăriteni și va întări ideea unității naționale românești.

În primul an de școală (1863-1864), în clasa I gimnazială au fost înscriși 40 de elevi. În fiecare dintre anii următori s-a adăugat câte o nouă clasă astfel încât la finele anului școlar 1866-1867 gimnaziul inferior era complet constând din 4 clase. Comisia fondurilor școlare, apreciind că dispune de sumele trebuincioase, a decis în ianuarie 1867 să se facă demersurile necesare ca să se poată continua cursurile într-un gimnaziu superior, începând cu clasa a V-a gimnazială. Comitetul fondurilor școlare a solicitat autorităților ca, de la „începutul anului școlastic 1867-8 să se înființeze și deschidă în loco Năsăud și cu mijloacele susnumitului fond școlastic central și gimnaziul superior de 4 clase.”²

Obținându-se aprobarea, s-au deschis pe rând cursurile celor 4 clase ale gimnaziului superior până în 1870-71. Conducerea gimnaziului a solicitat, în anul 1870, Ministerului de culte și instrucțiune al Ungariei ca „să binevoiască a dispune și mijloci cât mai curând, ca gimnaziul superior românesc gr.-cat. din Năsăud în Transilvania să fie publicat și cunoscut pe calea necesară prescrișă, la toate instituturile de învățământ din monarhia austro-ungară ca un gimnaziu de 8 clase complet și public, care are drept de dat testimonii școlare cu valoare deplină și la care se pot depune din anul prezente 1870/71 examene de maturitate și da testimonii de maturitate, cu valoare deplină, ca și la oricare alt gimnaziu de stat.”³ Aprobarea, din partea directorului suprem școlar din Cluj s-a dat la 8 ianuarie 1871. Absolvenții gimnaziului superior din Năsăud cu examen de maturitate au putut astfel să fie primiți la universități și academii.

Primul examen de maturitate s-a ținut în 3 și 4 iulie 1871, sub președinția directorului suprem școlar din Cluj. Din cei 40 de elevi care începuseră cursurile anului I de studii în gimnaziu, au luat examenul de maturitate 14 (au picat 3), ceea ce ilustrează dificultățile întreținerii unui elev la școală timp de 8 ani (școala nu avea internat) și severitatea cursurilor și examenului.

Gimnaziul a școlarizat, până la primul război mondial, peste 11.000 de elevi. Printre aceștia s-au aflat nume ce onorează atât gimnaziul din Năsăud cât și cultura românească: George Coșbuc din Hordou-Bistrița Năsăud, Cassiu Maniu din Șimleul Silvaniei, Simion Cr. Măndrescu din Râpa inferioară – Mureș, Constantin →

TRAIAN D. LAZĂR

Gr. Moisil din Năsăud, Noti Constantinidis din București, Emil Rebreanu, fratele lui Liviu Rebreanu, Tiberiu Brediceanu din Lugoj și Octavian Tăslăuanu din Bilbor (aceștia doi doar maturitatea). Între cursanții gimnaziului, s-au aflat persoane ale căror nume de familie au rezonanță deosebită în politica și cultura românească, trecută și actuală: Rebreanu, Maniu, Rațiu, Mureșian, Moisil, Șotropa, Cheresteșiu, Blaga, Monda, Drăganu, Comanicu, Flămând, Buzura, Titieni, Sigartău etc.

La deschiderea cursurilor gimnaziului din Năsăud (4 oct. 1863), reprezentantul autorității comitatense a afirmat că „prin aceasta i s-a dat posibilitatea (populației românești din zonă) de a-și câștiga și în viața publică acea valoare politică, care i se cuvine după numărul ei, după puterea materială și după măsura, în care contribuie, pe cât cu bani, atât și cu sângele său, mai mult decât oricare altă națiune a acestei țări, spre lipsele și spre apărarea patriei comune.”⁴ Numai că elevii constatau practic că sunt discriminați în „patria comună” austro-ungară. Ridicarea nivelului de cultură prin școală a servit la dezvoltarea conștiinței naționale și înțelegerea faptului că viitorul populației românești este legat de România și nu de Austro-Ungaria. Semnificativă în acest sens a fost cariera absolvenților gimnaziului. Majoritatea au profesat în regiunea natală ori pe întinsul imperiului Austro-Ungar, cu preferință în zonele locuite de români, păstrând idealurile naționale tradiționale.

La gimnaziul din Năsăud au învățat și susținut examenul de maturitate elevi din Bucovina, prilej de confirmare a unității naționale românești și de fortificare a conștiinței naționale. Printre acești tineri s-au aflat: Elie Hostincu din Iordănești, George Mandringa din Berhomet, Nicolae Botnărescu din Marginea (în 1871); Alexandru Voevitca din Gura Humorului, Dionisiu Constantinovici din Pojorâta, Teodor Bumbac din Costina (în 1872); Ștefan Tomovici din Mihalcea (în 1873); Vasile Șt. Isopescu din Iaslovăț, Emil Popescu din Sadova, Zaharia Voronca din Horecea (în 1875); Averchie Macoveiu din Rădăuți (în 1878); Tit Făgărașiu din Pătrăuți (în 1879); Petru Spânul din Poiana Stampei, Policarp Popescu din Sadova (în 1880); Vladimir Hacman din Oprișeni, George Pojoga din Cuideni, Victor Țurcan din Stulpicani (în 1881). Între absolvenții gimnaziului năsăudean întâlnim chiar și un moldovean, pe George Aroneanu (Aronovici) din Botoșani (în 1876).

După 1883, numărul elevilor din Bucovina sau din alte părți ale teritoriului românesc care au frecventat gimnaziul din Năsăud s-a redus substanțial din cauză că legea învățământului din Ungaria introdusese obligativitatea studierii limbii maghiare și cunoașterea ei temeinică. Românii din alte provincii au cunoscut astfel direct asuprirea națională exercitată asupra românilor din Ungaria. După această dată și până la primul război mondial mai întâlnim între absolvenții gimnaziului năsăudean, originari din Bucovina și România, doar pe: Gavril Teleagă din Horodnicul de jos (în 1886); Iosif Gluckman din Cernăuți, Ioan Palieviciu din Ropcea (în 1890); Ioan Popșor din Poiana Stampei (1899) și Noti Constantinidis din București (în 1906).

Au existat și absolvenți ai gimnaziului din Năsăud care și-au legat destinul de Țara liberă.

La căile ferate din Regat a lucrat ca inginer Dioniziu Șteopoe din Sângeorgiu – Bistrița Năsăud.

În rândul profesorilor de la școlile din Regat s-au numărat transilvănenii: Ștefan Bodiu din Mocod – Bistrița Năsăud, profesor la Turnu Severin; Sever Mureșianu din Năsăud, profesor la școala de belle arte din Iași; Iuliu Moisil din Năsăud, profesor în București și director al Bibliotecii pedagogice; Solomon Haliță din Sângeorgiu – Bistrița-Năsăud, profesor la Galați, apoi în Iași a devenit inspector general al învățământului primar în Regat; Pavel Svințiu din Feldru – Bistrița-Năsăud, profesor în Târgoviște și Tulcea; Romul Ionașcu din Năsăud, profesor în Iași; Silviu Putilean din Năsăud și Valeriu Rusu din Prundul Bârgăului – Bistrița-Năsăud au fost profesori la Pomârla; Constantin Gr. Moisil și Vasile Șuteu din Năsăud, profesori în București.

În industria din Regat și-a găsit loc de muncă ing. Alexandru Pop din Poiana – Bistrița-Năsăud.

Printre jurnaliștii de proveniență ardeleană din Regat s-a numărat Corneliu P. Pecurariu din Șard – Târnava mică.

În armata Vechiului Regat și-a aflat locul cpt. de artilerie Ioan Urechia din Poiana – Bistrița-Năsăud, forestier la Sinaia a ajuns Iosif Sângeorzan din Rodna veche – Bistrița-Năsăud.

În afara bucovinenilor care au studiat la gimnaziul din Năsăud și au revenit în regiunea natală ca preoți, mai enumerăm pe: Nicolae Bosga din Larga – Solnoc Dobâca, preot la Piatra Neamț; avocat în București a devenit Nicolae Popoviciu din Brașov.

A practicat medicina în Măcin și apoi în Caracal, Tit Popu din Rodna veche – Bistrița-Năsăud. Medic de regiment la Cernăuți a fost Aurel Maniu din Zagra – Bistrița-Năsăud.

Augustin Pletosu din Chintelnic – Solnoc Dobâca a ajuns funcționar la ministerul de finanțe din Regat.⁵

Câțiva dintre foștii elevi ai gimnaziului din Năsăud au o legătură aparte cu ideea unității naționale românești: G. Coșbuc, Emil Rebreanu și Simion Mândrescu.

Pentru George Coșbuc (1866 – mai 1918) formarea în acord cu idealurile naționale începută în locurile natale și la gimnaziul din Năsăud a continuat în cadrul societății de lectură „Julia” a studenților români de la Universitatea maghiară din Cluj și apoi în redacția „Tribunei” din Sibiu. Trecut în Regat (1889), a susținut acțiunile societății „Astra” pentru dezvoltarea culturii românești și acțiunea „tinerilor oțeliți” conduși de O. Goga pentru eliberarea Transilvaniei de sub dominația austro-ungară. Opera sa a constituit un izvor de cultivare a conștiinței naționale românești. Deși vârsta înaintată nu i-a mai permis să joace un rol activ în lupta pentru Unire, atunci când s-a ivit momentul favorabil, și-a încurajat conaționalii prin mesaje de suflet.⁶

Soarta lui Emil Rebreanu reflectă tragedia românilor ardeleni mobilizați în armata austro-ungară și trimiși să lupte, în 1916-1918, împotriva fraților din Regat. Ei au căutat diferite căi pentru a ieși din confruntarea dintre datoria militară și conștiința națională. Sublocotenentul Emil Rebreanu a ales soluția dezertării, dar a fost prins și executat.⁷

Fațeta fericită a soartei românilor ardeleni o poate ilustra cariera lui Simion Cr. Mândrescu (1868-1947). Născut la Râpa de Jos – Mureș, a ajuns după studiile gimnaziale de la Năsăud și cele universitare, în România. →

Şase pui şi-o biată mamă

*Ruşinează-te, Sidonule, că marea îţi zice:
„Tu n-ai avut dureri de mamă, tu n-ai
născut şi nici n-ai crescut băieţi şi nici n-ai
ridicat fete” (Isaia 8, 4)*

De câte ori vorbim de mamă şi de copii, foarte uşor alunecăm în albia poeziei. Şi această înflăcărare sufletească e îndreptăţită şi explicabilă în mare parte. Din experienţa noastră şi a altora, ştim câtă gingăşie, câtă dragoste şi câtă putere de jertfă ţâşneşte din sufletul unei mame faţă de copilul ei. De aceea, când împrejurările ne despart de mama noastră, pentru un timp oarecare, dorul după ea e unul dintre cele mai arzătoare. Şi cred că nu sunt lacrimi mai sincere decât acelea, pe care le vărsăm când petrecem la mormânt trupul neînsufleţit al mamei.

Cu siguranţă aţi citit poeziile lui Vasile Militaru, martirul poeziei şi al credinţei în Dumnezeu. Există oare român să nu fi ascultat, măcar o dată în viaţă, romanţa „Mama”? Este puţin probabil. Astăzi, dragii mei, vă propun spre lectură o foarte frumoasă, dar şi foarte tristă, poezie a lui Vasile Militaru: „Şase pui şi-o biată mamă”:

„Mai de mult, o rândunică avea-n cuibu-i şase pui
Şi privea la ei sârmana, ca la chipul soarelui.

De cu zori pornea – săgeată – căutând, pe deal şi văi,
Hrană pentru pui săi

Şi-n iubirea-i nu o dată

S-a culcat ea nemâncată,

Dar destul de fericită că nu s-a-ntâmpat nicicând,

Dintre pui, s-adoarmă vreunul ars de sete sau
flămând,

Nici n-a fost mai mândră mamă decât ea-ntre rândunică,

Când văzu-ntr-o zi că puii se făcuseră voinici,
Şi n-a mai avut odihnă nici cât ai clipi, sub soare,
Până când, pe fiecare pui, nu l-a învăţat să zboare,

Dar, când toţi puteau să plece încotro
voiau sub slavă,

Rândunica, istovită, a căzut în cuib
bolnavă

Şi cu ochii plini de lacrimi ţintă-n ochii
fiecui,

Zise celor şase pui:

Dragii mamei, eu de-aseară, simt în
inimă un cui:

Aripile greu mă dor

Şi nici vorbă să mai zbor...

Dumnezeu mi-a dat putere, – oricât am avut nevoi,

Să gădesc întruna hrană pentru voi...

Astăzi, fiindcă sunt bolnavă, dragii mamei, se cuvine,

Mari cum v-a făcut măicuţa, să-ngrijiţi şi voi de mine

Şi ca nimeni dintre puii-mi să nu simtă că mi-e rob,

Fiecare, să-mi aduceţi, zilnic, numai câte-un bob;

Ale voastre şase boabe milostive mă vor ţine

Până când o să vrea cerul să mă facă iarăşi bine...

Ascultând cuvântul mamei, au zburat cei şase pui

Şi-au adus, vreo şase zile, fiecare bobul lui...

Mai departe însă puii, - beţi de-al slăvilor înalt, –

Fiecare-având nădejdea că-i va duce celălalt, –

N-a mai dus niciunul bobul şi, uitată mucenică,

A murit atunci de foame cea mai sfântă rândunică.

Şi-a rămas apoi povestea tristă, neluată-n seamă,

Orişicui ai sta s-o spui,

Că o mamă îşi hrăneşte, şase, opt sau zece pui,

Însă zece pui, adesea, nu pot toţi hrăni o mamă”.

pr. dr. NICOLAE GHEORGHE ŞINCAN

MAREA UNIRE – 95

→Calităţile profesionale l-au propulsat până la statutul de profesor la Universitatea din Bucureşti. Preocupat constant de situaţia românilor transilvăneni, s-a implicat în activităţile Ligii pentru unitatea culturală a tuturor românilor. După 1905, când Liga s-a orientat şi spre acţiuni politice, a participat la întrunirile organizate în toate oraşele României pentru realizarea idealului naţional. Din iniţiativa lui s-a creat în 1909 „Cercul românilor de peste munţi”. În 1910, Cercul a organizat întruniri de protest contra măsurilor vexatorii luate de guvernul maghiar pentru a împiedica intrarea românilor în parlament. Cea mai importantă acţiune a Cercului a fost organizarea, la Bucureşti, în 15 martie 1915, a „Congresului românilor de peste hotare aflători în ţară”. Congresul a condamnat politica monarhiei dualiste faţă de naţionalităţi şi a exprimat hotărârea de a acţiona astfel încât graniţele României să se afle acolo unde se află graniţele românismului. Congresul a solicitat guvernului României să grăbească eliberarea românilor de sub stăpânirea Austro-Ungariei. S. Mândrescu a făcut parte dintre oamenii politici refugiaţi în Occident datorită mersului nefavorabil al războiului pentru România. După încheierea păcii de la Buftea – Bucureşti (martie-mai 1918), întrucât guvernul României nu mai putea să acţioneze direct pentru sprijinirea luptei populaţiei din

provinciile româneşti, emigraţia politică românească din Occident şi-a făurit propriile organizaţii şi a întreprins acţiuni proprii. În aprilie 1918, S. Mândrescu a luat parte la Congresul naţiunilor subjugate din Austro-Ungaria, la Roma. Congresul a afirmat dreptul acestor naţiuni la eliberare totală şi completa unitate statală. De la 1 august 1918, S. Mândrescu a făcut parte din „Comitetul naţional al românilor din Transilvania şi Bucovina” creat la 30 aprilie 1918. De la 6 septembrie 1918, toate comitetele emigraţiei române au constituit „Consiliul naţional al unităţii române” prezidat de Take Ionescu.⁸ Fiind compus din personalităţi originare din toate provinciile româneşti, Consiliul a fost interpretul cel mai autorizat al năzuinţelor acestora spre unitatea naţională înfăptuită în 1918 şi pentru recunoaşterea ei de către marile puteri la Conferinţa păcii.

NOTE BIBLIOGRAFICE

1. V. Şotropa şi N. Drăganu, Istoria şcolilor năsădene, Năsăud 1913, p.149
2. Ibidem, p.168
3. Ibidem, p.172
4. Ibidem, p.156
5. Ibidem, pp.373-406
6. Unirea Transilvaniei cu România 1 decembrie 1918, sub redacţia lui I. Popescu-Puţuri şi dr. Augustin Deac, Ed. Politică, Buc., 1970, pp.150, 317, 373,473.
7. Ibidem, p.478
8. Ibidem, pp.391, 400, 465, 633,640,647.

Convorbiri duhovnicești cu Î.P.S. Arhiepiscop Ioan Selejan al Episcopiei Covasnei și Harghitei

„Sfântul Ilie rămâne pentru noi, în *Noul Testament*, un arc peste timp.”

L.C.: Înaltpreasfințite Părinte Arhiepiscop, vă rog să abordăm un fapt din viața Sfântului Ilie, anume episodul cu văduva din Sarepta Sidonului. Sfântul Ilie însetat și flămând a bătut la poarta văduvei căreia îi cere, în primul rând, apă. Văduva îi dă, apoi i-a cerut ceva de mâncare. Văduva i-a spus că nu are decât puțină făină și puțin untdelemn din care va face o turtă, după care vor aștepta să moară. I-a făcut turta și i-a dat-o lui Ilie s-o mănânce.

Î.P.S. Ioan: Imaginați-vă un om – pentru că Sfântul Ilie a fost om ca și noi, dar la capitolul „păcate” noi stăm mai rău decât el - care era om sfânt, om binecuvântat de Dumnezeu, totuși om, căruia vedem, din contextul *Scripturii*, că și lui îi era sete și îi era foame. A trebuit să călătorească zeci și zeci de kilometri, cred că bine peste o sută de kilometri, prin munți, prin pustiu, ca să fugă din fața mâniei lui Ahab și a soției sale Isabela. Imaginați-vă acum două mii opt sute și ceva de ani! Ați văzut imagini din Orientul Mijlociu, cât de pustii sunt mii și mii de kilometri! Gândiți-vă ... un om trecând hăituit de ostașii lui Ahab, care desigur vroiau să-l prindă. Cum creastă de munte, vale și iar creastă, Sfântul Ilie a trebuit să treacă, peste o sută de kilometri, ca să ajungă în părțile Sidonului. Sidonul este un oraș la Marea Mediterană, precum Tyrul. În vremea aceea făcea parte din Fenicia, astăzi îl găsiți pe hartă în statul Liban. Iată, ajunge Sfântul Ilie și bate la poarta unei văduve, după o călătorie în pustiu. Mai întâi a cerut apă, apoi mâncare, și-i spune văduva că mai avea doar puțină făină și puțin untdelemn, atâta ca să facă o turtă pentru ea și fiul ei. Se gândea că o vor mânca, apoi vor muri – deci avea gândul să moară de foame că nu mai aveau nimic.

L.C.: Înaltpreasfințite Părinte, cred că mulți dintre noi se gândesc că Sfântul Ilie a fost nedrept, solicitând ultima și puțină hrană a unor necăjiți ce urmau să moară prin înfometare. Cum să ne explicăm acest lucru?

Î.P.S. Ioan: Într-adevăr, cum noi suntem tare buni la judecat, cam așa ar fi. Cum trimite Dumnezeu pe un profet, pe un sfânt de-al Său să mănânce ultima fărâmiță de pâine a unei văduve și a fiului ei?! Dar eu mă gândesc la *Noul Testament*. Faptul că ei urmau să mănânce, după ce femeia văduvă făcea o turtă, seamăna întrucâtva cu ultima cină a lui Hristos. Biata femeie se pregătea să ia ultima cină. Și Hristos, pe Muntele Sionului, a luat ultima cină cu Apostolii Săi și apoi, într-adevăr, s-a dus să moară. Iată că, acolo, la casa omului sărac și sărman, care își udă seara cu lacrimile sale o ultimă bucată de pâine, cu copiii săi, la casa aceea vine Hristos, căci Hristos nu cineză niciodată singur. Așa și Dumnezeu l-a trimis pe Sfântul Ilie la această femeie și la fiul său, ca să nu ia ultima cină singuri. Dacă n-ar fi trimis Dumnezeu pe Sfântul Ilie la această văduvă și la fiul său, ei ar fi murit. Dar aflăm din viața Sfântului Ilie că, apoi, făina și untdelemnul nu s-au mai sfârșit din casa lor multă vreme.

L.C.: Firește că putem deduce de aici anumite învățăminte.

Î.P.S. Ioan: Desigur. Ce învățăm de aici? Mă adresez tuturor fraților creștini și le spun că poate va bate la ușa lor cineva, într-o zi, vreun călător, un om sărman și veți avea pe masă doar o bucată de pâine; el fiind flămând și obosit, nu-i închide poarta, împarte cu el fărâmița de pâine și sunt convins că Dumnezeu nu va lăsa ca să mai lipsească pâinea de pe masa familiei tale. Iată deci minunea aceasta cum o putem transpune oarecum

într- un **prolog al unei mari scene din *Noul Testament***.

De asemenea, această scenă este și o prefigurare a minunii săvârșite de Hristos a înmulțirii pâinilor, săturând cu ele peste cinci mii de suflete. Pe mine mă impresionează în această istorie a vieții și activității Sfântului Proroc Ilie acel moment al întâlnirii cu văduva, faptul că Dumnezeu l-a trimis acolo ca ea să nu moară de inaniție. După aceea mai facem o asemănare cu ceea ce se produce în *Noul Testament*, că îi moare copilul, iar femeia chiar îl acuză pe Ilie, spunându-i: Omule al lui Dumnezeu, de ce-ai venit în casa mea ca să-mi omori copilul? Atunci Ilie – și de aici observăm puternica lui credință – se roagă: Dumnezeu meu, să se întoarcă sufletul acestui copil înapoi în el! **Sfântul Ilie aproape că se aseamănă cu Mântuitorul nostru Iisus Hristos în ceea ce privește învierea unor oameni din morți.** Astfel Sfântul Ilie rămâne pentru noi, în *Noul Testament*, un arc peste timp.

L.C.: Înaltpreasfințite Părinte, de ce a îngăduit Dumnezeu să moară fiul văduvei? De ce câteodată ni se pare că Dumnezeu răsplătește cu rău binele făcut unui semen? Probabil este o mare taină a creștinătății noastre.

Î.P.S. Ioan: Trebuie să ținem seama că această femeie văduvă, chiar dacă numele ei nu-l cunoaștem dar este pomenită de 2800 de ani, era păgână. Trăia în sudul Libanului de astăzi, Fenicia. Și tot de acolo provenea și Isabela, soția regelui Ahab. Oamenii din zona aceea se închinau unor zeități. Femeia văduvă era păgână. Cu toate că era păgână, îi dă paharul de apă străinului, călătorului, profetului Ilie. Iată o faptă bună. Apoi mai face un pas: din ultima ei făină îi face o turtă de pâine. Este al doilea pas. Deci iată că în inima ei sădise Dumnezeu o sămânță existențială bună, cum este sădit în inima fiecăruia dintre noi. În niciunul dintre noi, atunci când suntem zămisliti în pântecul maicii noastre, nu sădește Dumnezeu sămânța urii și a răului, ci sădește ce este bine. Apoi vedem o altă treaptă. Deci, la răspunsul celor două chemări ale Sfântului Proroc Ilie, ea răspunde pozitiv, deși el era de alt neam, străin. Acum urmează răsplata de la Dumnezeu: nu i se mai sfârșește făina și untdelemnul din camera ei. Ea vine în întâmpinarea lui Dumnezeu cu un pahar de apă și iată revărsarea harului lui Dumnezeu: nu se mai sfârșește untdelemnul și→

LUMINIȚA CORNEA

LUMEA ÎN CARE TRĂIM ESTE ÎN COMPLICITATE CU DIAVOLUL

Proorocul Iezechiel: „Pregătește lanțuri, că țara aceasta e mângjită de nelegiuți cu sânge, iar cetatea e plină de silnicii” Iez. 7, 23

Atitudinea românilor este în continuare antihristică! Firește că este o minoritate creștină care are stabilită legătura cu Dumnezeu și trage poporul spre Transfigurare (înnoirea lumii), dar majoritatea rămâne o masă inconștientă de menirea ce o are fiecare în lume, de responsabilitatea care trebuie înțeleasă ca solidaritate. Lumea în care trăim este în complicitate cu diavolul. Sigur că este posibilă ieșirea din starea de rob a maleficului și stabilirea legăturii cu Dumnezeu. O dovedesc capodoperele artei care reușesc să exorcizeze răul din sufletul omului. *Frații Karamazov, Miserabilii, Faust, Don Quijote, Jurnalul Fericirii*. Sunt puține exemple de opere care aduc în prim plan personaje ce reușesc să realizeze starea sufletească de metanoie. Adică transcendere absolută spirituală încă din lumea aceasta. Scurt spus, o predare conștientă și eternă în mâinile Divinității. Pentru noi, românii, este alarmant – fiindcă eu văd că am rămas la starea metafizic-conflictuală din balada „Miorița”. Adică acolo unde se întâlnesc trei români – repede doi se separă – și fac sfat să îl înlăture pe al treilea. Sau exemple de sclavie: om care cumpără fată de 15 ani din România și o duce în Italia unde o silește să se prostitueze pentru a se îmbogăți. Cei din învățământ și Clerul, când ajung să își recunoască iresponsabilitatea și lipsa de solidaritate față de poporul român? Aceste două instituții au menirea de a învăța (lumina) românii și nu de a se îmbuiba din sudoarea poporului. Repet, sunt oameni sfinți și în rândul Preoților și al Dascălilor, dar trebuie odată să recunoaștem că după căderea dictaturii comuniste, Învățământul a fost lăsat de izbeliște. Știu că Profesorii, fiind în interiorul sistemului, nu văd dezastrul, dar se încăpățânează și ignoră să accepte eșecul muncii lor. Iar majoritatea preoților se chinuie să implementeze în Parohie legile economiei de piață. Adică societatea de consum care a desacralizat și secularizat aproape total societatea occidentală. Cum luptă pentru salvarea poporului Sinodul Bisericii Ortodoxe Române – atâta timp cât a admis faptul că românii pot primi microcipul care conține numărul numelui fiarei (666)? Trebuie să ascultăm de Ierarhii Bisericii, dar când aceștia nu mai învață Poporul după Evanghelia Domnului, atunci nu trebuie să îi mai ascultăm. Că iată ce spune Sfântul Apostol Pavel: „Să nu vă amăgească nimeni, cu niciun chip, căci ziua Domnului nu va sosi până ce mai întâi nu va veni lepădarea de credință și nu se va da pe față omul nelegiurii”. 2 Tes. 2, 3. De ce Sinodul nu protestează vehement împotriva folosirii codului de bare „666”, ce se folosește ca „identitate” pe majoritatea produselor și a permiselor de conducere? Iar peste nu știu câtă vreme urmează ca microcipul să fie aplicat și pe fruntea sau pe mâna oamenilor. Iată ce spune Sfânta Scriptură despre numărul șase sute șazeci și șase: „Aici este înțelepciunea. Cine are pricepere să socotească numărul fiarei; căci este număr de om. Si numărul ei este șase sute șazeci și șase.” Apocalipsa 13, 18.

Catinca Popescu, „Pe câmp”

„Diavolul este stăpânitorul lumii acesteia” este formula care Apostolii a lăsat-o în ajutorul creștinilor. E vorba despre lumea cucerită de păcat – care nu mai este cea originară. Care este o iluzie, o eroare. O deformare a lumii bune create de Dumnezeu Cuvântul. O vrajă! Fiindcă până la urmă și numărul este o inexistență, și satana posedă inteligența de a-l anula. Pentru că viu este Dumnezeu, Iubirea, Lumina. Acestea sunt focul care curăță lumea de păcat. Prin credință în Domnul se poate face exorcizarea. Se poate face dezvrăjirea lumii de iluzia (minciuna), care este o infinită cădere în „brațele satanei”. Observăm cum „cineva” vrea să ne angajeze să lucrăm la o imensă construcție șubredă, greșită, care nu poate să nu se prăbușească, asemenea unui castel de cărți.

Domnul Iisus către Apostoli, după Înviere: „Mergeți în toată lumea și propovăduiți Evanghelia la toată făptura. Cel ce va crede și se va boteza se va mântui, iar cel ce nu va crede se va osândi” Marcu 16; 15, 16.

VALERIU TĂNASĂ
Roma

CONVORBIRI DUHOVNICEȘTI

→ făina din vasul ei. Dar mai avea de urcat încă câteva trepte, ca să devină credincioasă, să creadă în Dumnezeu cel Adevărat, în Dumnezeu lui Ilie. Și de aceea a îngăduit Dumnezeu ca fiul ei să moară, ca să vadă că pe cel pe care l-a găzduit și Cel în care crede el, Acela este Dumnezeu cel adevărat. În urma învierii minunate a fiului ei, sunt convins că din momentul acela ea a crezut în adevăratul Dumnezeu și s-a lepădat de credința păgână în care trăia până atunci.

Dumnezeu pentru rugăciunile Sfântului Proroc Ilie să dăruiască tuturor pâine pe masă, pâine pe masa tuturor celor care trăiesc de la Nistru până la Tisa, și de la Hotin până la Mare. Dumnezeu să dea o bucată de pâine și celor bătrâni și săracilor și celor ale căror case sunt străpunse de obuze în războaie, astăzi. Doamne, dacă eu nu voi ajunge la casa unui sărac, să-l mângâi, sunt convins că o s-o faci tu. Aveți nădejde în Dumnezeu și chemați-L la cina voastră de fiecare dată! Să-L rugăm pe Dumnezeu, înainte de a ne așeza la masă, să-L chemăm să vină să binecuvinteze pâinea pe care cu trudă și cu sudoare o câștigăm fiecare. Doamne, vino și la a mea cină și hrănește-mă cu harul Tău. Văduva din Sarepta a avut un pumn de făină, iar Sfântul Ilie a venit în casa ei cu un munte de har. Iată unde se întâlnește harul lui Dumnezeu cu dragostea omului, acolo izvorăște viața întru Hristos.

ȘTEFAN GOANȚĂ - 80

„De ce (mereu) Miorița?” – un epilog al trecerii prin viață a omului de cultură Ștefan Goanță, un om înzestrat cu atâtea haruri și dispunând de multiple moduri de exprimare. Apărut chiar în acele nefaste zile de octombrie 2010, la Editura Casa Cărții de Știință din Cluj-Napoca, esul propagă ideea că *Miorița este o replică pământească, un ajutor de neprețuit adus propagării, pământenizării ideii de jertfă supremă a ciobănașului, după modelul jertfirii pe cruce a lui Iisus, spre mântuirea omului și izbăvirea lui de frica ancestrală de moarte și de veșnicia ei (Ștefan Goanță)*. Semnificative sunt și cuvintele de pe coperta a patra: „Fiecare rememorare a *Mioriței* este o transpunere în transcendent, e un ceas de reculegere sub măreția unei bolți de catedrală. Ieșim din incinta acesteia mai buni și mai frumoși, mai împăcați cu noi înșine și cu lumea, mai aproape de cer și de veșnicie [...], ieșim transfigurați și tot mai împătimitiți de zbor și despovărați parcă de balastul trupului de la o vreme bătrân, bolnav și obosit, dar tânjind și dintr-o dată înviați din nou”.

Viața i-a fost o luptă și sunt convinsă că la fel i-a fost și trecerea spre Câmpiile Elizee. Cât i-au permis destinul vitreg și impedimentele ivite pe neașteptate în cale, Ștefan Goanță nu și-a ascuns talentele hărăzite de Creator, ci le-a pus în slujba oamenilor pentru care a scris, a cântat, a recitat, a jucat teatru. A lăsat în umbră toate speranțele cu gândul că timpul le vindecă pe toate, dar totul a fost zadarnic, deoarece memoria și sufletul i-au fost otrăvite astfel că, în proza și în piesele sale de teatru, răzbate cu putere sentimentul tragic al existenței, profunzimea dureroasă a minții și a sufletului. Aproape omniprezentă, moartea și gândul trecerii apar sub forme multiple în scrisul său.

Apreciat de scriitori și critici literari remarcabili, autorul de astăzi trădează în paginile sale o autentică vână scriitoricească, iar în numeroasele pagini de publicistică ne frapează darul de slujitor al cuvântului. Proza lui este sobră, profundă, cu o exprimare plastică, convingătoare, într-un stil original.

Citesc în Ștefan Goanță două ființe – cea profundă, meditativă, care așternea pe hârtie schițe, nuvele, romane, piese de teatru etc., și cea de toate zilele, persoana civilizată înzestrată cu o vastă cultură, cu maniere și simțul umorului. Ne întâmpina mereu cu un zâmbet prietenos și cu vocea lui baritonală ni se adresa: „Ce faci, conică?”, „Cum îți merge, coane?”, iar statura lui înaltă, de o rară distincție, se înclina puțin ca să mă privească în ochi, în timp ce-mi săruta mâna. M-am simțit bine întotdeauna în apartamentul lui modest, dar primitiv, purtând convorbiri interesante și animate, pline de delicatețe și cu o ușoară tentă autoironică. S-ar putea ca tocmai caracterul său integru, demnitatea și discreția să fi fost obstacole în afirmarea mai puternică măcar după ce au dispărut barierele create de conjunctura istorică ce i-a fost fatală. Din nefericire, Ștefan Goanță face parte din acei „vinovați fără vină”, fiind pus în situația de a „plăti” pentru o vină imaginară a tatălui său – fruntaș țărănist, considerat „dușman al noii orânduiri”.

După 1990, l-am vizitat la Zalău. M-a uimit forța lui creatoare. Chiar dacă am scris și eu cândva, nu mă voi pronunța prea mult asupra operei sale. Însă o constatare pe

care o consider obiectivă îmi permit să fac: Ștefan Goanță a fost un artist complet, care s-a reinnoit mereu, modurile lui de exprimare fiind dovada unei permanente căutări. A jucat teatru, fiind apreciat, în facultate, de către marele actor George Constantin pentru regia piesei „Omul care a văzut moartea”, de Victor Eftimiu, proiect eșuat din pricina exmatriculării, dar reluat la Zalău cu el în rolul vagabondului. A cules folclor, a creat scenarii de spectacole folclorice după legendele culese din Sălaj, a scris și a publicat poezie, schițe, nuvele, roman, eseu, teatru. De-a lungul celor șase decenii, a scris mult (la 17 ani, primul roman), dar a publicat puțin, între debutul absolut și cel editorial fiind 37 de ani de frământări, de gânduri, de căutări.

Profund cunoscător al celor mai diverse medii, epigramist redutabil, opera lui Ștefan Goanță este, așa cum s-a subliniat, o subtilă critică la adresa contemporanilor, multe dintre personajele sale fiind întruchipări ale aceluși „om nou” din epoca ceaușistă, abia acum manifestat pe deplin în viața politică, socială și culturală a României. În romanul *Altarul de nisip*, de la a cărui apariție se împlinesc 20 de ani, bunăoară, personajul este lipsit de însușiri, aidoma „omului fără însușiri” al lui Musil (*D. Micu*), este un prototip al **marionetei** perfecte (*C. Stănescu*), reprezentantul unei „lumi complete străine poporului românesc, îndesată cu cizma de Stalin înlăuntrul neamului nostru”, o lume care n-a fost altceva decât „un uriaș altar de nisip”, „un monstru de lut”, „o diabolică deșertăciune”, care a durat aproape o jumătate de secol (*C. Zărnescu*). Atât în proză, cât și în teatru, autorul nu se mulțumește cu rolul său tradițional și nici nu renunță la „cuvintele puterii”. „Altfel spus, pentru Ștefan Goanță literatura nu e oglinda purtată de-a lungul unui drum, ci drumul însuși gardat de oglinzi labirintice, gata să deformeze până la a pune sub semnul întrebării o anume interpretare a realității. Ce parodiază el în cărțile sale, iar în teatru cu și mai multă apăsare, e încremenirea în locul comun al atitudinii față de propria viață. În plus, parabola este utilizată pentru a deschide amețitor perspectiva și a dat adăncime umorului galben obținut prin efectele parodice.” (*Irina Petraș*) Și personajul principal din romanul *Zodia Țărului* „avea geniu, geniu răului primordial care corespundea întru totul urâteniei sale fizice. Iar esența unui asemenea rău este nevoia distrugerii fără nicio explicație. Țăru pare că lovește satul, ca matrice umană și religioasă, cu o îndoită înverșunare: a istoriei și a urii celor înstrăinați de valorile satului tradițional românesc.” (*Vlad Sorianu*)

În aceste zile, când spiritul scriitorului ne învăluie cu delicatețe sufletele, simt un regret enorm că, în ultima parte a vieții lui, am fost atât de departe și am comunicat doar telefonic sau prin internet. Ne-am întâlnit numai ocazional, la Cluj și în Sălaj. A fost revoltat de degradarea culturii românești, de promovarea nonvalorii și a prostului gust prin toate căile posibile. Nu cred că l-au consolat cuvintele mele de apreciere la adresa cărților lui, care ne vor ajuta să-l cunoaștem mai bine și să nu-l uităm, situându-se „printre cele mai bune din zestrea literaturii române contemporane.” (*Irina Petraș*) Omul generos și prietenul meu înțelept s-a dovedit întotdeauna un interlocutor „plin de vervă, de idei și de umor” (*Vlad Sorianu*), „un om de cultură și pe deasupra și cuceritor” (*Al. Clenciu*). Citându-l din nou pe *Vlad Sorianu*, „Ștefan Goanță face parte din stirpea scriitorilor discreți, fără a fi «modești», talentați fără a se crede «genii» și harnici, fără a fi «industrioși», îmi exprim certitudinea că Ștefan Goanță va deveni, prin eternitate, cel care a fost cu adevărat.

(Sursa: *Ștefan Goanță văzut de...*, Editura „Brumar”, Timișoara, 2011)

LIGIA G. PETREȘTI

Între moda efemeră și responsabilitatea eternă Sf. Ioan Iacob de la Neamț

*O, om! Ce mari răspunderi ai!
Tu vei pleca din lume;
Dar ce ai spus prin scris sau grai
Sau lași prin pilda care-o dai,
Pe mulți, pe mulți spre iad sau rai,
Mereu o să-i îndrume!*

Sf. Ioan Iacob de la Neamț

Termenul *mod* are o carieră milenară în cultura universală, de la muzică la filosofie. El însumează toate răspunsurile posibile la întrebarea „Cum?”. Deși coordonata modală este semnul incontestabil al îndepărtării de ontologie, totuși ea evoluează permanent cu fața spre ființă și ne-o indică „cumva”. Am putea-o numi, pentru cititorul vastului text al lumii, indicator de ființă.

Genul neutru al cuvântului *mod* ne plasează într-o ambiguitate nu doar gramaticală. Iar „stăpânitorul”⁶, „prințul” lumii acesteia⁷, cel ce corupe și pervertește tot ce devine obiect al experienței sale, se mișcă ferm și eficient în mediul ambiguității. În acest fel a apărut termenul *modă*, ca subtilă pervertire a termenului *mod*. În locul întrebării legitime „Cum?”, orientată clar spre ființă, sub forma explicită „Cum este?”, și circumscrisă duratei și eternității, se insinuează întrebările „Cum apare?”, „Cum se vede?”, „Cum dă bine?”⁸ – orientate spre periferia ființei și spre neființă, circumscrise timpului și clipei efemere.

„Moda cea vicleană”⁹ este nu doar un vers, ci și o tulburătoare realitate la care se oprește Sf. Ioan Iacob de la Neamț¹⁰. Viclenia ei

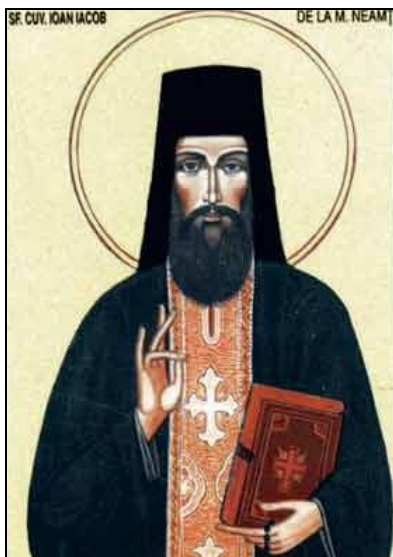
⁶ Ioan 12, 31: „Acum este judecata acestei lumi, acum stăpânul acestei lumi va fi aruncat afară”.

⁷ Acest nume îl desemnează pe diavolul, cel care, prin minciună și înșelăciune, l-a împins pe Adam spre păcat, furându-i calitatea de stăpân al lumii.

⁸ Vulgaritatea formulării nu are decât scuza veridicității ei în realitatea românească a ultimilor ani.

⁹ Poezia „Răstignitorii de azi. La Sfânta Învier”, în volumul *Sf. Cuvios Ioan Iacob de la Neamț-Hozevitul. Viața. Poezie. Învățătură*, Editura Doxologia, Iași, 2010.

¹⁰ Sfântul Cuvios Ioan Iacob de la Neamț, numit și Hozevitul după pustia Hozevei, din Israel, unde s-a nevoit, s-a născut pe 23 iulie 1913, în satul Crăiniceni, Botoșani, și a trecut

rezidă în mutarea sensului vieții pământești a omului, de la mântuirea sufletului la „trăirea clipei”, de la eliberarea de patimi la înrobirea față de ele, prin operarea unor substituții. În general, Binele este înlocuit cu diverse înfățișări tot mai atractive ale răului. Aceste înfățișări răspund slăbiciunilor, vulnerabilităților și patimilor omului. Cele de pe urmă sunt mereu aceleași – lăcomia, desfrânarea, iubirea de arginți, mândria etc., doar exploatarea lor îmbracă forme noi, surprinzătoare, adecvate epocilor istorice în continuă derulare.

De pildă, Dumnezeu ni se adresează prin Cuvântul său, iar noi Îl primim în inima noastră prin intermediul urechii. Substituția se instrumentează la nivelul Cuvântului, astfel încât tot prin ureche ajunge la noi un alt conținut, însă, străin și nemântuitor. Sf. Ioan Iacob, în poeziile sale din perioada anilor '50 a secolului trecut, se referă, cu privire la acest aspect, deseori la muzica transmisă prin radio ca la un substitut al cântării bisericești:

*Lumea cea cu modă nouă
Pune vată în urechi
Când aude în Biserici
Numai cântecele vechi.*¹¹

Radioul reprezenta la acea vreme o culme a tehnicii mondiale, o noutate absolută, o dovadă a progresului și a fericirii condiționate de el:

*N-aveți radio? zice dânsa
Către pustinescul fes,
Cum trăiți așa, degeaba,*

la Domnul în ziua de 5 august 1960, în ajunul sărbătorii Schimbării la Față a Domnului Iisus Hristos. El a fost canonizat de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române la 20 iunie 1992

¹¹ Poezia „Moda lumii”.

Fără urmă de progres?

*Lumea azi înaintează
Cu mijloacele de trai,
Ați rămas în urmă, taică,
Cugetând numai la Rai.*¹²

Patima noului, a schimbării, a progresului este cea descrisă în aceste versuri, și ne recunoaștem, desigur, în autosuficiența lumii care vorbește poetului, în disprețul ei pentru tot ce este neschimbat, statornic, absolut și etern. Și ne amintim de alte scrieri, la fel de tulburătoare, ale culturii noastre, în care sufletul nemuritor se așează la divan cu lumea cea trecătoare, și-i denunță nimicnicia, minciuna și deșertăciunea, fie prin domnitorii noștri, Dimitrie Cantemir¹³ sau Sf. Voievod Neogoe Basarab¹⁴, fie prin cronicarii de demult, Ion Neculce¹⁵ sau Miron Costin¹⁶.

*Azi se dă respect în lume
La acei cu capuri goale
Și cu burta rotunjită,
Iscusiți în carnaval.*¹⁷

Prefăcătorie, fățarnicie, viclesug și minciună este carnavalul; cămara cea ascunsă și urât mirositoare a sufletului. Și acum lumea pare a fi un uriaș carnaval în care, în ritmuri pseudo-muzicale, defilează măști strălucitoare ca mormintele proaspăt vopsite ce acoperă murdărie și putregai, costume extravagante ce învăluie lăcomia simțurilor, atitudini progresiste și gesturi ipocrite ce indică profesioniștii ai modei, ai înnoirii pățimașe și sterile, ai născocirilor apostate:

*Lumea vrea ca să-și croiască
Viața fără Dumnezeu,
De aceea cu grăbire
Face născociri mereu.*¹⁸

și ai amestecului limbilor:→

Prof. dr. ANA-IRINA IORGA
Liceul Teoretic „Dimitrie
Cantemir”, Iași

¹² Ibidem.

¹³ *Divanul sau Gâlceava înțeleptului cu lumea sau Giudețul sufletului cu trupul*, tipărit la Iași în anul 1698.

¹⁴ *Învățăturile lui Neogoe Basarab, domnul Țării Românești*, scrise în perioada 1513-1521.

¹⁵ *Letopisețul Țării Moldovei, de la Dabija-Vodă până la domnia lui Constantin Mavrocordat*, început în anul 1732.

¹⁶ *Viața lumii*, scrisă în anul 1672.

¹⁷ Poezia „Moda lumii”.

¹⁸ Poezia „Turnul Babel (din vremea noastră)”.

*Limbile aproape toate
Iarăși s-au amestecat
Și nu-i mult până le vine
Ceasul de încăierat!*¹⁹

Lumea este un adevărat Turn Babel: un proiect luciferic constant, o amnezie omenească iscusit întreținută și irresponsabil asumată, și un spațiu în care acestea două, întâlnindu-se, ar comite o universală sinucidere, o apostazie cosmică, ca substituit viclean și otrăvit al eshatonului, dacă nu ar exista un Mântuitor: Pentru tine, Eu – din veac/ Mântuire am lucrat.²⁰

Lumea este și nu este Turnul Babel, după cum omul se mișcă, după cum sufletul său respiră. Într-un proiect deconstructiv, pur uman și triumfalist, adică fără Dumnezeu, sufletul găfâie, horcăie și se asfixiază. Acesta este Babelul.

*Învățații lumii astăzi
Tot se străduiesc mereu
Ca deplin să dovedească
Că „nu este Dumnezeu”!*²¹

Dar „când raza Învierii/Văd că nu s-a tăinuț”²² se întâmplă altceva: ridicarea într-o ipostază reconstructivă, prin puterea lui Dumnezeu și în prezența lui Dumnezeu, este însăși negarea Babelului.

În această dispută ce țese pânza istoriei, în această alternanță construcție-deconstrucție-reconstrucție²³ se află un război nevăzut și de neocolit.

*Azi în lumea răsfățată
Duhuri rele stăpânesc,
Depărtându-se prin asta
Darul cel dumnezeiesc!*²⁴

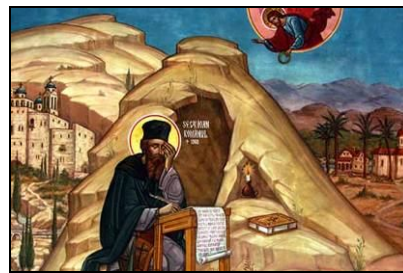
De o parte, stăpânitorul lumii acesteia, trufaș și puternic, de cealaltă parte omul slab și neputincios. Primul are arme strălucitoare și ademenitoare: răsfățuri, dezmierdări, muzică, dans, mâncare, băutură, curcubeie de sunete și mirosuri, bunătăți deșarte²⁵. Prin toate acestea

el speră să-l înghită pe bietul om ușor de înșelat și de amăgit. Doar că înghițindu-l pe om se înecă cu Dumnezeu, Cel ce se ascunde într-însul.

Această idee se află în legătură cu un cuvânt, al Sf. Ioan Gură de Aur, și cu un alt cuvânt, al Sf. Grigore de Nazians. În „Cuvântul de învățătură în sfânta și luminata zi a slăvitei și mântuitoarei Învierii a lui Hristos, Dumnezeul nostru”, Sf. Ioan Gură de Aur spune: *Prădat-a iadul Cel ce S-a pogorât în iad; umplutu-l-a de amărăciune, fiindcă a gustat din trupul Lui. Și aceasta mai înainte înțelegând-o Isaia, a strigat: Iadul, zice, s-a amărât, întâmpinându-Te pe Tine, jos; amărātu-s-a că s-a stricat. S-a amărât că a fost batjocorit, că a fost omorât; s-a amărât că s-a surpat; s-a amărât că a fost legat. A primit un trup și de Dumnezeu a fost lovit. A primit pământ și s-a întâlnit cu cerul. A primit ceea ce vedea și a căzut prin ceea ce nu vedea.*

Frumusețea și adâncimea acestor rânduri pot fi înțelese cu ajutorul Sf. Grigore de Nazians care spune: *Se joacă Cuvântul înalt în tot felul de chipuri, judecând lumea Sa, ici și colo, cum Îi place*²⁶. Jocul este întotdeauna o mișcare interstițială, între cel puțin două regnuri, cronologice sau ontologice, între două lumi – una creată și cealaltă necreată, o mișcare de trecere liberă dintr-un registru în altul, fără a-l părăsit pe nici unul dintre ele de parcă ar fi locuri sau spații newtoniene.

În acest sens, după Sf. Maxim Mărturisitorul, Hristos „se joacă” fiind în același timp, în mod liber voit, liber asumat, și om adevărat și Dumnezeu adevărat. El aduce ca argument ideea Sf. Dionisie Areopagitul din „Numirile dumnezeiești”: *Trebuie să îndrăznim să spunem de dragul adevărului și aceasta, că și Însuși Cauzatorul tuturor iese din Sine, din pricina iubirii celei frumoase și bune față de toate, datorită supraabundenței bunătății Sale iubitoare, prin purtările de grijă față de toate cele ce sunt; că, lăsându-Se oarecum cucerit de bunătate, de iubire și de afecțiune, coboară în toate din înălțimea Sa mai*

*presus de toate, prin puterea extatică mai presus de ființă, care nu-L scoate însă din Sine*²⁷.

Așadar, ca într-un „joc”, Hristos, om adevărat și Dumnezeu adevărat, ieșind cumva din Sine, a coborât la iad ca trup, ca pământ, ca ceea ce se vede și a acționat acolo ca Dumnezeu, ca cer, ca ceea ce nu se vede, lovindu-l, legându-l, surpându-l, stricându-l, omorându-l²⁸. Atunci când „se răsfăță”, lumea este ca un iad, ca un carnaval, ca un circ, ca un Babel ce pare a ne copleși cu viclenia, urâtenia, minciuna și hula fără de rușine. Dar, în chiar mijlocul acestui iad Se află deja Cel ce l-a batjocorit și l-a înfrânt, Cel ce l-a surpat și l-a omorât. Noi știm acest lucru. Și iadul știe acest lucru. Și totuși el încearcă. „Dumnezeu îngăduie răului și suferinței pe care o presupune să acționeze pentru înțeleptirea și îndreptarea făpturilor Lui”²⁹.

Prin urmare, îndemnul Sfântului Ioan Iacob de la Neamț este să ne oprim din demersul nostru carnavalesc, să ne ascuțim auzul, să ne curățim văzul, să ne luminăm înțelegerea, să ne întărim răspunderea față de noi și față de toți ceilalți și să ne întoarcem:

*Deci nu uita! Fii credincios!
Cu grijă și cu teamă
Să lași în inimi, luminos,
Un semn, un gând, un drum frumos,
Căci pentru toate, ne-ndoios,
Odată vei da seamă.*³⁰

¹⁹ Ibidem.

²⁰ Poezia „Glasul Păstorului celui bun”.

²¹ Poezia „Luceferii științei”.

²² Poezia „Răstignitorii de azi. La Sfânta înviere”.

²³ Ana-Irina Iorga, *Călătorie spre centrul socialului. Eseu de epistemologie sociologică postmodernă*, Editura Junimea, Iași, 2007

²⁴ Poezia „Duhul vremii și mironosițele de azi”.

²⁵ Poezia „Oglinda noastră cea de obște”.

²⁶ „Sfaturi către fecioare”, versul 499, apud Sf. Maxim Mărturisitorul, *Ambigua*, traducere din limba greacă veche, introducere și note de Preot prof. Dumitru Stăniloae, Editura IBMBOR, București, 2006, p. 517.

²⁷ Sf. Maxim Mărturisitorul, op. cit., p. 524.

²⁸ Putem aminti aici personajul din basmele noastre populare care, isteț și iscusit fiind, înșeală de fiecare dată pe câte un michiduță, zădărnindu-i planurile și trimițându-l înapoi în iad. Paradigma nu este alta decât cea a Mântuitorului Hristos coborât, în modul cel mai liber și mai inteligent (dacă putem spune așa) la iad.

²⁹ Nikos Matsoukas, *Teologia dogmatică și simbolică*, vol. IV – *Demonologia*, Editura Bizantină, București, 2002, p. 39.

³⁰ Poezia „O, om!”

PASTEL DE APRIL

Copaci în veșminte patriarhale –
lumină a neuitării
de albe ceremonii.

Ușoară, planeta
iscă circumferința
în sensul unui pastel de april.

Dreptele zee de fum
pun nădejdea întru rodire
pe ale vieții și morții cântare.

Copacii aceștia poartă
însemnele Celui odată intrat
cu nemurire în Ierusalim...

E' AXI

Pietrarul cuvintelor
imperiale
în veșnicie bătu...

Flăcări de taină,
țărână slăvită de ierburi
precipitând.

Pline potirele, noi
mai puțini,
ci de adaos lumina.

Avide balanțe
se vor hrăni
din runele-i nedezlegate.
(Aprilie 2013, Chișinău)

DE VÂNZARE

Negreșit, nici de cheie
n-o să mai am nevoie:
să încui
și (cine știe când) să descui.

Ziarele –
mai mult decât îngălbenite –
le-or scoate
și-or deschide ferestrele.

Vor ciopli dudăul din poartă...

Dar mai întâi și întâi

vor scoate de pe fațadă
petrecutul anunț „DE VÂNZARE”.

CHIȘINĂUL VECHI

Balcanice fițe în linii concave
aidoma crudelor vinuri.

Șterse blazoane –
nordice –
prevestindu-și mereu nesfârșirea.

Ca și de veghe asupra uitării
șezămintele de sudic exil, posesive.
Tocite pavele țipă ecoul
pașilor duși ai unui poet, dvorenin
(ostil găzduirii moldave).

Pe o aripă de tablă, prinsă
de zidul din colț (cândva găzdarie),
învață să ruginească
numele savantului Pavlov.

Aceste stradele! –
Toate-ncăpeau într-un tramvai
violet către gară...

CETĂȚI ASEDIATE

Lume ciudată pe-aici:
oamenii sunt niște cetăți –
alcătuirii diferite.

Zidul meu, bunăoară,
e o idee intraductibilă.

Bănuiesc, zidul de-alături
este un labirint.

Cu siguranță, nimeni nu știe
ce-i după pietrele altei cetăți.

Cetăți, cetăți de sine asediate –
brrrrr! ce frig e în singurătate...

INCERTITUDINI

Lanțul speranței
își șiroiește verigile,
ci una,
asemenea clipei banale,
trădează istoria.

Dreapta linie-i ca și nedreaptă
de atâta linie –
o, arhaică geometrie! –
în recente / autohtone
ceremonii.

În pâlnia de rezonanță
a eternei chemări
vibrează fire de șerpi –
cineva ne numără morții...

NEDEFINITE

Nedefinite-s toate –
de ce dai ghes acestui punct?

Ca și cum
nu simplu semn ar fi,
ci un Cal Troian distinct
și iarăși va urca, a-ia!
la cer, fermecătoare, Troia.

Ca și cum în istorii
e doar punctul acesta –
unica șansă
să joci la zaruri planeta.

LUME

Lume dincoace de nume,
lume dincolo de lume –
cât o frunză e să treacă,
cât nisipul să se-ntreacă.

Nu râvni la Ursa Mare
când ți-e marea la picioare
și sămânța, -nfiptă-n glie,
încă n-a ajuns să-ți fie.

Să nu crezi că tu ești totul
după cum ți-e vorba, portul –
lumea altfel se explică
cu materia, adică.

Vezi ce semn îți are rostul,
să știi cât i-o fi și costul,
dacă tot e să te ducă –
lumea nu dă ce apucă.

Lume, lume – o fi lume
fără tine, fără nume,
lume dincolo să treacă
și cu tine să se-ntoarcă?...

ALBE, NEGRE

Albe, negre –
toate-și urmează făptuitorul.

Adevărat,
cele demne se mai și șterg –
neîngrijite zăpezi,

ci odioasele semne înnobilează
heralziul somnului tău
precum, în teci cu safir,
jungherele-acuză
noaptea Sfântului Bartolomeu.

Și gloria insinuată
de zațul unei negre cafele
e tot vina ta?

Albe, negre înfăptuiri...

DUMITRU BĂLUȚĂ
(Din volumul în curs de apariție,
CONDAMNAREA UMBRE)

(VIII)

În sfârșit, cădem de acord bineînțeles prin gesturi și, când ajungem la preț, scoate un șomoiog de bani, alege o bancnotă și mi-o arată. Asta a fost forma generală de comunicare cu vânzătorii până am părăsit Vietnamul. Practic și minunat! Nu puteai înțelege niciodată greșit, nu tocmeală și rățoieli ca în piețele noastre. Asta n-am putut să-nțeleg niciodată: cum își permite la noi un vânzător să se ia la harță cu cineva pe care ar trebui să-l atragă și să-l convingă să-i cumpere marfa. Obiceiuri de aprozariști! Țară de căruțași cu telefoane mobile....

M-am trezit cu fructul tăiat în două. L-am mirosit: nimic! Am dat cu limba pe miezul alburii: o ușoară senzație de dulce. M-am decis, am pus o jumătate jos și am încercat să fac ce am văzut că făcuse cel dinaintea mea. Spre marea mea încântare, a mers fără probleme. Mi-am înfipt dinții în miezul alburii. Un gust nedefinit, senzația de răcoare, apoi trosnetul ca de susan prăjit al micilor semințe. Nu era nici dulce și nici cleios. L-am mâncat repede de teamă să nu plece autobuzul. Cojile arătau ca niște viețuitoare marine eșuate în coșul de gunoi....

La capătul a patru ore, autobuzul a intrat în sfârșit în Mui Ne. De-a lungul străzii principale, baruri și mici magazine, o mulțime de hoteluri și pensiuni cu fața la mare. Toată stațiunea era construită pe niște dune mari, acoperite în parte de vegetație. Din loc în loc, răzbind printre iarbă și arbori, pete mari de nisip se întindeau încăpățanate ca o eczemă de piele, urâtind aspectul general îngrijit. Eram câțiva străini în autobuz, nu prea știam nimic în afara destinației, fiindcă nimeni nu ne spunea ceva! Parcă ne ignorau înadins! La un moment dat, autobuzul se oprește, un tip cu niște hârtii în mână urcă pe scară și începe să spună într-o engleză greu de înțeles, ceva nume de hoteluri. Câte unul din turiștii mai norocoși care înțelesese balmăjeala, se strecura fericit pe interval și aproape că țâșnea afară. Când n-a mai rămas nimeni, am întrebat:

– Minh Tam?

– Yes, zice tipul și coboară.

Eu, după el. Pe trotuar se adunase un maldăr de valize scoase la repezeală din cală de ajutorul de șofer. Valiza mea... înăuntru. Dau s-o iau.

– No, zice ajutorul privindu-mă dur.

Mă întorc spre tipul cu hârtiile care părea ceva coordonator.

– Minh Tam?... Unde e?

La agenția de voiaj mi se spusese că autobuzul mă va lăsa în fața hotelului, și asta așteptam. Când am văzut grupul mare de turiști adunați ca oile pe trotuar, uitându-se speriați în jur, mi-am zis:

„Să știi c-am trecut de hotel....am fost eu neatent sau ce?”

Tipul cu hârtiile dădea de zor indicații șoferului și ajutorului. Pe mine nici nu m-a băgat în seamă, deși văzuse că mă adresasem lui. Am început să fierb!

– Hei, you!

Ca prin farmec s-a făcut liniște.

– Unde e Minh Tam? am întrebat ridicând vocea.

– La 2 km de aici, zice cu un fel de satisfacție tipul.

– La 2 km? Și vrei să merg pe jos 2 km?

– Da, zice tipul înfipt.

– Asta s-o crezi tu! Eu am plătit să fiu lăsat acolo, și cer să fiu dus acolo!

Dau să mă urc în autobuz, tipul blochează ușa.

– Auzi... zice.

– Ține-ți gura! am urlat la el. (pe englezește, sună minunat)

Fâstâcit pe moment, s-a dat la o parte. Eu, sus în autobuz; șoferul privea fără să scoată o vorbă. Trezit din surpriză, tipul dă năvală după mine:

– Mi-ai spus mie să-mi țin gura?

Nici nu m-am uitat la el. M-am adresat șoferului arătându-i hârtia:

– Minh Tam, yes?

– Omul a dat din cap că da.

– Cine ești tu să-mi spui mie să-mi țin gura? îi da înainte tipul.

– Nu am ce să discut cu tine, am spus pe un ton ferm, ignorându-l.

– Ce cre...?

– Nu am ce discuta cu tine, e clar?

Pentru o clipă văzusem negru în fața ochilor. Venim ca turiști de la mii de km ca să le vizităm țara, să cheltuim bani, și ei fac instrucție cu noi?! S-o creadă ei! Asta pentru că deslușisem în privirea multor turiști aflați acolo, un fel de stânjeneală și nesiguranță datorită faptului că în Vietnam e altceva, o altă atmosferă. Lipsea lejeritatea în comunicații pe care ți-o dă o țară liberă. Cu tot confortul și ieftinătatea, aveai senzația de rigiditate, de încorsetare! Mai trăisem acest sentiment în Cuba.

„Ei bine, cu mine nu le merge! Nu rabd eu fasoane comuniste. Să se ducă în pustie cu țara lor cu tot! Dacă mă-nfurie, odată mă-ntorc în Thailanda și-am terminat povestea!” mi-am zis hotărât.

*

MINH TAM

Până la destinație a fost liniște. Când am ajuns, ajutorul de șofer a zbughit-o jos, a scos imediat valiza și aruncându-mi o privire fugară de câine bătut, a sărit înapoi în autobuz.

Rămas singur pe trotuarul cu dale galbene lucitoare, m-am uitat în jur. La doi pași de mine o intrare albă deasupra căreia scria mare: Minh Tam. Intru. În recepție...nimeni.

Merg mai departe și deodată, intru într-un mic paradis verde cu palmieri, piscină, și dincolo de ea...marea! M-am liniștit pe loc. Atmosferă calmă, briza înfoia palmierii ale căror frunze se mișcau leneș...

– Sir?

Silueta unei tinere îmbrăcate în portul specific vietnamez, o rochie albă, lungă, despicată până la sold pe laterale, pe sub care purta pantaloni de aceeași culoare mulați până la gleznă, s-a profilat pe fundalul verde.

– Hello, am o rezervare...

– Vă așteptam... mr Alexander?

– Da.

– Veniți să vă arăt camera...

ALEXANDER BIBAC

BALCICUL – RĂSCOLITOR COLT DE LUME

(I)

Înainte de a pleca să vizitez Balcicul, locul de suflet al Reginei Maria, am trăit duioase aduceri aminte. Pentru mine, ca și pentru mulți alți români, numele localității Balcic este aproape sinonim cu numele Reginei Maria, dar eu mai am un motiv în plus să-l consider așa: în mintea și sufletul meu, numele și chipul luminos al Reginei Maria a României se leagă de cea mai veche și minunată amintire a chipului mamei mele...

Două evenimente au contribuit la aceste amintiri: înmormântarea Reginei Maria, în iulie 1938, la care au asistat și părinții mei, dar mai ales, cele trei volume ale rememorării vieții ei pline de sensibilitate aleasă, intitulată "Povestea vieții mele", pentru care mama făcuse o adevărată pasiune. Relatările părinților despre înmormântarea regală, cu mare fast, în culoarea îndrăgită a reginei, culoarea mov, mi-a imprimat pentru toată viața preferința pentru această culoare sublimă. Era vreme de iarnă și parcă o văd și acum pe mama stând pe marginea patului cu cartea în mână și povestindu-ne sau făcând rezumatul fragmentelor citite care o frapaseră, dându-ne apoi citate și arătându-ne fotografiile din carte reproduse pe o foaie albă, cerată, care scotea foarte bine în evidență frumusețea, eleganța și distincția chipurilor regale. Nu exagerez dacă spun că am crescut la talpa țării având în casă ceva din atmosfera Casei regale, strecurată în viața noastră prin dragostea și respectul purtate acesteia de către părinții mei. Aceste volume atât de îndrăgite au trecut prin multe aventuri și au scăpat cu bine, părinții mei riscând urgia interzicerilor comuniste. Ecoul acelor imagini s-a reîmprospătat acum, când am vizitat Balcicul retrăind vibrante tablouri.

Viața Reginei Maria a fost plină de măreție și adevărate povești a vieții ei, „cea mai frumoasă legendă”, cum o numea N. Iorga, a impresionat de-a lungul timpului pe multă lume, inclusiv pe Hitler. Plină de grație, diafană, frumoasă, făcea senzație, iar silueta sa înaltă și maiestuoasă era imposibil să nu fie remarcată, chiar de primul contact vizual. Numele Reginei

Cele două casete în care a fost depusă inima Reginei Maria

Maria are o rezonanță deosebită în istoria zbuciumată a la neamului românesc. Deși nu s-a născut pe pământ românesc, ea a fost o autentică regină a României. A iubit poporul român și țara până în ultima clipă a vieții ei, dându-i binecuvântarea, așa cum stă scris chiar în testamentul ei:

„Țării mele și Poporului meu,

Când veți ceti aceste slove, Poporul meu, eu voi fi trecut pragul tăcerii veșnice, care rămâne pentru noi o mare taină. Și totuși, din marea dragoste ce ți-am purtat-o, aș dori ca vocea mea să te mai ajungă încă o dată, chiar de dincolo de liniștea mormântului. [...] Eu am ajuns la capătul drumului meu. Dar înainte de a tăcea pentru veșnicie vreau să-mi ridic, pentru ultima dată, mâinile pentru o binecuvântare.

Te binecuvântează, iubită Românie, țara bucuriilor și durerilor mele, frumoasă țară, care ai trăit în inima mea și ale cărei cărări le-am cunoscut toate. Frumoasă țară pe care am văzut-o întregită, a cărei soartă mi-a fost îngăduit să o văd împlinită. Fii tu veșnic îmbelsugată, fii tu mare și plină de cinste, să stai veșnic falnică printre națiuni, să fii cinstită, iubită și pricepută. Am credința că v-am priceput: n-am judecat, am iubit...”

Având o personalitatea puternică, a fost înzestrată în același timp și cu o

fire blândă, cu deosebită înclinație spre frumos, în toate expresiile lui. A fost admirată și prețuită și pentru abnegația cu care s-a străduit toată viața să facă bine, a fost în același timp regină, soldat, infirmieră, artist și mai ales, un OM, un deosebit OM. Aceste însușiri au făcut-o una dintre figurile emblematice, pline de încărcătură emoțională ale trecutului neamului nostru. Cu amintirea acestui chip aveam să mă întâlnesc acum la Balcic. Cu aceste dragi amintiri și cu încă multe altele pe care le-am purtat în gând și în inimă, am ajuns să îmi trăiesc visul de a face o vizită la Balcic, locul de odihnă preferat al Reginei Maria, pe care ea însăși l-a numit „Cuibul liniștit”. Nu mai credeam că voi ajunge această zi, mai ales că de ani buni îmi duc existența în îndepărtata Canada, dar nu aduce anul ce aduce ceasul și un eveniment fericit și neașteptat m-a adus, după un sfert de veac, la Mamaia, unde am avut parte și de bucuria de a face o excursie de-o zi în Bulgaria. Bucuroasă că mă însoțește și prietena mea, Eugenia, în zori de zi am străbătut Dobrogea, paralel cu litoralul, am trecut lejer prin vama și am ajuns în localitatea Balcic. Drumul celor 60 de kilometri de la Vama Veche până la Balcic mi-a oferit câteva imagini din Bulgaria de azi. Am avut timp și pentru depănarea unor amintiri legate de numele localității Balcic. Începând cu anul 1913, Balcicul împreună cu Cadrilaterul au făcut parte din România Mare. Aflându-se mai la sud, cu mai mult soare, cu dealuri și stânci din calcar alb, cu o climă mai aproape de cea mediteraneană, cu priveliști deschise spre mare în toată imensitatea și magnetismul ei, a devenit locul preferat al boemei românești, mai ales al mânuitorilor peniței și acuarelor, dornici să găsească parfumuri și culori noi: Alexandru Satmari, Grigorescu, Petrașcu, Iser, Dărăscu, Tonitza, Pallady, locul unde au conferențiat, printre alții, Cezar Petrescu, Pamfil Șeicaru, Nae Ionescu, Nicolae Iorga și Mihail Jora. Aici au petrecut zile frumoase și Tudor Vianu, Ion Marin Sadoveanu, Ion Pillat, Jean Bart, Cella Serghi, lăsând urmele trecerii lor în însemnări scrise. Emulația culturală a durat până în 1940, când Balcicul, ca de altfel întreg Cadrilaterul, a fost integrat teritoriului Bulgariei. →

**ELENA BUICĂ
Toronto, Canada**

La îndemnul pictorului Alexandru Satmari, în anul 1924, Regina Maria a vizitat a doua oară Balcicul de care s-a îndrăgostit și a luat hotărârea să construiască aici o reședință în care să-și petreacă zilele de vară. Astăzi, din ce am observat dând ocol printr-o privire aruncată asupra Balcicului, dar și din câteva impresii ale celor care și-au petrecut vacanțele aici, localitatea nu se mai bucură de aceeași strălucire. Însă, dacă ajungi la Balcic și nu vizitezi castelul Reginei Maria, e clar că ai venit degeaba!

*

După ce am ajuns la locul de parcare al autobuzelor, situat la o distanță destul de mare față de intrare, scăpând de înghesuiala blocurilor socialiste și apoi de vânzătorii de suveniruri, de restaurante și bufete care te înecau cu fumul fleicilor și mirosurilor de mâncăruri condimentate și cu meniuri scrise în ambele limbi, bulgară și română, ne-am apropiat de domeniul Reginei Maria. Am fost întâmpinați de o atmosferă cu totul deosebită. Când am intrat, mi s-a părut că am ajuns pe o insulă românească cu iz mediteranean ce trezea în mine mândria de a fi român, pentru că acest teritoriu, acum străin, a fost sfințit de o persoană cu trăiri românești și cu simț artistic rafinat, de Regina Maria a României. Pe măsură ce înaintam, în mine înfloreau tot mai puternic trăiri coplesitoare de o aleasă frumusețe, pentru că aveam în față o operă de artă realizată cu un desăvârșit bun gust și o deosebită sensibilitate.

Am citit câteva impresii pe internet despre acest loc, dar aici am întâlnit și persoane care n-au fost atinse de emoție, au venit, au fotografiat și apoi au plecat în grabă să nu piardă ziua de plajă, pentru că nu cunoșteau istoria locului sau valorile de rafinată artă înglobate în tot ce s-a realizat aici; și nici împrejurimile, cu frumusețile lor naturale n-au reușit să le imprime vreun fel de emoție sau admirație. Ceea ce vede ochiul trebuie să treacă prin inimă și prin cunoștințele însușite de-a lungul anilor. Castelul din Balcic deține un alt fel de frumusețe decât cele ce ne-au mai ieșit în cale. E o frumusețe mai subtilă, oarecum ieșită din tipare, filtrată prin gustul deosebit al unei regine cu alese trăiri și simțiri pentru frumos. De aceea, înainte de vizitare se impune o documentare, mai ales că domeniul acesta are o mare întindere

și e încărcat de obiective pe care le putem pierde din vedere, putem să ne rătăcim pe atâtea alei și, mai ales, să scăpăm taine și înțelesuri adânci.

Nici noi n-am reușit să cuprindem totul. Domeniul se desfășoară pe 35 hectare, de la țârm pe abruptul dealului, fiind alcătuit din mai multe grădini, unele de-a dreptul suspendate, cu mai multe clădiri cu destinații diferite, în total nouă la număr, și multe alte obiective de vizitat pentru care nu ne-ar fi fost de-ajuns o zi lungă de vară. Așadar, intenția mea nu este să fac acum o prezentare amănunțită. Internetul abundă în asemenea informații. Eu am vrut comunic mai mult starea de spirit pe care am avut-o acolo.

A fost o zi de august foarte călduroasă, cam la 39 de grade Celsius, dar am pompat cât am putut în mine dorința de a mă ține bine pe picioare. Nu e lesne să faci acest lucru în preajma celor 80 de ani și cu balanța kilogramelor atârând mai mult spre plus, și să trăiești o asemenea aventură. În timpul celor patru ore de vizită foarte obositoare, urcând și coborând continuu, am avut noroc cu sprijinul acordat cu multă răbdare de Eugenia. Însă mi-a dat putere să rezist și voința și memoria afectivă, gama largă de trăiri, uimirea, încântarea, mirarea, bucuria de a călca pe aceste tărâmurile de la care îmi luasem speranța de a le mai vedea vreodată, deși mi-am dorit atât de mult, căci tot ce s-a desfășurat ca un evantai sub priviri mi s-a părut fermecător, fără nicio exagerare. Parcă eram pe o altă lume, totul părea rupt dintr-o poveste de demult, în care auzeam glasul mamei citind din cartea Reginei Maria. De la înălțimea de 30-40 de metri, stând pe peretele malului căptușit cu piatră roșie, cu scări și ganguri, cu terase, am putut admira în voie panorama orașului și să respir aerul curat dătător de energie. Armonia culorilor, albul de var, roșul țiglelor, gălbuiul marmurei, verdele copacilor și albastrul apelor, relieful deosebit, muntele coborând în trepte până în poalele mării, copacii seculari, amintirile din fragedă copilărie, rememorarea unor pagini ale istoriei noastre, pietrele, zarea depărtărilor, arhitectura clădirilor, totul în jur reflecta atmosfera timpurilor demult trecute și prezența spiritului mării noastre Regine. Totul părea rupt din alte vremuri, cele din anii copilăriei

când simțeam cum se scurgea molcom, neșorțit de nimic, un timp care îmi mâna gândul la ce e mai bun și mai frumos pe lume. Toate cele ce le-am văzut nu au făcut altceva decât să-mi trezească admirația pentru cum au fost gândite de sensibilitatea unei femei cu gust rafinat, având ca scop principal relaxarea, reușind să țină aceste minuni departe de orice suflu politic, așa cum nu am simțit în alte domenii regale vizitate. Ca cetățean român, vizitând castelul, am avut o oarecare strângere de inimă. În ciuda cursului istoriei, deși se află pe teritoriul Bulgariei este, totuși, castelul nostru, al românilor, construit în perioada când Cadrilaterul aparținea României Mari. Nu mi-a plăcut faptul că bulgarii vor să ștergă prin omisiune sau să modifice un adevăr istoric prea evident. Ei au lăsat doar o simplă însemnare în limba română, iar despre Regina Maria, pe nicăieri nu se menționează că a fost a României. Chiar dacă am pierdut Cadrilaterul, Castelul din Balcic a rămas peste timp, peste istorie, Castelul Reginei Maria a României Mari. Înainte de intrarea în domeniu, ne-a întâmpinat „Ghereta Santinellei”, un arc de triumf în miniatură. În stânga și în dreapta sunt niște adâncituri în zidurile de piatră, care reprezintă locurile în care stăteau gărzile Castelului. Aflată la o distanță destul de mică de intrare, ușor în stânga, se află “Fântâna de argint”, în care dacă se aruncă un bănuț se va împlini o dorință, așa cum spune legenda.

În drumul spre vila „Cuibul liniștit”, pașii îți sunt călăuziți prin „Grădina lui Allah”, o minune cu alei pavate cu piatră adusă din Maroc. Grădina adăpostește celebra colecție de cactuși de o frumusețe rară.

Lupta cu morile de vânt

Dacă mă gândesc bine, plecarea mea din România nu a avut un singur motiv, ci, așa cum se întâmplă în cazul majorității dintre noi, a fost rezultatul unui complex de împrejurări, un fel de bol alimentar indigest, care nimic n-are de-a face cu delicatul sentiment pe care continuăm să-l nutrim pentru meleagurile natale. M-am obișnuit să-mi denumesc generic edificiul cauzator de emigrare ca „luptă cu morile de vânt”. Deși s-ar conveni să fiu mai familiarizată cu o astfel de întreprindere idealistă aici, în Spania, absurdă mea zbatere cervantescă s-a dat acasă, în anii care au urmat revoltei din '89 și care au precedat plecarea mea definitivă. Iată tabloul acelor vremi.

În perioada imediat premergătoare căderii Cortinei de Fier, plutea în aer incertitudine și întuneric, gata parcă să explodeze în orice clipă. Ca orice sistem aflat în prag de colaps, totul era strident și exagerat. Întreaga societate era dominată de personaje îndoelnice. Puterea și bunăstarea se concentră în mâna activiștilor corupți, a securiștilor privilegiați și a câtorva comercianți cu dexterități pe sub tețgele. Clasa cea mai nefericită era cea a intelectualilor – adică a noastră – care, spre deosebire de clasa muncitoare, mulțumită cu traiul călău, avea discernământul necesar pentru a realiza abisul, dar nu dispunea de instrumente pentru a se răzvrăti împotriva stării de fapt. Situația se lăsa manevrată pe muchia suportabilului cu ajutorul unei rețele de sfori, pe care le trăgea fiecare după puteri, cât mai discret posibil.

În cercul general și-n regia unui haos cu valorile întoarse pe dos, omul de bine blestema sistemul nedrept și opresiunea văduvitoare de demnitate elementară, dar același individ se considera printre norocoși dacă posedă în agendă telefoanele câtorva diplomați străini (o cutie de ness, un săpun „Lux”, un Kent – țigară medicinală, pentru medici – un garaj...), un securist - doi, acolo, pentru o pilă sau o informație semisecretă, un șef de restaurant.

Studentă fiind, mă aproviziona pe sub mână un fost coleg de școală de-al tatei, ajuns șef de alimentară la un complex din Drumul Taberei. Rețeaua și metodele cu care opera aveau

caracterul cel mai pur mafiot posibil. Era de un cinism înfiorător, dar un patriarh perfect. Îi plăcea să înjosească mai ales intelectualii. „Îl vezi pe ăsta? Are două doctorate, artist emerit al poporului, mare mahăr de pe vremea lui Dej. Acuma e un bătrân prăpădit care face foame, milogindu-se pe la mine. Vrei să vezi cum îl fac să-mi pupe mâna?” Pe mine mă trata de parcă eram copilul lui, iar eu nu știam dacă să mă bucur sau s-o iau la goană. Mi s-a întipărit în minte, undeva pe discul dur al creierului meu încă fraged de atunci, o rudă de un kilogram de mușchi țigănesc. Nu văzusem așa ceva în viața mea! Țăiam din el bucăți mari și le ronțaiam lacomă, fără pâine.

Trăiam cu toții două sau mai multe vieți, în piept ne băteam mai multe inimi, germina în fiecare dintre noi un sămbure de paranoia, de parcă Ceaușescu ne-ar fi molipsit pe toți. Acasă eram noi înșine, dar în public ne prefăcăm că am raționa după tiparele impuse. Dedublarea asta ne deruta până la punctul în care nici noi nu mai știam exact cine suntem cu adevărat. Ni se făcea aproape scârbă de noi înșine. Puțini erau aceia care aveau reală vocație de martir și nu rumeau de două ori o vorbă, înainte de a o scoate pe gură. O calitate care, în paranteză fie spus, poate ar fi fost bine să ne-o rezervăm pe mai departe, uzând de ea mai des în vremurile slobozirii de limbă, pe care le trăim acum.

În prag de decembrie, un coleg de facultate, dotat cu evidentă vocație de martir, îndrăznise să trimită pe căi numai de el știute o depeșă către Radio Europa Liberă, prin care demasca demagogia și practicile dezumanizante ale regimului comunist ceaușist. Scrisoarea deschisă fusese citită în direct pe post. Nefericitul o semnase în numele său propriu. În zilele care au urmat s-a ascuns pe rând pe la colegi,

rămânând pe cât posibil incognito. Țin minte că în noaptea în care a dormit pe o saltea din garsoniera noastră n-a schimbat cu noi decât câteva cuvinte. Era tensionat și speriat. În ciuda insistențelor noastre a plecat rapid în dimineața următoare, de parcă n-ar fi vrut să ne implice și pe noi. Sau poate că nu avea suficientă încredere. Bănuiesc că a fost unul dintre primii dezamăgiți de mersul lucrurilor, când s-a declanșat protestul de la Palat. În rolul de „eroi” s-au erijat cei care nu meritau. El s-a retras în tăcere.

Perioadei obtuze i-a urmat explozia de bucurie, protestele studențești, efervescența unui nou început, speranțele și dezamăgirile. Ni se spulberau idealurile, dar măcar de data asta merita efortul răsturnării complete a ordinii firești: eram liberi. Se perimase până și ideea noastră despre viitor. Presupusul nostru destin, care prevedea absolvirea, repartitia, definitivatul, familia etc. ținea acum de domeniul trecutului. Și noi n-aveam nimic împotriva! O groază de chipuri și de specimene noi se perindau cu viteză amețitoare prin viețile noastre zdruncinate, în care nimic nu mai era cum a fost.

Cu forțe înșutite, am luat viața de la capăt, pentru că acum ni se părea că lupta avea măcar un sens. Eram sătui de demagogi și ocoleam politica. În schimb, abia așteptam să experimentăm pe propria piele binefacerile economice ale capitalismului, pornind bineînțeles de la premiza libertății absolute. Ei bine, cam pe aici a început lupta cu morile de vânt.

La concursul pe care l-am dat pentru un post la Națiunile Unite n-avea nimeni o bibliografie clară. Deși îmi însușisem toate statisticile din biblioteca sediului lor de la București, plus manualele de Management și Marketing americane, la examen eram picată parcă de pe lună. Despre fenomenul „El Niño” nu auzise nimeni pe la noi, așa că n-am putut să scriu decât că este un cuvânt spaniol, care se traduce prin „copil”. Ca de obicei, concursul se ținea azi, dar postul era ocupat de ieri! Nu se schimbă nimic.

Atât mentorul meu în materie de traduceri, cât și cel sub îndrumarea →

**GABRIELA CĂLUȚIU
SONNENBERG**

Spania, februarie 2013

(fragment din cartea în pregătire
„Aproape tot ce știu despre Eli”)

→căruia creasem o organizație de tineri dedicați combaterii corupției și împiedicării deturnării de convoaie de ajutoare din străinătate au murit subit, de pe o zi pe alta. De altfel, căpeteniile cu vândute calități de lideri informali sucombau suspect de rapid la epoca aceea. De la firma pentru care începusem să lucrez ca „studentă bună la toate” am plecat provocând intenționat concedierea, pentru că mă speriașe anvergura afacerilor pe care le derulau (treceau prin mână trenuri întregi cu marfă, ba chiar fabrici și uzine, ca-n filme).

În clipa în care s-a pus problema ca organizația noastră benevolă de distribuit ajutoare din străinătate să se transforme în aripa tânără a candidatului Petre Roman, promițând unora dintre noi șansa la un apartament în capitală, am dat bir cu fugiții, pretinzând ... că mă măritam cu un italian. Nu înțelegeam cum poate cineva să devină deputat pentru un județ în care nu a călcat în viața lui! Anvergura schimbărilor mă speriașe așa de tare încât, într-un final, am preferat să mă retrag până mă lămuram mai bine.

Salariul meu la ASE în octombrie era de 27.250 Lei, echivalent cu circa 63 de dolari americani. În noiembrie, crescuse la 32.075, dar echivala cu și mai puțini dolari. Inflația atinsese apogeul. Practic nimic nu mai era stabil la ora aceea. La ASE, nici gând de învățământ interactiv cum apucasem eu să experimentez la Viena! Mai strecuram câte un joc pe roluri sau cercuri de calitate pe la seminare, dar, în mare, trebuia să tratez teme clasic, rigid. Iarăși mă „clonam”, muncind concomitent la nesatisfăcătoarea facultate și ca redactor la o revistă economică simpatică din capitală. Bușită și împinsă din toate părțile, de toată lumea, în toate direcțiile, încă nu mă dădeam bătută.

La facultate am renunțat, realizând cândva că mă implicasem în formarea câtorva generații de studenți care, după absolvire, ocupau poziții mai avantajoase decât a mea. Nu mă refer aici doar la aspectul financiar. Așa se face că, în primăvara anului 1996, cartea mea de muncă a fost martora unei schimbări covârșitoare: în locul salariului de 265.000 lei (asistent titular în învățământul superior) se marcau acolo 2.700.000 lei (asistent aprovizionare la un

concern german de comerț en gros). De zece ori mai mult! Salariul meu lunar echivala acum cu circa 400 de dolari americani, pe care îi primeam în valută, ca să nu se volatilizeze de la o zi la alta, prin inflația galopantă.

Sperasem că în mediul pangerman al firmei la care lucram, voi întâlni corectitudine și echitate, așa cum fusesem obișnuită din partea sașilor ardeleni. Când colo, nemții se adaptaseră la practicile din România, aruncând peste bord toate bunele intenții. Munceam mult, dar alții încasau plata pentru munca mea. Dezamăgită de pe acum de declinul evident care se petrecea în țară și de corupția care se prelingea vâscoasă și peste noul meu loc de muncă, mă convinsesem că nu puteam ține piept unei astfel de vieți. Ajunsesem la capătul resurselor mele. Nu mai aveam rezerve de scos la bătaie. Tocmai traversam pragul vârstei de treizeci de ani, moment care pasămite ar juca rolul de frontieră între perioada idealistă și cea realistă din viețile noastre.

Gâfăiam și suspinam, dar mă mențineam în cursă. Până în clipa în care o întâmplare simplă, aparent inofensivă, mi-a umplut definitiv paharul. Atunci am conștientizat cât de stringentă îmi era nevoia de a evada din acea soartă prefabricată. Mă afluam pe stradă, undeva în cartierul Grivița. Tocmai mă întorceam de la un interviu de angajare cu un manager cu care mai lucrasem și înainte, un român întors din Olanda, care întreținea în România o firmă de soft extrem de performată. Îmi plăcea enorm acolo; mă familiarizasem încă din studenție cu colectivul de tineri deștepți și bine crescuți, cu aparatura de calcul sofisticată, cu atmosfera cosmopolită. Doar dispunerea spațială a firmei, într-o clădire uitată de lume, într-una din zonele cele mai dubioase ale Bucureștilor lăsa de dorit. Dar, oricum, noul sediu al firmei se afla deja în construcție într-un cartier mai select, iar sarcina care mi-ar fi revenit mie presupunea să călătoresc frecvent între Germania și România. Singura condiție care mi se punea – o pretenție de bun simț de altfel – era să nu emigrez în următorii trei ani.

Muncită de incertitudine, cerusem un răgaz de gândire. Ca să-mi dezleg în voie gândurile, optasem pentru calea per pedes până la stația de metrou cea mai apropiată. Uitasem că eram îmbrăcată la patru ace, purtând

Catinca Popescu, „Prin lanul de floarea soarelui”

fusta de stofă neagră fabricată în lohn la Sibiu, pentru prestigioasa firmă Steilmann. Era o piesă de garderobă simplă, clasică, destul de strâmtă și nu excesiv de lungă, cu tivul cam la o palmă deasupra genunchiului. Mergeam ca-n transă, absorbită complet de argumentele pro și contra aceluși posibil destin ademenitor. Brusc, m-a trezit brutal din reverie o mână care mi se insinua din spate pe sub fustă. Am tras o spaimă soră cu moartea și m-am întors ca arșă, cu toate instinctele de război trezite. Tipul care mă agresa nu dădea drumul fustei, drept pentru care stofa s-a sfâșiat în două. Bănuiesc că aveam o grămadă de adrenalină în sânge, căci m-am repezit asupra inamicului cu o ardoare care astăzi mă face să râd, deși situația era mai degrabă dramatică decât comică. Îmi închipui că arătam ca o eroină intrigată din Caragiale, în timp ce-l loveam fără întrerupere cu geanta mea colțoasă de birou. Parcă toată frustrarea mea acumulată în timp își găsisse instantaneu calea de scăpare, concentrându-se în actul meu sălbatic de autoapărare. Surprins de reacția mea, inamicul încovrigat gemea, somându-mă să încetez. Probabil nu înțelegea de ce nu sunt măgulită de atenția lui, căci repeta într-una „*Ho, nebuno! Ce te zbați așa, că doar n-oi fi vreo plantă?!*”.

Deși eram perfect în drept - nu încăpea nicio-ndoială că agresorul era el, nu eu – căința lui a atins la mine o coardă care m-a făcut să mă îndoiesc pentru o clipă de legitimitatea propriei mele răzvrătiri. Instinctiv, am căutat din priviri vreun martor întâmplător, care să-mi sară eventual în ajutor sau măcar să-mi confirme statutul de victimă. Prompt am detectat o bătrânică la o fereastră. Femeia ne studia cu vădit interes științific, căci nu dădea semne că ar fi fost interesată să se implice. În clipa în care ni s-au încrucișat privirile, spre stupefarea mea, m-a→

→ interplatat cu reproș. Nu mai știu exact ce spunea, dar reieșea clar că, după părerea ei, simpla mea apariție elegantă pe acea stradă neasfaltată din suburbii era considerată ca o provocare. Pe scurt, îmi meritam soarta.

Nu cred să existe mare diferență între felul în care gândea femeia aceea și opinia unei egiptence înfipte, care comenta deunăzi la televizor un viol petrecut sub ochii lumii, în plin oraș musulman: „*De vină e fata. L-a provocat. Cine-o pune să iasă-n stradă cu părul în vânt, fără batic?*”.

Revin la aventura mea stradală, acel episod halucinant pentru mine, dar firesc pentru alții. Eram descumpănită.

Mi-am înfășurat zdreanța de fustă în jurul taliei și am plecat spășită mai departe. Țin mine privirile chiorășe pe care mi le aruncau unii călători din metrou, insistând din ochi asupra ținutei mele șifonate. În cutia mea toracică, mult prea strâmtă, clocoțea un amestec de resemnare și furie mocnită.

Am reușit să-mi înghit lacrimile până acasă, unde, trântind ușa în urma mea, m-am dezbrăcat cu mișcări febrile și am început imediat să-mi cos la loc fusta mea dragă.

Plângeam și râdeam în același timp, cu gândul la absurdul situației și la incredibilul șpagat pe care îl executasem într-un timp așa de scurt, balansându-mă nebunește între noroi și stele. Nu mă vedeam în stare să continui pentru tot restul vieții mele aceea echilibrată lipsită de noimă.

Îmi depusesem deja dosarul de emigrare în Canada în clipa în care l-am cunoscut pe viitorul meu soț, și el stabilit în altă țară decât patria sa de origine.

Pentru amândoi, înrudirea de suflet și de spirit a fost atât de evidentă încât ne-am decis spontan să ne unim destinele. Și am plecat.

La scurt timp, în patria noastră adoptivă, Spania, s-au celebrat alegeri democratice.

Spre groaza mea, partidul socialist a ieșit învingător în cursă.

M-a cuprins o stare de panică îngrozitoare și m-am năpustit speriată asupra soțului meu, insistând să plecăm cât mai degrabă, eventual înapoi în Germania lui natală. Nu înțelegeam cum putea să râdă de mine, motivând că „e doar un partid”. Pentru mine era sfârșitul lumii!

Starea prozei

N-AM...

Cei doi copii intră în magazin cu timiditate. Două gume și două sticle de suc. Călin e tare mândru că poate să îi facă el cinste vărului său. Tot satul știe că că băiatul are musafir important din București: verișorul său Radu. Și Radu se bucură de cele câteva zile petrecute la țară. Îi place să meargă în pădure după fragi, mure și ciuperci, să joace fotbal pe stadionul ăla păraginit, să se plimbe cu căruța sau să meargă la pescuit. Ar fi vrut să îl împiedice pe Călin să își cheltuiească banii pe suc și gumă, dar știa că văru-su ar fi fost extrem de ofensat.

Ușa se deschide în spatele lor și intră un bătrân. Mâna dreaptă tremurătoare, sprijinită pe un baston. Nu salută și aproape că îl împinge pe Radu cu bastonul. Călin simte că ruda sa e pe cale să ia foc, așa că intervine.

- Bună ziua, nea' Nicu. El e Radu, vărul meu de la București...

- Lasă-mă, copile, că n-am. N-am, înțelegi?

Bătrânul se întoarce către teigheea, arată cu degetul noduros spre țigările fără filtru de pe raft și zice scurt:

- Două.

Femeia se conformează, schimbul de țigări și bani potriviți se petrece fără alte vorbe. Moșul ia pachetele și iese din magazin schiopătând ușor. Lasă în urmă un miros acru de bătrânețe.

- Ce e cu asta?, întrebă puștiul din București iritat.

- Ei, nimic, e bătrân, răspunde Călin jenat.

- Și singur. Fii-su e în străinătate. Îi trimite bani, dar nu vine niciodată, completează vânzătoarea.

- Tata vrea și două beri. Aveți?, schimbă Călin vorba.

- Eu nu mai am, dar încerca la Vasile, la cârciumă.

Cei doi copii salută și ies în uliță. Se îndreaptă cu pași mărunți către bodega lui nea' Vasile. Sporovăiesc vrute și nevrute, dar lui Radu i-a rămas în minte incidentul cu moșul. Îl irită rău. E drept că e bătrân, dar nici așa. Să împingă oamenii cu bastonul așa, aiurea... Și ce anume n-are? Că nu-i cerea nimeni nimic. Noroc că nu voia să își facă unchiul și mătușa de rușine, că altfel...

Intră în local, dând binețe în dreapta și în stânga. Așa e la țară. Radu se gândește că dărpănătura asta

ar fi perfectă ca decor pentru un film cu cowboys și mexicani. Călin se duce după teigheea pentru ca Vasile să îi pună în sacoșă cele două beri. Radu cascadează ochii în jur. Surpriză! În colțul cel mai îndepărtat al încăperii stă singur, la o masă, nea' Nicu. Cele două pachete de țigări se odihnesc pe masă. Bastonul este agățat de spătarul scaunului. Moșul are în fața un pahar cu bere neatins. Îl învârtă ușor cu mâna și privește în el ca și cum ar fi ceva de văzut acolo. Radu se îndreaptă de spate și se duce glonț către masa bătrânului. Călin e panicat. Odată ajuns lângă moș, băiatul de București își drege glasul și ia cuvântul.

- Bună ziua. Mă scuzați că vă deranjez. Sunt Radu, vărul lui Călin, și vreau să vă întreb de ce v-ați purtat așa urât cu noi în magazin. Noi nu v-am făcut nimic. De ce ne-ați spus "n-am"? Ce, v-am cerut noi bani sau altceva?

Bărbatul de la masă ridică încet privirea din pahar și îl măsură pe îndelete pe puștiul îndrăzneț. Orășean din cap până-n picioare. Curat, cu haine scumpe și tupeul celor care au impresia că le știu pe toate...

- Cine a zis că ați cerut bani? Dacă bani voi ați, vă dădeam, că d-ăștia am. Fi-miu îmi trimite bani. Vorbe nu prea îmi trimite. Nu mai știu nimic despre viața lui de doi ani, de când a plecat... Nu banii îmi lipsesc, ci timpul. Timp n-am, să pierd în discuții. Cu voi sau cu alții.

- Cum n-ai timp, Nicule?, intervine Vasile, cârciumarul. Fiul ți-e plecat, ești la pensie, pământul e la asociație, femeia e dusă de mult, fie-i țărâna ușoară... cu ce ești așa ocupat?

Bărbatul de la masă îi aruncă săgeți de foc cu ochii patronului bodegii.

- Sunt ocupat cu învățatul. Trebuie să învăț să fiu singur pe lume.

Fără nicio altă vorbă, nea Nicu se ridică de la masă, lasă câțiva bănuți, ia tacticos țigările și bastonul și iese încet, schiopătând ușor. Toți privesc după el, năuci. Numai Radu nu își poate lua ochii de la paharul de bere rămas neatins...

ANAMARIA IONESCU

Despre cărți și alți demoni

Există cărți care sunt menite să rămână lângă noi până ce filele vor prinde conturul oaselor albe de atâtea litere ce se agață în pânza fină a inconștientului lăsat în paragină.

Există și cuvinte care ne vor însoți pasul obsedant, urmărindu-ne la fiecare colț de uitare. Există și fărâme de litere care nu vor să se desprindă de trecutul tuberculos, crezând că ne este mai bine acolo unde nu suntem.

Orașul se deșiră treptat, odată cu pășirea noastră înspre Literă.

Dacă tot ce au gândit și au simțit oamenii de-a lungul vremii s-a depozitat în cărți, iar cărțile se află la îndemâna noastră, a te împlini, din punctul de vedere al unei foste umanități pe care nu o mai regăsim decât în rarele respirații limpezi, nu înseamnă a intra în condiția infinitului lecturii? Nu poate cititul deveni un mod de a fi, iar cuvântul artera unei vieți în care să nu mai predomine această minciună siberiană numită „viața cea de toate zilele”?

Iar credința noastră conectată la artificii, în consecință, nu trebuie organizată în vederea acestei îndeletniciri supreme? Ceea ce se întâmplă cu noi pe parcursul a câteva decenii nu este decât o lungă perioadă în care ne pregătim în vederea obținerii acestui certificat, acestei garanții, acestei condiții. Într-adevăr, am ajuns să ratăm cu regularitate și pe deplin conștienți această investiție profitabilă în Porția zilnică a cititorului. Pentru a putea citi cu adevărat și pentru a putea practica litera ca mod de existență, trebuie să părăsim urgent orașul și, odată cu el, orice formă de existență profană.

Pentru un anumit interval de timp, ne asumăm rolul de zei, deci nu mai există niciun raport între lumea materială și cea în care ne permitem câteva clipe de detașare și purificare, conținându-ne rupturile din suflet în ovalurile și golurile cuvintelor. De aceea ne și detașăm atât de greu de un univers clădit în propriul suflet, dar care ia foc mult prea ușor. Și atunci se lasă o ceață densă, fumegândă și usturătoare. Ideală de inhalat.

Trebuie să redescoperim elementele primordiale ale vieții.

Trebuie reinventat acest „bun sălbatic”, dar și sălbăticit, cunoscut sub numele de „carte”. Ne permitem o plimbare prin iarba verii, dar în rest, să citim. Să citim și să insuflăm viață, să devoram câte trei-patru cărți pe săptămână, să ne răzbumam prin ele de absența măștrilor desăvârșiți, să ne notăm citatele în care ne regăsim întrebările ce persistă de veacuri. Cu spaime și neînțelegeri încercăm să aflăm, dostoevskian, cum de pot ființele ca noi, cu un țel de a fisura orice interdicție divină, să nu fie conștiente de invizibila, dar neinvincibila putere pe care o posedăm, destul de nepăsători, totuși.

Pe scurt? Ne dăm cu capul de pereții existenței și chemăm în ajutor, pentru ca gestul nostru să aibă eficacitate maximă, pe filosofii și scriitorii ce-și odihnesc scrisul viu și bătrân în retina noastră aburită. Cititul, ghidat de toate aceste întrebări și devenit în cele din urmă scop în sine, tortură, dar și terapie, în toate chipurile imaginabile: când drog, când extaz, când galop, când abis. Și ne permitem să ne afundăm în această rotație a clepsidrei noastre, considerând că așa „a trebuit să dea Domnul”. Nu mai dă Domnul cu nimic și nimic de când nu mai suntem siguri de cum ar trebui să ne simțim cu adevărat.

Dar ce se află la capătul lecturii? În fond, orice autor începe prin a citi. Însuși Alberto Manguel preferă să se numească „cititor” și nu „scriitor”.

Catina Popescu, „Pastorație”

Astfel, orice autor care ne face să intrăm în vibrație cu personajele sale ne transformă într-un posibil model.

Poate că toți ne împlinim, într-un fel sau altul, imitând și că la capătul lecturii se află actul care a făcut cu putință însuflețirea lecturii: Scrisul.

Ni s-a indus, brusc, o lumină călăuzitoare care să aibă grijă de noi, într-un fel e transă, ținându-ne în fața „corpului inert” al personajului, care așteaptă de fiecare dată cu aceeași solemnitate, să fie readus la viață, doar că dintr-o altă perspectivă.

Mario Vargas Llosa afirma că „O adevărată operă literară este o cutie a Pandorei în care fiecare cititor descoperă senzuri, nuanțe, motive și chiar întâmplări diferite”. Unul dintre lucrurile fascinante dezvăluite treptat de lectură e acela al unicității. Una maleabilă, flexibilă, ce-i permite oricărei persoane care-i acordă o șansă răsfoirii să se arate complet diferit. Trebuie să fim și optimiști. Scrisul e cameleon, se mulează după suflet și sentiment, nu invers. Fibrele literelor sunt simple, așteptând să fie umplute de orice privire însetată de sânge negru. Scrisul nu obligă, ci așteaptă tăcut, răsturnând și reclădind noi personaje.

Poate chiar pe noi ne mai aruncă cu o izbitură puternică în realitatea frumoasă, scrisă, nu doar în cea zilnică. Să sperăm și să mai dăm o șansă. Pentru că nouă ni se tot acordă șanse din partea scriitorilor ce se ascund în praf.

Trecerea prin viață înseamnă puțin lucru dacă nu ajunge să fie deopotrivă trecerea prin galaxia cuvintelor celor care au fixat-o în extazul mizeriei și splendorii lor. Un cititor adevărat își poate asuma acest rol doar în clipa în care a reușit să transpună din planul sacru în planul profan un personaj, cu o bucurie resemnată ce respiră în paginile cărții. Bucuria unui om care a aflat că, mai presus de orice, există spiritul pur și mai viu ca niciodată al limbii. Și ca o plimbare prin oraș, de exemplu, dispăre în ițele propriei efemerități dacă nu este însoțită, deopotrivă, de o plimbare prin cuvântul „oraș”. Și nu este vorba despre un schizofrenism literar. Niciodată când vine vorba despre litere.

MIRUNA-IOANA MIRON,
Clasa a IX-a
Colegiul Național „Gheorghe
Munteanu Murgoci” Brăila

Răspuns

Mă întreb
de ce merg
aplecat de umeri

fiindcă duc în cârcă
peste o jumătate de secol
și toată istoria sa zbuciumată.

Știu

Știu de unde vin
și știu încotro mă îndrept:
vin dinspre lumină
și mă îndrept spre întuneric.

Destin

După ce a scris
sute de poeme
s-a dus să se odihnească puțin
iar noi îl citim
și nu-l înțelegem...

Când

Când două femei se iubesc
miroase a neputință
și nedesăvârșire
de la o poștă

când doi bărbați se iubesc
e de-a dreptul scabros.

Stare afectivă bipolară

Câteodată sunt atât de trist
de-mi vine să urlu la lună,
altădată sunt atât de vesel
încât hohotesc să răsunе câmpia

din decență urlu în gând
din decență hohotesc tot în gând.

Vârste

Când ești tânăr
nu știi să prețuiești femeia

când ești matur
nu ai, pur și simplu, timp de asta

când ești bătrân
este, credeți-mă, prea târziu.

Leția răbdării

În viață trebuie să învățăm
o viață
lecția aspră a răbdării:
să răbdăm de foame,
de sete, de frig,

dacă e nevoie
să ai răbdare cu alții

dar cum să ai răbdare cu alții
dacă cel puțin deocamdată
nu ai cu tine însuși...

Câteodată

Câteodată e bine
să citești multă poezie
înainte de a scrie

alteori
poți să-i dai versului
frâu liber
precum alții calului.

Precum hoțul

Încolțitul gând
mucegăit
se teme de adevăr
precum hoțul
de noaptea cu lună.

Arma răbdării

E greu
să te împaci
cu tine însuși
dar cu alții...

folosește
cu încredere
arma răbdării.

Semn

Doamna Tristețe
mereu îmi dă ocol
semn că Doamna în negru
cu voluptate
vrea să mă sărute pe gură.

Fără teamă

Să fii liber
ca pasărea
să spui lucrurilor pe nume
fără teama
de a le răni.

Gândurile

Fragile scânteii
- gândurile
sclipesc în noapte.

Ca sângele...

Uneori vreau să scriu
și nu sunt în stare

alteori nu vreau
dar trebuie:
simt cuvintele curgând din mine
ca sângele din porcul de Crăciun
înjunghiat.

Oare de ce

Oare de ce
unii mor înainte de a se naște
alții mor
imediat după naștere
alții la un deceniu-două
sau chiar nouă
iar unii – e drept, foarte puțini –
nu mor niciodată.

Mama natură

Natura, măicuța noastră
ne strânge la pieptul ei
cu multă căldură
ca pe copiii ei
altruistă, indiferent dacă buni sau
răi
ea se bucură de noi
și ne dă poame și căldură
ea nu cunoaște dușmănie sau ură.

Să nu poți

Să nu poți să râzi
când e de răs
să nu poți să plângi
când e de plâns

oare ce e mai rău...?

În pas cu moda

Cine îl mai citește azi pe Goethe
nici Goethe dac-ar reveni
nu s-ar mai citi
sau în cel mai fericit caz
ar sparge fără milă
perfectiunea lui "Faust"
spre a-l aduce-n pas cu moda.

MIRCEA M. POP

Biblioteca Babel

AUGUST STRINDBERG

NOPTI DE SOMNAMBUL ÎN VREMURI DE VEGHE

A treia noapte (II)

Nu aduci tu virtutea cu aburii
și nici norocul cu o calorie;
pe prea mulți sigur i-ai sărăcit
atunci când, probabil, doar unul s-a îmbogățit!

Foarte frumos și foarte ingenios,
aceasta nu este o auto-negare!
Nu mi se pare niciun păcat
că o biserică a devenit iarăși mai mică!
Este beneficiul pe care eu îl neg,
folosul tuturor, dar destul despre asta...
Ceasul arată deja ora cinei,
întunericul vine, când nimeni nu știe!

Iarăși răsună arcadele zvelte
de șuieratul plângăcios al aburilor,
și pentru dansul în jurul vițelului de aur
conduce de abur cântă muzica lor de orgă;
fumul cărbunelui dăruiește tămâiere,
domnilor, domnilor, așa de dulce miros,
roata morii împoașcă cu apă sfântă,
curele rulează într-un nesfârșit golf;
ca șerpii se încolăcesc și se-ntind,
niciodată adormiți de murmurul apei,
ca și focul care niciodată nu se lasă stins,
arde alb-albăstruie lumina electrică.
Foc și apă, împreună se presează
zângănind, gălăgios și sălbatic refrenul lor;
ca a demonilor toți liturgia:
Ave, Abur! Ave, Papin!

Adio, apoi, biserică, tu veche relicvă
a unui timp de credință și suferință!
Acum, noul a spart digul,
se merge pe un drum nivelat și lat;
și totuși cu o anumită opresiune,
fiul timpului merge înaintea rândurilor sale,
ca și cum focul a devastat un bărăgan.

Vai, vechiul, cu tot răsfățul său,
mizerabil a fost – dar a fost, desigur, stare de spirit!

*

Necredincios spirit, întotdeauna întrebător,
gândire călduță, sentimente în flăcări,
munca zilei nu vă oprește,
plapuma somnului nu vă stinge.

Iarăși, spirite, ești afară în noapte,
însetat spirit, să cauți apă,
apa vie din izvorul îndoielii;
unde vrei să călătorești acum?
Două trepte ai aruncat,
atunci când ai scurtat procesul
cu împărăția religiei și-a artei –
ogoare înguste și șanțuri late –
afară-n adânc, întunecate, reci
acolo unde i-ai văzut căzând pe mulți;
scufundă-te în știință, acolo e răspunsul;
în cărți încă mai este gândirea!

Iarăși vă simt mirosul
prietenii vechi la plăcere și îndoială;
la urmă, când lipsit de curaj, v-am abandonat,
obosit am fost de discursul vostru neclar.
Acum îmi voi pune din nou problema
și iar să încep de la-nceput;
vreau să scot apă din fântânile voastre,
vreau să sting arșița setei;
mare este credința, dar știința e cea mai mare.

Aici, în întuneric, eu vă văd rândurile,
în coloană merg împreună;
unii îmbrăcați în piele strălucitoare,
alții îmbrăcați doar într-o sferă;
prieten și dușman, umăr lângă umăr,
toti îmbrăcați într-o neutralitate-narmată.
La semnal cei proști așteaptă
dornici să se certe și să se lupte
pentru puținul pe care îl știu.

Vino în față, în primul rând tu, veche gardă,
teologie, care îl cunoști pe Dumnezeu!
Niciodată înainte nu ai economisit răspunsuri,
și ai răspuns la toate cu cele Zece Porunci!
Spune acum și nu economisi cuvinte,
ce știi despre cer, ce știi despre pământ,
ce știi despre viață, ce știi despre moarte?
Ei bine, răspunde, tu sprijin al cerului!

Atunci se ridică un părinte al bisericii,
unul voluminos, pe sfert în piele de Cordoba,
și de aceeași culoare ca și culoarea de pică,
vorbește despre Hristos, dar mai mult despre iad;
apoi vine altul, apoi un al treilea
și atunci când vorbesc toți deodată;
atunci e mare bucurie în tabără –
cărțile de psalmi iau un cântec bine cunoscut,
și exegeții interpretează,
și cateheza catehizează
și bibliile interpretate în nouăzeci de limbi,
Vulgata se ceartă cu Septuaginta,
Calvin și Luther se luptă cu un ciomag,
Gregorius vine cu Essentia Qvinta→

Traducere de DORINA BRÂNDUȘA LANDÉN

și citește cu voce tare decretele
 Arndt și el oferă anumite limite morale;
 și Toma d' Aquino oferă renunțare,
 care are gust de plăcinte răncede;
 Torquemada cu un clește și grătar
 expune frumoasele creații ale credinței –
 și finalul este un zgomet colosal,
 acolo este bătut cel ce nu crede
 și amenințat este cu fulgerul și cu flacăra –
 și abracadabra este răspunsul la întrebare.
 Asta am știut eu așa de bine înainte –
 și pentru formă este fiecare absolvire,
 precedată de-o examinare aprofundată,
 și un asemenea început la un astfel de final duce!

Acum, filozofi, e rândul vostru,
 al celor ce-au mers în adâncul lucrurilor,
 și nu s-au temut de cărja episcopală și baldachin,
 dar au rămas în ploaia săgeților de jar
 de ură teologică păcălitoare,
 când adevărul am căutat și nu l-am atins!
 Căutători de adevăr, cu pielea ridată,
 slabă și subțire, cu sânge iradiat.
 Alimentație proastă și onoare puțină
 adevărul îi face luptătorului său bine.
 Jos de pe rafturi acum și declarați
 cât de departe pe drum am ajuns,
 ce am gândit despre cele mai mari lucruri;
 ce știu eu și un altul nu știe!
 Aristotel primul în cerc,
 sprijinindu-se pe realitatea vieții,
 și tu, Platon, care ai văzut idei
 acolo unde altul n-a văzut o urmă;
 răspundeți amândoi, îndrăznesc să vă rog,
 de unde-am venit și unde mă duc?
 Negru este răspunsul iute al unuia din ei,
 pe albul celuiilalt nu-l salvează;
 și atunci când răspunsurile sunt adunate,
 stai în fața griului pe gri.
 Dar Socrate, cel mai înțelept din antichitate,
 tu ai înțeles deja de la început
 să nimerești însăși floarea de pe cui;
 dar chiar tu ai zis că, la urma urmei,
 omul într-adevăr nu știe nimic.
 La fel de mult a depănat omul:
 un secol ce-a crezut el însuși că a înțeles,
 a durat doar cât a fost vizibil,
 celălalt a săpat doar în ceea ce e de neatins,
 și astfel sfârleaza s-a învățit în cercuri,
 care, uneori au fluctuat cu arcuiri.
 Ceea ce mă ajută bine a postulat Bacon,
 de ceea ce Cartesius* se îndoia,
 ceea ce Locke a motivat,
 cât de mult a făcut Kant, cu sensul său pur,
 când vrea să ne nege libertatea și aerul?
 și apoi Fichte cu ego-ul său iubit,
 și Hegel apoi cu veșnica lui negare
 și identitatea absolută a lui Schelling
 și toată faimoasa slavă?
 Dacă doar doi ar fi gândit la fel,
 atunci ar fi putut fi o oarecare posibilitate;
 dar când la adevăr toți strigă
 atunci cel mai bine e să te dai de-o parte.
 și așa stă omul în dezordinea filozofică
 gata să o ia din nou de la început.
 Cu cât mergi mai departe cu-atât mai întuneric se face,

Catinca Popescu, "Popas"

și cărțile nu vindecă rănilor noastre.

Jean Jacques, eu merg cu tine în natură
 să plângem la pieptul ei fierbinte,
 și Darwin mă duce în sus printre animale superioare,
 până la urmă asta este consolarea mea filozofică.
 Vino, Voltaire, vino, învață-mă să zâmbesc,
 când lacrimile îndoiei s-au strecurat în scrin,
 și Schopenhauer, atunci când gândurile mă chinuie,
 întinde-mi o seringă cu morfina lui Budha.

Dar ziua izbucnește acolo, în parc,
 și încet murmură vânturile dimineții
 printre plopii și teii brumați;
 și zăpada acolo afară pe pământul înghețat
 scânteiază atât de alb-albastru și trandafiriu,
 și la est un luceafăr de dimineață
 se estompează în strălucirea soarelui din zori.
 Aici, în parc, am fost atât de fericit,
 obosit de veșnica gălceavă a cărților;
 vântul mi-a suflat praful din ochi
 și-a dat ideilor o viață mai sănătoasă.
 Grupuri de flori pe catifeaua ierbii,
 coroanele teilor, zumzetul albinelor;
 grauri care-au construit cuiburi în copaci,
 copii jucându-se, cu strigăte vesele –
 totul aici, afară, mai bine-mi interpretează
 plinătatea și sensul vieții,
 decât rândurile uscatelor cărți,
 care-au provocat doar împietrirea inimii,
 și-au grăbit osificarea creierului,
 niciodată nu au făcut spiritul meu fericit;
 l-au anesteziat doar pentru-un moment,
 mi-au arătat urmele, ca vânătorul ogarului,
 dar niciodată n-au ajuns vânatul;
 lumina, ca vântul hoinar, prin cea mai adâncă noapte;
 conduse călătorul rătăcit în fugă
 sau, de asemenea, a arătat prea sus spre cer;
 și-a arătat calea, dar nu te-a luat cu el la drum,
 și-a acoperit ochii și și-a strigat să mergi,
 l-a învățat pe câte unul adesea să sară ca o cioară
 acolo unde omul poate, pe picioare, merge drept!

Ei bine! De ce este mai multă nevoie?
 Istorie, îți cunosc reflecțiile!
 Ne-ai învățat să adorăm fiecare simplu ticălos,
 care a știut cum să bucuie! →

Meridiane

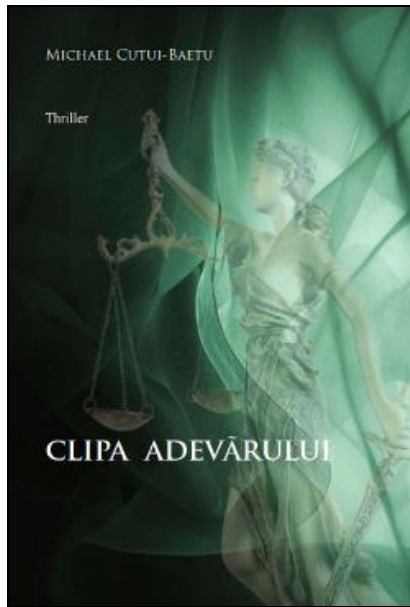
Michael Cutui-Baetu și « Clipa adevărului »

Michael Cutui-Baetu (pe numele adevărat Viorel Baetu), s-a născut la Timișoara în 1948, a terminat în 1966 liceul în același oraș. Absolvent al Institutul Politehnic din Timișoara – Facultatea de Electrotehnică, promoția 1972. În august 1989, pleacă cu familia în Germania și se stabilește la Aachen. După un an de studiu postuniversitar la Köln, în 1991, se angajează ca inginer în cercetare-dezvoltare la o firmă de tehnică medicală, din Bayern, unde lucrează până în 1995, după care, prin absolvirea unui curs pentru manageri, își deschide o firmă și lucrează pe cont propriu în domeniul tehnicii medicale.

Este vicepreședintele asociației culturale „Ars Longa” din Nürnberg și face parte din comitetul de conducere al Ligii Asociațiilor Româno-Germane (LARG).

Publică de mai mulți ani articole de jurnalistică, eseuri, romane, poezie, consacându-se ca scriitor român. Este membru al „Deutschen Journalisten Verband Bayern” (Asociația jurnaliștilor germani din Bavaria).

Autor, în principal, de romane polițiste, Michael Cutui-Baetu a scris și jurnalul de călătorie, roman social și thriller-uri, dar și... poezie, jurnalistică.

A debutat cu un serial polițist-antiterorist sub titlul *De ce oamenii omoară oameni?* (Vol.1 – *Explozie la Belfast*, Editura Vremea 2003, Vol.2 – *Pădurea de la Moara Dracului*, Editura Publistar, 2004), *Trei Doamne și toți trei... în Himalaia pe Kala Patthar (5550 m)*, Jurnal de călătorie – noiembrie 2004 – *Nepal*, Editura Anamarol, 2005. În

2006-2007 a publicat în colecția „Detectivi Poliție Crimă” seria de fascicule „Chris Miller un detectiv din ziua de azi”, Editura Anamarol. O parte din acestea sunt publicate sub formă de serial în revista „Clipa” din Statele Unite. În 2008, a publicat romanul *Ortopezii*, Editura Anamarol.

În 2010, a apărut o colecție de 21 de nuvele polițiste în limba germană sub titlul „Mord in 5 Minuten Takt”. Aceste nuvele scrise inițial în limba română, sub titlul *Crima de 5 minute – Criminalistică pentru avansați*, au fost traduse în germană și publicate de editura BoD-Nordestted. Cu ocazia zilei de naștere a soției sale, în ianuarie 2011, după cum mărturisește într-un interviu cu George Roca (sursa informațiilor noastre), a publicat o colecție de poezii „Friederikes Welt” (Lumea lui Friederike) la editura BoD-Nordestted.

Thrillerului *Clipa Adevărului*, apărut la Editura Nico, a fost lansat la Centru de Studii „Emil Dandea”, din Târgu-Mureș, fiind prezentat de Nicolae Băciuț și Răzvan Ducan.

Personaj pitoresc și jovial, Michael Cutui-Baetu a purtat un dialog cu cititorii mureșeni.

NICOLAE BĂCIUȚ

AUGUST STRINDBERG

→

Lege! Când ai iubit tu dreptatea!
Tu de obicei, pe greutate ți-ai pus piatra,
dreptate-ai dat succesului mereu
și la masă te-ai așezat cu cei sătui!

Adio cărți! Copacul cunoașterii!
La bine și la rău ai fost!
și de aceea, desigur, vei fi tăiat
pentru că ai plecat cu minciuni?
Nu, încă o dată vine o judecată finală,
atunci când caprele sunt separate de oi!
Atunci marochinul ar trebui să fie gol
să poarte urmele încoronatului donator.
și paleotipurile ce sunt adulate la licitații de carte,
vor ajunge-n cuibul uliului,
atunci bărcile în fața măreției adevărului
nu vor fi doar o raritate.
și cuvântul nu mai este valabil
chiar imprimat pe hârtie sau pergament.
Atunci ultima probabilitate poate deveni prima
și mulțimea celor ce-au ars pe rug
poate va deveni cea mai nobilă.

Atunci poate vine rândul vostru într-o zi
ceea ce-i tratat acum ca maculatură
să fie pus în vitrine în zile de expoziție;
ziarele sunt legate cu o curea din piele de vițel
și nu mai regretă măreția fără nume
căci el a căzut în mâna ereșilor.
Da, atunci fericirea și mulțumirea sunt generale
și toți speră la înălțarea lui.

Dar despre acel moment și acea zi
nimeni nu știe aici pe păcătosul nostru pământ;
și credința și speranța sunt două cuvinte
de care mulți au fost înșelați.
și derutatul ghicitor care a prezis greșit,
departe de toate, cu grijă, se duce încet;
și pentru a evita inutile certuri
el gândește tăcut ca Omar califul.

* *René Descartes*

(August Strindberg, Dikter på vers och prosa, Sömnängar
nätter på vakna dagar och strödda tidiga dikter; Editura
Norstedts, 1995)

Călătorie cu zeppelinul spre America

(X)

GRAND CANYON DE COLORADO

(Marile Chei ale Coloradoului)

Ne-am dus și la „Hopi House”, zisă casa indiană, de lângă hotel. Nu știu pe cât va fi fost de indiană. Înăuntru am dat de un adevărat bazar, cu multe și felurite lucruri de vânzare. Ne-am mulțumit să le privim. Am cumpărat, totuși, o mică bucată de lemn pietrificat, de la muzeul vecin cu hotelul; aici, pe lângă micile amintiri de vânzare, admirai și raritățile geologice ale regiunii, expuse sistematic, într-o cămăruță.

La „El Tovar”, pentru cea dintâi și ultima dată, în America, am fost serviți de indieni. Nu sunt înalți, au nasul lat și coloritul pielii cald, ca și cum ar face zilnic baie de soare; au mișcări iuți și grațioase.. Îți plăcea, îndeosebi, să-i privești cum dansau de frumos dansurile lor naționale.

În cele două seri cât am stat în Grand Canyon, oriunde ne găseam, alergam iute spre malul Coloradoului, pentru a nu pierde asfințitul, vrajă ce te țintuia locului. În amurg, munții înroșiți și ei de către soare-apune, pierdeau cu încetul formele precise, rămânând numai umbrele lor de giganți, slab indicate pe cerul nopții.

Luna se ivea mult mai târziu, n-am mai avut noroc de nopți cu lună plină ca în Yellowstone Park, totuși, răsărea, argintând regiunea cu lumina-i dulce, îngăduindu-ne să ne plimbăm și să respirăm parfumul îmbătător al plantelor din jur. Numai întunericul din abisul fluviului te îngrozea.

Trebuie să amintesc că, deși ne aflam la 2100 m altitudine, umblam în rochii subțiri de mătase, nici seara nu îți era frig, un mic pardesiu îți ajungea. M-a uimit temperatura de aici și din Yellowstone Park. În Europa, la așa înălțime, tremuri chiar cu îmbrăcăminte foarte groasă.

Zilele petrecute în mijlocul acestei sălbatice naturi au fost cele mai frumoase din călătoria noastră. Grand Canyon este unic. Sunt recunoscătoare profesorului Termier, care m-a sfătuit să vizitez „Le Grand Canyon”. Cunoscându-l acum câțiva ani, cu ocazia vizitei în România, mi-a spus: „Si jamais vous allez en Amérique, il

faut aller voir le merveilles, Le Grand Canyon de Colorado”.

În program, avem și o excursie pe Colorado; porneam de la Piercy.

Zborul spre Piercy a fost înfricoșător. Ne-am găsit în văzduh în același avion, condus de același pilot, pe același drum, cu deosebire că era furtună, și încă ce furtună! Te îngrozeai! Nori negri, groși, și fulgere. Sub noi, platoul era mai apocaliptic ca la dus. Măreția priveliștii însă te prindea. Vedeai cum ploaia se prelinge pe aripile avionului și așa timp de o jumătate de oră. Pilotul cârmea când într-o parte, când într-alta, în zigzaguri, pentru a găsi drumul cel mai prielnic. N-am avut nicio zguduitură. Admiram dibăcia pilotului și eram încântată că simțeam și priveam de aproape atare fenomen. Nu știu dacă voi avea vreodată prilejul să fiu în văzduh pe vreme atât de rea ca în acea zi, iar avionul să zboare tot așa lin ca atunci.

Trecem munții, începem să coborâm spre Piercy. Aterizăm în mijlocul deșertului, după două ore de zbor, la mica aerogară de lemn, extrem de mică, aproape un „cabin”. Mulțumesc pilotului, domnul Campbell, pentru măiestria cu care condusesse pe acea vreme înfricoșătoare; recunoaște și el că vremea fusese excepțional de proastă.

Grad Canyon m-a zguduit profund, nu-l voi uita niciodată.

În deșert, găsim arșiță înăbușitoare, vântul sufla, nisipul intra în ochi și scrâșnea între dinți. Contrar Saharei, aici cresc mulți cactuși prin nisip, unii erau mari cât brazii, „Deșertul sărat al Americii

Desen de ing. C. I. Motaș (1936)

împeștrind cu verdelelor catifelat nisipul auriu. Mirată, mi s-a spus că vegetația acestui deșert, numit „Septentrionale”, se compune din 300 de specii de cactuși, dintre toți, Cactus Suwarow atinge 15-20 metri înălțime; mai sunt Barrel Cactus, Giant Cactus (Suharo) sau Sentinela Deșertului, Rainbow, Yoshma tree, Yucca etc.

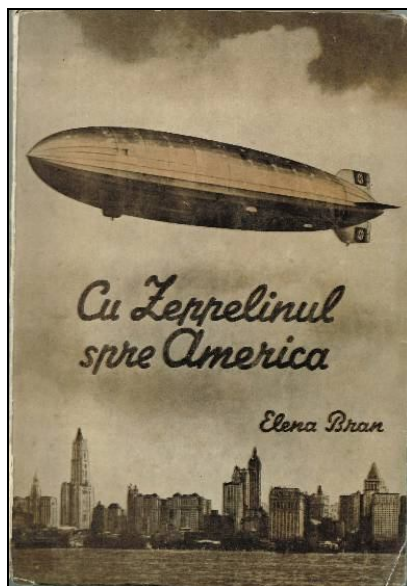
Împreună cu familia R. coborâm spre Colorado cu mașinile, prin deșert, pe un drum ce se construia abia atunci. Ne imbarcăm pe o barcă cu motor. Excursia a ținut patru ore, prânzul l-am luat în barcă. Afară de familia R. mai erau cu noi câțiva americani, directori la diferite companii de avioane și în Minister, unul dintre ei fusese în România. Sufeream grozav de sete, încercam s-o potolim cu o băutură gustoasă și răcoritoare de la gheață. În grabă, uitam care ne este paharul, ajunsesem să-l luăm pe cel mai la îndemână. Dacă ar fi fost mai puțin cald, aș fi profitat mai mult de tovarășie și de frumoasa excursie.

Navigând pe Colorado, îți dai seama de mărimea lui; din avion apărea ca o panglică îngustă, aici îl vedeai lat cât Dunărea la noi, îngrădit pe tot lungul lui, de o parte și de alta, de munți înalți. Acești uriași se ridică de la apă drept spre cer, ametești uitându-te către vârfurile lor ce ating aproape 2000 de metri. Peisajul amintește, în proporții mai mari, fiordurile Norvegiei. Ceea ce diferențiază aceste chei de altele este coloritul variat al straturilor care alcătuiesc munții.

Plimbarea cu barca pe Colorado a fost minunată, dar din avion sau deasupra lui Grand Canyon sau de pe terasa hotelului „El Tovar” priveliștea este neînchipuit de impunătoare și procură senzații puternice.

ELENA BRAN

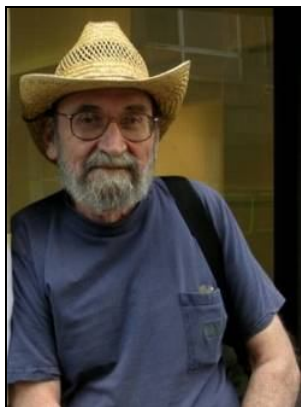
(Ediție îngrijită de M.N.Rusu)

Garabet Salgian și ing. C.I. Motaș

C.I. Motaș

Garabet Salgian

S-a văzut, în episodul din serialul „Cu zeppelinul spre America”, de Elena Bran, că acestea sunt însoțite de comentariile grafice ale lui Constantin I. Motaș, soțul și însoțitorul acesteia în aventura lor americană. Desigur, o serie de informații biografice despre ing. C. I. Motaș pot fi găsite pe internet, însă acestea n-au palpitul de viață pe care îl poate aduce mărturia celor care l-au cunoscut direct în timpurile trecute. Unul dintre acești martori se dovedește a fi marele pictor și iconar neo-bizantin, Garabet Salgian, astăzi la vârstă octogenară, care îmi face surpriza cu scrisoarea de mai jos și cu informațiile inedite despre o parte din viața ante și postbelică, dificilă, a inginerului C. I. Motaș, personalitate tehnică mult apreciată în lumea industrială românească și americană. Iată ce îmi scrie Garabet Salgian (al cărui site ca pictor celebru este www.salgian.com):

Dragă Mircea,

În anul 1950, când am fost transferat la grupul de șantiere din Sinaia, ing. Motaș lucra ca șef de șantier la unitatea militară, la niște transformări, printre care și grajdurile regale, în dormitoare ale securiștilor de pază. Era un om foarte cuviincios și simpatic. Vorbea cu accent moldovenesc și la toți se adresa cu „drăguță”...

În 1951, a venit în biroul meu, cu ceva treburi, și mi-a spus că a fost numit șef de șantier la instalarea conductei de gaz metan de la Verbancu din Sinaia, până la Coștila. Eu l-am felicitat și el mi-a răspuns: ”șe vrei, drăguță, e specialitatea me.”

Conducta de gaz aparținea șantierului de pe Coștila, al cărui șef era ing. Struțeanu, iar eu normatorul-șef al șantierului.

Ing. Motaș avea maistru pe Babiuc, de fel din Sinaia, și pe Racotă, un tânăr isteț, dat afară din Politehnică, care era, de fapt, singurul specialist în instalarea conductelor. Babiuc a primit planul traseului și, împreună cu funcționarul de la ocolul Silvic, au marcat parcă dinadins toți pomii care urmau să fie tăiați de pe traseu. După părerea mea, s-a exagerat, căci traseul nu necesita să fie în apropierea pomilor. Îți dai seama de afacere?

Când s-au început săpăturile, eu aveam un birou provizoriu pe Furnica. Într-o zi, a venit la mine în birou un tânăr foarte simpatic și mi-a cerut, dacă se poate, să fie angajat. Eu am fost de acord, și i-am propus să lucreze ca pontator pe traseu, iar el mi-a spus că dorește ca muncitor în echipa de instalatori. Ca să-i satisfac dorința, am chemat pe

Firoiu, șeful echipei, și a fost angajat.

Tânărul se chema Costinescu Alexandru și fusese eliminat din liceul din Sinaia, în ultimul an, sub pretextul că a înjurat o fată. Îți amintești, desigur, de metodele acelea avansate... În paranteză, îți spun că tânărul a devenit în scurt timp cel mai bun sudor de poziție a conductelor, lucru cunoscut și inginerului Motaș.

Ing. Motaș, fostul director al „Sonagaz”, nu instalase niciodată conducte (în mod direct, nota mea, M.N.R.) sau alte lucrări pe teren, pentru treaba asta avea ingineri și alți specialiști, de aceea a fost angajat un simpatic tânăr, pe nume Racotă Dudi, de care am pomenit mai înainte, și care a făcut o treabă excelentă.

Ing. Motaș se ocupa de acapararea orașelor și industriilor drept clienți, trimitea ingineri români în America, să lucreze ca muncitori în industrie, făceau fittingăraie și cele necesare la instalarea gazelor. Mi-a povestit cum a hotărât primăria Brașovului să fie de acord cu instalarea conductelor de gaz în oraș, cum a casat o lege care cerea naționalizarea Sonagaz, favorurile pe care le-a cerut Miss România, dar refuzată de el, etc. Toate acestea și multe altele mi le povestea în timp ce mergeam pe traseele conductei, urcând spre Coștila. El își potriva pasul și-l ținea fără oprire până la destinație. Eu trebuia să-mi reduc pasul obișnuit, dar o făceam cu plăcere. Tot el, când soția mea era gravidă, având emoții și temeri, ne-a recomandat o consultație la doctorul Dona, de pe strada general Dona, în București. Acesta a încurajat-o pe soția mea, mi-a lăudat câteva picturi pe care i le-am prezentat, iar noi am fost încântați de Doctor și de colecția lui (fostă muzeul Dona). În privința vizitei lui Motaș în America, nu mai țin minte amănuntele, era un subiect cam ocolit.

Locuința lui era o vilă frumoasă din cărămidă aparentă, la poalele muntelui Furnica, nu departe de șoseaua principală care străbătea orașul. Ing. Motaș era un om meticulos. Purta în permanență un carnet de buzunar și creion și nota cu amănuntul toate problemele șantierului. În construcții, mai ales când sunt reparații și transformări, constructorul este obligat să facă multe lucrări care nu sunt în deviz, deci neplătite de beneficiari. Ing. Motaș făcea devize suplimentare și le prezenta beneficiarului, cu dovezi și argumente și totdeauna erau plătite. Motaș lucra și conducea lucrările cu atâta conștiinciozitate încât făcea impresia că este proprietarul șantierului. Asta era obișnuința cu care a rămas pe când conducea „Sonagaz”-ul.

Dragă Mircea,

Ți-am scris multe vrute și nevrute, dar mi-am amintit un moment din viața mea, de care nu-mi pare rău.

Garabet, 18 august 2012

Scrisoarea lui Garabet este însoțită cu desene tehnice explicative și cu informații despre colegii lui de șantier, care, deși erau instalatori, nu și-au făcut de râs „problemele de la dosar”, dovedindu-se ulterior oameni de calitate tehnică și morală. Amintirea lui Garabet despre Motaș și instalarea conductei de gaz de la Brașov mi-a adus în minte bombardamentul american din ziua de Paști, 1943. Eram cu părinții la biserica „Buna Vestire”, când am fugit din ea și ne-am adăpostit în șanțul care avea pe fundul lui conducta de gaz ce avea să fie acoperită. Am acoperit-o noi parțial, neștiind că ea era lucrarea „americanului” ing. Motaș. Acum știu, datorită lui Garabet Salgian, „americanul” și el, prin tangență, nu-i așa?

M.N. RUSU

Casa memorială „Alexandru Vlahuță” de la Mănăstirea Agapia

Într-o frumoasă dimineață de mai, trecând de orașul Tg. Neamț, am intrat în împărăția dealurilor, pădurilor și singurătăților. În fața noastră s-a ivit impunătoare, cu silueta-i albă, biserica mănăstirii Agapia. Liniștea care domnea pretutindeni fermeca vizitatorii. Cu o reînnoită uimire am revăzut, cu aceeași încântare ca întâia oară, picturile lui Nicolae Grigorescu (1838-1907) din biserica mare a mănăstirii.

Gândindu-te că, de-a lungul anilor, mulți au fost aceia care au petrecut frumoase clipe la Agapia în căutarea liniștii sufletești, cauți un semn al trecerii lor. Îl găsești. Pe o coastă de deal din incinta satului mănăstiresc, vezi o căsuță cu cerdac pe care se află o placă unde poți citi următoarele: „În această casă au locuit călugărițele Elisabeta Vlahuță, mama scriitorului, și Elisabeta Străjescu, sora sa. Venind deseori în timpul verii la mănăstirea Agapia, spre a se odihni, împreună cu unii dintre prietenii săi, Alexandru Vlahuță locuia în această casă”. Astăzi, casa este organizată ca muzeu memorial Alexandru Vlahuță (1858-1919), fiind administrat de către Mănăstirea Agapia. Ea a fost construită prin anii 1820-1830, fiind casă a sfintei mănăstiri. Mitropolia Moldovei și Sucevei a efectuat lucrări de consolidare și restaurare a casei în care a locuit scriitorul. În anul 1963, în această casă a fost organizată o expoziție memorială care cuprinde mobilier original și obiecte personale ale familiei Vlahuță, precum și fotografii, scrisori și cărți care relevă aspecte semnificative din viața și creația cunoscutului scriitor.

Despre familia scriitorului Alexandru Vlahuță se poate spune că a fost o familie de asceți. Părinții, Nicolae și Ecaterina, erau mici agricultori în localitatea Pleșești, județul Tutova, unde s-a născut Alexandru Vlahuță, la 5 septembrie 1858. A avut șase frați și o soră. Este interesant de știut că mama fusese scoasă de la călugărie, că, mai târziu, tata și mama se retraseră la mănăstire sub numele de Nectarie și Elisabeta, că sora, după moartea soțului, se călugărise și ea la Agapia, iar un frate a fost călugăr la Neamț sub numele de Mardarie.

Casa memorială „Alexandru Vlahuță” de la Agapia are două

camere, de fapt două chilii călugărești, ce constituiau dormitoarele, și o sală mare, un fel de sufragerie-pridvor, cu un perete numai din geamuri, construită de scriitor, în anul 1902, cu un scop bine conturat: reședință de vară pentru scriitori. În această sală, cu un spațiu mult mai larg decât chiliile mănăstirii, cu o încântătoare panoramă a împrejurimilor, Al. Vlahuță își primea prietenii, organizând întâlniri prietenești de neuitat. În prezent, în pridvorul casei sunt organizate cenaclurile literare.

Sufrageria, prima cameră de la intrarea în muzeu, cuprinde o expoziție documentară: zece vitrine cu cărți și reviste și patru panouri – tablouri de familie, manuscrise, documente, fotografii de epocă. La acestea se adaugă trei vitrine cu obiecte ale scriitorului, ale familiei, ale bizantinologului I. D. Ștefănescu (mort în 1981, nepotul lui Delavrancea) căsătorit cu una din fiicele lui Al. Vlahuță, Margareta, retrasă și ea la Agapia. De reținut că cealaltă fiică, Ana, a fost căsătorită cu Gh. N. Grigorescu, fiul cunoscutului pictor, și a locuit la Câmpina (în actuala Casă memorială „Nicolae Grigorescu”), depășind vârsta de 100 de ani.

Vizitatorul poate cerceta cu privirea cărțile din vitrine, operele scrise de Al. Vlahuță, ediții de *Poezii*, prima ediție a romanului *Dan*, volumul memorialistic de călătorie *România pitorească*, monografia despre pictorul Nicolae Grigorescu, intitulată chiar *Pictorul N. Grigorescu*, tipărită în 1910, la Atelierele Grafice SOCEC etc. Despre opera *România Pitorească*, criticul Dumitru Micu spune că este un „atlas geografic comentat, traversat de o

Dormitorul

Cerdacul

caldă iubire de țară”. Atrag atenția fotografiile scriitorului cu Delavrancea și Caragiale, dar vizitatorul se oprește cu interes și cercetează fotografiile reprezentând chipurile poezilor G. Coșbuc, O. Goga, a prozatorului Constantin Stere ori stăruie mai mult asupra scrisorii pictorului Grigorescu către Vlahuță.

Cele două camere, dormitoarele, au mobilier obișnuit, fără pretenții: paturi cu tăblii, lămpi de epocă, mese de toaletă, un ceas cu pendulă, dulapuri simple, icoane vechi, tablouri, fotografii înrămate, desene realizate de Margareta, fiica scriitorului. În dormitorul din stânga, vizitatorul interesat remarcă un tablou mic, copie după Grigorescu, reprezentând pe Nectarie Vlahuță, tatăl scriitorului, la vârsta de 100 de ani. În aceeași încăpere, atrage atenția un portret, pictură în ulei, al scriitorului Al. Vlahuță realizat de Ipolit Strîmbulescu.

Prieten cu mari scriitori și oameni de cultură ai epocii, având o operă relativ întinsă și mult apreciată în epocă, Alexandru Vlahuță va rămâne în literatura română așa cum a fost caracterizat, probabil prea sever, de G. Călinescu în monumentală sa *Istorie a literaturii române de la origini până în prezent* (1941) ca „epigon al lui Eminescu”.

Având în suflet această pecete, cel ce vizitează Casa muzeu de la Agapia își amintește desigur versuri din poezia închinată marelui său înaintaș: „*Tot mai citesc măiastra-ți carte,/Deși ți-o știu pe dinafară:/Par-că urmând șirul de slove,/Ce-ale tale gânduri sămăna-ră,/Mă duc tot mai afund cu mintea/În lumile de frumu-seși,/Ce-au izvorât eterni luceferi,/Din noaptea tristei tale vieți...(...)/ți-a fost dat să fii deasupra/Acestor inimi seci și strămte,/Și tu să-nduri toată durerea,/Pe care lumea n-o mai simte./Să plângi tu plânsul tuturor.../Din zbuciumul eternei lupte,/Să smulgi fulgerătoare versuri,/Bucăți din inima ta rupte... ” (Lui Eminescu)*

LUMINIȚA CORNEA

Poemul acesta e numai al tău...
2 Ianuarie 2013

Poemul acesta e numai al tău,
Primește-l ca pe-o mireasmă deplină,
Am pus în cuvintele lui numărâte
Din lacrimă cea mai curată lumină.

Citește-l încet să nu-i tulburi sub
pleoape
Vederea în care frumoasă te știu,
De departele ei sunt atât de aproape
Și gândul îți simte căldura când scriu.

Pune-ți mâna rănită pe suflet și taci,
Te vindece dar de tristețea întreagă,
Poemul acesta e numai al tău
Oricare ești tu, cititoarea lui dragă!...
.....
Îți vindece dar tot dorul beteag,
Oricare ești tu, cititorul lui drag...

Citește-mă...
7 Ianuarie 2013

Citește-mă în liniște de-acum,
Citește-mă, citește-mă cum vrei,
Cuvântul scris e neclintit oricum
Lumina lui veghează-n ochii mei!

La tine-n gând miroase-a primăvară
Și murmură izvoarele-n surdină,
Citește-mă până se face seară
Cu dor de ziua care o să vină;

Din ce nu sunt nimic nu ți-am promis,
Nici nu promit cât voi rămâne-n
viață,
Și dacă mă cobor cu tine-n vis
Aș vrea să te trezesc spre dimineață.

Și flacăra odată va fi scrum,
Acum te odihnești la umbra ei,
Citește-mă din liniște antum
Citește-mă, citește-mă cât vrei...

Eu merg în poezie...
15 Ianuarie 2013

“Eu merg în Poezie”, ce frumos!
Acolo nu e frig, nici sete nu-i!
Mersului tău, de sus și până jos,
Nu-i știe nimeni înălțimea lui.

Tu mergi în Poezie, unde-ai fost
Mai înainte de-a umbla prin viață,
E cel mai cald și sigur adăpost,
Precum e soarele în dimineață.

Așa mi-ai spus - eu merg în Poezie,
Cum gândul meu se duce înspre
Munți,
Ce fericit e drumul ce te știe!
De el întotdeauna să ascuți...

Împreună...
21 Ianuarie 2013

Tu știi că îmi ești dragă
Și-așa mereu te știu,
Dar cine să înțeleagă
Cuvântul meu târziu?

Eu nu am nicio vină,
Nici chipul tău nu are,
O rană din lumină
Pe amândoi ne doare

Și Dumnezeu ne știe,
Iubirea Lui ne-adună,
Ce cald e-n Poezie,
Ce sfânt e împreună!...

Și vine primăvara...
1 Februarie 2013

Și vine primăvara din gânduri mai
devreme,
Se-aude ghiocelul oftând pe sub
zăpezi,
Citește-i bucuria ascunsă în poeme,
E crezul întru care și tu de-o vreme
crezi!

Și vine primăvara, nu vezi cât e de
aproape?
Ascult-o cum tresaltă în piept ca un
ecou,
Poemul meu, acesta, abia te mai
începe
Așa cum ești născută de-a pururea din
nou.

Și vine primăvara, nu-i nicio
supărare,
Zăpezile își mână tăcerile spre Munți
Și cântecul se-așterne în urma lor pe
cale,
Dacă-l trimit spre tine întreg să mi-l
ascuți!...

Iartă-mi vina de a fi poet...
14 Februarie 2013

Iartă-mi vina de a fi poet,
Citește-mă, respiră-mă încet,
Tot aerul din jurul tău fierbinte
E plin de adevăr și de cuvinte;

E iarnă și e frig în calendar,
Sufletul acum e numai jar
Și luminează-n ochii tăi scânteii

De poți aprinde lumea dacă vrei...

Iartă-mi vina, de îți este milă,
În actele de starea mea civilă
Nicoară Nicolae scrie și atât,
Poetul doar îmi ține de urât,

El înaintea mea trimis a fost
În cuvânt să-mi caute-adăpost,
Când voi pleca, pe crucea mea să
scrie
Doarme aici un om în Poezie...

Să scriem împreună...
22 Februarie 2013

Să scriem împreună nu-i păcat,
De-aceea Poezia ne-a fost dată
Om cu om să fie împăcat,
Să nu se simtă singur niciodată!

Ea nu știe nicicând de gelozie,
Cât de dumnezeiască-i ființa ei!
Izvor de apă, limpede și vie,
Din care însetat mereu să bei.

De la început e peste tot în viață,
E Dragostea curată dintre miri,
Ca aerul cât de ușor se învață,
Atâta doar de vrei să o respiri.

De-aceea o iubesc până la moarte,
(Dacă există moarte nu mai știm),
Să scriem împreună mai departe
Și dincolo de noi să ne citim.

De ce te uiți mirată-n ochii mei?
Tu uită-te acolo în cuvânt,
Să scriem împreună, știu că vrei,
Cel mai frumos poem de pe pământ...

Să iubești...
25 Februarie 2013

Să iubești atât cât se cuvine,
Să iubești în viață îndeajuns,
Niciodată numai pentru tine,
Oricând te simți de dragoste pătruns.

Dragostea curată, dragii mei,
Nu are, dintre toate, niciun preț,
Cine poartă-n suflet floarea ei
Să-i ferească rodul de îngheț!

Ea nu se cumpără, nici nu se vinde,
Precum vinzi în piață trandafirii,
Ferice dar de cel ce îl cuprinde,
Hotar să-i fie-n veci nemărginirii.

Oricând te simți de dragoste pătruns,
Să iubești atât cât se cuvine,
Să iubești în viață îndeajuns,
Niciodată numai pentru tine...

NICOLAE NICOARĂ

O mână spre cer

Ca să ajungă la Chirculești, la tata mare, Ilarie cunoștea două căi. Cea mai apropiată, prin livada de pruni ai lui Grefieru, peste coasta cu salcâmi umbroși, pe un drum de șleauri de care, ce ducea până pe plaiul totdeauna cultivat cu cereale și de acolo, pe marginea udului, până la culturile bătrâne de vii. De acolo nu-i mai rămânea decât să treacă dincolo de vâlcea, unde se termina, de fapt, satul. Cu casa țatei Frusina, cea a lui Budan, și, peste drum, cu cea a lui tata mare, mică și înconjurată de pomi. Mai era una peste Piscul Înalt, pe lângă biserica veche, pe care ajungea în partea cealaltă a satului. Dar lui nu-i era prea la îndemână. Acesta era drumul chirculeștenilor din partea opusă a cătunului, care coborau, cu cobite pe spinare, spre fântâna lui Ignat. Așa i-a pomenit din totdeauna Ilarie: cu gălețile goale la coborâre, apoi urcând, cocoțați sub cobilite grele, de care atârneau gălețile pline, spre satul lor. Pentru că, Chirculeștii, cocoțați tocmai sus, pe deal, nu aveau fântâni. Trebuiau să scobească mult prea mult în adâncuri. Și, pentru că nu aveau mijloace, din vremuri imemorabile, săpaseră după izvoare, mai mult pe la gleznele vâlcelor. Dar și acestea erau departe. Așa că le convenea, până la urmă, să coboare la noi, la Irimești, pe coama îngustă Piscului Înalt, mărginit de o parte și de alta de râpe abrupte, unde se îndărătniceau să-și înfigă rădăcinile, cutezători și drepti, salcâmi.

Pe lângă biserica ce-l înfiora de fiecare dată cu trufașă-i izolare pe limba de pământ între două văi pline de arbuști țepoși, o lua mai ales când trebuiau să ajungă la Vasilați. Acolo stătea moașa Lisava, sora bunicului dinspre tată, pe care Ilarie nu-l cunoscuse. Murise înainte de nașterea lui, iar semnul tristei și implacabilei întâmplări era o cruce de lemn, plantată în fața gardului casei lui nenea Titi, feciorul lui cel mic și unchiul lui Ilarie, cel care moștenise casa bătrânească. Moașa Lisava avea o casă mare, cu pridvor înalt, cu stâlpi masivi, de lemn. Gardul înalt și porțile mari, tot din lemn de salcâm, fuseseră ridicate de moșu' Matei, soțul ei, înainte de a se îmbolnăvi. Nu peste mult, a murit umplând de jale și deznădejde întreaga familie. Ilarie

mergea întotdeauna însoțit de mamă și de bunică să pregătească bucatele pentru parastasele în amintirea lui. Fusesse unul din stâlpii bunăstării satului așezat din vechime pe coama Piscului Roșu, însă cu supărările pierderilor pământului strămoșesc la colectivizare, le-a părăsit, pe tăcute, pe toate. Așa a lăsat-o pe moașa Lisava

singură, în casa recent renovată cu mâna lui.

Ei, din vale, de la Irimești, plecau cu o zi înainte, pentru pregătiri. Cum el era prea mic, se bucura doar de întâlnirea și joaca nevinovată cu verișorii de la Văleni și de la Uliciuiu. Între timp, copiii asistau cu uimire la tăierea păsărilor, la ciopârțirea lor și la pregătirea în ceauzele imense, în bucătăria cu corlată și horn. Când totul era gata, veneau să slujească bucatele părintele și țarcovnicul. După sfințire, se așeza tot satul la masă. Mâncau tăcuți, închinau pentru sufletul răposatului și beau cu măsură. Se ridicau mai apoi și plecau cu o prescură și cu o cană în mână. Ei mai rămâneau să strângă mesele și să facă ordine. Se făcea totdeauna târziu...

La vestea că or să meargă împreună tocmai la Știrbești, dincolo de dealul Beneștilor, acolo unde cerul se unește cu pământul, Ilarie nu-și mai încăpea în petec de bucurie. Se gândea că, ajuns pe deal, va ridica mâna, se va înălța pe vârfurile picioarelor și va pipăi cerul. Îi va simți atingerea. Ce imensă fericire!

La Știrbești, bunica avea două surori. Pe țata Gica, cea mai mare și pe țata Gheorghiuța, sora cea mai mică. Amândouă aveau fiii de vârsta tatălui său. Ilarie îl cunoștea deja pe nenea Dumitru, artist, pentru că așa i se recomandase și care putea ține în gură un chibrit aprins, fără să se ardă, și pe nenea Traian, mezinul, care lucra tocmai la București, pe noile șantiere de construcții.

Ilarie n-a mai putut dormi. Se gândea la promisiunile drumului din ziua următoare. La lumea pe care o va întâlni. La tot ce i se va deschide în fața ochilor. Trăia între dorința înfrigurată de a ajunge cât mai repede și teama că nu se va trezi la timp. Femeile dormeau obosite, pe când el pândea nerăbdător zorile. Afară era încă întuneric. Lumina neagră-albăstrie, ca o ceață deasă, nu părea să se limpezească. Dar tot pândindu-i schimbările prea lente, l-a furat somnul. Dar nu prea mult. Visează că e la tata mare la Chirculești și că mama și bunica au plecat fără el. Începe să plângă. Mama îl întreabă:

-Ce ai copile, de ce plângi?

-De ce m-ați lăsat la tata mare?

-Cum, la tata mare?

-La tata mare-n deal.

-Dar suntem în casa noastră și ne pregătim să mergem la Știrbești.

-Uite patul lui cu tâblia de bronz, colorată.

-Ai uitat că ni l-a dat nouă de pomană pentru frate-meu Gheorghe?

Ilarie se liniștește. Cum să nu-și aducă aminte? Dar visul l-a speriat. Vrea să doarmă din nou, dar este prea târziu. Mama îl îmbracă. Nu vrea să ia nimic în gură. E prea nerăbdător. Pornesc, în sfârșit, către poartă. Bunica duce un coș plin cu bunătăți de pe la ei: nuci, struguri, mere și gutui. Pentru verișorii de dincolo de deal, pe care Ilarie încă nu-i cunoaște.

Un vânt de toamnă, subțirel și ascuțit, îi șfichiue obrazii. Se strânge în haina lui cea nouă, făcută dintr-una mai veche cu stofa întoarsă, a tatălui său. În aer se simțea miros de ploaie. Toți se îngrijorează. Ilarie simte o părere de rău pentru casa lui părăsită, chiar dacă pentru câteva clipe. Se uită înapoi cu nostalgie. Dar face pași uriași pe drumul mărginit de loturile de pe care se strânsese cu grijă tot rodul. Coceni de prumb erau tăiați, adunați în snopi și puși în glugi. Firele de iarbă erau ofilite. Vitele umblau după ele, acum, slobode. După ce toată vara fuseseră nevoite să pască doar iarba uscată de pe marginea drumurilor. Oamenii își păzeau cu înverșunare culturile de pe ogoare. Le îngrijeau de dimineața până seara, căutând cu privirea, pe cer, totdeauna, o umbră de nor. Îl implorau să-și verse picăturile rare de ploaie. Pentru plantele lor, care constituiau hrana lor și a copiilor lor.

Vântul trecea acum peste tulpinile cu moțurile scuturate ale știrului. Apleca lobodele cu cotoarele, parcă, dintr-o dată, devenite lemnoase. →

GEO CONSTANTINESCU

Răspândea mirosul cimbrului copt. Ucidea maghiranul. Cerul era băntuit de cohorte de nori. Se-nvălmășeau cu zorile târzii. Ilarie știa că goana lor îi va feri de ploaie. Vântul îi va abate către Dunăre.

Lângă Olteț, pluțile și-au pierdut frunzele galbene. Cele ale arinilor, arâmii, foșnesc și ele, straniu împuținate. Pletele sălciilor se tânguiesc în unde. Păsările de noapte s-au ascuns. Apa însăși părea că se întuneca cu cenușiul obscur al cerului. Dar asta nu-l tulbura pe Ilarie. Apa îl vrăjea totdeauna. La fel și aerul umed, prime-nitor. Își umple plămâni cu răcoarea lui.

Drumul Beneștilor este neted ca-n palmă. Ei mergeau pe margine, având în stânga zăvoiu de plop al turcului Osman. Soarele își trimitea sulțile rare printre vîrfurile-i pleșuve. Printre arborii lui bătrâni, demult, oamenii se strecurau cu carele pline la moara de apă. Acum însă moara nu mai este. Apele involburate ale Oltețului o luaseră cu ele. În undele molcome se mai văd doar stâlpii rețezați și carbonizați de vreme.

S-au oprit doar la ciutura Babii. Acolo, unde o femeie sărmană, cu mijloacele-i puține, a săpat o fântână. Cu apă limpede și rece. Pentru ca truditorii câmpurilor și trecătorii cu pasul sau cu carele cu boi să se răcorească. Să-și potolească setea și să închine de sufletul fiului ei, Bebe Curelaru, mort în războiul din urmă și pentru bărbatului ei, căzut în primul război. Ilarie își cufundă buzele în ciutura de lemn. Apa rece, proaspătă, îl înfioară. Bea cu înghițituri mici. Parcă sufletul rătăcitor al eroilor pomeniți îi înviorează arterele. E fericit.

Mai încolo, pe mâna dreaptă, se profila un alt zăvoi, ce apărea ca un pâlce de uriașe sălcii. Crescuse aproape de ferestrele conacului Căpitanului. El era unul dintre ultimii boieri ce fuseseră stăpâni aici, până la colectivizare. La poalele lui se întindea heleșteul, odinioară îngrijit și plin de pește, folosit pentru relaxarea familiei boierești și a invitaților lor din toată țara. Acum era părăsit, plin de papură. Broaștele înălțau spre cer glasurile lor de noroi.

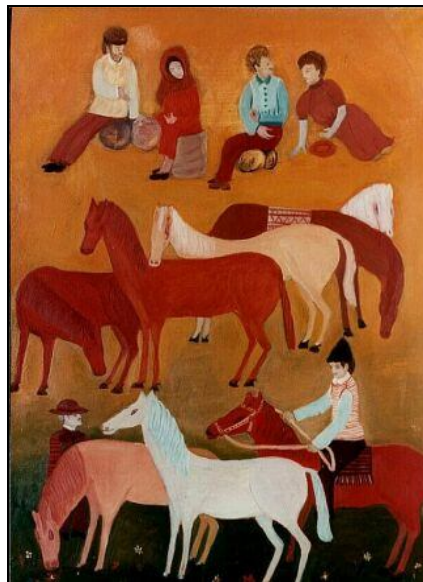
-Aici, în curte, se făceau horele, Ilarie, demult, când eram eu fată. Fața uscățivă a bunicii primea luminile tinereții altor timpuri. Glasul se înfiora de amintirile senine, de demult. Ne adunam aici lângă conac fete și flăcăi din toate satele din jur. Toți primeniți frumos în cămăși de altiță. Fetele roteau în vârtejul horelor vâlnice și șoarțe. Când ne aruncam în jocuri

cocoana Matilda, soața Căpitanului, stătea în balcon, în jilț și nu se mai sătura de privit. Îi plăcea și ei portul țărănesc. Îl purta totdeauna când ieșea, rar, prin sat. Pe noi, fetele lui Stănculescu, ne cunoștea. Eram renumite în sat. Și la muncă, dar și la joc. La hore, Căpitanul cobora în curte. Ea, niciodată. Era grasă, în fiecare an făcea operații pe la orașe ca să scape de osânză. Așa că se mulțumea să-i privească pe tineri de sus și să-și umple pieptul masiv cu bucuria tinereții lor.

Ilarie privește curtea. Acum aparține S. M. T.-ului. Se odihneau în ea tractoare mari, rusești, pe șenile. Mai erau și două batoze imense, de culoarea cărămidei. Puțin mai încolo, se înălța biserica și casa cea veche a boierilor bătrâni, care servea de sediu gospodăriei agricole. Curtea ei părea un parc cu alei îngrijite și brazi imenși, ce străjuiau porțile înalte.

De la șoseaua principală, către dreapta, se întindea satul. Aici copilărise bunica. Pe aceste locuri se întâlnea, de fiecare dată, cu copilăria și prima ei tinerețe.

-În războiul dintâi, spunea ea, soldații noștri au fost întorși de către nemți din Ardeal. Dinspre miazăzi, trecuseră Dunărea peste noi și bulgarii. Așa că trupele noastre s-au retras spre Moldova. Mulți dintre civili s-au luat după ele. Au suit oamenii în căruțe bunurile cele mai de preț și și-au părăsit casele. Le-au lăsat în izbeliște. Și la noi, tata era concentrat. Noi rămăsesem cu mama și bunicul. Dar n-am putut pleca. Am rămas neclintiți în calea tuturor furtunilor. Așa ne-au găsit nemții. Veneau pe caii lor frumoși, cu mușchii tresărind nervos,

Catinca Popescu, "Caii"

sub pielea catifelată. De frică, oamenii au ieșit, ciopor, cu toții, la porți. Întinseseră pe garduri peșchire ștergare albe. Le cereau îndurare. Ofițerii le făceau semne cu mâna: fiți pe pace, parcă spuneau, dar oamenii plângeau, urmărindu-le înfrigurați marșul. Dar, nu peste mult, au început cu rechizițiile. Lui tata Stancu i-au luat porcul din ogradă. A căzut bătrânul în genunchi. Plângea și arăta spre noi, copiii speriați. Spunea că o să murim de foame. Nemții nu l-au luat în seamă. În pivniță au găsit și un butoi cu țuică. Săreau înnebuniți de bucurie într-un picior și-l amenințau cu puștile pe bătrân. Noi încremeniserăm de frică...

Dar a dat Dumnezeu de au plecat. Ai noștri au spart frontul în Moldova și i-au luat la goană. Tata, însă, se pierduse de trupă și a venit, într-un târziu acasă. S-a ascuns în pod. Noi am fost sfătuiți să nu spunem la nimeni că el este acasă. Mamei îi era teamă că putea să fie dat drept dezertor... Se apropia Crăciunul. Au venit oameni să ne ajute la tăiatul porcului. Trebăluiau cu toții prin curte. Mie mi-au dat bășica ca să mi-o umfle cineva, să mă joc. Eu am zbughit-o la tata, în pod. Când m-am întors, oamenii terminaseră. Urmau să se așeze la masă. Eu mă jucam cu bășica umflată. Nenea Țoc mă întrebă:

-Cine ți-a umflat bășica?

-Tata, răspund eu, senină.

-Ce tot spui, tat-tău e pe front.

-Ba nu, a venit acasă. Stă în pod.

Toți au amuțit. Mama a-ngălbenit.

Oamenii au început să plângă.

-Bine, Florico, bărbatu-tău e aici și tu nu-l chemi cu noi la masă.

-Nene Țoc, dacă mi-l dovedesc aici, mi-l omoară.

-Florico, spune-i să vină cu noi la masă. Doar suntem vecini. A crescut aici, sub ochii mei.

A coborât tata. Am mâncat cu toții. Așa veselie nu mai văzusem de mult în casa noastră. Dar chiar în seara aceea tata a pornit-o din nou spre front...

Ei iau în piept dealul. Ulița strâmtă urcă pe lângă cimitirul din sat. Dincolo de gardul viu, stufos, făcut din arbuști mărăcinoși se întind, în coloane strâmbe, cumiți, crucile sărăcicioase de lemn. Iarba cotropitoare de pe mormintele reci era acum ofilită. Florile se scuturaseră.

-Aici zac ai noștri, cei de demult, Ilarie, continuă bunica. Tata, mama mea, bunicii. Toți laolaltă. Tot aici zace și frate-meu Trică, de-abia sosit din războiul din urmă. Fusesse lăsat la vatră din pricina bolii. Două luni →

mai târziu s-a stins. A lăsat în urmă doi copii și o nevastă tânără. La fel, fratele meu Coniță, împușcat la stabilizarea banilor. Venise acolo, pus de stăpânire, ca să facă ordine, un milițian. Dar el era beat, că nu se putea ține pe picioare. Chipurile, trebuia să mențină liniștea. Când s-a produs ceva îmbulzeală, a slobozit pușca în oameni. A încercat să tragă în aer. A apăsat, însă, pe trăgaci, mai devreme. Așa a trimis doi dintre sârmanii, ce-și pierduseră cu această ocazie toată averea, pe lumea cealaltă.

În pădure, stejarii sunau trist. Soarele începu să se strecoare printre coroanele mari. Însă arăta palid. Parcă la fel de bătrân ca lumea de care îi vorbea bunica. Toate acestea i se păreau lui Ilarie de foarte de mult. Nu avea timp să se gândească la ele. Înaintea voinicește pe marginea plaiului părăsit de culturile sale. Le adunaseră și aici oamenii. Acolo crezuse el că va putea atinge cerul. Dar cerul se îndepărtase.

-Mamă, de ce s-a înălțat atât de mult cerul?

-Cerul e acolo, sus, de când lumea, Ilarie.

-Dar eu credeam că de pe dealul Beneștilor îl pot atinge cu mâna.

-Și eu am crezut o dată asta, Ilarie. Dar nu am bocit ca tine când mi-am dat seama că nu e așa. Hai să ne grăbim, că ne apucă noaptea pe drum.

Plaiurile răspândeau miros de toamnă târzie. Un aer umed, ca o resemnare, spulbera ultimele urme de viață. Câmpul își arcuria în depărtare sufletul pustiit.

Ilarie nu-și mai amintește ce văzuse în primul lui contact cu lumea Știrbeștilor. Coborâseră dealul printr-o pădure tânără, trecuseră niște vii cu frunzele căzute și joardele scăpate de strânsoarea aracilor strâmbi. El își dorise cu ardoare doar un singur lucru. Să atingă cerul. Cum nu a putut, lumea cunoscută parcă i s-a părut fără interes. Câteva imagini disparate și stranii îi mai persistă încă în memorie. Un porc ce ieșise dintr-un coteț cu paiete în spinare, un câine mic, schelălăind pentru că el a îndrăznit să-l mângâie. Apoi drumurile grăbite de la o rudă la alta. Pupăturile lungi. Despărțirile lacrimoase.

Drumul înapoi l-a obosit peste măsură. Plouase și noroiul i se lipsea de ghețe. Câmpurile i se întunecaseră. Distanța creștea, imensă, în noapte. Coboară, în sfârșit, pe lângă cimitir. Dinspre Benești, apare un călăreț cu calul în galop. Femeile l-au protejat în ultima clipă pe copil. Dintr-o dată,

bunica a căzut pe spate. Mama a țipat. Ridicându-se greu, bunica îndrugă cuvinte fără sens. Mama, voinică, o sprijinea îmbiind-o să-și revină. Jos, satul părea un hâu fără margini.

Atât i-a mai rămas în amintire lui Ilarie. Înafară de imensa dezamăgire că nu a putut atinge cerul. Cerul care a ispitit-o demult pe mama lui, și mai demult pe bunica. Poate și pe cei pe care îi evocase ea, atunci, cu sfințenie. Când treceau înfiorați pe lângă cimitirul din sat, aproape uitat.

Târziu, când Ilarie s-a întors în satul lui, n-a mai găsit-o pe bunica. Plecase, senină și calmă, după o viață istovită, dar în care ea a crezut până în ultima

Catina Popescu, "Tânără pereche"

clipă, lângă omul ei, rătăcitor. Cel căruia Ilarie îi păstra ca amintire doar crucea veche de lemn de la gardul casei lui nenea Titi. De la alții aflase că odată, la arat, adolescent fiind, o legase pe propria-i mamă cu mâinile la spate, în fața vitelor, pentru că i se păruse că acestea se mișcau prea încet. Tot așa o chinuise mai târziu pe bunica, soția lui credincioasă. Ilarie știa că, dacă și el va fi rău, va avea aceeași soartă pedepsitoare, implacabilă, ca cea a bunicului, de a cărui amintire toți se înfiorau.

De-abia ajuns din drumurile lui, părinții l-au întâmpinat bucuroși, l-au pus la masă, i-au așternut să se odihnească. Ilarie era, într-adevăr, fericit. Doar aici se bucurase de alinare, de adevărata iubire. Aici redevine cel care, atunci, demult, fusese copil. Aici i se deschisese lumea tuturor ispitirilor, a tuturor promisiunilor. Dar nimic din ceea ce lăsase pe aceste locuri nu mai rămăsese la fel. Timpul le-a alterat pe toate, conferindu-le, clar, patina zădărniceii.

Bărbatul alb, acum mai scund decât el, care îl fixează cu ochii căprui, singurii, poate, rămași la fel de vii ca odinioară, este tatăl lui. Trimite spre el lumini calme de sub țesătura de riduri șerpuitoare ale frunții.

-Am auzit că or să ne demoleze, Ilarie, că or să ne ducă să locuim la blocuri, la Bălcești.

-Și cu locurile noastre, cum o să rămână? Cu via noastră, cu livada...

-Vor trece cu buldozerele peste ele. N-o să mai rămână nimic.

-Și casa, o vor dărâma-o și pe ea?

-Bineînțeles că da. Vor să mărească terenurile de cultură.

-Și vouă să vă otrăvească bătrânețele. Iar noi, când vom reveni pe aici, în locurile care ne-au dat viață n-o să mai găsim nimica?

-Ce, vă mai întoarceți voi aici, de pe unde v-ați pripășit?

-De ce să nu ne întoarcem? Doar nici la oraș nu umblă câinii cu covrigi în coadă!

-Vrei să spui că te întorci să muncești tu pământul. Așa-i?

-Și de ce n-aș veni?

-He-he-he! Să muncești tu pământul! Asta n-aș mai crede-o. După ce ai slugărit pe la orașe și te-ai năvălit la banii câștigați ușor și la luxul lor...

Era neîncredere, dar și tristețe în glasul său. Aceleași reproșuri mocnite, abia tănuite, pe care i le cunoscuse când plecase de acasă întâiași dată. Dar și regretul, enorma părere de rău că fiul său venise acasă ca să se recunoască învins...

-Și cum a rămas cu opera ta cu care voiai să devii celebru? Încă nu ai scris-o?

Ilarie a tresărit. A ghicit durerea veche a lui răsărită atât de clar din sufletul tatălui său, ce se arăta, dintr-o dată, trist. Până și țaranul acesta simplu își pusese speranțele în visurile-i deșarte de împlinire și de cucerire a lumii. El, ultimul vântură-lume din neamul său vechi, pierdut în uitare.

-Vezi, tată, mulți pleacă de acasă, dintre ai săi, cu gândul să înfăptuiască ceva, deosebit. Să lase o urmă în lumea asta mare. Dar, cum e normal, puțini reușesc. Poate că nu chiar cei mai buni. Sigur, ceea ce scriu eu nu e pe placul unora. Și mă dau la o parte...

-Atunci las-o baltă și intră în rândul lumii, ca ceilalți, îl apostrofează iritat bătrânul.

Ilarie i se adresează, însă, mamei.

-Îți amintești, mamă, când am trecut dealul Beneștilor pentru prima dată? Cum am întins mâna, disperat, ca să ating cerul?

-Și ce vină am eu că tu alergi totdeauna după ce nu-ți este dat?

Ilarie nu mai răspunde. Și părinții lui tac. Privesc tustrei în depărtare. Deasupra lor, se deschide, imens, același cer. Dar numai Ilarie mai crede în visul său îndepărtat și încă mai este convins în sine că doar el este condamnat să-l atingă...

Ochii înodați în soare

Ochii înodați în soare cu o rază
ruginită
Seceră lumina mută și o lasă
răstignită
Pe țărâna dogorindă dintre palme
străvezii
Unde cumpăna bătrână paznic șade-n
pirostrii.

Urmele nevăzătoare fâlfâie pe dibuite
Și din miezul unui strigăt dau în
floare despletite,
Cu stigmatul din călcăie orele
pecetluiesc
Moleculele de aer, numai ele mai
vorbesc.

Ca o lacrimă

Ca o lacrimă – rochia mea
cade smerită pe coapse,

Frunze încolțite de toamnă
macină buzele arse.

Pe catalige urcă o stea
la tâmpla unsă cu rouă,

Răcoarea mă strânge în brațe
și-mi frânge cerul în două.

Nemistuite în feșnicar,
brațele prinse-n răscruce,

Seamănă păsări la orizont
și nebuloase caduce.

Solzi de lumină pe trandafiri
taie timpul în fluturi,

Ploile se rănesc la genunchi,
noi le topim în săruturi.

Lumina crapă zăriștile toate

Lumina crapă zăriștile toate
Când cioburi de căldură se-nvelesc
În haite de cuvinte sfărțecate
Tăcerilor ce nu își mai vorbesc.

Cascadele în verde se îmbracă,
Răsuflul se dizolvă în eter,
Lumina crapă zăriștea opacă
Pe chipul primăverii efemer.

Înmuguresc săruturi printre ramuri
Și jarul se încinge în cetate,
Lăuntru dornic arborează flămuri,
Lumina crapă zăriștile toate.

Poveste și povară

Împrumutată vieții poveste și povară,
Crescută-n prelungirea unui val
Și pescuită de o primăvară
În rătăcitul port din Montreal,

Țesută-n fir de ploaie și raze
despletite,
Cu serile cioplite-n căpătâi,
Mă furișez în palide cuvinte
Și proaspete-adieri de iasomii.

Desculță înverzesc în primăvară,
Împrumutată vieții poveste și povară.

N-au înghețat marea

N-au înghețat marea în mine,
Le înfășor în pleoapă de agud
Și, stivuiind păreri de bine,
Îmi exilez nesomnul către sud.

Nu a secăt în stăvilă amiaza,
Din rana unui geam întredeschis
Mă năpădește milostivă oaza
Iubirii de pe buze de cais.

N-am înșesat în fluturi așteptarea,
Am ghemuit-o toată în stomac
Și am aprins obrajilor culoarea
În coajă scrijelită de copac.

Sunt dorința ta dintâi

Sunt dorința ta dintâi
Izgonită din tăcere,
Fardurile arămii
Cadentează pe gerbere.

Stolurile de flori,
Trunchiurile să erupă,
Au înlăcrimat culori
Și-au turnat alean în cupă.

Devorați de răsărit,

Stăm cu buzele-n răscruce,
Ceru-n pleoape pironit,
Inimile să descurce.

Desprinde-te din coapsa mea

Desprinde-te din coapsa mea în
ramuri,
Lumină te îngroapă printre nori
Și scoate diminețile din hamuri
Cu semne de-ntrebare din viori.

Alunecă pe un lied în floare
Și clocotește-n lacrimi pe cuvânt,
Ca aripile de privighetoare
În piept să-ți bată luna de argint.

Cu gânduri pale seceră tăcerea
Și o culege în mănunchiuri mii,
Să-nnebunească-n palme mângâierea
Nisipurilor calde și pustii.

Mă ține-n brațe, ca tine, primăvara

Mă ține-n brațe, ca tine, primăvara
Și flori în păr îmi prinde de cireș,
Prin vene îmi revarsă călimara
Cu tot albastrul norilor culeși

Din tencuiala cerurilor crude.
Aud grădina-n ploaie clocotind,
Ferestrele atârnă să asude
Înmiresmate-n aur și argint.

Pământu-și soarbe cupa aburindă
Și eu, de după geam, în ochii tăi,
Ce înverzesc petale de oglindă,
Croiesc năvoade și tăcute căi.

Presar în șoaptă mângâieri răzlețe
Pe umerii din stânca de granit,
Și cu răcoarea dulce-a dimineții
Te-nchid într-un sărut neprihănit.

Nu sunt ca voi

Nu sunt ca voi –
Zăpadă-n primăvară
Și nici împovărată de noroi,
Am părul despletit
Și flori în poală,
Nu sunt ca voi, nu sunt ca voi, nu
sunt ca voi.

Nu sunt ca voi –
Cu ochii plini de boală
Și nici îndoliată de război,
Am hainele pe mal
Și gândul în cerneală,
Nu sunt ca voi, nu sunt ca voi, nu
sunt ca voi.

TATIANA SCURTU MUNTEANU

Portrete

Dimitrie Poptămaș

„Sufletul” și „Îngerul păzitor”
al Bibliotecii „Târgu-Mureș” din
Chișinău (II)

Regretatul Traian Brad, ori de câte ori venea la biblioteca sa „Transilvania”, însoțit de prietenul său Dimitrie Poptămaș, ținea neapărat să ne treacă și nouă pragul. Am fost de nenumărate ori de față atunci, când îi spunea, cu satisfacție nedisimulată, bunului său coleg: „Mă, Poptămașe, mă, de-ai ști cât de mult te invidiez pentru această mândrețe de bibliotecă! Aș vrea să pot să percep această invidie ani de ani”. Atunci, fața lui Dimitrie Poptămaș radia de bucurie și lumină, mai ales când vedea biblioteca sa plină de cititori de toate vârstele.

În 1997, fiind într-o vizită de documentare profesională la Biblioteca Județeană Mureș, mi-a atras atenția o expoziție de păpuși din Secția pentru copii. Impresionată de arta și varietatea exponatelor, am solicitat o *bufniță* – simbolul înțelepciunii, prezentă în însemnele Bibliotecii Județene. În același an, surpriza *Zilelor bibliotecii „Târgu-Mureș”* (prima ediție) a fost o superbă *bufniță* donată de Dimitrie Poptămaș, care a și devenit *mascoata* bibliotecii noastre. Astfel, a apărut prima bibliotecă din Chișinău cu o mascotă. Această *bufniță*, în scurt timp, a ajuns să fie răsfațata micilor cititori, dar și recepționera „Boxei de idei”.

O altă surpriză plăcută pentru cititorii noștri au fost *Calendarele de buzunar*, apărute la editura „Brăduț” din Târgu-Mureș, aduse de către Dimitrie Poptămaș în 1998. Această editură a inițiat concursul *O năzdrăvănie cu Chițibuș*, la care au participat și cititorii noștri, tinerii pictori de la Liceul Academic de Arte Plastice „Igor Vieru”. Cele mai reușite lucrări au fost reproduse pe *Calendarele de buzunar* cu emblema bibliotecii „Târgu-Mureș”. În fiecare an, Dimitrie Poptămaș, cu mult drag și satisfacție sufletească, oferea tuturor cititorilor frumoasele *Calendare de buzunar* cu desenele tinerilor talente.

În 1997, la prima aniversare a bibliotecii, Dimitrie Poptămaș a invitat oficialitățile târgumureșene: Eugen Crișan, viceprimar al Târgu-Mureșului, Alexandru Petru Frătean, vicepreședinte al Consiliului Județean Mureș, Cornel Moraru, consilier-șef la Inspectoratul pentru cultură Mureș, Marin Șara, directorul bibliotecii „Petru Maior” din Reghin, cărora le-a plăcut nespuse de mult biblioteca noastră.

A doua ediție a *Zilelor bibliotecii „Târgu-Mureș”*, devenite tradiționale după înființarea bibliotecii, a fost onorată

de reprezentanți ai Primăriei municipiului Târgu-Mureș și chiar de primarul Fodor Imre, care la fel au admirat instituția citorită cu mare drag de Dimitrie Poptămaș. Oaspeții au fost invitați să viziteze Pretura sectorului Râșcani, unde a avut loc un dialog despre importanța parteneriatului cultural dintre Chișinău și Târgu-Mureș.

În baza bunelor relații stabilite între Biblioteca Județeană Mureș și Biblioteca „Târgu-Mureș”, în 1998, Primăria municipiului Târgu-Mureș a încheiat cu Pretura sectorului Râșcani un *Protocol de colaborare pe multiple planuri: culturale, economice și educaționale*.

Astfel, în fiecare an, la *Hramul Chișinăului* – Sfânta Parascheva, ocrotitoarea Moldovei, participă o delegație din Târgu-Mureș, iar în iunie, *Zilele târgumureșene* sunt onorate de oficialități chișinăuiene.

În 2003, fiind invitată la *Zilele târgumureșene*, am avut parte de o surpriză deosebit de plăcută și o mare onoare când, Primăria Târgu-Mureș mi-a conferit distincția *Cetățean de onoare „Pro Urbe” al municipiului Târgu-Mureș* pentru frumoasele relații culturale și ca semn al înaltei prețuiri și respectului pentru activitatea desfășurată în beneficiul Orașului. Și de această dată, profit de ocazie pentru a-mi exprima încă o dată recunoștința domnului primar de Târgu-Mureș, dr. Dorin Florea, dorindu-i sănătate și multe mandate la cârma municipiului.

Distincția primită e meritul, în primul rând, al domnului Dimitrie Poptămaș, care a contribuit la inițierea și fortificarea parteneriatului cultural între cele două municipii, căruia îi suntem recunoscători și ne mândrim că pe frontispiciul instituției noastre purtăm înscris *Biblioteca „Târgu-Mureș”*, ca simbol al rodnicii colaborării.

În 2006, în cadrul *Zilelor târgumureșene* (ediția a X-a), am participat la un important eveniment – decernarea *diplomei* și a *titlului de „Senior al Târgu-Mureșului”* profesorului și omului de cultură Dimitrie Poptămaș, care 50 de ani s-a dedicat cărții și prosperării Bibliotecii Județene Mureș. (Acest titlu se acordă personalităților cu o activitate deosebită, care au atins o vârstă înaintată.) Despre activitatea dlui Dimitrie Poptămaș au vorbit cu mândrie personalități

târgumureșene: fostul deputat Lazăr Lădariu, directorul Direcției Județene pentru Cultură, Culte și Patrimoniul Cultural Național Mureș, scriitorul Nicolae Băciuț, oamenii de cultură Melinte Șerban, Ion Curtifan, Angela Fanea-Macarie, Mihail Art. Mircea și alții. La festivitate, a fost menționată contribuția „Seniorului” la dezvoltarea și evoluția instituției cărții mureșene, precum și efortul Domniei Sale la instituirea Bibliotecii „Târgu-Mureș” din Chișinău.

Vreau să menționez că pe parcursul anilor, la tradiționalele *Zile ale Bibliotecii „Târgu-Mureș”*, Dimitrie Poptămaș întotdeauna a fost însoțit de prietenii săi, personalități marcante de cultură din Târgu-Mureș. Oaspeții dragi ne-au fost: Nicolae Băciuț, directorul Direcției Județene pentru Cultură, Culte și Patrimoniul Cultural Național Mureș, Lazăr Lădariu, redactor-șef la cotidianul *Cuvântul liber*, conf. univ. dr. Cornel Moraru, critic literar, dr. Valentin Marica, realizator de emisiuni la Societatea Română de Radiodifuziune, Studioul Teritorial de Radio Târgu-Mureș, Mihai Suciuc, directorul editurii „Brăduț”, prof. Timotei A. Enăchescu, Zeno Ghițulescu, scriitor și dramaturg, prof. Ilie Șandru (din Toplița, jud. Harghita), Vasile Naste, directorul *Palatului Culturii*, Marin Șara, directorul Bibliotecii Municipale „Petru Maior” din Reghin și alții. Pășind pragul bibliotecii, invitații rămâneau încantați de sediul spațios și atractiv, de colecția extraordinară de cărți și ediții periodice, de fluxul mare de cititori de toate vârstele și de serviciile moderne prestate comunității chișinăuiene. În cartea sa de publicistică *„Basarabia iarăși și iarăși...”* prof. Ilie Șandru scria: „Ceea ce mi s-a arătat privirilor, îndată ce am intrat pe ușa Bibliotecii „Târgu-Mureș”, m-a năucit pur și simplu! Sumbrelle mele închipuiri s-au risipit ca prin farmec, deoarece ceea ce vedeam era ceva minunat! Un spațiu întins, inundat de lumină, de cărți, de flori și de foarte mulți cititori însetați de cunoștințe! În scurtul interval de când funcționează, biblioteca a adunat în rafturile sale mai bine de 20 mii de volume, la care se adaugă o bogată donație de carte din Târgu-Mureș. Iar aceasta se datorează, în bună măsură, domnului Dimitrie Poptămaș, părintele spiritual și grijuliu, sub ale cărui „aripi” „*puiul*” de numai 4 ani, născut pe una dintre cele mai importante artere de circulație ale Chișinăului, *crește frumos! La mulți ani, bibliotecă dragă!*”

CLAUDIA SATRAVCA
și colectivul bibliotecii „Târgu-Mureș”,
Chișinău

Asterisc

Satul meu, ca o icoană

Dacă, așa cum se spune chiar în această carte, „pașii omului ajung acolo unde dictează Dumnezeu”, atunci pot spune că, pentru mine, Luncani înseamnă „lada de zestre”, cu obiceiuri, datini, tradiții, și dealul mănăstirii, locul sfânt al nașterii, locul copilăriei pe care-l port în suflet, ca pe o icoană, oriunde mă duc, și începutul unei vieți binecuvântate de Providență, în care am căutat să transform harul cu care am fost înzestrat ca pictor în dar pentru semenii mei și în necontenită invitație la credință și iubire. Ce altceva poate fi lumea din pânzele mele, atât de laudate de privitori și de criticii de artă, care mi-au conferit nu puține premii în țară și străinătate, decât o întâlnire cu neprihănirea copilăriei din sufletul nostru, cu surâsul limpede și senin, fidel unui umor ce lovește dar nu rănește, căci mai degrabă el celebrează puterea noastră de a ne veseli, de a ne bucura în fața personajelor pitorești și a poveștilor sprintare ale satului meu, ale satului românesc de ieri, din lumea lui Creangă, ale satului de astăzi, poate mai sărac în obiceiuri și snoave, ale satului cel prezent mereu în sufletul nostru, spre a dăinui și a-și apropia meritul eternității.

Amintirea ulițelor pline de colb, scăldate în dogoarea soarelui vrednic și el de iubire, ori în mantia albă a iernilor înveselite de colindători, este mereu străjuită în memoria mea de dealurile vecine, cu numele Pleșa, Tocila și Chicirea, Vascană, Roșca, Slatina, Poiana Mărului (unde tata cu moș Ghiță, fratele lui, au dat o petrecere cu toți cei care plecau pe front, de a ținut trei zile), Dealul Mănăstirii, cel legat de un vechi monument monahal, cu numele Vovidenia (când eram copil, mă hărjoneam prin clopotniță, iar astăzi îmi este subiect de pictură, cu cele trei bucurii ale vieții omului – nașterea, nunta, înmormântarea, părintele paroh, Vasile Gânju, verișor după bunicii noștri, fiind și sfătuitorul meu). Toate aceste dealuri, menite să-ți ridice privirea către înaltul ceresc, încă de la primul cântat al cocoșului și până în amurgul întoarcerii vitelor de la pășune, își află o sfântă însoțire în mintea mea cu bisericile ridicate de înaintașii noștri, spre tihnită și fericită iluminare, ca prinos de bogăție pentru minte și suflet. Mă gândesc, mai ales, la biserica Sfinții Voievozi-Vovidenia, cea din lemn de stejar, mutată la 1777. Nu pot uita cuvintele pline de tâlc dintr-un film al marelui regizor Tarkovski, unde un personaj se întreba : „Ce rost mai are un drum, dacă el nu duce la o biserică ?” Aș putea gândi, așadar, că dealurile și bisericile satului meu sunt îngemănări între înălțimile create de natură și cele făcute de oameni, spre a ne bucura privirea și sufletul de credință, de respect pentru miracolul vieții.

Tot ce vedeți în pânzele mele, de la vesela și aparent neobișnuită vecinătate dintre gospodarii satului și lighioanele din ogradă, până la sărbătorile nașterii, ale botezului și ale nunții, ori la obiceiurile de înmormântare, toate isprăvile eroilor mereu tânărului Ion Creangă, dar și peripețiile mai noi, în care, de pildă, „punguța cu doi bani” devine o pungă „cu euro”, iar căruța cu proști e înlocuită de limuzinele „băieților deștepți”, își află rădăcinile în lumea satului copilăriei mele, ca o icoană vie, născătoare de armonie și de împlinita nevoie a răsului sănătos, grăbit să alunge norii durerilor și ai îndoielii. Aceasta este rațiunea artei mele, pe care, cu modestie, dar și cu perseverență, am deprins-o ca elev la Școala populară de artă și m-am

strădui, la rândul meu, să o sădesc în mintea și sufletul elevilor mei, de la Palatul copiilor, de la Școala de arte și meserii Bacău, în taberele de creație de la Muzeul Satului din București etc.

Titlurile de fiu de onoare al satului (azi ulița unde m-am născut îmi poartă numele), al comunei Mărgineni, apoi al orașului Bacău și al județului Bacău, de care mă leagă și recunoștința învățămintelor dobândite în atelierul prestigiosului pictor Ilie Boca și de la regretatul pictor Velea Gheorghe, numeroasele premii obținute la Saloanele naționale, dinainte și după 1989, iar mai târziu la importante confruntări internaționale, urmate de expoziții personale, taberele de creație naționale și internaționale, așa cum au fost acelea din Italia, Belgia și Franța, filmele despre mine, ca *În pădurea cea stufoasă*,

realizat de Studioul „Al. Sahia”, în regia lui Titus Mesaros, sau acela datorat cineclubului din Bacău (regizor Vladimir Lukaveski), m-au onorat și mi-au răsplătit așteptările. Ele nu m-au făcut o clipă să uit tot ce datorez dragilor și regretaților mei părinți, Ioan (Nicu) și Virginia (născută Popa), familiei, prin fiul meu Adrian, soția lui Adriana și nepoțelele Alexandra și Ioana, dar și apropiaților mei, sora Maricica, nașii Rusu Gheorghe și Viorica, Popa Costică și Lucreția (care mai în glumă, mai în serios a spus, când eram copil, că voi ajunge un mare pictor), vărul Ioan Luca, verișoara Nuța Nour, socrii mei, Aurelia și Gheorghe Vintilă (mereu mândri de mine și gata de calde încurajări), dascălilor de la noi din sat, domnul Herețiu, doamna Cașcaval, doamna Jerghiuța, oamenii care m-au încurajat și mi-au conferit apoi însemnele prețurii artei mele. Acestea mi-au sădit în suflet o bucurie rară, ivită din sentimentul demnității unui fiu al Luncanilor, care a reușit să ducă în Parlamentul european de la Bruxelles și la Strasbourg, cât și pe toate cele cinci continente, ceva din lumea acestui sat, din fibra umorului românesc, din neastâmpărul imaginației iscoditoare a picturii naive, atât de generos reprezentată pe plaiurile moldave și identificată adeseori cu marile căutări și împliniri ale artistului Ioan Măric (zis Bădița), satisfacția celui mai exigent critic al artei mele, prea buna Niculina, soția mea, „șefa”, care a fost, este și va fi alături de mine, cel mai bun sfătuitor .

Aceste gânduri și cele câteva imagini însoțitoare de lucrări ale mele, ca mărturie pentru harul dat de Dumnezeu și bucuria de a le oferi semenilor, se înfățișează și ele în cartea închinată satului Luncani (consemnat într-un document emis de domnul Moldovei, Alexandru Lăpușeanu, la 6 aprilie 1560), tot ca un onest semn de respect, de prețuire și de iubire pentru locul natal și pentru oamenii lui, pentru ceilalți fii de onoare ai satului nostru, pentru toți trăitorii de pe meleagurile moldave și pentru cititorii care se vor învrednici să afle despre noi și despre neostenita noastră credință în bine și frumos. Altfel, ce rost ar avea toate aceste strădăni, dacă ele nu ar da seama de vocația binelui și a frumosului, cu care ne-am născut, de nevoia de „a-ți iubi aproapele ca pe tine însuși” și, nu în ultimul rând, de a descoperi în bucuria răsului câte ceva din puterea noastră miraculoasă de a ne elibera de fantezmele răului și a ne pregăti pasul spre a urca, fie voios, fie anevoios, către înălțimile create de natură și de cei mai vrednici semeni înzestrați cu credința în bunul Dumnezeu.

IOAN MĂRIC (ZIS BĂDIȚA),
pictor de artă naivă

Teatru

O istorie a comunismului povestită pentru bolnavii mintali

(ori, altfel spus: „mă-ta știe că ești o curvă comunistă?”)

Am văzut acest spectacol la Studio „Euphorion” de cel puțin șapte ori. Tot de atâtea ori am găsit și acel „CEVA” care te arată lumii, precum poți ajunge, dacă îți dai acordul tovărășesc să lipitorești într-o societate încă bântuită de himera profetului fals, al zeului totalitarist, aed.

Pentru un om ca mine, aflat în simplitatea mersului prin lumea asta largă, acest spectacol este unul dintre multele pe care le-aș vedea și revedea.

În comunism, am aflat că „utopia” este cea care seamănă puțin cam mult cu ce este de găsit doar dincolo de nebunie... adică: prostie, ridicol și hoție.

Niște nEbUnII oarecare, crescătoare nebuniile, descrescătoarele nebuniile, d'ale nebunii(l/L)or, o seamă de nEbUnII, și așa mai din aproape, întocmai pe lângă, dar totuși, trecute-s prin atât de departe(le) tuturora; adică, și mai aproape de evidența care asasinează, până și-n ziua lui astăzi... tot astfel întocmit, spre acel fie cu haz și tragism, gata oricând de povestit „pentru bolnavii mintali!!!”

Tot în comunism am aflat, cu deloc ostentativa uimire, că prin maimuțărâta schimonoseală(a) supremă a curvitului din chipul cioplit, comunismul se arată cel puțin a fi mai (pre)jos decât nebunia...

P)păpușarii de: Stalin, trezit din somn, „clown” în cămașa de dincolo de nebunie, cu Hitler un fomist „al bancherilor” la porțile lui Stalin, și un Molotov gata de a fi flambat și aruncat în zid, sunt atrași într-o vervă de pedestal lacustru; o dincolo de nebunie, spoită cu roșu, imagine a deșertăciunii;

În comunism cheful de cadre/organe este cel care aduce marea demascare... și apoi reacționarul mereu treaz, de după starea beției lor, este atât în cu ușurătate de ghicit, ca posibil obiect al reeducării...

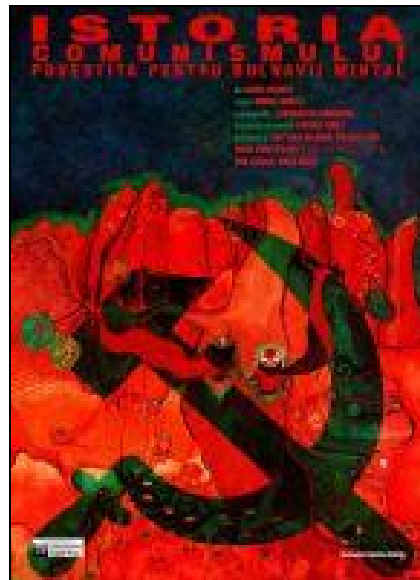
Avem și o beție de cadre/organe ale nădejdiilor deșarte, cu sau fără Marx ori numai cu sau fără de Engels ori „vițe(in)versa” dar cu amândoi, când vine vorba de spălarea creierului reacționar, care ne descoperă în fapt singurul loc cu sănătate din Est, adică spitalul/inchisoare(a) de „bucuroși mintali”, mai mult sau mai puțin, ori

deloc periculoși, la (un) moment(ul) de inițiere în U T O P I E;

Tot în comunism am aflat că, dacă nu ești cel puțin isterico-cretinoid și dacă nu scuipi voracele venin de torționar către fardul obrazului rapace ideologic, nu poți fi la nivelul celui dintâi „bărbat între bărbați”... isteric(ul) și încrâncenat(ul) scrâșnit al dinților, prins în cumplita VasoDilațatie (a) (de) tâmplei(a), care vădește narcoza împătimirilor de seceră și cio-can, apar din vrerea /după vremea, unui scuipat (ne)sănătos/ unei reeducări exemplare, sunt nudul ritual idolatru /crudul rămânerii în „minorat”; și apoi o dorință de a se pișa din picioare, a unui cu (NE)echivoc „bolnav mintal”, preludiat și acostat cu cântece cu totul / cu toate de furie revoluționara(Ră) înseamnă oare setea nevoii de eliberare, de după obligatoria „libertate”???... (E)era oare timpul marilor „distracții”, de după cortina sângerândă sau poate doar o biată vlagă – de dinaintea plăgii – ce refuză să moară-n extirparea vremii, care nu-și dorea perfuzia cu otrava stalinistă? ...

Și nu eram deloc singuri pe acolo prin sală, DAR totuși, nu în ultimul rând al spectacolului, ci întocmai printre noi era și Mona Chirilă; chiar fix pe lângă noi, (ne)adaptații la tema din istorisire, dar nu și la învățămintele acesteia... știa foarte bine Mona Chirilă de ce este necesar râsul de comunism, de ridicolul, de hoția și de prostia, care i-au dat fățarnicia, bestialitatea și satanismul, mai ales astăzi, când nici himera profetului fals, dar mai cu seamă zeii/zeleșii totalitari nu au luat deloc calea celor de mai jos putrejunii ale istoriei... și totuși, dragi tovarăși, cred cu tărie pamfletară (CĂ)-(CO)munismul a fost învins; dar aceasta s-a petrecut numai prin spitale-laborator și închisori, de mucenici izvorătoare, unde albul era nici mângâiere, nici alint, ci doar zbor (răs)frânt și „bucurie” lăcrimată; unde medicamen-tele nu erau nici spre frângerea sufletului, dar nici spre dezrădăcinarea minții, ci doar pentru o cât mai zgomotoasă sau furioasă cură de râ(S)ardonice și tâmp...

Atunci când, totdeauna după replica cu „mă-ta”, urmează acei țărani, firește ruși, puținii aflați în simplitate-le rusofili, care povestesc și optează în favorizarea cetățenilor ruși, de o etnie deloc rusofilă, totuși, cel mai de pe urmă, **nu vrea să opteze pentru**, dintr-o teamă și o întrebare !?! și astfel este dus, adus, iarăși dus, și iarăși adus, prin siberii fără de încetare...

În comunism, nici vârsta, nici opțiunea intimă, nici sexul, nici deșteptăciunea nu contează; în comunism îți trebuie limba spurcată care linge, buzele vorace care pupă, gura care hulește înțelepciunea și strivește ori exilează poezia, mâna care odată strânsă de tovărășeasca gheară supremă nu se mai spală-n veac de mizeria idolatriei săvârșită... „departe-departe-departe-tot-mai-departe-în-departe”... de-ce-DE-ce-de-CE?... a-a-a!!!... păi doar așa, probabil, c-așa vor ei „să se rădă”, la fel precum o fac și ale „Jormaniei” jeguri, din odinioară și mai ades de acum... ciudat sau deloc o fi faptul că ăia nu erau atât de la vedere, ca astăzi, marineleizați cu sau fără șuviță sau presupuși în travestiuri, cu sau fără sorțuleț al(ab)astru, niște cetățeni fără indigeno-filie, ci erau unii mai „proletari” în cele idolatre decât alții, la porțile murdare ale tiraniei, îngenunchiați...

Tot în comunism există cameleonul numit și securist, „șefu”; el a rămas încă un fel de gardian feroce al săvârșirii tragicului; astăzi el există un pic altfel și este pe cale de a fi un implant pentru garantarea imperativei implementării implacabile democrate a tragicului de odinioară... prin unitate în diversitate prezența securistului și armei, discursului însetat de virilitatea perfidă, maladivă a perindat ochii celorlalți în abis, prin vederea narcozei comunismului într-un „extaz” N E B U N... atât de nebul, doar biet nebul, căci seamănă cu starea ejaculatorie de la sinuciderea asistată, ce seamănă a eutanasiu, o ”supremă” sfidare a Lui Hristos...

Ciudat sau deloc straniu este faptul „în Eul” că nu am găsit de cuviință, decât să râd, chiar și la aia cu →

ȘTEFAN - MIHAI MARTINESCU

„mă-ta”... și totuși, tandrețea unui alint trist/tragic și cinic a fost povestea aia cu colhozul, cea dintâi ispită a lui Stalin, libidoul străfulgerat de adeziune, cel mai tare „al secretarei”, care s-a dat la bolnavii cu scriitura-n mâna dreaptă, prea dreaptă probabil, pentru gustul către stângăcii al vremilor stigmat...

Tot comunismul urăște Sfânta Cruce, dar nu ezită să îi crucifice pe reacționarii cu dreptul Crez...

Repo(V)estită-n alb, încercarea de crucificare a reacționarilor, care duce la exilul cămășii albe cu mâneci largi, mult prea largi, pentru a mai testa „savoarea” libidinoasă a gesticulației, iată un verosimil...

Despre actori... Anca Hanu: este cea dinspre care se pot face o mulțime de măști, în mintea spectatorilor, care îi urmăresc atent evoluția; indiferent de rol, Anca Hanu încântă și stârnește conștiinței un întreg carusel de bucurii surâzătoare, întrebări sau tristeți;

Despre actori... Dragoș Pop: este cel despre care se poate spune că își are rolul în sânge, iar mișcarea sângelui aduce cu sine Jocul și îl află mereu întru în(M)asca deplină;

Despre Actori... Eva Crișan: este cea dinspre care lirica are cuvinte și tragicul își are porți către lacrimi amare, naivitatea din rol este dezarmantă prin persuasiunea Jocului;

Despre Actori... Dana Bonțidean: este cea dinspre care se transmite cel mai crunt și crud realitatea tiraniei gardianului, „șefu” cu unic scop în sine; acel al torțiunii (amprenta frumosului de la Teatrul de Păpuși Puck din Cluj s-a resimțit ideal);

Despre Actori... Lui Cristian Rigman i se potrivesc rolurile rusofile de minune... atât și doar, dar suficient... că „bolnavii aști mintali” nu au fost către nici de-o îndoială în Joc; că până și fardul le-a stat de minune; atunci poți oare să spui despre o piesă de teatru că a fost doar frumoasă?

Nu poți spune decât că este prin ea însăși o împlinire, prin mesaj/manifest; atunci când acolo se pune în arătarea jocului o poveste, o parodie, de fapt (o) istori(A) comunismului prozelită/sectarizată pentru „bolnavii mintali”, care au rămas ultimii în acest bastion al liniștii, să stingă lumina, probabil ... fără greață, fără pic de vomă, doar cu exaltări pe buze scupate și Vod(t)ka, „elementul tranzițional/tranzacțional” pentru brutală „întovărășie”, dar mai

ales spre inventarea unui tribunal împotriva fiecărei tagme a „bolnavilor mintali”... într-o dimineață, de după marea ceață, judecata și trecerea în amurg a celei care s-a dat către cei cu scriitura, Hitler era deja la porțile Estului, și se /și așteptă sentința dinainte meticolos de alții pregătită...

În comunism, căcatul este peste tot, la masă, în lift, pe birouri, în școli, în casă, în cimitire, prin denominații, cam peste tot în societate, garantând multilateralul dezvoltării, prin diversitatea din unitatea tiraniei... ieșirea din căcat, cât este comunism, niciodată altfel decât împreună...

...(O)ofu, că din căcat nu se poate altă ieșire decât împreună, adică a ieși „i” din căcatul „utopiei”, prin gregaritate (care exhibă sângele, când este declamată până la axfixie, gregaritatea) împreună, să ieși, cu celalalt, dintr-un căcat, împreună cu ceilalți, să ieși; căcatul și ieșirea, sau ieșirea și căcatul; o invitație fățarnică după '89: „hai să-ți povestesc, „măi dragă”, bucuriosul obligatoriu, o „soluție finală” care te poate scoate din căcat...” iar bucuriosul obligatoriu caută să afle de fapt cum se poate ieși, „i” din căcat și în același timp năucit între/„înainte” vede că doar împreună se poate ieși, „i” din căcat... astfel, avem încă un mesaj/manifest spre masajul de relax al minții, aservită la suicid, prin depărarea de eul românesc 45 plus încă vreo 23 de ani... din cauza ignoranței

Un detaliu...

Mi-au plăcut mult pantofii de lucru, postmoderni, din ăia cu metal în vârf, fiindcă azi nu mai merg cizmele de cauciuc la costum, dar pantofii să știți că mi-au plăcut...

Alt detaliu...

Un acoperiș de jos în sus iluminat și un culoar către suferința vie, mereu actuală, iar roșul, rămas precum o culoare blasfemiată de prozelității/sectarii stării de căcat, încuibate...

Eu cam atât am avut de scris; mai departe vă îndemn să mergeți cât de des puteți în Cluj, dacă la Teatrul Național – cel în 1919 înființat – se joacă „O istorie a comunismului povestită pentru bolnavii mintali”... cred cu certă convingere ca acest spectacol a fost, e și va fi dedicat, spre deratizarea țării și Clujului, de metehnele securiștilor, care după 89 au ieșit de prin canalizarea României/ Clujului să bântuie/maimuțarească, continue /să-vârșească democrația/ de-monocrația și mai cred că din pricina puterii putrefacte din conștiința-le, tovarășii de ieri și de azi, nu ar rezista prea mult la un așa sarcasm...

E. M. Forster a trăit 91 de ani. După moartea sa au fost publicate nuvelele explicit homosexuale, precum și romanul *Maurice*, scris în 1913. Publicat postum, în 1971, acest roman face o trimitere la anul 1916, când Forster se îndrăgostește în Egipt de tânărul Mohamed.

Regizorul James Ivory (*Rămășițele zilei, Cameră cu vedere, Picasso*) s-a lăsat sedus de condiția homosexualului văzută din interior, cu discreție și teamă, deoarece prin 1910 legea pedepsea pornirile homosexuale. La Universitate, Maurice se îndrăgostește de Clive. Descoperirea senzuală trimite spre amintirea idealului grecesc. Dificultățile sociale și existențiale duc la ruperea poveștii. Clive se căsătorește cu Anne, ca să se pună la adăpostul unor porniri periculoase. Maurice îi vizitează și acolo îl cunoaște pe Alec Scuder, paznicul domeniului. Alec e tumultuos și sincer în iubirea lui, renunțând la plecarea în Argentina, pentru a-și urma chemarea inimii. Maurice rupe clivajul social, își asumă condiția și rămâne cu Alec. Autorul preferă un final optimist, afirmând implicit că fericirea e posibilă și în diferență socială.

În filmul lui Ivory din 1987, joacă Hugh Grant (Clive), James Wilby (Maurice), Rupert Graves (Alec). Povestea e asezonată cu peisaje descinse din tablouri impresioniste. Costumele de epocă nu distonează, realizând o deplină concordanță cu decorul. La Maurice se produce gradat o metabolizare a temerilor în asumare definitivă și luminoasă.

ALEXANDRU JURCAN

Placă memorială Ovidiu Iuliu Moldovan

În organizarea Primăriei orașului Sărmașu, a Direcției pentru Cultură Mureș și a Bibliotecii orașenești „Liviu Rusu” din Sărmașu, la Vișinelu s-a desfășurat, ”Reuniunea Culturală „Evocare Ovidiu Iuliu Moldovan”.

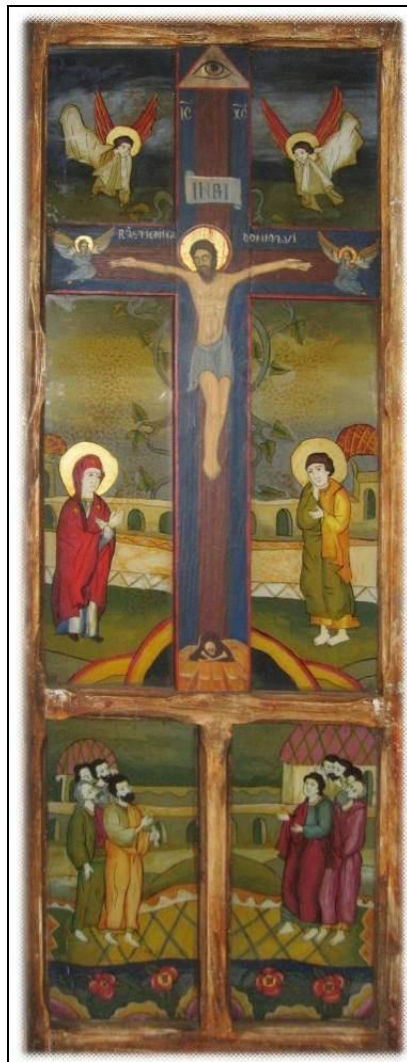
În acest cadru, a avut loc dezvelirea bazoreliefului actorului, la Școala Gimnazială „Ovidiu Iuliu Moldovan”, din Vișinelu – (Lucrare executată și donată de sculptorul Anton Rațiu, acum bucureștean, originar din Bobohalma, Târnăveni, dar soția originară din Vișinelu), a fost oficiată o slujbă de sfințire, de preotul din localitate. Despre personalitatea acorului Ovidiu Iuliu Moldovan au vorbit: primar ing. Ioan Mocean. Anton Rațiu, sculptor, Nicolae Băciuț, director, Direcția pentru Cultură Mureș, Alexandru Pavel, actor, Teatrul Național Târgu-Mureș, și fratele actorului, Puiu Năsălean.

Ion Caramitru și Ilinca Tomoroveanu, în numele Teatrului Național din București, au transmis un mesaj, în finalul căruia se spune că „Ovidiu Iuliu Moldovan va rămâne în memoria noastră, a tuturor celor care l-au întâlnit sau nu l-au întâlnit în realitate, cel care ne-a sădit în suflet versul eminescian ’Nu credeam să-nvăț a muri vreodată’, și ne-a redat astfel curajul cu care Dumnezeu l-a înzestrat pe poet”.

Manager de proiect, Dinuca Burian, Biblioteca Orășenească „Liviu Rusu”, Sărmașu.

Aspirația tuturor rămâne însă amenajarea unei case memoriale „Ovidiu Iuliu Moldovan”, la Vișinelu, în casa părintească.

Plastica GALERIA DE ARTĂ „PRIMER”

Expoziția *PICTURA RELIGIOASĂ – ARTĂ ȘI CREDINȚĂ*, organizată de Direcția Județeană pentru Cultură Mureș, a inaugurat prima sală de expoziții din cartierul târgumureșean „Tudor Vladimirescu”, Galeria „Primer”, ofertă culturală generoasă a unui iubitor de artă, Lorinczi Atilla. Expoziția se dorește a fi cea mai amplă de acest fel, și va cuprinde icoane pe sticlă, semnate de artiștii plastici: VERESS ZSUZSA și BALAZS KLARA, precum și lucrări din ciclul „Prapuri”, autor NASTE MARCEL, care a expus și o selecție din interpretările sale moderne la pictura religioasă tradițională.

Au fost expuse și lucrări din seriile „Icoana din fereastră” și „Crucea din fereastră”, lucrări realizate de Grupul de Artă Religioasă „Deisis”.

În bună parte, expoziția cuprinde lucrări care au fost găzduite anul trecut la deschiderea Bibliotecii Naționale a României, unde s-au bucurat de frumoase aprecieri, inclusiv din partea Patriarhului

Bisericii Ortodoxe Române, Prea Fericitul Părinte Daniel.

Au prezentat: scriitorul Nicolae Băciuț – director executiv, Direcția pentru Cultură Mureș, pr. dr. Nicolae Gheorghe Șincan, Opriș Ilarie – președinte al Asociației Artiștilor Plastici Mureș. (N.B.)

Artiști mureșeni la Sibiu

Marcel Naste, Balazs Klara și Veress Zsuzsa au deschis o expoziție de pictură sub genericul „Nuduri și semne”, la Galeria de Artă A Uniunii Artiștilor Plastici din Sibiu.

E o primă prezentă plastică mureșeană consistentă într-un astfel de spațiu expozițional reprezentativ pentru fosta „Capitală Europeană a Culturii”.

Expoziția a fost prezentată de Nicolae Băciuț, Ion Tămâian, președintele filialei SIBIU a UAP, criticul de artă Olimpia Tudoran Ciungan.

„Culorile sufletului”

La Instituția Prefectului Mureș, a avut loc vernisajul expoziției de pictură „Culorile sufletului”, autor Gabriela Alecu. După seria de expoziții semnate de Marcel Naste, Balazs Klara, Veress Zsuzsa și Cornelia Jinga Hetrea, s-a intrat în ritmul lunar al expozițiilor care prefătează ședințele Colegiului prefectural.

Expoziția a fost prezentată de Corneliu Grosu, prefectul județului Mureș, și Nicolae Băciuț, director al Direcției Județene pentru Cultură Mureș.

NICOLAE BĂCIUȚ

STROPI DE CULOARE

Grădinile toamnei își oferă uriașa recoltă de culori ultimelor flori ale anului.

Florentin-Valentin Lumineanu

Florile își scutură de culori petalele, așternând covoare pentru trecerea vântului.

Elena Nicolae

Din frunzele cel mai viu colorate se fac rochii pentru zâne, pentru că se apropie Festivalul Toamnei.

Ionuț-Marian Lazăr

Pășările zboară în căutarea colorilor calde.

Iulian Ilie

Toamna așază fructele în rafturile colorilor.

Ionuț Butuc

Copacii au început să-și picteze fructele cu diferite culori, unele triste, altele vesele.

Laurențiu-Marian Florea

Funii de păsări migratoare se răsucesc spre sudul însoțit.

Elena-Theodora Bitică

Peste coroanele arzând ale copacilor, scutură vântul brume multicolore.

Cătălina Rada

Începutul sfârșitului de toamnă se scrie cu ploi incolore.

Cătălin Molnar

Se lasă frigul, sfâșiind hainele colorate ale acestei toamne pitorești.

Andrei Țăpu

De la galbenul pal la roșul intens, degradeurile toamnei îmbracă blând crengile copacilor.

Delia Luca

Înveșmântate în culorile toamnei, frunzele s-au plictisit să mai stea în copacii de cărbune și zboară conduse de vântul calm... A început să plouă argintiu.

Mihai Borța

Pășările cerului albastru se rătăcesc printre norii leneși de diferite forme și culori. Norii gri se sparg în stele albe, fulgi din aripi de pasăre.

Teodor-Adi Ene

Copiii sunt triști. Toamna le-a adus în dar prima zi de școală, iar culorile verii s-au spart, lovite de sunetul clopoțelului.

Răzvan Mosor

Printre frunzele uscate ale toamnei trecute, printre ochiurile de zăpadă,

răsar, pe insule verzi, petalele albe de ghiocei!

Ionuț Costache

Pe o frunză de jad, departe de corul naturii, nufărul își desface ultima floare. Noaptea, malul neted întunecă bogata cromatică a priveliștii. Se aprind ultimele lumini. Încheind spectacolul, toamna trage cortina.

Bianca Mihai

Țurțuri de cristal își întind corzile într-o simfonie de basm. Lacul înghețat în oglinda gerului se poleiește cu argint.

Mihai Fârtat

Văzduhul de culoarea luminii a încremenit deasupra lumii.

Daniel Stoica

Norul acela alb, pufos, mi-a amintit de ghioceii plăpânzi și de neaua curată din petalele lor.

Delia Luca

Albastrul visător și blând al cerului este eclipsat de frumusețea pomilor încărcăți cu lumină și floare. Primăvară...

Mădălin Aldescu

Munții se topesc în focul apusului. În lumina trandafirie, întregul peisaj pare desprins din rai.

Voi păstra scena impresionantă a acestui amurg în adâncul inimii, ca irealitatea ei să-mi lumineze gândul, după lăsarea nopții.

Diana Cruțescu

Marea – un tărâm lichid învăluit de mistere – se ondulează albastru-verzui. În adâncuri, mii de viețuitoare! La suprafață, un nisip inocent! Marea, asemenea forței divine, le protejează cu valurile iubirii.

Mihai-Valentin Lepădat

E vară... Razele sunt de argint... câmpia, aurie. Obrajii îmi sunt roșii. Ochii, senini!

Ana-Maria Macovei

CULORILE CULORII

CULOAREA PASIUNII

Verdele e o culoare a naturii ce desface speranțe. E o pură alinare de iarbă, e dragoste cu aromă de busuioc, e frunză tremurătoare. Uneori mi se pare că nu frunze au copacii, ei au doar valuri de bucurie și de iubire adevărată pe care o revarsă peste noi. Iubesc verdele din iarbă, din firul de busuioc, din frunza ce se topește în mările copacilor!

Cristina-Andreea Ciutacu

CULOAREA PRIETENIEI

Nu există sentiment mai minunat decât acela de a te simți liber să fii tu însuși când te afli cu altcineva. Acel

altcineva este prietenul tău cel mai bun! Poate de aceea prietenia are culoarea libertății, a vacanței, a cerului infinit.

Toate bogățiile lumii ar fi de prisos dacă nu am avea pe cineva alături, care să ne susțină și să se bucure pentru noi.

Momentele petrecute cu un prieten adevărat pot deveni cele mai frumoase povești de viață. Atunci timpul poate să stea în loc și toate neplăcerile lumii să dispară. Multe persoane vin și pleacă din universul nostru, dar un prieten adevărat rămâne pentru totdeauna.

Ana-Maria Iordache CULOAREA VISULUI

Stânjenelul îmi amintește de parfumul discret al copilăriei. Violetul din petalele lui alunecă spre indigo, încercând parcă să închidă în adânc taina veșnicei frumuseți. Dar violetul este culoarea visului, a fanteziei, a speranțelor și, de multe ori, când privesc o floare de iris, simt că ea îmi prezice un viitor frumos.

Georgiana Târzanu CULOAREA PURITĂȚII

Privesc spre cer: albastru... Privesc spre mare: albastru... Bolta se arcuiește în culoarea purității și a liniștii. Doar pescărușii ce țâșnesc din spume zgârie tăcerea. Pășesc pe nisipul cel fin al plajei. Un val cald îmi mângâie ușor tălpile. Cu puțin curaj, îmi ofer mării trupul, pentru a fi învăluită de puritatea ei. Mă simt ca mica sirenă ce descoperă raiul în marea misterioasă. Câțiva prieteni ai adâncului mă atrag în jocul lor. O rază portocalie însă mă vestește că soarele e gata să apună. Mă despart cu tristețe de albastrul pur al mării. În curând, rânile cerului îl vor umple de purpură și de sânge. Să nu uit că și mâine e o zi! Nisip... cer albastru, mare...

Ionela-Alexandra Șerbănoiu CULOAREA INIMII

Culoarea inimii din desenele naive ale copiilor nu este aleasă la întâmplare. Roșul simbolizează focul pasiunii. Bătăile acestui organ de mărimea pumnului drept pulsează în corp viața, iubirea, fericirea! Ritmul inimii, al sângelui și al timpului este existența însăși. Răsărim o dată cu prima mișcare a inimii, apunem la același ceas cu soarele.

Andreea-Maria Costache CULOAREA PLOII

De pe cerul verii a dispărut brusc soarele. Norii prevestesc ploaie, iar vântul poartă cu sine freamătul cald al verii. Furtuna cucerește pământul. Peisajele posomorâte se amestecă în→

Îți recomand o carte

(Bunica către nepoțelul său)

Scumpul meu nepoțel! Îți trimit o carte foarte interesantă, din care, citind-o cu luare-aminte, ai putea să afli lucruri cu adevărat folositoare, ba chiar întru totul necesare celui ce vrea să devină în viață om cărturar, cu scaun la cap, cum se zicea cândva în popor.

E scrisă această carte de *Părintele Alexandru Stănciulescu-Bârda*, contemporan cu noi și, după cum se vede, înzestrat de la Dumnezeu cu dar scriitoricesc deosebit. Prin atare afirmație, țin să-ți atrag atenția că se citește cartea ușor, cu tragere de inimă și nu o poți lăsa din mâini cu una-cu două.

Titlul cărții e scurt de tot – „*Urme*” se numește ea, dar cuprinde în sine sensuri adânci, menite să ne dezvăluie, pe parcursul pătrunderii în conținut, ceea ce a izbutit să înfăptuiască în viața sa autorul. Și cum sunt descrise toate! Cu o măiestrie uimitoare, așa, întrucât rămâi profund impresionat de fiecare întâmplare, eveniment sau situație despre care ni se povestește. O adevărată splendoare literar-artistică avem la dispoziție! Vine ea, cu certitudine, din îmbinarea reușită a vocabularului extrem de bogat ce-l posedă autorul, cu folosirea cuvântului potrivit la locul potrivit. Tablourile astfel create parcă ar prinde viață și-ți trezesc imaginații vii despre ceea ce au avut loc în timpuri mai mult sau mai puțin îndepărtate de zilele noastre. Important este și faptul că accentul pe care îl pune, în contextul dat, *Părintele Alexandru* pe specificul național al neamului românesc, se face foarte bine simțit de către noi, cititorii de azi, ceea ce de asemenea se datorează iscusinței lui de scriitor talentat.

Cartea aceasta, scumpul meu, e și un îndrumar prețios pentru toți doritorii de a-și cultiva grijuliu, în mod continuu limba. Căci stilul literar al autorului poate fi considerat drept model perfect la formarea frazelor frumoase, ne poate servi ca exemplu grăitor și la folosirea frecventă a expresiilor folclorice create cu mult tâlc de strămoșii noștri, încă ne oferă și posibilitatea de a savura înțelepciunea numeroaselor proverbe românești din tezaurul creației populare ce ne este lăsată moștenire de la predecesori.

Dar te cucerește cartea nu doar prin stil artistic înalt, ci și prin conținut destul de original. Narațiunea în cea mai

mare parte e desfășurată cronologic, cu relevarea specificului vieții sociale și al psihologiei oamenilor în perioade concrete de timp. Și-i reușește aceasta autorului de minune! Așa că pe drept îl putem considera cronicar neîntrecut nu numai al comunei în care trăiește și al parohiei în care slujește, ci și al unor aspecte din viața socială a întregii Românii din ultimii 30-40 de ani. Importanța istorică a unor asemenea „cronici” la sigur că va fi apreciată cu nespusă recunoștință de generațiile viitoare ce vor veni să continue calea neamului spre propășire. Nouă însă, celor de azi, ne-ar sta bine să nu ratăm șansa și să punem un început de bun augur meritei recunoștințe, ca trăitori ai aceleiași veac dimpreună cu *Părintele Alexandru*.

Pe cititorii cei mai tineri, precum ești tu, scumpul meu, sper să-i impresioneze în mod special povestirea despre aceea cum a ajuns autorul să-și vadă realizat visul de a deveni scriitor. Ne-o mărturisește cu mare sinceritate *Părintele Alexandru*, când zice că *nu a lăsat să i se stingă vreodată dragostea cea mare de carte ce a simțit-o încă din copilărie*. Citea cu nesat, citea la școală chiar și în timpul altor lecții afară de cele de literatură, citea și când păștea vacile, citea și acasă până seara târziu. Fiind într-atât de mult pasionat de cititul literaturii artistice, cei maturi adesea îl iertau pentru șotiile și năzbâtiile ce le făcea, fiindcă pe atunci lumea îi respecta cu onoare pe știutorii de carte, manifesta atitudini sănătoase față de fenomenul lecturii ca atare. De fapt, așa ceva întâlnim și în prezent, că mulți părinți ar dori să-și vadă neapărat copiii oameni învățați, buni specialiști într-un domeniu sau altul. Dar nu întotdeauna copiilor noștri li se cultivă la timp dragostea de carte, pe care ei, având-o, ar fi greu să-i rupi de la citit.

Cam rar în ziua de azi cititul cărților se pune pe prim-plan în educația personalităților de mâine, preferindu-se alte diferite ocupații cu scop de instruire.

Tu, scumpul meu nepoțel, *fii prieten bun cu cartea*. Ea te va învăța cum să folosești și pentru tine personal, dar și pentru întreaga societate, „*talantii*” cu care te-a înzestrat Dumnezeu, adică toate capacitățile ce le are un copil ager, dezghețat și deștept. Ca să pricepi acest lucru cât mai devreme, citește cartea „*Urme*” pe care ai primit-o de la mine și te vei convinge ferm, că învățămintele *Părintelui Alexandru Stănciulescu-Bârda* sunt

foarte binevenite pentru acei ce intenționează să se adâncească în înțelepciunea cărților.

Îți doresc să ai mereu sprijinul lui Dumnezeu în munca cu cartea! Depune stăruința cuvenită și atunci cu certitudine că vei izbuti să acumulezi cunoștințe suficiente pentru a-ți afla rostul în viață. Ai putea atunci să lași și fapte frumoase în urma ta, aidoma celorla cu care și-a împodobit drumurile parcurse *Părintele Alexandru*.

CONF. UNIV. DR. ANA SOFRONI

CULORILE COPILĂRIEI

→vâltoarea furtunii amețitoare. Din cerul sumbru cad picături reci de ploaie. Ploaia sărută pământul ca lacrima unui izvor, apoi se adună în pâraiașe grăbite și spală trupul verii. Se liniștește treptat și piere printre arbori. Doar frunzele se mai mișcă amețite de valsul ploii. Ploaia le-a dăruit cercei, dar ce păcat că se risipesc în diamante de stropi!... Totul a căpătat viață! Iar pentru mine ploaia a căpătat culoare.

Vlad-Cosmin Popescu

CARMINUL DRAGOSTEI

Dragostea este un sentiment sfânt, dăruit de Dumnezeu. Ea nu poate fi descrisă în cuvinte. Imaginează-ți o câmpie de un roșu carmin, imaginează-te plutind printre flăcări ce îți ating inima. Imaginează-ți o câmpie a fericirii unde trăiești simțind cum lacrimile iubirii se transformă în stele. Imaginează-ți mâini mici cu degete fine, apropiindu-se de tine cu untrandafir, rostind în șoaptă: „Fii bine-venit pe câmpia dragostei! De când te așteptam...”.

Radu-Mihai Matei

CULOAREA TA

Tu ce culoare crezi că ai? Nu, nu mă refer la o culoare exterioară! Mă refer la culoarea interiorității tale. Știi ce cred? Cred că ai culoarea sentimentelor pe care le trăiești. Când fericirea îți dă energie, viața ta capătă nuanța zmeurii. Dragostea te îmbracă în roșu aprins. Tristețea te coboară în negrul confuziei. Atunci simți că în tine s-a instalat o forță potrivnică, ce-ți demolează elanul, speranța, încrederea în oameni. Ar fi bine, în asemenea momente, să faci un salt către gri-argintiu. Te vei simți invincibil, gata să iei lumea de la început!

Ascultă sfatul meu: îmbracă-ți sufletul în culori vii și fii fericit, optimist, invincibil!

Andreea-Diana Dea

CENACUL LITERAR "NICOLAE BĂCIUȚ" DIN BRĂILA

Mărturisiri, după 4 ani

*Cenaclul a însemnat acumularea de trăiri unice și oportunitatea de a cunoaște oameni de cultură speciali .
(**Diana Barbu, VII**)

*Probabil că așa fi fost un alt „soi” de copil dacă nu așa fi făcut parte din Cenaclul „Nicolae Băciuț”...desigur, nu un soi bun. (**Cristi Ceauș, VII**)

* Întâlnirile literare m-au pus la încercare și mi-au redat încrederea în mine. (**Alexandra Bălțat, VII**)

*Cenaclul – o întâlnire tainică cu interiorul meu, o adevărată hrană pentru suflet. (**Mirela Irimia, VII**)

*Pentru mine, Cenaclul reprezintă o formă de amortire a grijiilor zilnice. Am trăit trei ani de întâlniri minunate! (**Florina Constantin, VII**)

* Cenaclul înseamnă adunare caldă de familie. (**Alina Jalbă, VII**)

*Am recitat, am interpretat personaje, am trăit momente senzaționale, am învățat că lucrurile mărunte sunt importante. Mulțumesc Cenaclului...!
(**Lorenza Pârculescu, VII**)

*Am trăit prin Cenaclu o viață nouă, în care m-am simțit bine!
(**Cosmin Munteanu, VII**)

*Participarea la întâlnirile de Cenaclu „Nicolae Băciuț” a fost o experiență extraordinară, deoarece am putut să îmi deschid inima și sufletul și să îmi înving într-un final timiditatea. (**Adrian Eșanu, VIII**)

*Atunci când ai onoarea și binecuvântarea să întâlnești oameni cu „O” mare, cuvintele își pierd puterea de a exprima minunea la care ai luat parte. Ceea ce este important rămâne în suflet și devine taina devenirii. Asta am simțit și eu pe parcursul celor trei ani de când sunt parte din Cenaclul „Nicolae Băciuț” care, cu îngăduința Domnului, s-au transformat într-o adevărată experiență supranaturală - hrană curată a sufletului meu adolescentin. Cu multe lacrimi și săptămâni de

pregătiri, astfel de momente devin o dovadă că „Dumnezeu sădește-n noi lumină” (Nicolae Băciuț).(**Terente Cristina /Crusoe, VIII**)

* Datorită întâlnirilor cu diferiți scriitori, precum Ana Blandiana și Nicolae Băciuț, am reușit să mă cunosc pe mine și să pășesc în adâncul versurilor, descifrând mistere. Simt că alături de ceilalți membri, am realizat emoționante și sfinte momente artistice! Pot spune că deveneam mai buni de fiecare dată când eram pe scenă. (**Roxana Epure, VIII**)

* V-ați fi imaginat?! Mi-aș fi imaginat că voi avea vreodată șansa de a simți aproape, chiar și numai pentru o secundă, oameni ce fac clipa, prin simpla lor existență, mai valoroasă decât un an... sau poate doi... sau cine știe câți?! Mi-aș fi imaginat vreodată că voi putea simți pe pleoape sărutul de cuvânt al îngerului numit simplu... poet?! Mi-aș fi imaginat că însăși Ana Blandiana ar putea fi în fața mea, ar putea păși pe acolo pe unde și tălpile mele au pătruns, într-o școală veche, numită „C.Sandu-Aldea”, simplă, dar atât de încărcată de trecut, prezent și viitor?! Cu siguranță că nu. Și totuși, noi, cei care am luat parte la Festivalul „Ana Blandiana” ne putem numi privilegiați. Noi am simțit, am văzut și am ascultat un înger. Și nu pot decât să le fiu veșnic recunoscătoare membrilor Cenaclului „Nicolae Băciuț”, care au făcut acest miracol posibil, care au fost o minune alături de toate celelalte minuni ce au respirat aerul școlii din spatele teilor și al gălăgiei lumii din afară. Lumea poate n-a realizat că în spatele/ stânga/ dreapta/ fața lor se scrie o pagină a istoriei literare... Bine, închei! Nu înainte de a mulțumi și Cerului și reprezentanților Lui de aici, de pe pământ! (**Irina Anghel [Lorelei] VIII, Liceul de artă**)

*Au fost trei ani de trudă, dar și de satisfacții, implicarea noastră fiind la cote maxime, în special din punct de vedere spiritual. Treptat, am simțit o

Nu știi

pentru Ana Blandiana
și Gabriela Vasiliu

Mă întreb dacă tu știi
Că atunci când îmi dai drumul
Și îmi lași mâna umedă de atingere,
Eu strâng cu greu pumnul
De teamă să nu strivesc cu
degetul meu omenesc
Mângâierea palmei tale
îngerești.

Oare tu știi că atunci când îmi vorbești
Mai aud cu greu glasul altora
De frică să nu îngrop în mine
prea tare
Ecoul vorbelor tale?

Nu cred că știi că în clipa în care
îți simt parfumul,
Respir cu greu
Ca să nu înlătur cu moleculele
mele de oxigen
Celulele infantile
Desprinse din tine.

Tu oare chiar nu știi,
Că atunci când plouă
Fiecare picătură o simt
Ca pe o lacrimă de-a ta
Pe care mi-ai dăruit-o!?

CRISTINA TERENCE

stare inegalabilă de comuniune, mai ales la întâlnirile literare cu cei doi scriitori de seamă - Nicolae Băciuț și Ana Blandiana. (**Teodora Mazilu, VIII**)

*Cenaclul „Nicolae Băciuț” a jucat un rol crucial în dezvoltarea mea intelectuală și spirituală. Printre multitudinile de cărți citite, am întâlnit și cunoscut oameni creativi care m-au ajutat să mă ridic din întunericul ce pune încetul cu încetul mâna pe mine. Acesta este cenaclul „Nicolae Băciuț” în câteva cuvinte, ce nu vor putea să-i descrie niciodată adevărata emoție pe care și-o transmite. (**Leontin Mirică, VIII**)

* Sunt fericită că fac parte din Cenaclul „Nicolae Băciuț”, deoarece sunt înconjurată de oameni deosebiți care vor să mă înalțe spre stele... Aceștia reprezintă pentru mine câte o părticică din ceea ce sunt cu adevărat, din ceea ce vreau să devin. (**Elena Trandafir, VIII**)

Prof. dr. GABRIELA VASILIU,
Președinta Cenaclului

De la „Vatra” veche, la noua „Vatra veche”

Stimate Domnule Nicolae Băciu!

Vă mulțumesc pentru nr. 5/2013 al revistei *Vatra Veche*. E o revistă interesantă, să Vă ajute Dumnezeu s-o continuați cu succes și s-o aduceți la cunoștința cât mai multor oameni de bună credință.

Cu prilejul sărbătorii Paștelui, Vă doresc dispoziție sufletească luminată de minunea Învierii, bucurie și pace în suflet pentru totdeauna.

Vă propun un mic material pentru editare. Dacă ar fi să-l acceptați, m-aș bucura foarte mult și se prea poate ca el să fie de un oarecare folos și cititorilor revistei. Dar fie voia Domnului.

Cu profundă considerațiune,

Ana Sofroni

Mulțumiri pentru revistă și felicitări pentru bogăția conținutului. Regăsesc cu plăcere semnături ale prietenilor.

Horia C. Deliu,

senior editor MESAGERUL DE COVASNA

Vă mulțumesc, Domnule Nicolae Băciu! Prin revista și prin limbajul dv. îmi oferiți și mie posibilitatea de a trăi atmosfera Pascală din centrul Transilvaniei. Aseară am fost la slujba Învierii și am văzut cu mare bucurie că suntem un popor care știm să trăim momentele tainice și înălțătoare ale Divinității.

Cu respect,

Tănăsă Valeriu

Domnule Nicolae Băciu,
Mulțumesc pentru urări, pentru revistă. O revista care înviorează inima de sărbători, texte venind din inima celor care le-au scris. Poezia a rămas ca un stâlp de aducere aminte pentru o lume carnivoră, ce se devoră pe sine. Multă lumină de Paște și de zilele care urmează, în așteptarea atingerii cerului!

C. Stancu

Domnule Nicolae Băciu, cu dragoste în Hristos Domnul, felicitări și pentru acest număr al revistei *Vatra Veche*, și ca să vedeți că citesc chiar texte din ea va semnalez că Veronica Pavel Lerner, fiica Ameliei Pavel, Dumnezeu s-o odihnească, face o nevinovată greșală în legătura cu data morții lui George Constantin, care s-a petrecut cu trei zile înainte de a împlini el 61 de ani, nu cu trei zile după.

Am și eu un fiu născut în data de 3 mai, dar 1964, când a fost prima zi de Paști atunci, de aceea îl și cheamă Pascal.

Doamne, ajută!

Vera Maria Neagu

Felicitări! Nu în ultimul rând, mulțumiri cordiale și neformale pentru șansa de a citi, "via electronica", "Vatra veche."

Prof. univ. dr. Iacob Marza

Stimate domnule Nicolae Băciu,
Vă mulțumesc pentru expedierea regulată a prestigioasei reviste *Vatra Veche* și vă doresc ca mulți ani să vă aflați la aceeași înălțime și, de ce nu, chiar și cu mai mai cu mari succese, fiindcă loc pentru mai bine este fără limită. Vă trimit pentru publicare impresii din vizita făcută la Balcic și dacă o socotiți potrivită, vă rog să o publicați în revista dumneavoastră.

Mi-ar plăcea să dau o raită pe la redacția dumneavoastră, de mi-ar sta în putere cât timp mă află în țară (12 mai-7 iulie). Intenționez să ajung și pe la Clujulețul tineretelor mele.

În țară, voi avea două lansări ale volumului "Zăbind vieții" pe care vi l-am trimis și dumneavoastră în format PDF. Sper să vă trimit și cartea tipărită pe hârtie,

Urări de bine întregului colectiv,
Cu același devotament, a dumneavoastră colaboratoare,

Elena Buica - Buni

Vă mulțumesc pentru minunata revistă și pentru urările de Paști, vă felicit și promit că voi citi ultimele numere, că îmi iau concediu în a doua parte a lunii, și îmi voi exprima părerea referitor la textele care mi-au plăcut cel mai mult. Cu aceleași gânduri bune, vă urez și eu Sărbători fericite! Cu deosebit respect,

Vasile Lechințan

Iubite Poet,
Îți mulțumesc pentru urări și îți doresc, la rândul-mi, sărbători fericite, cu sănătate și bucurie.

Ca de fiecare dată, revista trimisă e interesantă, vie, plină de lucruri ce merită a fi citite.

Profit de faptul că "Vatra veche" are o bună relație cu literatura de expresie română de peste hotare și te întreb dacă nu te-ar interesa ceva despre scriitorii din Israel, mai precis legat de vizita mea acolo.

Ca să simplificăm lucrurile, îți voi trimite materialele (două, plus poze) și vei vedea ce te interesează.

Ce pot să-ți spun e că în Israel se citește - în limba română- mai mult decât la noi. Sunt extraordinari acești evrei originari din România. Calzi, inteligenți, îndatoritori, citiți, plini de haruri. Mă bucur să-i găsesc pe unii în "Vatra veche", Fischof fiind un excelent poet. Dar, știi bine, toată Țara Sfântă e un miracol.

Cu bune urări, cu sinceră prețuire,

Ion Cristofor

. Paște fericit! Cu adevărat o surpriză frumoasă!

Agerpres Buzău

Mulțumesc frumos!
e o revista deosebită, foarte bogată și distinsă și e o onoare pentru mine ca mi-ați publicat din ceea ce scriu.

Iulia Pațiu

HRISTOS A ÎNVIAT!

Dragă domnule Nicolae Băciu,
Mulțumim pentru revista VATRA VECHĂ, "loc ales" spre a ne bucura împreună de harul pe care ni l-a dăruit Dumnezeu: transpunerea în cuvinte a gândurilor și faptelor, spre neuitare și învățătură.

Azi, în Sfântă Zi de ÎNVIEREA DOMNULUI, vă urez sănătate și bucurii alături de cei dragi!
Cu prețuire!

Ioana Stuparu

Hristos a înviat!

Este ziua bucuriei pe care cuvintele o spun prin necuvinte.

Este ziua întâlnirii cu speranța unită cu Viața. Este ziua reîntâlnirii cu pacea și cu sora ei, sfîntenia.

Este ziua în care toate acestea le primim în dar!
Cu drag,

P.Dorin și Monica Opris

Dragă Domnule Director!

Ce mai faceți? Abia acum răfioiesc noul număr al revistei (deoarece nu am putut să o deschid, datorită unei erori de conectiune) și sunt foarte încântată de ea, ca de obicei!

Vă mulțumesc din nou!

Cum pe data de 15 mai trebuie să strâng picturile de la actuala mea expoziție, mă întreb, poate mă puteți ajuta să le expun recent altundeva, căci acasă nu am unde să le pun.

Știu că peste tot sunt liste de așteptare, dar...cine stie, m-am gândit să încerc, poate am noroc...

Nu știu cui ar trebui să mă adresez în legătură cu galeria aceea micuță de sub Palat, numită „Deisis”, cred...

Nu de mult am văzut acel spațiu era gol câteva zile, nefolosit, chiar în perioada în care eu căutam disperat o oportunitate de a-mi expune noile lucrări...Acum, văd, este iar o expoziție acolo, dar...foarte rar este deschis... Mă gândesc că eu, nefiind prea ocupată, aș putea sta câteva ore de două ori pe zi acolo, dacă aș avea oportunitatea de a expune acolo recent...

Mă întrebam și dacă ar fi o idee bună să-mi fac un album personal, cu lucrările mele, și oare cât ar costa un exemplar tipărit color, să zicem ca aproximativ 25 de pagini...?

Dorindu-vă o zi minunată,

Vu mult drag,

Iby Casoni

Stimate Domnule Nicolae Băciu,
Hristos a înviat! Și bucurii și împliniri în tot ce faceți. Și felicitări și mulțumiri pentru "Vatra veche"! Cu deosebită prețuire,

Stan V. Cristea

Alături de urări, mulțumiri pentru revistă. Ca totdeauna, ai colaborări din toate colțurile țării, materialele se referă la autori de oriunde. Tatomirescu este, într-adevăr, un autor despre care nu se poate scrie decât cu respect.

Vă îmbrățișez cu toată afecțiunea,

Titus

Felicitări pentru Revistă. O citesc cu plăcere, admirându-i bogatul conținut și modul de structurare a materialelor.

Cu admirație și deosebit respect,

Prof. univ. dr. Dumitru Acu,
Președinte Asociațiune ASTRA

Stimate domnule Băciu,
Mulțumesc pentru numărul din mai, foarte reușit și cuprinzător cu contribuțiile și la literatura universală. Succes și cele bune, al dv.,

Hans Dama

Stimate Nicolae Băciu,
Pentru mine sunteți "culegătorul Harului", deoarece sufletele cu talent și dedicație pentru cultură, se dau pe mâna dv. Cel mai mult mă bucură să citesc înțelepciunea dintre copertile acestei reviste "Vatra veche".

Cu prețuire,

Gabriella Costescu
- Sighișoara

Mulumesc pentru revistă, vă urez Sărbători fericite!

Cornel Ungureanu

Hristos a înviat!

Tochmai am deschis revista *Vatra veche* nr. 5/2013, acolo am aflat și textul meu de întâmpinare unde evocam, în câteva cuvinte, drumul meu prin Târgu Mures. Vă mulțumesc mult. Eu am atașat și un text de proză, *Scrisoare de la Băile Ciubăr* și un portret al meu realizat de artistul plastic Mihai Olos. Probabil că momente neprevăzute au făcut să nu apară în acest număr. Nu este nici o supărare. Vreau numai să știu dacă vă va fi util textul meu în continuare, altfel să-l pot utiliza în altă parte.

Cu prietenie și felicitări pentru numerele deosebite pe care le realizați, aștept un răspuns.
Baia Mare, 06 mai 2013,

Stefan Jurcă

Vă mulțumim pentru tot! Pentru truda și dăruirea de care dați dovadă în actul creator. Să aveți parte de multe bucurii, zile luminoase și pline de speranță și belșug. Paște fericit!
Cu prețuire,

Valentina Becart

P.S. Vă mulțumesc mult pentru publicarea cronicii semnate de prof.dr. Ilie Gorjan

Sper că nu v-am inopinat cu mesajul anterior (cel cu articolul pe care vi-l propusesem spre lectură rapidă (Glykon)). Vă anexez link-urile revistei dumneavoastră pe cele trei site-uri de pe domeniul scoala-online.eu <http://scoala-online.eu/ultimul-articol/vatra-veche/> <http://articole.scoala-online.eu/reclama-nonprofit/vatra-veche/vatra-veche/> <http://bas.m.scoala-online.eu/vatra-veche/vatra-veche/>. Suntem mulțumiți că am încercat cel puțin să promovăm revista dumneavoastră.

Vă atașez la mail și un printscreen cu o căutare de pe Google.ro <<comenzi vatra veche>> care poziționează unul dintre cele trei link-uri de mai sus pe locul I.

Sper să aveți parte de sănătate, fericire și noroc alături de cei dragi.

Mulțumim pentru ultimul număr al revistei.

Corina și Bogdan Simeanu

Am răsofit pe repede-nainte revista. Vă foarte mulțumesc! Urmează lectura pe îndelete. Pot să solicit (contra cost, firește) 2 exemplare tipărite ale revistei? Mă întristează rău de tot faptul că Eugen nu mai este...

Anica

Cu stimă pentru tot ce faceți și pentru generozitatea de a dăru lumina culturii prin fiecare număr al prestigioasei reviste *Vatra veche*, va trimit toată prețuirea pentru fiecare fila prinsă cu rost, creatoare de drumuri și emoții. Întrețineți o flacără aprinsă de iluștrii literaturii române și nu e deloc ușor sau puțin.

Drum lung și rodnic tuturor celor care sprijină iluminarea împătimitilor de literatură!

Georgiana Jungheatu

Stimate Doamne Nicolae Băciu,
Mulțumiri pentru noua „Vatră veche” și condoleanțe la plecarea redactorului său, poetul Eugen Axinte.

Bucurii de la zilele în creștere, urcând spre Înălțare, de la prieteni și cititori!

Doina Cernica

Stimate domnule Nicolae Băciu, vă doresc și eu Sărbători Pascale cu lumină în suflet și spor la scris, și vă mulțumesc mult pentru minunata revistă. Cândva vă trimiseseam și eu niște poezii... Cu admirație,

Claudia Voiculescu

Mulumesc mult!

Articole interesante, demne de citit și luat în seamă!

Sărbători fericite în continuare!

Cu stimă și respect,

Erwin Josef Tigla

Un gând bun și mulțumiri, domnule Nicolae Băciu, pentru *Vatra veche* nr. 5/2013. Harnici cum vă știm, ne-ați bucurat și de data asta - după bucuria Învierii Mântuitorului. Prețuire aleasă, spor și alte împliniri.

Veronica Oșorheian

Vă mulțumesc foarte mult și sincere felicitări!
HRISTOS S-A ÎNĂLȚAT!

Gh. Buzatu

Mulumesc și pentru ediția din mai. Mai ales pentru momentele Tomozei (prințul Tom, care a fost mutat de demolările ceaușiste din Clucer Udricani în Tei, iar de-acolo, de inimă rea, în cimitirul Străulești, chiar în ziua mea de naștere, 28 martie, mi-a fost naș editorial și mi-a rămas prieten, cum am "divulgat" în primul portret din cartea "Mirabile dictu - 101 nemuritori") și pentru momentele Gliga (primele minuni plastice ale fiicei poetului și prietenului brașovean Ioan Gliga, actuala plasticiană atinsă de aripa geniului, au văzut lumina tiparului în revista *Pentru Patrie* pe care o conduceam). Mulțumesc, deci, pentru acest dar pascal, vă felicit și vă urez să tot existați după cum bine meritați.

Nicolae Rotaru

Adevărat a înviat! Mulțumiri pentru darul intelectual. Vă doresc să vă bucurați de Sfânta Lumină.

Luminița Crihana

Stimate și dragă domnule NICOLAE BACIUT - HRISTOS A INVIAT!
...Fie ca Sfintele Sărbători ale Paștelui ORTODOX (adică, acela al Dreptei Căi spre El) să vă aducă Lumina Învierii, întru Duh! - și tămăduirea durerilor și suferințelor trupului, precum și tămăduirea și zăgăzuirea, cu tărie, a necazurilor și ispitirilor întunecate, venite, pe căi otrăvite, dinafara sufletului! - domniei voastre, întregii domniei voastre familii, precum și tuturor celor dragi și apropiați sufletului domniei voastre!
...**"NU VA TEMEȚI! EU VOI FI CU VOI, PÂNĂ LA SFĂRȘITUL VEACURILOR!"** - a rostit El.

"Împărăția Lui Dumnezeu nu vine în chip vădit. Nici nu se va zice: iat-o aicea, sau: iat-o acolo! - căci Împărăția Lui Dumnezeu este în lăuntrul vostru!" - ne mai lamurește Hristosul. Iar **Sfantul Apostol PAVEL** ne deslușește, cu toată măreția, consecințele duhovnicești ale **SUPREMEI TAINE A ÎNVIERII**, în prima "Epistolă către corinteni": "Dacă nu este înviere a morților, nici Hristos n-a înviat. Și dacă Hristos n-a înviat, zadarnică este și credința voastră. Ne aflăm încă și martori mincinoși ai lui Dumnezeu, pentru că am mărturisit împotriva lui Dumnezeu că a înviat

pe Hristos, pe Care nu L-a înviat, dacă deci morții nu înviază. Căci dacă morții nu înviază, nici Hristos n-a înviat. Iar dacă Hristos n-a înviat, zadarnică este credința voastră, sunteți încă în păcatele voastre; Și atunci și cei ce au adormit în Hristos au pierit. Iar dacă nădăjduim în Hristos numai în viața aceasta, suntem mai de plâns decât toți oamenii. Dar acum Hristos a înviat din morți, fiind începută (a învierii) celor adormiți. Că de vreme ce printr-un om a venit moartea, tot printr-un om și învierea morților. Căci, precum în Adam toți mor, așa și în Hristos toți vor învia".

...Doamne Iisuse Hristoase, rugămu-ne de Tine să ne aperi, să ne ocrotești și să ne călăuzești, în drumul spre Împărăția Ta, unde Lumina VEȘNICĂ este, iar UNU este Adevărul!

Cu, mereu, aceeași prețuire și caldă prietenie - precum și cu îmbrățișări frățești și duhovnicești,

Adrian Botez

P.S.: Vă trimit, în atach, revista "Contraatac", nr. 30.

Doamne Nicolae Băciu,
Dialogul direct, cald și sincer, pe care-l faceți cu cititorii și scriitorii revistei *Vatra veche* are darul de a mă schimba (transfigura). Mai mult, citind rândurile distinșilor prieteni ai revistei am simțit că sunt un pic smuls din "mizerabila condiție umană", și mi-a renăscut speranța că, se poate învinge atmosfera aceasta, artificială și iluzorie, atunci când un om (ca dumneavoastră) a dobândit iubirea pentru cultură și pentru oameni. Vă urez să continuați această atitudine de pace, fiindcă aduceți bucurie sinceră, și mai ales, dejucați uneltirile și cenușil pe care Mefisto le aduce peste noi! Cu respect,

Tănăsă Valeriu!

Doamne ajută!

Vă mulțumesc pentru revistă!

Stimate Redactor Șef,

Vă trimit un material inedit despre marele scriitor Ion Creangă. Sper că până la această oră ați putut verifica dacă ați primit noua mea carte editată la Iași și intitulată „Martiri anonimi”. Vă rog să mă informați asupra primirii cărții.

Cu deosebit respect,

dr.Paul Leibovici

Iubite domnule Băciu,
În primul rând, să vă spun că sunt bucuros că s-a ivit un prilej de a mai comunica. În al doilea rând, rog să aveți amabilitatea de a reține această variantă a recenziei la romanul admirabilului prozator Alexandru Ion. Sigur va face carieră. Să fie *Vatra veche* revista care îl lansează.

Poate dă Dumnezeu ca într-o săptămână să vă trimit cartea. M-a omorât.

Duminică sau luni vă mai dau un articol de 3 pagini, „Albatros” și *redescoperirea poeziei*”.

Să ne auzim cu bine. Al dvs., cu sinceritate,

Marin Iancu

Doamne Nicolae Băciu,

Citez:

...*adevăratul curaj, adevăratul curaj al poeziei nu este probabil să cânte ploile când toată lumea le vede, adevăratul curaj e să vadă cerul părjolit și să sper. [...]*

Poetul anunță cetății, pământului că ploaia există, anunță oamenilor că au datoriat să sper.

(Octavian Paler, *Scrisori imaginare, A doua iubire. Scrisoare domnului Hölderlin, București, Editura „Eminescu”, 1979, p.22*)→

Parafrazez:

La ce bun Vatra veche în vreme de secetă?

Să cânte ploile tocmai atunci, când avem cea mai mare nevoie de ele, când ne lipsesc și ne dor, când soarele arde și mâinile miros a îndoială, când arbori de nisip se risipesc la cea mai mică adiere, când amintirile au gust de eroare și speranța e un cuvânt dificil și cel care cântă ploile riscă să fie disprețuit și lovit chiar cu pietre, urmărind de zei și de oameni pentru nebulia și curajul său care cântă ploile, care cântă torențele când oamenii ridicând brațele rămân răstigniți în aer ca pe dealul Golgotiei...

Nu-mi rămâne decât să-l invidiez (în sensul frumos al cuvântului) pe Octavian Paler, pentru că a semnat o *Scrisoare imaginară* către domnul Hölderlin, cu puțin înainte ca eu să semnez o scrisoare, cât se poate de reală, către domnul Nicolae Băciut, redactor-șef al revistei *Vatra veche*, Târgu-Mureș.

Vă mulțumim că aveți curajul de a vedea pe cerul gol nori de ploaie și de a profeti ploile în vreme de secetă!

Carmen Sima

Confirm receptarea revistei D-Voastre, pentru care Vă mulțumesc și Vă felicit totodată! „La mulți ani”, nouă „Vatră Veche”!! **Id.**

Mulțumesc pentru bunele gânduri primite din partea Domniei Voastre! V-aș rămâne profund recunoscător dacă m-ați ajuta ca urările mele de sănătate, împliniri și bucurii ar fi transmise și redutabilei echipe redacționale împreună cu care dați viață unei reviste de referință, emblematică pentru spațiul cultural al României statornice și cu adevărat moderne! Cu sinceritate,

Șerban Cionoff

Am primit ultimul număr din revista „Vatra Veche”. Mulțumesc frumos și felicitări, stimate redactor-șef. Citind-o cu plăcere, mi-am dat seama că:

Revista scopul și-a atins,
Pe ea dai ultimul bănuț,
Căci focu-n „Vatră” e aprins
De scriitorul N. Băciut!

VASILE LARCO

Hristos a Înviat!

Mulțumesc, stimate domnule Nicolae Băciut, și pentru acest număr din „Vatra veche”. Meritați, ca de fiecare dată sincere felicitări și urări de sănătate, putere de muncă întru slava culturii românești pe meleaguri transilvane. Minunate lucrările Luminiței Gliga!

Apreciez în mod deosebit dragostea noastră a celor ce mai rămânem pentru cei care de curând ne-au părăsit. Simt nevoia să mulțumesc tuturor celor care ne-au transmis sentimentele și trăirile lor față de Eugen Axinte. Știu că n-au nevoie de mulțumirile mele. Așa aprind și eu o lumânare pentru sufletul lui ce călătorește printre stele, gândind la cenaclul îngerilor... Dumnezeu să-l odihnească în pacea Lui!

Vă doresc o vară frumoasă, iar revistei „Vatra veche” să descopere aurul în lucrările colaboratorilor,

Luminița Cornea

Stimate N.B., vă mulțumesc pentru trimiterea revistei și vă felicit pentru excelența prestației Dvs în viața literară a țării. Vă invit să intrați pe-al meu blog de scriitor ilazu.blogspot.com, unde postez zilnic la rubricile: Scriitorul zilei, Poezia zilei, Cărțile prietenilor mei, autografe de scriitori, Fotografii de autor, inclusiv consemnarea unor evenimente culturale... Devotat,

Ion Lazu

La Medias

Zilele Revistelor de Cultură din Transilvania și Banat

În zilele de 8 și 9 iunie a.c., la Biblioteca Municipală „Ștefan Ludwig Roth” din Mediaș a avut loc manifestarea „Zilele Revistelor de Cultură din Transilvania și Banat”, ediția a XII-a, înscrisă într-un proiect județean mai amplu, intitulat „Zilele Culturale ale Județului Sibiu”.

Participanții și-au prezentat revistele pe care le reprezintă sau care apar prin eforturi personale, deoarece, pe lângă reprezentanții ai revistelor subvenționate de instituții de stat au participat și persoane particulare ce editează reviste de cultură, exclusiv prin eforturi materiale și financiare proprii.

Virginia Paraschiv, din Baia-Mare” a prezentat „revista de cultură a scriitorilor din diaspora românească” „Itaca”, „publicație a Centrului de excelență în promovarea creativității românești-Dublin”, dar și revista „Onix”. De asemenea, în numele omului de cultură de referință din Baia-Mare, dl. Teodor Ardelean, a prezentat și revista „Familia Română”. Mariana Pândaru, din Deva, a prezentat revista „Ardealul literar”, iar Ileana-Lucia Floran, din Orăștie, revista „Visul”, dar și „Dăruiri literare”. Radu Vancu, din Sibiu, a prezentat revista „Transilvania”, iar ca „supliment” „Zona Nouă”, revistă a cenaclului literar cu același nume, iar preotul Ovidiu Găban „foaia” Protopopiatului Ortodox din Mediaș, „Credință și mărturisire”, etc.

Venind de la Tg. Mureș, Virgil Podoabă a prezentat revista „Vatra”, iar scriitorul și editorul Nicolae Băciut, revista „Vatra Veche”, aceasta din urmă, editată atât pe hârtie, în condiții grafice foarte bune, cât și electronic, distribuită la peste 15.400 de adrese de e-mail din întreaga lume, din Japonia până în S.U.A., din Europa până în Canada și Australia, etc. Așa cum spunea Nicolae Băciut, care e și inițiatorul și realizatorul de facto al acesteia (și care apare datorită eforturilor proprii de finanțare), revista „Vatra Veche” este acum spațiu generos de publicare pentru cei ce au ceva de spus din zona Mureșului, dar nu numai (de exemplu, aceasta îi găzduiește acum și pe brașoveni, deoarece revista lor, „Astra”, s-a desființat datorită „iubiților” conducători.). Singurul criteriu este valoarea și ineditul materialelor literare, într-un standard înalt de calitate, de la care nu face rabat. De altfel, din discuțiile purtate cu cei prezenți am constatat că la ora actuală revista „Vatra Veche” este una dintre cele mai prezente reviste în mentalul iubitorilor de literatură, citită și apreciată, atât în țară cât în diasporă.

Pentru a destinde puțin atmosfera discuțiilor, firesc, unele pro, altele contra, pe marginea subiectelor abordate, același Nicolae Băciut a susținut un mult apreciat recital de poezie din lirica românească, lirica universală,

dar și din lirica proprie. Participarea subsemnatului a fost și în calitate de redactor la aceeași revistă, „Vatra Veche”.

La manifestare a participat și dl. Teodor Neamțu, primarul municipiului Mediaș, care a promis că va sprijini în continuare activitatea literară din Mediaș, inclusiv prin apariția „Caietelor de la Mediaș”, dar și privind propunerea făcută, ca în numele revistelor literare din Transilvania și Banat, să se instituie câteva premii literare de anvergură, care să concureze serios premiile Uniunii Scriitorilor și care să atragă, în orașul de pe Târnava Mare, mari personalități literare românești.

RĂZVAN DUCAN

Concursul Național de Literatură „Agatha Grigorescu Bacovia” Ediția a VII-a, 2013

Asociația Culturală „Agatha Grigorescu Bacovia” și Primăria Orașului Mizil organizează ediția a VII-a a Concursului Național de Literatură „Agatha Grigorescu Bacovia”.

Pot participa toți creatorii de literatură, indiferent de vârstă sau afilierea la U.S.R. sau alte asociații ale scriitorilor. Concurenții vor trimite, până la data de 15 septembrie 2013 (data poștei): Pentru SECȚIUNEA POEZIE - maximum 15 poezii, încadrate în format „A4” (cel mult 8 pagini culese cu Times New Roman, corp 14, obligatoriu cu diacritice), pe suport electronic (e-mail sau CD), pentru SECȚIUNEA PROZĂ - maximum 12 pagini format „A4”, culese cu Times New Roman, corp 14, pentru ambele secțiuni textele se semnează cu numele real (dacă autorul dorește să fie publicat sub pseudonim va specifica acest lucru). Se anexează un CV, care va cuprinde și adresele de corespondență (poștală, e-mail, nr. de telefon) și o fotografie în JPEG sau TIF.

CD-urile expediate prin poștă se trimit pe una din adresele: Asociația Culturală Agatha Grigorescu Bacovia, str. Agatha Bacovia, nr. 13A, Mizil, județul Prahova, sau Lucian Mănăilescu, str. Unirii, bloc 35 C, ap. 14, Buzău, cod poștal 120237. Textele prin e-mail vor fi expediate la adresa: lmanailescu@yahoo.ro

Vom confirma primirea textelor imediat ce acestea ne-au parvenit. (Lipsa confirmării este echivalentă cu neprimirea textelor)

Juriul, format din 5 membri U.S.R. va acorda Marele Premiu și câte trei premii pentru fiecare secțiune. De asemenea vor fi acordate premii speciale și mențiuni ale unor reviste literare sau instituții de cultură.

Câștigătorii vor fi anunțați din timp pentru a participa la festivitatea de premiere din luna octombrie, urmând să confirme prezența. În cazul neprezentării la festivitate premiul se redistribuie.

Afiș la Biblioteca orașenească din Onești

SCRISORI DESCHISE

Stimate domnule Nicolae Băciut,

De fiecare dată, aștept cu nerăbdare revista „Vatra Veche”, o citesc și o recomand și prietenilor. În acest număr, din luna mai, articolul referitor la marele **George CONSTANTIN** mi-a îndreptat, inevitabil, gândul spre mărturisirile dramaturgului Doru Moțoc, din care spicuiesc : „... Dorința permanentă a lui Ștefan Goanță a fost de a scrie și de a juca teatru. Student fiind la București, îl obsedează rolul vagabondului din piesa lui Victor Eftimiu, *Omul care a văzut moartea*. Avea o pasiune nebună pentru teatru. Se gândise, într-o vreme, chiar să se consacre profesiei de actor. Avea toate datele pentru asta. Realitățile socio-politice din vremurile în care s-a născut să-și trăiască tinerețea nu i-au îngăduit să-și vadă visul cu ochii. Însă pasiunea s-a păstrat. Mergea frecvent la teatru, citea literatură dramatică, urmărirea în reviste cronicile teatrale. Dar vechiul vis nu-l părăsise. Voia să se arate el însuși lumii în ipostaza de actor. Așa că nu m-am mirat prea tare atunci când Ștefi mi-a spus că s-a hotărât să constituie o formație de teatru studentesc. Ne-a convocat pe vreo câțiva la clubul facultății, din subsolul localului de pe *Edgar Quinet*. Nu știu în virtutea căror criterii a operat selecția interpreților. În orice caz, nu era vorba exclusiv de acela al prieteniei. Alesese să monteze *Omul care a văzut moartea*, de Victor Eftimiu. Probabil că, pentru proiectul ce se conturase în mintea lui, noi îi părusem a fi cei mai nimeriți. Astăzi, privind retrospectiv, cu experiența teatrală pe care am căpătat-o între timp, aș putea spune că flerul lui funcționase fără greș și că, având în vedere oamenii de care putea dispune, distribuția era integral „acoperită”. În domnul Filimon, îl distribuise pe Bazil Ștefan, care avea să devină mai târziu un redevabil gazetar și comentator de politică externă. [...] Rolul domnului Leon, farmacistul, Ștefi mi l-a încredințat, în chip surprinzător, mie. Eram tânăr, neformat, filiform, departe de a avea prestanța și morga personajului. Dar aveam o voce gravă, care mă ajuta, și, cu un efort de imaginație, puteam inventa unele gesturi și atitudini ridicole, menite să pună în lumină trăsăturile particulare ale acestuia. Îmi rămânea însă sarcina dificilă de a realiza o compoziție de vârstă care să-i confere credibilitate. [...] Pentru a da chip fetei primarului, Ștefi o alesese pe Nuți Giurcan, de la secția de

arabă, cumnata lui George Constantin. [...] Iar în alesul inimii sale, fiul farmacistului, regizorul îl văzuse pe Ion Lupu, poet deja afirmat (Miron Radu Paraschivescu îl remarcase și îi publicase un grupaj de versuri în „*Contemporanul*”). Viitorul diplomat era, încă de pe atunci, un tip cu șarm și, cum s-a dovedit, un actor cu „smile”. În plus, avea un simț comic remarcabil. [...] Regizorul se amuza și el și ne încuraja. «Este foarte bine. Așa rămâne.»

Ștefi își rezervase sieși rolul Vagabondului. Partitura era generoasă, dar dificilă, pentru că personajul trebuia să joace identități diferite, în funcție de schimbările de situație. Dar Ștefi îl „ghicise” și îl interpreta cu brio. Îl urmăream toți cu admirație, îndeosebi în celebrul monolog ce precedă ieșirea definitivă din scenă a personajului, când, la întrebarea ultimativă a celorlalți : „*Cine ești, domnule?*”, venea un răspuns neașteptat: „*Sunt omul care a văzut moartea. Și am cunoscut prețul vieții. Voi nu știți ce frumoasă e viața. O otrăviți cu prejudecăți. Cu ambiții neroade. Vă pârați unii pe alții și vă făuriți singuri chilii de temniță. Am vrut să vă aduc ceva din vântul depărtărilor: descătușarea! Nu m-ați înțeles. Lăsați-mă să plec. Mă cheamă viața, libertatea!*”. Ștefi mi-a mărturisit odată că acele cuvinte erau în deplin acord cu propriile sale gânduri despre lume și viață. Și că tocmai de aceea a ales piesa. Ca să le poată rosti de la înălțimea scenei.

Am repetat o vreme „la masă”, citind rolurile, deslușind, la sugestia lui Ștefi, sensuri, intenții subtextuale, marcând o nuanță sau alta, până ce totul s-a fixat. Dar, înainte de a trece la mișcare, Ștefi a vrut să ne verificăm. [...] L-am invitat pe celebrul actor George Constantin la o repetiție. A venit. Eram cu toții foarte emoționați. [...] Ne-a urmărit cu atenție, fără să intervină. Iar la final l-a felicitat pe Ștefi pentru concepția regizorală, ne-a făcut fiecăruia dintre noi câteva recomandări utile și ne-a promis că, dacă îl vom invita, va veni negreșit la premieră. Eram fericiți. Numai că premiera n-a mai avut loc. Spre surprinderea noastră, peste puțină vreme, Ștefi a fost exmatriculat din facultate, pe motiv de dosar, adică datorită situației politice a tatălui său. La fel ca tuturor celor aflați în acea dramatică situație, i s-a recomandat să meargă să muncească pe un șantier. „Reeducare prin muncă”, sloganul la modă în epocă, a fost decizia luată de politrucci și în cazul lui. Nu mai era

nimic de făcut. Dragul nostru coleg și-a făcut bagajul și a plecat în necunoscut, schimbând, așa cum i se mai întâmplase în anii 50, felurite meserii menite să-i asigure existența. N-a fost deloc simplu. Dar, înzestrat cu voință, cu un caracter puternic și tenace, a reușit să supraviețuiască.

Într-un târziu, după ce vremurile și climatul politic se mai schimbaseră, după ce trecuse prin multe peripeții și chiar prin câteva experiențe-limită, a ajuns director al Casei Creației Populare a județului Sălaj. Acum putea spune, cu îndreptățire, despre sine că era un „om care a văzut moartea”. Acela optiune repertorială din studenție se dovedise a fi, în cazul său, premonitoare. Până la urmă, și-a realizat totuși visul din tinerețe și a montat un spectacol cu piesa lui Victor Eftimiu, la Zalău, în care, cum era și firesc, a fost strălucitor în rolul Vagabondului.”

Vă mulțumesc pentru toate!

Vă atașez însă și o tabletă.

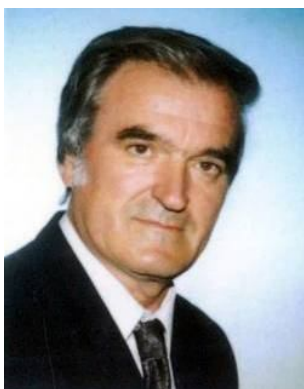
Vinerea Mare

Sângele picurat din rănilor Mântuitorului a înroșit coșul cu ouăle puse la rădăcina Crucii. De aceea, Vinerea Mare e, în parte, dedicată vopsirii și încondeierii Ouălor. De seara și până târziu în noapte este *denia* prohodului, a înmormântării Domnului. O incantație profundă, cutremurătoare, o meditație imnică pe tema abisalului pact și impact între viață și moarte, între efemeritate și veșnicie, florilegiu al melosului liturgic închinat Fiului Omului. Coborârea în mormânt a celui care a trăit ca muritor de rând, recontopirea cu huma este numai preludivul recontopirii cu Dumnezeu.

Răscolitorul recviem dezleagă tainele vieții și morții pământești – văzute ca limite exterioare ale ființei umane fizice -, le desprinde din neantul care ne sperie și ne face necuprinsul familiar, prin apropierea pământului de cer. Ne simțim mai puternici, în stare de a cinsti darul vieții, capabili să întâmpinăm moartea ca pe un firesc al vieții. Știm că sfârșitul lumesc e numai marele început al veșniciei. Devenim mai buni, mai înțelepți, ne împăcăm până și cu propria noastră ființă adunată de prin atâtea ipostaze poruncite de viață și răzvrătită împotriva ei însăși.

Și trăim pentru că știm că vom trăi. Să aveți sărbători pline de bucurii!

IRINA GOANȚĂ

LUNA IUNIE E CAPRICIOASĂ

De un timp la noi în țară,
Clima face des minuni:
Poți să-ngheteți și-n plină vară,
Când vezi prețul la căpșuni.

ALEȘII, DUPĂ INUNDAȚII

Sfaturi dau cu ochii rouă
Guvernanții laolaltă,
Semn că „nu se fac că plouă”,
Numai că o „lasă baltă”!

ECOLOGICĂ

Că nu există, e știut,
Pădure fără uscături.
De-o vreme-i mult mai neplăcut:
Sunt „uscături” și nu-s păduri.

EVOLUȚIE

Maimuța cobârî din pom
Și s-a trezit că este om.
Dar azi constată și se teme
Că a făcut-o prea devreme.

PRESTAȚII POȘTALE

Tarifele că s-au mărit,
De și-au atins poștașii țelul,
Cred că-i momentul potrivit
Să folosim, iar, porumbelul!

INVENTIVITATE DUPĂ ADERARE

Românul e cu minte trează,
Necazul știe să-și aline
Și-ntruna își imaginează
... C-o duce bine!

SĂRITURI PESTE OBSTACOLE

Un brav sportiv a depășit
Recordul pe-un teren în pantă,
Când peste garduri a sărit,
Fiind surprins la o amantă.

REMARCĂ DIN TRIBUNĂ

Venind la baschet, zise-un moș
Nedumerit, pe gânduri dus:
Că este greu de-ajuns la coș,
De ce l-au pus atât de sus?

SECRETOMANIE

Pe-a României scumpă rază,
O vorbă este cunoască:
Secretul mare se păstrează,
Când fapta nu e apărută.

MUTAȚII RURALE

Tinerii au o lacună
Pe al nostru plai străbun:
De cum pleacă din **comună**,
Iute ies și din **comun**.

RĂSPLATĂ SOCIALĂ

Primarul ce-a muncit cu spor,
De n-ar primi, ar fi păcat,
Brevetul de inventator...
La câte taxe-a inventat!

OUL, MISTERUL CREAȚIEI

Cât timp nu-i coaja-ndepărată,
Ce-ascunde oul, e o taină:
Cum nu se știe niciodată
Ce om e sub oricare haină.

SFAT PENTRU O GOSPODINĂ

E bună apa dulce de plăcinte,
Ce-i limpede ca lacrima de față,
Curgând în zori pe fața-i întristată
Când scumpul ei nu vine s-o alinte.

Pe masă pui covata-mprumutată,
În ea, făina care, mai-nainte
Ți-a dat-o o vecină, n-am cuvinte,
Cât ești de mult la ea de-ndatorată.

Mai trebuie ulei și brânză, lapte,
Că drojdia o iei pe datorie,
Frământați și când e gata aluatul

Îl duci tot la vecina grijulie,
Iar când plăcintele sunt gata coapte,
Cu poalele în brâu ți-aștepți bărbatul!

ȚINTĂ ȘI PRUDENTĂ

C-un ochi sunt unii spre-nainte,
Cu celălalt, spre înapoi,
Așa fac cei de pe la noi
Când au de-atins înalte ținte.

Pe timp de pace sau război,

De-i situația fierbinte,
C-un ochi sunt unii spre-nainte,
Cu celălalt, spre înapoi.
E bine de luat aminte,
Că sunt huliții marțafoi,
La treabă ce nu-s prea vioi,
Dar dacă află de plăcinte,

C-un ochi sunt unii spre-nainte.

ELEVUL MODEST

E model de modestie,
Nu se laudă cât face,
Să vorbească mult îi place,
Și-asta nu-i o tragedie.

E de neclintit și pace,
Nu-s ca el prea mulți la mie...
E model de modestie,
Nu se laudă cât face.

Nimeni, însă, să nu știe
Ce în capul său mai zace
El și la examen tace,
Nici nu scrie pe hârtie...

E model de modestie.

VASILE LARCO

Colțul lui Ștef

Caricaturi de
Dumitru Ștefănescu-Ștef

CATINCA POPESCU

Artist plastic

Anul nașterii: 1935, 16 octombrie, Sat Suhuleț, comuna Tansa, județul Iași

Studii:

- Școala profesională de meserii FZR Roman, perioada 3 ani, – secția croitorie, absolvită 1947

- Școala de Artă Bacău, secțiile pictură și artă decorativă, absolvită 1979

Profesori: Ilie Boca și Letiția Opreșan

Expoziții personale:

- 1980 – Muzeul de Istorie al Municipiului București;

- 1982 – Fondul Plastic Bacău, Galeria de Artă Botoșani, Casa Armatei Iași ;

- 1982, 1988 – Galeria de Artă Constanța;

- 1984, 1985 – Galeria de Artă Naivă Pitești;

- 1985 – Ateneu Iași, Centrul de Creație București;

- 1986 – Casa de Cultură Bacău;

- 1987 – Casa Germană „Frederic Schiler” București, Biblioteca

„M. Sadoveanu” București, Teatrul Mic, București;

- 1988 – Ateneu Bacău;

- 1989 – Muzeul de Etnografie Bacău;

- 1990 – Muzeul de Istorie „Iulian Antonescu”, Fondul Plastic Bacău;

- 1991 – Muzeul de Artă Roman, Biblioteca Județeană Bacău;

- 1992-1993 – Galeria de Artă Botoșani;

- 1994-1995 – Galeria de Artă AMA Bacău;

- 1995-1997 – Muzeul de Artă Roman

- 1998-1999 – Ateneul Bacău, Casa de Cultură Bacău;

- 2000-2001 – Galeria de Artă Bacău;

- 2002-2003 – Teatrul Mic București;

- 2004-2005 – Biblioteca Județeană ; Muzeul de Artă Bacău;

- 2006-2007 – Centrul Cultural „George Apostu”;

- 2008-2009 – Centrul de Creație „Dunărea de Jos” Galați; Biblioteca Județeană Bacău;

- 2010 – Titlul de cetățean de onoare al comunei Tansa decernat în cadrul expoziției personale

- 2010 – Expoziție personală la Galeria Alfa Bacău, lansarea unui catalog de pictură „Primăvara la Bacău” de Catinca Popescu

- 2010 – Diploma pentru întreaga activitate depusă de artista Catinca Popescu, din partea Consiliului Județean Bacău

- 2010 – Diploma de excelență oferită de Uniunea Scriitorilor Bacău

- 2011 – Expoziție personală organizată în cadrul evenimentului Romanian Culture Week la Școala internațională americană București

Expoziții personale în străinătate:

- 1993 – Lyon, Franța

Expoziții colective:

- 1975-2009 – Expoziția Națională de Artă Naivă Pitești;

- 1976-2009 – Muzeul Satului, Casa Germană, Teatrul Național, Biblioteca „M. Sadoveanu”, Muzeul de Istorie, Centrul de Cultură al Municipiului București;

- 1976-1996 – Salonul de Artă Naivă Botoșani;

- 1976-2010 – Expoziție de Artă Naivă, Bacău – Salonul „George Apostu”;

- 1981, 1982 Salonul de Artă Naivă, Arad;

- 1982-1989 – Expoziții de grup Dorohoi;

- 1987, 1990, 1996 – Expoziție de grup Reșița;

- 1989-2002 – Salonul Național de pictură – 1 Decembrie;

- 1991-2010 – Artă Naivă – Saloanele Moldovei;

- Diverse expoziții ocazionale: Ateneu, Cenaclul “Avangarda XXI” etc.

- În țară: 1975-2010:

Saloane de Artă Naivă – București, Pitești, Dorohoi, Timișoara, Reșița, Iași, Arad, Suceava, Tg. Mureș, Târgoviște, Focșani, Slobozia, Constanța, Bacău, Vaslui.

- **În străinătate:** SUA, America Latină, Canada, Olanda, Suedia, Rusia, Rep. Moldova, Polonia, Finlanda, Elveția, Grecia, Italia, Bulgaria, Belgia, Franța, Austria, Japonia, Germania, China, India și altele, din care menționăm:

- Festivalul internațional de Artă Naivă de la Varena, Italia (anual, începând din 2004);

- Festivalul de Artă Naivă Verneuille sur Avre, Franța (anual, începând din 2004);

- Festival internațional de Artă Naivă, Musée d'Art Spontané Bruxelles, Belgia (bianual);

- Festivalul internațional de Artă Naivă de la Mandria (bianual, începând din 2005);

Iconografie:

- 1997 Ateneu, Zilele Bacăului;

Lucrări în colecții muzeale din țară:

Bacău, Roman, Pitești, Reșița, Alba Iulia, București, Botoșani, Arad, Constanța, Focșani, Brăila, Timișoara, Piatra Neamț, Iași, Vaslui, Dorohoi, Galați;

Lucrări în colecții particulare:

România, Franța, Austria, Germania, Israel, SUA, Canada, Grecia, Elveția, Polonia, Italia, Belgia, Olanda;

Premii:

Premii I și Titlul de Laureat: 11

Premii II: 10

Diplome: peste 80

Premii diverse – București Arad, Bacău, Botoșani, Vaslui, Constanța, Dorohoi.

Tabere de creație:

Județul Bacău: Berzunți, Măgura, Târgu-Ocna, Slănic Moldova, Bălcescu, Valea Budului, Pralea; 2000, 2001, 2003 – „George Apostu”; 1995-2003

Runc: 1976-1997

Botoșani: Pomârla 1985, 1986

Reșița: 1990-2006

Referiri critice (selecție):

- Alexandra Titu: „Salutăm în prezența Catinică Popescu un artist naiv de excepție... Dar, mai mult decât un artist naiv, un pictor, care intuiește culoarea, spațiul, atmosfera. În peisajul picturii naive românești ea este, desigur, o certitudine.”

- Vasile Savonea: „Catinca Popescu, multilaureată, face parte din acele talente înzestrate cu sensibilitate deosebită. La Școala de Artă din Bacău, sub îndrumarea pictorului Ilie Boca și-a conturat și însușit câteva din trăsăturile esențiale ce-i vor contura creația: tonalitatea caldă a armoniilor de culoare, scrierea detaliilor strunită de controlul permanent al raporturilor acestora cu ansamblul expoziției, precum și predilecția pentru subiectul rustic.”

**În numele Rugăciunii Poeziei -
Festivalul Național de Creație și Interpretare „Ana Blandiana”,
Ediția a II-a, mai, 2013**

În perioada 31 mai – 1Iunie 2013, s-a desfășurat, la Brăila, în cadrul Școlii „C. Sandu-Aldea”, în numele Poeziei, a doua ediție a Festivalului Național de Creație și Interpretare „ANA BLANDIANA”.

Manifestările culturale s-au bucurat de prezența deosebită a invitaților de onoare, scriitorii Ana Blandiana și Nicolae Băciuț, precum și de reprezentanți de seamă ai instituțiilor brăilene: Primărie, Consiliul Județean, Inspectoratul Școlar Județean, Sindicatul Învățământului, „Corneliu Gheorghe Caranica”, Direcția de Cultură și Patrimoniul, Centrul Militar, școli și colegii.

Tematica festivalului, **Rugăciunea Poeziei**, a strâns în jurul ei, la această ediție, 1061 de participanți, din 34 de județe și 77 de localități. Unii concurenți s-au înscris la mai multe secțiuni, participând atât cu creații lirice, cât și cu analize literare sau cu recitări expresive.

În urma jurizării lucrărilor pe secțiuni, echipa de proiect a stabilit un număr de 116 premii și de mențiuni. Lucrările selectate au fost publicate în trei antologii intitulate simbolic: *Pe unde umbli, Poezie?* (poeme), *„Orașe de silabe” - silabisirea poeziei* (eseu), *Rugăciunea Poeziei* (critică literară), apărute sub atenta și devotata îngrijire a scriitorului Nicolae Băciuț, la Editura Nico, Târgu-Mureș. Președinții acestei competiții au fost inspectorii școlari de specialitate, prof. Adrian Simion și prof. Dorin Șipoș.

Premiile acordate au fost obținute de către participanții din 26 de județe ale țării: Galați, Brăila, Timiș, Dâmbovița, Ialomița, Călărași, București, Bacău, Neamț, Vâlcea, Botoșani, Hunedoara, Arad, Olt, Constanța, Gorj, Bihor, Mehedinți, Dolj, Cluj, Mureș, Maramureș, Harghita, Bistrița-Năsăud, Covasna, Prahova. Marele Premiu „Ana Blandiana” a fost acordat elevei *Panaît Marilena*, de la Liceul „Mircea Eliade”, din Galați, la secțiunea Eseu-liceu.

Membrii Cenaclului literar „Nicolae Băciuț”, din cadrul Școlii „C. Sandu – Aldea”, împlinind patru ani de activitate, au pregătit momente artistice emoționante: *Grădina florilor de cuvinte* (versuri Ana Blandiana; profesori inv. primar-Dumitra Schipor, Iuliana Pătrașcu, Mirela Crețu), *De mână cu poemul – rugăciune* (versuri Nicolae Băciuț), *Rugăciunea cuvântului poetic* (monolog; *Recviem*, Ana Blandiana), *Copiii pot recupera timpul pierdut* (dramatizare; *Momo* de Michael Ende; prof. Gabriela Vasiliu). Tot în cadrul Cenaclului, a fost lansat ultimul număr al revistei literare „Cuvântând” precum și volumul de poezii „Anatomie de ploaie”, un debut de excepție al elevei Cristina Terente.

Scriitorul Nicolae Băciuț a acordat Diplome de Excelență și cărți tuturor membrilor Cenaclului și coordonatorului Festivalului Național, prof. dr. Gabriela Vasiliu.

Festivalul a fost marcat de mesajele îngerești ale violei și flautului, transmise de talentații elevi ai Liceului de Artă „Hariclea Darclee”, Brăila, Andrei Vlad și Elena Gheorghe, de la clasa profesorilor Popescu Ioan și Chirman Mariana. De asemenea, emoții pe corzi de chitară au provocat atât elevii din Galați, Șc. „Nichita Stănescu” (prof. Florin Dobrescu), cât și cei din Brăila, Șc. „C. Sandu-Aldea”, într-un crez artistic remarcabil -, *eu cred în îngeri/În puterea lor vă chem!* (prof. Mihaela Condruz). Nu a lipsit nici poezia dansului care a fost pusă în valoare de membrii Clubului de dans sportiv „Fantezia”, Galați, Miruna Ibrian și Silviu Boanță.

Simpozionul Național „Poezia Rugăciunii – Rugăciunea Poeziei”, desfășurat în parteneriat cu Muzeul Brăilei, Casa Memorială „Panait Istrati”, moderat de conf. univ. dr. Zamfir Bălan, a reprezentat o adevărată întâlnire culturală, la care au participat scriitori, profesori și elevi de la școli și licee din Brăila, Cluj, Galați și Tecuci. Într-o atmosferă lirică înaltă, au fost expuse intervenții tematice în „cerească limbă universală a rugăciunii”. Evenimentul a fost încununat de vernisajul expoziției „Portrete în rugăciune”, semnat de Constanța Abălașei-Donoșă, artist plastic și grafician, care a reușit prin realizarea a 36 de chipuri spiritualizate (Părintele Arsenie Boca, Monahul Nicolae Steinhardt, Nichifor Crainic, Constantin Noica...) să genereze o atmosferă de profundă cucernicie.

Înălțătoare și ziditoare *cuvinte în rugăciune* au rostit invitații de onoare, scriitorii Ana Blandiana și Nicolae Băciuț, care au emoționat pe deplin participanții la manifestările culturale. De asemenea, cele două recitaluri de poezie *Pe unde umbli, poezie?* și *Iisus în celulă*, susținute cu sensibilitate artistică de către scriitorul Nicolae Băciuț, au „sădit lumină” în sufletele însetate de vocabule poetice.

Festivalul Național „Ana Blandiana” a strâns prin puritatea mesajului său oameni și flori laolaltă, cuvinte și stări îngerești, sub binecuvântata prezență a minunaților poeți contemporani – **ANA BLANDIANA și NICOLAE BĂCIUȚ**, cărora le datorează orice gând în rugăciune, fiecare respirație artistică.

Școala „C. Sandu-Aldea”, prin directorul ei, prof. Mariana Constantinescu, și în numele tuturor profesorilor, mulțumește invitaților de onoare, personalităților brăilene, profesorilor, elevilor participanți, care au crezut în numele Poeziei, în frumusețea Poeziilor și s-au implicat în desfășurarea manifestărilor culturale derulate în cadrul Festivalului.

Sponsorii care au susținut organizarea festivalului au fost: Firma TRIVAS GRUP, Brăila, S.C. Natural Vit SRL, Brăila, Cofetăria Poem Caffè, Brăila, Asociația de părinți a Școlii „C. Sandu-Aldea”.

GABRIELA VASILIU

OCHIUL CICLOPULUI

Catinca Popescu, „Mireasa”

SUPER-TARE, FRATE!

Recent încheiatele sărbători – muncitorești, urmate-legate de cele creștine – au adus din nou în atenție, mai pregnant (evident, pentru cine are urechi să audă și minte să judece!), starea jalnică, sărăcirea până la umilire a bieteii noastre limbi, altădată *dulce ca un fagure de miere*.

Cohorte de tineri, surprinse de camerele de filmat și de microfoanele tuturor televiziunilor, cu sfânta lumină în căușul palmei, lângă ringul pe a cărui bară se învâрте aproape-nudul vreunei animatoare (pe corpul căreia cel mai amplu/bogat/evident veșmânt este o sfoară), pe plajă, prin parcuri, la pădure, lângă vreun grătar sfârâitor, la

volanul bolidului (musai cu număr VIP, BOS ori SEX – așteptăm cu interes introducerea tăblițelor cu patru litere!) plătit de *âl bătrân* ca să nu mai rămână repetent și anul acesta, toți – aproape invariabil – într-o stare euforico-bahică ce-i atârna greoi de gâtul celui de lângă ei, toți – **invariabil** – susținând că fac același lucru: **se distrează!**

Niciunul nu se *reculege* în noaptea Învierii, măcar în momentul solemn al răspândirii luminii, niciunul nu se *relaxează* în verdele crud al primăverii, niciunul nu *vibrează* în ritmul muzicii, niciunul nu *gustă bucuria* unei discuții amicale, fie și la un pahar de vin, niciunul nu *e vrăjit* de armonia muntelui, niciunul nu *e subjugat* de inefabilul mării, niciunul nu *trăiește* frumusețea clipei... Nuuu! Toți **se distrează!**

Și pentru toți – **invariabil** – distracția e **super-tare!** Cu cât muzica bubuie mai asurzitor în boxe, cu cât fumul grătarului e mai gros, cu cât mașina demarează mai repede, cu cât animatoarea e mai provocatoare și sfoara mai subțire, cu cât amica mai languroasă, cu cât aburii alcoolului sunt mai greu de învins – cu atât distracția e mai **tare**. E **super-tare!!** Ați auzit? **Super-tare, frate!** Am ajuns chiar să regret vremurile când mai aveai de unde alege, când se știa adică de sinonime, chiar dacă ele veneau din aceeași zonă argotică (**beton, marfă, cool, mișto**), când mintea vorbitorului făcea minimul efort de a înmagazina niște cuvinte și de a opera o selecție a lor în comunicare! Azi e doar atât: **super-tare!!**

A auzit cineva de momente *unice*, de clipe *magice*, de peisaje *mirifice*, de discuții *incitante*, de priviri *subtile*, de fete *elegante*, de gesturi *delicate*, de gusturi *rafinat*e, de atmosferă *feerică*?!

Hai, fată, că asta-i super-tare cu întrebările ei!! Și să mor io, nu știe să se distreze!

RODICA LĂZĂRESCU

Directori de onoare

MIHAI SIN

ADAM PUSLOJIC

Redactor-șef adjunct

VALENTIN MARICA

Redactori:

Cezarina Adamescu, **Eugen Axinte**, A.I. Brumaru, Mariana Chețan, Geo Constantinescu, Luminița Cornea, Mariana Cristescu, Melania Cuc, Iulian Dămăcuș, Darie Ducan, Răzvan Ducan, Alexandru Jurcan, Mioara Kozak, Vasile Larco, Lazăr Lădariu, Rodica Lăzărescu, Cleopatra Lorințiu, Bianca Osnaga,

Mihaela Malea Stroe, Ioan Matei, Menuț Maximilian, Miruna Ioana Miron, Marcel Naste, Cristian Stamatoiu, Gabriel Stan, Gheorghe Șincan, Gabriela Vasiliu

Corespondenți: Raluca Andreea Chiper (Spania), Claudia Șatravca (Chișinău), Flavia Cosma (Canada), Mirela Corina Chindea (Italia), Andrei Fischof (Israel), Ovidiu Ivancu (India), Dorina Brândușa Landén (Suedia), Gabriela Mocănașu (Franța), Ionela van Rees-Zota (Germania), Dwight Luchian-Patton (SUA), Raia Rogac (Chișinău), M.N. Rusu (New York), Adriana Yamane (Japonia)

Lunar de cultură editat de ASOCIAȚIA „NICOLAE BĂCIUȚ” PENTRU DESCOPERIREA, SUSTINEREA ȘI PROMOVAREA VALORILOR CULTURAL – ARTISTICE ȘI PROFESIONALE Președinte SERGIU PAUL BĂCIUȚ

Tiparul executat la S.C. Intermedia Group, Târgu-Mureș, str. Cuza Vodă nr. 57, România. Nicio parte a materialelor nu poate fi preluată fără acordul editorului. Copyright©Nicolae Băciuț 2012 *Email : nbaciut@yahoo.com; vatraveche@yahoo.com *Adresa redacției: Târgu-Mureș, str. Ilie Munteanu nr. 29, cod 540390 * telefon: 0365407700, 0744474258. Materialele nepublicate nu se restituie. Responsabilitatea asupra conținutului textelor revine autorilor. Opiniile reflectă exclusiv punctul de vedere al acestora.

